

Определяне, анализ и оценка на

ПАЗАРА НА ЕДРО
НА ДОСТЪП ДО ПАСИВНА (ФИЗИЧЕСКА)
ИНФРАСТРУКТУРА

Приложение към Решение № 220/30.07.2024 г.

РЕЗЮМЕ

Съгласно действащата нормативна уредба националният регулаторен орган в лицето на Комисията за регулиране на съобщенията (КРС, регулаторът) определя, анализира и оценява съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция в съответствие с общите принципи на конкурентното право и специфичните национални условия, определя предприятия със значително въздействие върху пазара и след преценка на необходимостта от това налага, продължава, изменя и/или отменя специфични задължения на предприятията, предоставящи на съответните пазари обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги за постигане целите на този закон. В настоящия документ се определя съответен пазар на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, който не е включен в списъка с пазари на Препоръка (ЕС) 2020/2245 на Комисията от 18 декември 2020 г.¹, тъй като достъпът до пасивната инфраструктура е от съществено значение за изграждане и запазване на вече изградени мрежи с много голям капацитет.

Извършени са анализ и оценка за наличието на ефективна конкуренция, включително е определено и предприятие със значително въздействие върху съответния пазар и специфичните задължения, които трябва да му бъдат наложени, продължени, променени и/или отменени.

Съгласно чл. 151 от Закона за електронните съобщения (ЗЕС) (чл. 23 и 32 от Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения), проектът на решение на КРС следва да се изпрати за становище до Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) и да бъде публикуван за обществено обсъждане, след приключването на което да се изпрати едновременно на Европейската комисия (ЕК, Комисията), на Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (ОЕРЕС) и на регулаторните органи на държавите - членки на Европейския съюз (ЕС).

Определяне на пазара

Съответният пазар, обект на този анализ, е пазарът на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. Той се ограничава до продуктите за достъп до пасивна инфраструктура, която е изградена за разполагане на електронни съобщителни мрежи. Разглежданият продуктов пазар е с географски обхват територията на Република България.

В съответствие с разпоредбите на националното законодателство и европейската регулаторна рамка, КРС приложи теста на трите критерия за определяне на пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране. След прилагането на теста на трите критерия се стига до заключението, че разглежданият пазар подлежи на *ex-ante* регулиране.

Определянето, анализът и оценката на съответния пазар на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура са разгледани в Раздели II, III и IV на документа.

В резултат на извършения пазарен анализ в Раздел IV на документа, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция,

¹ Препоръка (ЕС) 2020/2245 на Комисията от 18 декември 2020 година относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, подлежащи на регулиране *ex ante* в съответствие с Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения (OJ L 439, 29.12.2020, p. 23–31, CELEX: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/BG/TXT/?uri=CELEX:32020H2245>)

КРС достигна до заключението, че следва да определи „Виваком България” ЕАД за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

Заключението за определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура е направено на база анализа на следните критерии:

- пазарен дял;
- контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана;
- наличие на икономии от мащаба и от обхвата;
- наличие на вертикална интеграция;
- липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача;
- липса на потенциална конкуренция.

Определяне на специфични задължения

Заключенията от анализа на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура сочат, че на съответния пазар не е установена ефективна конкуренция, което дава основание на КРС да наложи на предприятието със значително въздействие върху пазара, следните специфични задължения:

- ✓ задължение за достъп до и ползване на пасивна инфраструктура;
- ✓ задължение за равнопоставеност;
- ✓ задължение за прозрачност;
- ✓ задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура;
- ✓ ценови задължения.

Определянето на специфичните задължения, тяхното описание и причините за налагането им на предприятието със значително въздействие върху пазара са разгледани в Раздел V на документа.

Съдържание

I ВЪВЕДЕНИЕ.....	6
1. Правна рамка	6
1.1. Европейско законодателство.....	6
1.2. Национално законодателство.....	7
2. Процедура за определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция.....	8
2.1. Определяне на пазарите.....	9
2.2. Тест на трите критерия	9
2.3. Анализ и оценка на съответния пазар	10
2.4. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара и налагане на специфични задължения.....	10
II. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СЪОТВЕТНИЯ ПАЗАР	12
1. Физическа инфраструктура в България, достъпът до която позволява разполагането на електронни съобщителни мрежи.	12
1.1. Подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи.....	12
1.2. Подземна канална мрежа, изградена за други инфраструктури	14
1.3. Стълбовна мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи	15
1.4. Стълбовна мрежа, изградена за други инфраструктури	16
2. Определяне на продуктивния обхват на пазара на едро на достъп до физическа инфраструктура	16
2.1. Взаимозаменяемост между достъпа до подземната канална мрежа на историческото предприятие и подземната канална мрежа, собственост на конкурентни предприятия.	19
2.2. Взаимозаменяемост между достъп до подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи и подземната физическа инфраструктура, изградена за други инфраструктури – за предоставяне на електрически ток, ВиК, газ, топлофикация, осветление и др.	26
2.3. Взаимозаменяемост между достъп до подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи и стълбовна мрежа, собственост на електроразпределителните дружества.....	30
3. Определяне на географския обхват на пазара	33
III. ПРИЛАГАНЕ НА ТЕСТА НА ТРИТЕ КРИТЕРИЯ	50
1. Оценка на критерия за наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара	50
2. Оценка на критерия дали структурата на пазара не предполага постигане на ефективна конкуренция в рамките на съответен времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане	52
3. Оценка на критерия за недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените проблеми на пазара	62

4. Заключение от прилагането на теста на трите критерия	64
IV. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪОТВЕТНИЯ ПАЗАР – ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕ/Я СЪС ЗНАЧИТЕЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПАЗАРА	65
1. Критерии, използвани при анализа на ефективността на конкуренцията и определяне на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар	65
1.1. Пазарен дял	65
1.2. Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана	68
1.3. Наличие на икономии от мащаба и от обхвата.....	69
1.4. Наличие на вертикална интеграция.....	72
1.5. Липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача	73
1.6. Липса на потенциална конкуренция.....	74
2. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара.....	75
V. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СПЕЦИФИЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ.....	76
1. Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса.....	76
2. Текущи задължения	76
3. Конкуrentни проблеми.....	77
3.1. Отказ за предоставяне на достъп	78
3.2. Прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение.....	79
3.3. Прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели на пазарно поведение... ..	81
4. Избор на специфични задължения.....	83
4.1. Цели и принципи	83
4.2. Анализ на пропорционалността на задълженията.....	84
4.3. Конкретни специфични задължения	91
5. Оценка на очаквания ефект от задълженията.....	104
VI. ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ И КОНСУЛТАЦИИ С ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ И С ОРГАНА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ РЕГУЛАТОРИ В ОБЛАСТТА НА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ. СЪТРУДНИЧЕСТВО С КОМИСИЯТА ЗА ЗАЩИТА НА КОНКУРЕНЦИЯТА	107
Приложение 1 - Определяне на среднопретеглена цена на капитала WACC	204
VII. СТАНОВИЩА НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И КОМИСИЯТА ЗА ЗАЩИТА НА КОНКУРЕНЦИЯТА, ПОСТЪПИЛИ ПО ВРЕМЕ НА ПРОВЕДЕНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ, ОТКРИТО С РЕШЕНИЕ № 41 ОТ 22.02.2024 Г. НА КРС	213

I ВЪВЕДЕНИЕ

1. Правна рамка

1.1. Европейско законодателство

Европейската регулаторна рамка, кодифицирана с Директива (ЕС) 2018/1972 за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения (Европейски кодекс за електронни съобщения, Кодекса, ЕКЕС), цели постепенно да се намаляват *ex ante* отрасловите правила успоредно с развитието на пазарната конкуренция и в крайна сметка да се гарантира, че електронните съобщения се уреждат единствено от правото в областта на конкуренцията. Като се има предвид, че пазарите на електронни съобщения се характеризират с подчертано динамична конкуренция през последните години, съществено е *ex ante* регулаторни задължения да бъдат налагани само, когато не съществува ефективна и устойчива конкуренция на съответните пазари.

Европейската регулаторна рамка въвежда механизъм за постоянен периодичен преглед на пазарите, на които са наложени регулаторни задължения. Съгласно чл. 67(5) от Европейския кодекс за електронни съобщения, националните регулаторни органи (НРО) извършват анализ на съответния пазар и изпращат нотификация относно съответния проект за мярка в рамките на пет години от приемането на предходна мярка, когато националният регулаторен орган е определил съответния пазар и е установил предприятията, имащи значителна пазарна сила, съответно в рамките на три години от приемането на преработена препоръка за съответните пазари за пазари, които по-рано не са били предмет на нотификация до Европейската комисия (ЕК).

Съгласно чл. 64 (3) от Директива (ЕС) 2018/1972 при определянето на съответните пазари НРО отчитат максимално препоръката на ЕК за съответните пазари, приета на основание чл. 64(1) от същата директива. ЕК е приела Препоръка (ЕС) 2020/2245 на Комисията от 18 декември 2020 година относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, подлежащи на регулиране *ex ante* в съответствие с Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения (Препоръка (ЕС) 2020/2245, Препоръка за съответните пазари от 2020 г.). В Препоръка (ЕС) 2020/2245 не е включен пазарът на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. От друга страна, разпоредбата на чл. 64 (3) от Директива (ЕС) 2018/1972 дава право на НРО да определят пазари, различни от посочените в Препоръката за съответните пазари в случаите, когато това е оправдано от гледна точка на националните особености на сектора. Предвид изложеното, предмет на настоящото решение е анализ на пазара на едро за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

Насоките на ЕК за извършване на пазарни анализи² определят принципите, на които НРО трябва да базират определянето и анализирането на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция и определяне на предприятия със значително въздействие на съответния пазар.

Съгласно Насоките, НРО правят анализ дали конкуренцията на съответните пазари е ефективна. Заключение, че е налице ефективна конкуренция на съответния пазар е еквивалентно на заключението, че никой оператор/предприятие не притежава значително въздействие самостоятелно или съвместно с друго(и) предприятие(я) на този пазар. Следователно за целите на прилагане на регулаторната рамка, ефективна конкуренция означава, че няма предприятие на съответния пазар, което да притежава самостоятелно или с друго предприятие господстващо положение. Когато НРО установи, че съответният пазар не е ефективно конкурентен, определя предприятие със

² Насоки за пазарен анализ и оценка на значителната пазарна сила съгласно регулаторната рамка на ЕС за мрежите за електронни съобщения и услугите (2018/С 159/01).

значително въздействие върху пазара и налага или продължава или изменя наложените специфични задължения на предприятието/предприятията в съответствие с чл. 67(4) от Европейски кодекс за електронни съобщения.

На основание чл. 38(1) от Директива (ЕС) 2018/1972 и като отчита в максимална степен становището (ОЕРЕС), ЕК приема препоръки за хармонизираното прилагане на разпоредбите от Европейската регулаторна рамка с оглед подпомагане постигането на нейните цели. ЕК приема тези актове, в случай че стигне до заключението, че различията в осъществяването на регулаторните задачи може да създаде бариера за вътрешния пазар.

Съгласно чл. 38(2) от Директива (ЕС) 2018/1972 НРО имат за задължение да отчитат в максимална степен тези препоръки при изпълнение на своите задачи. Когато НРО предпочете да не следва дадена препоръка, той уведомява ЕК, като мотивира своята позиция. Към момента на приемане на настоящото решение е приета Препоръка за насърчаване на гигабитовата свързаност³, където от страна на ЕК са засегнати и регулаторните подходи спрямо пазара на едро за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

В Разяснителната бележка към Препоръка (ЕС) 2020/2245 Европейската комисия посочва, че когато НРО анализира пазарите на електронни съобщения с цел да определи дали на някой от тези пазари е необходимо прилагане на ex ante регулиране, и преди да наложи задължения, НРО трябва да вземе предвид наличието на други видове регулиране или вече наложени мерки, които засягат анализирания пазар. ЕК допълва, че в случая с физическата инфраструктура следва да бъдат разгледани мерките, предприети съгласно Директива 2014/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година относно мерките за намаляване на разходите за разгръщане на високоскоростни електронни съобщителни мрежи. Директива 2014/61/ЕС се отменя, считано от 11 май 2024 г. и влиза в сила РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2024/1309 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 29 април 2024 година за мерки за намаляване на разходите за разполагане на гигабитови електронни съобщителни мрежи, за изменение на Регламент (ЕС) 2015/2120 и за отмяна на Директива 2014/61/ЕС (Акт за гигабитовата инфраструктура). Актът за гигабитовата инфраструктура се прилага от 12 ноември 2025 г. поради което също е отчетен предвид относимостта му към разглеждания пазар.

В допълнение, като част от ОЕРЕС, КРС отчита и прилага в максимална степен и при съобразяване с националните особености на разглежданите пазари общите позиции на ОЕРЕС по относими към настоящото решение въпроси. Съгласно чл. 4(4) от Регламент (ЕО) № 2018/1971, НРО и ЕК отчитат в най-висока степен всяко становище, препоръка, насока, консултативна помощ или най-добра регулаторна практика, приети от ОЕРЕС.

1.2. Национално законодателство

Европейският кодекс за електронни съобщения е въведен в българското законодателство с изменения в Закона за електронните съобщения (ЗЕС). За определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги на национално ниво се прилагат разпоредбите на ЗЕС (глава девета „Пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги“) и на Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара (Обн., ДВ, бр. 89 от 13.11.2012 г., в сила от 13.11.2012 г., изм. и доп., ДВ, бр. 101 от 7.12.2018 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 2 от 7.01.2022 г., наричана по-нататък Методиката за пазарни анализи).

Съгласно чл. 150, ал. 1 от ЗЕС, във връзка с чл. 30, ал. 1, т. 1-4 от закона, КРС определя, анализира и оценява съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция в съответствие с общите

³ Препоръка на ЕК от 06.02.2024 г. относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност.

принципи на конкурентното право и специфичните национални условия, определя предприятия със значително въздействие върху пазара и след преценка на необходимостта от това налага, продължава, изменя и/или отменя специфични задължения на предприятията, предоставящи на съответните пазари обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги за постигане целите на този закон.

КРС осъществява своите правомощия в съответствие с общите принципи на конкурентното право и специфичните национални условия, като условията и редът за събиране на необходимата информация за определяне, проучване и анализ на съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за извършване на анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, критериите за дефиниране на съответни пазари, за оценка за наличието на ефективна конкуренция и за определяне на предприятия със самостоятелно или съвместно значително въздействие върху съответните пазари, са регламентирани в ЗЕС и Методиката.

2. Процедура за определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция

Определянето, анализът и оценката на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на *ex ante* регулиране, се извършва съобразно чл. 64 и чл. 67 от Директива (ЕС) 2018/1972, чл. 150-157в от ЗЕС и приложимите разпоредби на Методиката за пазарни анализи. Съгласно чл. 152, ал. 1 от ЗЕС, КРС определя съответните пазари в съответствие с изискванията на правото на Европейския съюз и националните условия. При изпълнение на тази разпоредба КРС е задължена да отчита в максимална степен Препоръката за съответните пазари от 2020 г. и Насоките за извършване на пазарни анализи, като оценката относно наличието на ефективна конкуренция на съответния пазар се определя от НРО въз основа на изготвен анализ на съответния пазар.

Съгласно чл. 3, ал. 1 от Методиката за пазарни анализи, КРС определя съответните пазари, върху които извършва анализ за наличието на ефективна конкуренция, съобразно списъка от пазари, посочени в приложимата препоръка на ЕК относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, и съгласно сроковете, посочени в чл. 157а от ЗЕС.

Списъкът от пазари, посочени в приложението към Препоръката за съответните пазари от 2020 г. не включва пазара на едро за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. Тъй като съществуват значителни разлики в мрежовите топологии, наличието на повсеместни канали и нивото на търсене на достъп до стълбове и канали в целия Съюз, Комисията е заключила, че понастоящем на равнището на Съюза не може да бъде идентифициран отделен пазар за достъп до физическа инфраструктура и поради това не следва да бъде включен в списъка с пазари, подлежащи на регулиране *ex ante*.

Съгласно Съображение 22 от Препоръката за съответните пазари от 2020 г. националните регулаторни органи следва също така да анализират пазарите, които не са обхванати от препоръката, но се регулират на тяхна територия въз основа на предходни пазарни анализи, или други пазари, ако имат достатъчно основания да смятат, че проверката по трите критерия е изпълнена. Следователно националните регулаторни органи могат да определят и други съответни пазари на продукти и услуги, които не са включени в списъка в настоящата препоръка, ако могат да докажат, че в рамките на националния им контекст пазарите изпълняват теста на трите критерия.

2.1. Определяне на пазарите

Съгласно чл. 152, ал. 2 от ЗЕС, КРС определя продуктивния и географския обхват на съответните пазари съгласно методиката по чл. 150, ал. 2. Съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които се оценява ефективността на конкуренцията, са пазари на едро или на дребно, като съответният пазар има продуктово и географско измерение (чл. 4, ал. 1 и ал. 2 от Методиката за пазарни анализи).

Продуктивният пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които могат да се приемат от ползвателите като взаимозаменяеми по отношение на техните характеристики, предназначение и цени, но също и от гледна точка на условията на конкуренцията и/или структурата на търсенето и предлагането на разглеждания пазар (чл. 4, ал. 3 от Методиката за пазарни анализи).

В съответствие с европейското законодателство Методиката за пазарни анализи регламентира, че съответният продуктов пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице взаимозаменяемост при търсенето и взаимозаменяемост при предлагането (чл. 5 от Методиката за пазарни анализи).

При определянето на продуктивния обхват на пазара КРС се ръководи от Методиката за пазарни анализи, Насоките за извършване на пазарни анализи на ЕК и Препоръката за съответните пазари от 2020 г. Разделянето на пазарите на едро и дребно е в съответствие с Препоръката за съответните пазари от 2020 г. Продуктите или услугите, които са взаимозаменяеми само до малка или относително малка степен, не спадат към един и същи пазар.

След определяне на съответния продуктов пазар следва да се определи и неговият географски обхват. При определяне на географското измерение на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, КРС се ръководи от Методиката за пазарни анализи и Насоките за извършване на пазарни анализи на ЕК. Географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са достатъчно еднородни и се различават от тези в съседни географски райони, в които преобладаващите конкурентни условия са значително по-различни. (чл. 4, ал. 4 от Методиката за пазарни анализи).

Съответният географски пазар се определя при отчитане на следните два основни критерия (чл. 10 от Методиката за пазарни анализи):

1. покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;
2. наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Въз основа на тези два основни критерия географските пазари могат да бъдат определени като местни, регионални, национални или покриващи територията на две или повече страни (например общоевропейски пазари, пазари, съвпадащи с територията на Европейското икономическо пространство или глобални пазари).

2.2. Тест на трите критерия

Както бе посочено в т. 2, списъкът от пазари, посочени в приложението към Препоръката за съответните пазари от 2020 г. не включва пазара на едро за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

Съгласно чл. 152, ал. 5 от ЗЕС, при определяне на съответен пазар, различен от посочените в приложимата препоръка на ЕК относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, КРС се ръководи от принципите на

конкурентното право и изследва дали са изпълнени кумулативно критериите от теста на трите критерия, включващ:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара, и
- структурата на пазара не предполага постигане на ефективна конкуренция в рамките на съответен времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане, и;
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените проблеми на пазара.

2.3. Анализ и оценка на съответния пазар

Целта на анализа и оценката на съответния пазар е КРС да установи наличието или липсата на ефективна конкуренция, т.е. да установи дали има предприятия със значително въздействие върху съответния пазар (чл. 154, ал. 2 от ЗЕС). Предприятие със значително въздействие върху пазара е предприятие, което самостоятелно или съвместно с други се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, ползватели и крайни ползватели (§1, т. 51 от Допълнителните разпоредби на ЗЕС).

2.4. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара и налагане на специфични задължения

Наличието на предприятие със значително въздействие върху пазара се установява въз основа на редица критерии. Преценката се основава на перспективен анализ на пазара (*ex ante*), като се вземат предвид съществуващите пазарни условия.

Като отправна точка на анализа и показател за пазарна мощ често се използват пазарните дялове, но този критерий не е определящ. КРС може да установи възможността на едно предприятие да следва поведение до голяма степен независимо от своите конкуренти, клиенти и ползватели, като за целта използва набор от критерии, посочени в т. 58 от Насоките за извършване на пазарни анализи.

В Методиката за пазарни анализи е посочено, че изборът на критерии и тежестта на всеки от тях в общата оценка на пазара зависи от особеностите на съответния пазар. Наличието на значително пазарно въздействие се установява на базата на съвкупност от използваните критерии, които, взети самостоятелно, могат да не бъдат определящи. Във връзка с посоченото, при определяне на дадено предприятие като предприятие със самостоятелно значително въздействие върху пазара КРС взема предвид неговия пазарен дял на съответния пазар и всички или някои от критериите, посочени в чл. 31 от Методиката за пазарни анализи. При определяне на дадени предприятия като предприятия със съвместно значително въздействие върху пазара КРС изследва дали са изпълнени кумулативно трите условия по чл. 32 от Методиката за пазарни анализи.

Съгласно чл. 67(4) от Директива (ЕС) 2018/1972, в случай че дадено предприятие бъде определено като предприятие със значително въздействие върху пазара, КРС налага подходящи специфични регулаторни задължения, съгласно член 68, или запазва, или изменя такива задължения, когато те вече съществуват, ако счита, че резултатите за крайните ползватели не биха били действително конкурентоспособни при липсата на такива задължения.

В случаите, в които въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че не е налице ефективна конкуренция, КРС определя предприятие или предприятия със значително въздействие върху пазара и налага на предприятието/предприятията

специфични задължения. Ако вече са били наложени специфични задължения на предприятието или предприятията със значително въздействие върху пазара, КРС може да продължи действието им или да ги измени (чл. 156, ал. 1 от ЗЕС).

II. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СЪОТВЕТНИЯ ПАЗАР

1. Физическа инфраструктура в България, достъпът до която позволява разполагането на електронни съобщителни мрежи.

С Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС бе събрана информация за пасивната (физическа) инфраструктура (канална и стълбовна мрежа), изградена и/или използвана от предприятията за разполагане на фиксирана електронна съобщителна мрежа. В допълнение с оглед верификация на получената информация, КРС извърши проверки, като са събрани копия от сключените договори и фактури за предоставяния достъп.

Отделно от това и във връзка с проследяване на изпълнението на задълженията по чл. 15. от Закон за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура (ЗЕСМФИ) КРС направи проверка на „Електроразпределителни мрежи Запад“ ЕАД (ЕРМ Запад), „Електроразпределение Север“ АД (ЕР СЕВЕР), „Електроразпределение Юг“ ЕАД (ЕР ЮГ), при която дружествата предоставиха:

- списък с операторите на електронни съобщителни мрежи, заедно с копия от сключените договори и допълнителни споразумения към тях за достъп до физическа инфраструктура след влизане в сила на ЗЕСМФИ, актуален към 1.06.2023 г.
- списък с операторите на електронни съобщителни мрежи, с които няма сключените договори за достъп до физическа инфраструктура след влизане в сила на ЗЕСМФИ, но които заплащат фактури за достъп до физическата инфраструктура на електроразпределителното дружество, актуален към 1.06.2023 г.

Получената от електроразпределителните дружества информация е използвана при анализа на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура като допълнение към данните, събрани с Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС.

Във връзка с постъпила информация за изградена канална мрежа - собственост на няколко общини и с цел пълнота при изготвяне на анализа на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, КРС събра допълнителна информация от тях относно:

- изградената подземна канална мрежа, собственост на общината;
- обща дължина на изградената канална мрежа в км;
- условия за достъп до и/или съвместно ползване, включително и цени;
- отдадената под наем подземната канална мрежа, собственост на общината.

От събраната информация и въз основа на основни характеристики, предназначение и общи условия за достъп до и/или съвместно ползване, видовете физическа инфраструктура могат условно да се разделят в следните категории:

1.1. Подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи

Съгласно чл. 63, ал. 1 от ЗЕСМФИ, фиксираните електронни съобщителни мрежи се разполагат подземно във физическа инфраструктура и при условията на съвместно ползване. Правилата и нормите за разполагане, проектиране и демонтаж на електронни съобщителни мрежи са определени в Глава втора на Наредбата за правилата и нормите за проектиране, разполагане и демонтаж на електронни съобщителни мрежи (Наредбата). Съгласно чл. 7 на Наредбата, електронни съобщителни мрежи могат да се разполагат в подземна физическа инфраструктура чрез изтегляне/полагане на съобщителен кабел в канални тръби, изтегляне на съобщителен кабел в защитни тръби или изтегляне/полагане на съобщителен кабел в колектори. В тази връзка, при

разполагането на електронни съобщителни мрежи предприятията изграждат или ползват съвместно подземна канална мрежа. Въз основа на развитието на сектора на електронните съобщения подземната канална мрежа за изграждане на електронни съобщителни мрежи може да се раздели условно на подземна канална мрежа на историческото предприятие („Виваком България“ ЕАД/ Виваком) и подземна канална мрежа на конкурентните предприятия.

1.1.1. Подземната канална мрежа на „Виваком България“ ЕАД (историческо предприятие/Виваком)

Подземната канална мрежа на Виваком е предназначена за изграждането на фиксирани електронни съобщителни мрежи за целите на предоставяне на електронни съобщителни услуги. Топологията на каналната мрежа на историческото предприятие има йерархична структура, която съгласно общите му условия⁴ осигурява свързаност между комутационните възли на предприятието разположени в различните му сгради, както и комутационните възли с уличните разпределителни шкафове (първична канална мрежа) и свързаност на първичната канална мрежа и сградите, в които са разположени крайните потребители (вторична канална мрежа).⁵ В този смисъл каналната мрежа може да се използва за изграждането на свързаност между различни сгради посредством първичната и вторична канална мрежа и отклоненията към съответните сгради.

Подземната канална мрежа на Виваком се състои от PVC или полиетиленови тръби или тръби, формирани в бетонни блокове и прилежащите към тях кабелни шахти и колектори, изградена за разполагане на кабели под земята. Видно от Общите условия (ПРИЛОЖЕНИЕ 5 Описание на елементите на пасивната инфраструктура), елементите на пасивната инфраструктура са канални тръби с диаметри 50, 75 и 110 мм, защитни тръби с диаметри 20 мм, 25 мм, 32 мм и 40 мм, кабелни шахти и кабелни колектори. Броят на PVC тръбите в различните участъци е различен.

Виваком разполага с изградена канална мрежа в (търговска тайна) населени места с обща дължина (търговска тайна) км⁶. През 2017 г. предприятието е декларирало, че е собственик на канална мрежа в повече от (търговска тайна) населени места, а в (търговска тайна) населени места е декларирало по-голяма дължина през 2017 г. спрямо 2022 г. Причина за намаляване на броя на населените места според предприятието е извършена инвентаризация на дължината и състоянието на трасетата с оглед необходимостта от предоставяне на данни на единната информационна точка. Наред с това е реализирало проект за преминаване към предоставяне на електронни съобщителни услуги в определено местоположение през мобилна мрежа, в резултат на което Виваком е преустановило поддръжката на каналната мрежа за населените места, включени в проекта, в които е имало такава. Това са малки населени места с обща дължина на каналната мрежа по-малко от (търговска тайна) км, като във всяко едно от тях дължината ѝ е под 5 км, а в голямата част е дори под 1 км. Съответно посочената през 2022 г. обща дължина на каналната мрежа на Виваком, не включва изградената канална мрежа в горепосочените (търговска тайна) населени места, която по декларираните през 2017 г. данни е в размер на км (търговска тайна). Въпреки това общата дължина е с км (търговска тайна) повече съгласно предоставените от предприятието данни за двата периода. В тази връзка като се включи и недеklarираната поради изоставяне, но съществуваща подземна канална мрежа на Виваком, то общата ѝ дължина възлиза поне на км (търговска тайна) без да се отчита подземаната канална мрежа, собственост на придобитите от предприятието през

⁴ Към настоящия момент част от сградите, в които са били разположени централите не са собственост на предприятието, но каналната мрежа е със съответната топология.

⁵ <https://www.vivacom.bg/bg/files/19683-obshti-uslovija-za-dostyp-do-i-ili-syvместно-polzvanе-na-pasivna-infrastruktura-podzemna-kanalna-mreja.pdf>

⁶ Данните са за дължината на трасето (изкопа), а не сборът от дължините на каналните/HDPE тръби.

последните години дружества. Предприятието не планира да изгражда нова пасивна инфраструктура през следващите 5 години.

Каналната мрежа на Виваком се използва от (търговска тайна) на брой предприятия, което я прави най-използваната подземна физическа инфраструктура, с обща наета от тези предприятия дължина (търговска тайна) км⁷. Виваком не е предоставило данни за капацитета, и предвид заложените изисквания може да се приеме, че има поне една свободна тръба за отдаване под наем по цялата дължина. Подземната канална мрежа на Виваком отговаря на изискването за наличност, предвид изградената канална мрежа в (търговска тайна) населени места (включително в населените места с население над 10 000 жители).

1.1.2. Подземна канална мрежа на конкурентните предприятия

Подземната канална мрежа на конкурентните предприятия в сектора на електронните съобщения също е предназначена за изграждането на фиксирани електронни съобщителни мрежи за целите на предоставяне на електронни съобщителни услуги.

Топологията на мрежата на конкурентните предприятия⁸ е дървовидна и позволява изграждането на оптични мрежи. Каналната мрежа достига до границата на имотите, което също позволява изграждането на свързаност до съответните сгради.

Общо 103 конкурентни предприятия са декларирали, че имат изградена собствена канална мрежа. Видно от предоставената информация, тя се намира в населените места, в които тези предприятия предоставят услуги, с изключение на „А1 България“ ЕАД (А1) и „Булсатком“ ЕООД (Булсатком), които предоставят услуги на национално ниво. Общия брой населени места, в които конкурентните предприятия са изградили канална мрежа е 170. Характерно за нея е, че е изградена предимно за собствени нужди с HDPE тръби с размер до Ø 40, с обща дължина от 5293,5 км. Често изградената от конкурентни предприятия канална мрежа е допълваща към използваната под наем в участъци, в които Виваком няма изградена канална мрежа. Според декларираните в КРС данни, седем предприятия имат изградени участъци с тръби Ø 110, едно предприятие – с тръби Ø 75, едно предприятие – с тръби Ø 63, едно предприятие – с тръби Ø 50 и едно предприятие – с тръби Ø 43. Общата дължина на трасетата, изградени с тръби над Ø 40, е 556 км.

Само част от конкурентните предприятия разполагат с канална мрежа, която отдават под наем, като общата дължина на отдаваната под наем пасивна инфраструктура за 2022 г. е 2 007 км.

1.2. Подземна канална мрежа, изградена за други инфраструктури

Съгласно ЗЕСМФИ достъп до различна физическа инфраструктура следва да се предоставя от всички мрежови оператори, чиито мрежи са предназначени за производство, пренос или разпределение на природен газ, електрическа енергия, топлинна енергия, вода, включително отвеждане или пречистване на отпадъчни води и канализация, транспортни услуги, включително железопътни линии, метрополитен, пътища, пристанища и летища. Характерно за тях е, че са предназначени за целите на предоставяните комунални услуги като ток, канализация, газ, транспорт и не са предназначени за изграждането на фиксирани електронни съобщителни мрежи за целите на предоставяне на електронни съобщителни услуги. Нещо повече, мрежовите оператори не предоставят електронни съобщителни услуги, в противен случай биха фигурирали в регистъра на КРС. Топологията на мрежата е съобразена с начина на предоставяне на комуналната услуга. Мрежите на транспортните оператори минават през цялото населено място, но не стигат до сгради, докато мрежите на другите комунални оператори стигат до сгради, но са фрагментирани на по-малки райони.

⁷ Данните са за сбора от дължините на каналните/HDPE тръби.

⁸ <https://vestitel.bg/bg/uslugi/uslugi-za-operatori/kanalna-mrezha/>

Съгласно предоставената информация от предприятията, предоставящи електронни съобщителни услуги, те използват под наем физическа инфраструктура – канална мрежа, на шест общински, две транспортни и две електроразпределителни дружества в девет града. Само в гр. София има изградени и се използват повече от една инфраструктури, като общата дължина на наетата инфраструктура възлиза на 1 759 км към 30.06.2023 г. В останалите осем населени места се ползва по една инфраструктура със средна дължина под 5 км.

По отношение на подземната физическа инфраструктура, изградена за други цели е важно да се отбележи, че те имат следните особености:

- инфраструктурата на транспортните дружества прекосяват населените места и не достигат до сградите на абонатите;
- инфраструктурите на електроразпределителните дружества са разположени в отделни части на квартали, като тези инфраструктури са изградени по изключение, предвид факта, че практиката е електрическите кабели да се закопават директно в земята.

Причината за ограниченото ползване на подземната физическа инфраструктура, изградена за други цели е, че в много малко населени места е изградена подземна канална мрежа, състояща се от канални тръби и шахти. Например, инфраструктурата за улично осветление, собственост на общините е изградена от стомано-бетонни, дървени или метални стълбове. Когато уличното осветление е изградено от стомано-бетонни и дървени стълбове⁹, кабелите за уличното осветление са разположени въздушно. При използване на метални стълбове, които са кухи, кабелите са разположени подземно, но в голяма част от случаите са директно закопани в земята. Аналогична е ситуацията с физическата инфраструктура на електроразпределителни дружества, която се състои основно от закопани електрически кабели, до които има достъп през изградени шахти.

Съгласно събраната допълнителна информация от общините изградената от тях канална мрежа е разположена на няколко улици от цялото населено място и има достъп до ограничен брой сгради.

Един газоразпределителен мрежов оператор е положил HDPE тръба паралелно с газоразпределителната мрежа, която може да се ползва под наем. Така изградената канална мрежа се стопанисва от оператор на електронна съобщителна мрежа и е включена в т.1.1.2. Към настоящия момент в седемте населените места, в които е разположена, не е поискан достъп за ползване под наем.

1.3. Стълбовна мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи

Съгласно чл. 63, ал. 2 от ЗЕСМФИ, фиксираните електронни съобщителни мрежи могат да се разполагат въздушно в урбанизирани територии с население до 10 000 жители и в квартали, части от квартали, попадащи в устройствени жилищни зони с преобладаващо ниско застрояване на урбанизирани територии с население над 10 000 жители, в които не е налице или не е достъпна подземна физическа инфраструктура на мрежов оператор и е налична стълбовна физическа инфраструктура на мрежов оператор.

Съгласно предоставената в КРС информация само 20 предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги, са декларирали, че разполагат със собствена стълбовна мрежа, предназначена за изграждането на собствените им фиксирани електронни съобщителни мрежи. Стълбовете са в 73 населени места и са общо 6747 броя, като в повечето населени места са под 100 стълба. Стълбовете изградени от операторите на ЕСМ са предимно в района на ЕР ЮГ, където електроразпределителното дружество има

⁹ Дървените и стомано-бетонните стълбове са пълтни, поради което в тях не могат да се разполагат кабели.

изискване за изграждане на помощен стълб при окачване (слизване) от стълбовете си. В тази връзка, по тях не може да се изгради ЕСМ от край до край в даденото населено място.

Изградените от предприятията стълбове не се използват под наем от други предприятия, поради липса на интерес.

Историческото предприятие не разполага със собствена стълбовна мрежа, предназначена за изграждането на фиксирани електронни съобщителни мрежи за целите на предоставяне на електронни съобщителни услуги.

1.4. Стълбовна мрежа, изградена за други инфраструктури

Стълбовните физически инфраструктури в България са предназначени за целите на предоставяните комунални или общински услуги, като ток, осветление, транспорт и не са предназначени за изграждането фиксирани електронни съобщителни мрежи за целите на предоставяне на електронни съобщителни услуги.

Най-често използваните под наем от предприятията, предоставящи електронни съобщителни услуги, стълбове са такива с ниско напрежение, собственост на електроразпределителните дружества. Следва да се отбележи, че България е разделена на три части, във всяка от които оперира различно електроразпределително дружество, т.е. няма една електроразпределителна мрежа с национално покритие. В тази връзка Общите условия за предоставяне на достъп до стълбовната мрежа на електроразпределителните дружества са различни, в това число и ценовите листи.

В допълнение, според събраната с Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС информация, в дванайсет населени места се използват под наем общински стълбове и в едно населено място се използват тролейбусни стълбове.

Съпоставянето на събраните данни за 2022 г. относно изградените трасета канална мрежа с данните на Националния статистически институт за населението по населени места показват, че средният брой жители, в населените места, в които не е декларирана канална мрежа е 324. В 41% от тези населени места населението е под 100 жители, а в 38,4% от тях са отчетени между 101 и 500 жители. Тези две групи съставляват 79,4% от населените места без канална мрежа и 8,4% от общото население на страната. 1,5% е дялът на населените места с най-голям брой жители (между 2000 и 4316 жители), в които не е декларирана канална мрежа, като живущите в тях представляват 3% от общото население.

2. Определяне на продуктовия обхват на пазара на едро на достъп до физическа инфраструктура

Съответният пазар, предмет на настоящия пазарен анализ е пазарът на едро на достъп до физическа инфраструктура. Този пазар не фигурира в списъка с пазари от приложението към актуалната към момента Препоръката за съответните пазари от 2020 г. (Препоръка (ЕС) 2020/2245).

Съгласно съображение 22 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2020 г. „националните регулаторни органи могат да определят и други съответни пазари на продукти и услуги, които не са включени в списъка в настоящата препоръка, ако могат да докажат, че в рамките на националния им контекст пазарите изпълняват проверката по трите критерия.“.

Съгласно чл. 152, ал. 5 от ЗЕС и чл. 13, ал. 1 от Методиката, при отчитане на особеностите на националния пазар регулаторът може да определи и други съответни пазари – обект на ex ante регулиране, различни от посочените в приложимата препоръка за съответните пазари, подлежащи на ex ante регулиране, като се ръководи от

принципите на конкурентното право и изследва дали са изпълнени кумулативно трите критерия за: 1) наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара, 2) структурата на пазара не предполага постигане на ефективна конкуренция в рамките на съответен времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане, и 3) недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на бариерите и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

Съгласно съображение 26 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2020 г. „в зависимост от националните обстоятелства намиращият се най-нагоре по веригата пазар може да се състои от или да включва по-генерични междупазарни продукти на едро, като например продукти, свързани с достъп до физическа инфраструктура (например достъп до канали) или с пасивен достъп“.

В т. 4.1.6 от Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2020 г.¹⁰ е разгледан сценарий за определяне на отделен пазар за достъп до пасивна инфраструктура. В Разяснителната бележка се посочва, че отделният пазар на достъп до пасивна инфраструктура е разположен нагоре по веригата на пазарите на едро на ширококолов пътен достъп и на резервирана свързаност, както и на съответните пазари на дребно за достъп до интернет, предназначени за масовия пазар и за бизнес клиенти. Този пазар включва продукти за достъп до специфична физическа инфраструктура за разгръщане на електронна съобщителна мрежа, като обхватът следва да бъде ограничен до мрежи, които могат да се използват за разполагане на елементи на фиксирани електронни съобщителни мрежи като канали, стълбове и шахти (т. 4.1.6 от Разяснителната бележка, стр. 68).

Като отправна точка в анализа е определянето на продуктовия обхват на пазара на достъп до пасивна инфраструктура. Продуктивният пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които могат да се приемат от ползвателите като взаимозаменяеми по отношение на техните характеристики, предназначение и цени, но също и от гледна точка на условията на конкуренцията и/или структурата на търсенето и предлагането на разглеждания пазар (чл. 4, ал. 3 от Методиката).

Съответният продуктов пазар (чл. 5 от Методиката) включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице:

1. взаимозаменяемост при търсенето;
2. взаимозаменяемост при предлагането.

В тази връзка за определяне на съответния продуктов пазар КРС следва да извърши анализ на взаимозаменяемостта на различни продукти за достъп до пасивна инфраструктура от гледна точка на търсенето и от гледна точка на предлагането.

В Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2020 г. (стр. 68) са разгледани основните причини, поради които каналната мрежа, която е предназначена за различни от разполагане на електронни съобщителни мрежи цели, например комунална, транспортна и други инфраструктури, не винаги е подходяща за разполагане на такива мрежи, както следва:

- технически характеристики, включително липса на подходящи места за разполагане на технически съоръжения;

¹⁰ Обяснителна бележка, придружаваща документ Препоръка на Комисията относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, подлежащи на регулиране ex ante в съответствие с Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за създаване на Европейски кодекс за електронни съобщения (SWD (2020) 337 final).

- достъпност, включително липса на достатъчно точки за достъп и/или ограничителни правила за достъп (по-специално при физическа инфраструктура за вода, газ и електричество);
- неподходящ мрежов дизайн или топология – те може да са по-фрагментирани и може да не отразяват маршрутите, следвани от специфична за електронните съобщения инфраструктура;
- ограничения, произтичащи от насищане/заетостта на определени сегменти;
- изисквания за сигурност и рискове, включително неподходяща среда за съвместно съществуване в мрежовата инфраструктура;
- трудна и скъпа адаптация и ремонт. Например мрежите на топлофикация може да не са подходящи поради ограничения на температурата и течовете, докато при железопътните и магистралните мрежи липсва необходимата разклоненост за разполагане на електронни съобщителни мрежи.

Всички тези фактори повишават разходите в сравнение с използването на канална мрежа, предназначена за разполагане на електронни съобщителни мрежи. Освен това редът и условията за достъп могат потенциално да бъдат по-неблагоприятни.

Предвид посоченото в чл. 4, ал. 3 от Методиката и в Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2020 г. (стр. 68) в анализа на взаимозаменяемостта могат да се използват следните критерии за оценка: наличност, технически характеристики (топология, капацитет, възможност за разполагане на технически съоръжения), цена, административни ограничения и допълнителни условия, утежняващи достъпа. Тези критерии за оценка могат да се използват в анализа на взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето.

В анализа на взаимозаменяемостта от гледна точка на предлагането могат да се използват критерии за оценка, относими към ограниченията пред доставчиците и необходимостта от допълнителни инвестиции за целите на стартирането на предлагане на продукти за достъп до пасивна инфраструктура, подходящи за разгръщането на електронни съобщителни мрежи.

При определяне на продуктовия пазар са разгледани различните нормативни изисквания към физическата инфраструктура, съгласно ЗЕСМФИ, Наредбата за правилата и нормите за проектиране, разполагане и демонтаж на електронни съобщителни мрежи (Наредбата), Закона за енергетиката и други.

Също така, при анализа на взаимозаменяемостта на отделните видове физическа инфраструктура са отчетени общите условия за ползване на физическа инфраструктура на мрежовите оператори, които съгласно чл. 15, ал. 3 от ЗЕСМФИ включват:

1. условия за достъп до и/или съвместно ползване, като:
 - а) описание на начина на разполагане, технически изисквания, изисквания за качество и безопасност;
 - б) ограничения за съоръженията, които могат да бъдат разполагани;
 - в) мерки за сигурност;
 - г) условия за допускане на служители на операторите на електронни съобщителни мрежи;
 - д) правила за разпределяне на пространството, когато то е ограничено;
 - е) условия и ред за даване на указания при констатирано техническо несъответствие на електронните съобщителни мрежи, разположени въз основа на предоставено право на достъп до и/или за съвместно ползване;

ж) процедури за премахване на електронна съобщителна мрежа и за възстановяване на достъпа до и/или за съвместно ползване;

з) друга относима информация, необходима за достъпа до и/или за съвместното ползване на физическата инфраструктура;

2. срокове за:

а) отговор на заявките за предоставяне на достъп и/или съвместно ползване;

б) предоставяне на достъп;

в) отстраняване на повреди;

3. стандартни условия на договора, включително обезщетения при неизпълнение на договора;

4. цени и механизъм за ценообразуване.

наред с посоченото, КРС ползва всяка допълнителна информация, постъпила във връзка с решаване на спорове по реда на глава 8 на ЗЕСМФИ, или във връзка с жалби от предприятия, предоставящи електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

2.1. Взаимозаменяемост между достъпа до подземната канална мрежа на историческото предприятие и подземната канална мрежа, собственост на конкурентни предприятия.

Взаимозаменяемост при търсенето

За целите на анализа на взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето се изследват критериите за наличност, достъпност и техническите характеристики на достъпа до пасивна инфраструктура, предлаган от Виваком и конкурентните предприятия. Същите имат съществено значение при избора на услуга на едро от търсещите достъп предприятия.

От представената в т. 1.1. информация е видно, че на пазара има налични продукти за достъп до пасивна инфраструктура и същите се предлагат както от историческото предприятие, така и от конкурентните предприятия. Топологията на мрежите на историческото и конкурентните предприятия осигурява достъпност за изграждането на електронни съобщителни мрежи и осъществяване на свързаност между различни сгради на територията на съответното населено място.

Подземните канални мрежи на историческото предприятие и на конкурентните предприятия имат едно и също предназначение, за изграждането на кабелни съобщителни мрежи и предоставянето на електронни съобщителни услуги. В тази връзка от гледна точка на търсенето търсещото достъп предприятие не е необходимо да прави значителни допълнителни инвестиции при първоначалния избор на пасивната инфраструктура, до която се предоставя достъп от различни предприятия.

Съгласно представената информация капацитетът на каналната мрежа на предлагащите достъп предприятия позволява полагането на защитна тръба или кабел извън защитна тръба, като предприятията са предвидили съответен капацитет за краткосрочни инвестиционни проекти и резервен капацитет за аварийни нужди. Общите условия за достъп, които се публикуват съгласно ЗЕСМФИ включват ясни критерии за наличие на техническа възможност за предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура.

Пасивната инфраструктура на историческото предприятие и конкурентните предприятия позволява разполагането на допълнително активно оборудване при спазването на определени изисквания по отношение на напрежение на дистанционно захранване с оглед осигуряване на изискванията за безопасни условия на труд. Тези изисквания не представляват ограничително условие пред търсещите достъп предприятия.

Взаимозаменяемост при търсенето е налице, когато при относително малко, но трайно повишаване на цената на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга, ползвателите са склонни да пренасочат търсенето си към други електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които са в състояние да я заменят на базата на техните характеристики, предназначение и цени.

Следва да се има предвид, че по отношение на услугите за достъп до канална мрежа влиянието на цената не е съществен фактор в случаите, при които дадено предприятие вече е положило електронната си съобщителна мрежа в каналната мрежа на мрежов оператор, тъй като прехвърлянето на инфраструктурата му в каналната мрежа на конкурентен мрежов оператор не би било оправдано, поради наличието на значителни по обем разходи, включително блокиране на съществуващите активи, които тези действия водят след себе. Въпреки това, КРС е изследвала цените на мрежовите оператори с оглед изчерпателност на анализа на взаимозаменяемостта.

При изследването на цените КРС е разгледала, както средния месечен разход за ползване на един линеен метър канална мрежа (в лв. без ДДС)¹¹, така и публикуваните¹² цени в общите условия на предприятията на основание чл. 15 от ЗЕСМФИ.

Среден месечен разход

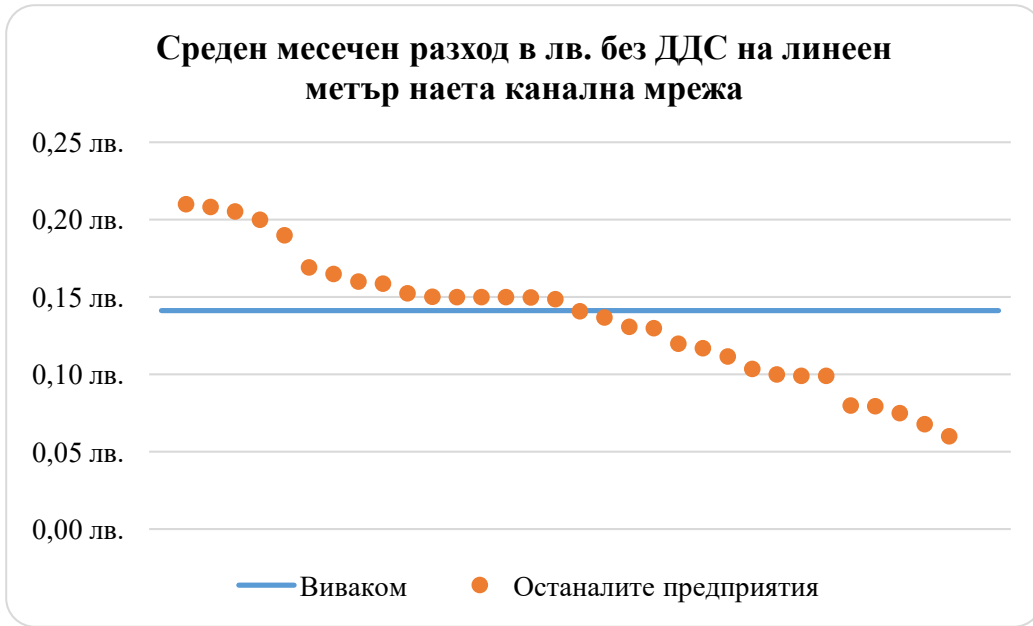
При изчисляване на средния месечен разход КРС е използвала информацията относима към всяко предприятие, от което е декларирано във въпросниците съгласно Решение № 215/20.07.2023 г., че се наема канална мрежа. КРС е избрала подход, при който средната е претеглена спрямо декларираната наета дължина на каналната мрежа за всяко предприятие и всяко населено място. Информацията по отношение на наетата канална мрежа, събрана с въпросниците, не съдържа детайли за сечението на използваните тръби, както и за собствеността на защитната тръба, в която е изтеглена електронната съобщителна инфраструктура.

На следващата фигура е представена информация за равнището на средните месечни разходи на линеен метър наета канална мрежа в лв. без ДДС към всяко от конкурентните на Виваком предприятия, спрямо средния месечен разход за линеен метър наета канална мрежа към Виваком.

Фигура 1

¹¹ Средният месечен разход за ползване на един линеен метър канална мрежа е изчислен въз основа на дължината на използваната под наем канална мрежа и месечният разход (в лв. без ДДС) за всяко населено място и всяко предприятие, декларирано във връзка с Решение № 215/20.07.2023 г. на КРС.

¹² Към месец ноември 2023 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Средният месечен разход за ползване на достъп до канална мрежа от Виваком, съгласно подадените в КРС данни с въпросниците по Решение № 215/20.07.2023 г., е изчислен на 0,14 лв. без ДДС. Видно от информацията на фигура 1 по-голямата част от представените средни разходи за ползване на достъп до канална мрежа от конкурентните предприятия, са около нивото на този показател за Виваком. Почти 40% от изчислените средни разходи към конкурентните предприятия са в интервала +/-0,02 лв. от разхода към Виваком.

На следващата таблица е представен броят на предприятията и относителният им дял в общия брой предприятия, от които е декларирано, че се наема канална мрежа, разпределен по интервали на средните месечни разходи за линеен метър наета канална мрежа в лв. без ДДС.

Таблица 1

Средни месечни разходи за линеен метър към предприятията, от които е наета канална мрежа	Брой предприятия, от които е наета канална мрежа	Относителен дял
До и вкл. 0,10 лв	8	24%
Над 0,10 лв. до и вкл. 0,15 лв.	14	42%
Над 0,15 лв. до и вкл. 0,20 лв.	8	24%
Над 0,20 лв. до и вкл. 0,30 лв.	3	9%

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от представените данни, над 90% от изчислените средни разходи попадат в интервалите до и вкл. 0,20 лв. Средните разходи към 16 предприятия са под стойността на разходите към Виваком. Толкова са и предприятията, средните разходи към които я превишават.

От представената информация може да бъде направено заключението, че средните стойности, заплащани за линеен метър наем на канална мрежа от предприятията, са относително сходни, независимо дали мрежовият оператор, от който е наета канална мрежа е Виваком или конкурентно предприятие.

Цени в публикуваните общи условия

Цените за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура са част от минималните задължителни реквизити на Общите условия за

достъп и съвместно ползване от ЗЕСМФИ и мрежовите оператори са длъжни предварително да ги оповестят на интернет страницата си. Съгласно чл. 15, ал. 2 от ЗЕСМФИ мрежовите оператори предоставят достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура с писмен договор при предварително оповестени на интернет страницата си прозрачни, пропорционални и справедливи общи условия, включително цена. Поради значителния брой мрежови оператори, които са регистрирани в публичния регистър на КРС по чл. 33, ал. 1, т. 1 от ЗЕС и са декларирали собствена подземна инфраструктура съгласно Решение № 215/20.07.2023 г., КРС е анализирала публикуваните в общите условия цени и механизми за ценообразуване на тези предприятия, които обхващат над 1% дял на база дължина на изградената канална мрежа към 31.12.2022 г.

В чл. 3, ал. 5 от ЗЕСМФИ е регламентирано, че мрежовите оператори на физическа инфраструктура определят цени за предоставяне на достъп до и за съвместно ползване и на право на преминаване съгласно Методика за начина за разпределяне на разходите при определяне на цени за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура и право на преминаване по Закона за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура (Методиката за начина за разпределяне на разходите).

Броят на предприятията, които притежават дял над 1% на база дължина на изградената канална мрежа към 31.12.2022 г., възлиза на 14, като КРС е анализирала общите условия¹³ на 10 от тях, поради липса на публикувана информация на интернет страниците на останалите 4¹⁴ предприятия.

Анализът на публикуваните данни¹⁵ съдържа изследване на цените за част от еднократните услуги, месечните абонаменти за ползване на подземна канална мрежа и цени на други услуги, които предприятията предлагат. Всички услуги, които са посочени в ценовата листа на Виваком, присъстват и в ценовата листа на само едно предприятие – Булсатком.

Цени за еднократно предоставяни услуги

При изследването на публикуваните цени КРС е констатирала, че цените за техническо проучване за наличието или липсата на техническа и физическа възможност за осъществяване на услугата за достъп до или съвместно ползване на подземна канална мрежа са в диапазона от 33 лв. до 200 лв. Първите три предприятия с най-голям дял на база дължина на изградената канална мрежа, са публикували близки ценови стойности между 30 лв. и 40 лв., докато останалите предприятия са публикували цени от 50, 100 и 200 лв. Част от предприятията са определили максимална дължина на трасето до 1000 линейни метра, за която се отнася посочената в общите им условия цена. За дължина над посочената е определена цена на линеен метър или на всеки започнат километър.

Цените за изискване и съгласуване на работен проект¹⁶ са в диапазона от 35 лв. (А1, Булсатком) до 200 лв. (М Сат Кейбъл, Скат ТВ, Телекомуникационна Компания Варна, Ком Нет), като за част от предоставяните услуги е зададена и дължината на трасето, за която се отнася цената – между 1000 и 3000 метра. За дължина над посочената в общите условия на предприятията е определена цена на линеен метър или на всеки започнат километър.

¹³ Взети са предвид изменените цени на Виваком в сила от 01.09.2023 г.

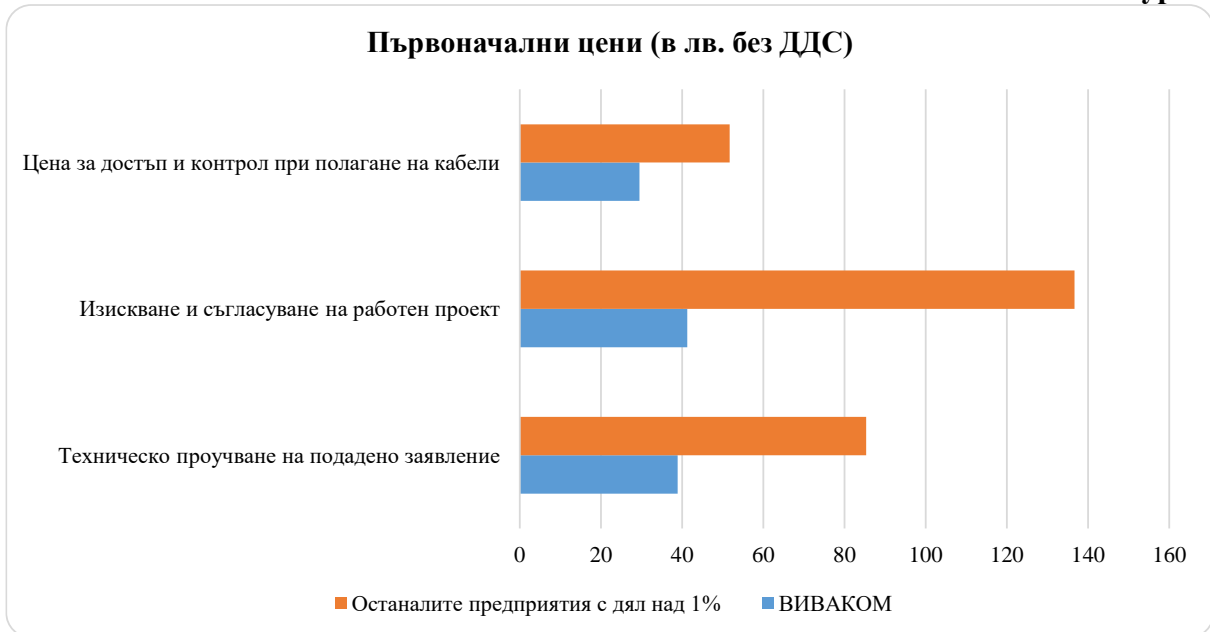
¹⁴ „Телнет“ ЕООД е придобито от Виваком България ЕАД през 2023 г., като интернет страницата на предприятието автоматично пренасочва към страницата на Виваком.

¹⁵ Всички анализирани цени са в лв. без ДДС.

¹⁶ Включително за проучване и съгласуване на проект.

На следващата фигура са представени обявените в общите условия цени за всяка една от посочените в графиката услуги от Виваком и средната цена¹⁷, изчислена въз основа на обявените за същите услуги цени от останалите предприятия с дял над 1%, в лв. без ДДС.

Фигура 2

Източник: Публикувани на интернет страниците на предприятията общи условия към месец ноември 2023 г.

Видно от представената на фигура 2 информация, цените за отделните еднократни услуги, посочени в анализирания общи условия, са определени в широки граници. Като цяло цените на Виваком са по-ниски от изчислените средни цени на останалите предприятия с дял над 1% на база дължина на изградената канална мрежа.

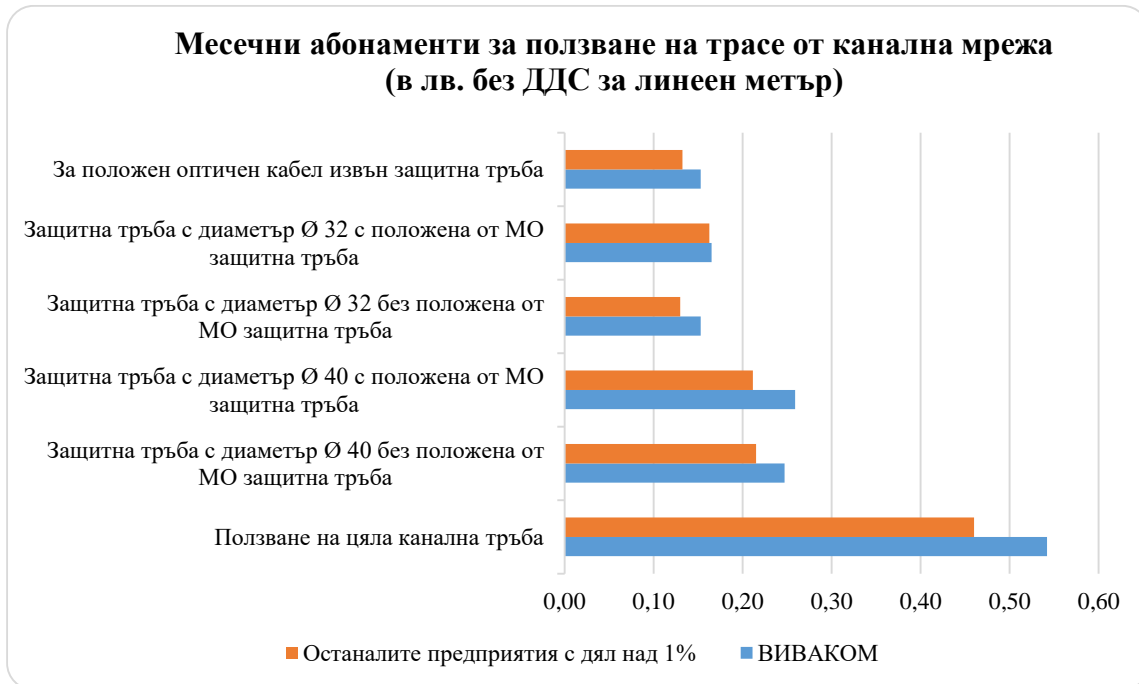
Месечни цени за ползване на достъп до подземната канална мрежа на операторите, съгласно чл. 4, ал. 2, т. 2 от Методиката за начина за разпределяне на разходите

Месечните абонаменти за ползване на цяла канална тръба са в диапазона от 0,45 лв. (Скат ТВ) до 0,54 лв. (Виваком) за линеен метър. За ползване на защитна тръба с диаметър Ø40, която е положена от мрежовия оператор, месечната цена, която се заплаща от съответния ползвател започва от 0,13 лв. (Кулбокс) до 0,259 лв. (Виваком). Средната стойност на обявения от останалите предприятия месечен абонамент за ползване на защитна тръба Ø40 е 0,21 лв. По отношение на цените за ползване на тръби със сечение Ø32, положена от мрежовия оператор, най-висока цена се заплаща от ползвателите на услугата на Скат ТВ и Диджитал Комуникейшънс – 0,18 лв. Определената цена на Виваком за тази услуга е в размер на 0,165 лв. Средната стойност на определената от останалите предприятия абонаментна цена е в размер на 0,163 лв. За положен оптичен кабел извън защитна тръба отново Виваком определя най-високата абонаментна цена от 0,153 лв., следвано от цената на А1 – 0,14 лв. Цените на Булсатком, Скат ТВ и Диджитал Комуникейшънс са определени на едно и също равнище – 0,13 лв.

На фигура 3 по-долу са представени месечните абонаменти за всяка една от посочените в графиката услуги на Виваком и средният месечен абонамент, изчислен въз основа на посочените в общите условия на останалите предприятия месечни цени, в лв. без ДДС.

¹⁷ Изчислена като средна аритметична от всички обявени цени от предприятията с дял над 1% на база дължина на изградената канална мрежа към 31.12.2022 г. за конкретна услуга.

Фигура 3

Източник: Публикувани на интернет страниците на предприятията общи условия към месец ноември 2023 г.

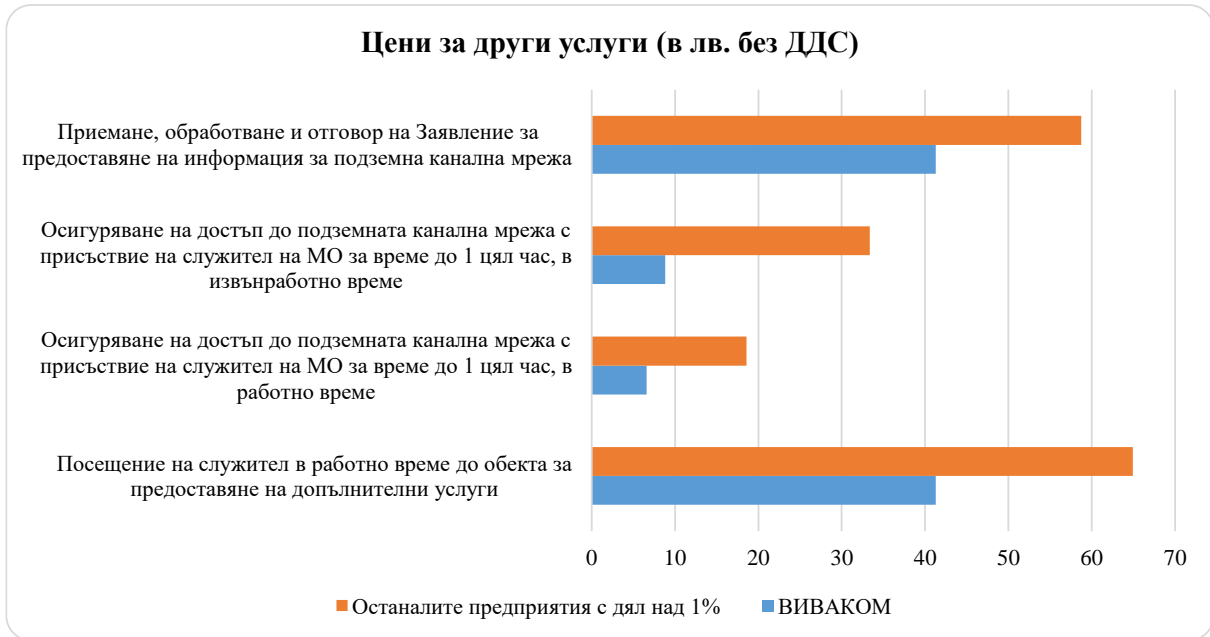
Както е представено на фигурата по-горе, месечните абонаменти, посочени в анализиранияте общи условия, са относително сходни. Като цяло абонаментните тарифи на Виваком са по-високи от изчислените средни абонаментни цени на останалите предприятия с дял над 1%.

Цени на други услуги

Мрежовите оператори определят и други услуги, за които начисляват такси като приемане, обработване и отговор на заявление за предоставяне на информация за подземна канална мрежа с обявени цени от 35 лв. (Булсатком) до 100 лв. (М Сат Кейбъл); за осигуряване на достъп до подземната канална мрежа с присъствие на служител на мрежовия оператор за време до 1 час, в работно време – от 5,62 лв. (Булсатком) до 30 лв. (Скат ТВ и Диджитал Комуникейшънс) и в извънработно време – от 7,50 лв. (Булсатком) до 50 лв. (Скат ТВ и Диджитал Комуникейшънс); посещение на служител в работно време до обекта за предоставяне на допълнителни услуги – от 35 лв. (Булсатком) до 110 лв. (Телеком Груп).

На фигура 4 са представени цените за допълнителни услуги от Виваком и средните цени, изчислени въз основа на посочените в общите условия цени за допълнителни услуги на останалите предприятия с дял над 1%, в лв. без ДДС.

Фигура 4

Източник: Публикувани на интернет страниците на предприятията общи условия към месец ноември 2023 г.

Представените в графиката данни показват, че цените за други услуги, посочени в анализирания общи условия, са определени в широки граници. Както при първоначалните цени, така и по отношение на цените за допълнителни услуги, тарифите, определени от Виваком са по-ниски от изчислените средни цени на останалите предприятия с дял над 1%.

Видно от представената информация, цените за достъп и съвместно ползване на подземна канална мрежа на предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи, варират в широки граници. Това се дължи на задължението на операторите да ги определят в съответствие с Методиката за начина за разпределяне на разходите. От публикуваните данни се вижда, че цените за еднократни и други услуги на предприятията, които предоставят услуги на ограничена територия, са по-високи от цените на тези услуги, обявени от предприятия, които предоставят електронни съобщения на национално ниво, в т.ч. Виваком. Причина за това са икономиите от мащаба и обхвата, които доставчици на услуги на национално ниво имат възможност да реализират.

Взаимозаменяемост при предлагането

Съгласно т. 41 от Насоките за пазарен анализ и оценка на значителната пазарна сила съгласно регулаторната рамка на ЕС за мрежите за електронни съобщения и услугите (2018/С 159/01) „когато оценяват обхвата за заменяемост на предлагането, НРО могат също така да отчетат вероятността предприятия, които понастоящем не извършват дейност на съответния продуктов пазар, да решат да навлязат на този пазар в рамките на кратък срок вследствие на слабо, но значимо увеличение на цената, което не е с преходен характер“, като за целта се оценяват общите разходи, които следва да бъдат направени от предприятията, възнамеряващи да навлязат на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура. Следва да се отчетат и съществуващите правни и други регулаторни изисквания, които биха могли да възпрепятстват бързото навлизане на съответния пазар.

Изграждането на собствена инфраструктура се счита за последното стъпало на „стълбата на инвестициите“ към изграждане на напълно разгърната собствена мрежа. За изграждането на пасивна инфраструктура са необходими значителни финансови и времеви инвестиции, включително във връзка с дейностите по инвестиционно

проектиране, съгласуване и одобряване на инвестиционните проекти, по издаване на разрешение за строеж и въвеждане в експлоатация на физическа инфраструктура за разполагане на електронни съобщителни мрежи.

От друга страна предприятията, разполагащи със собствена пасивна инфраструктура, могат лесно да навлязат на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура при малко, но трайно повишение на цените на предлаганите услуги за достъп на този пазар. Нещо повече, съгласно разпоредбите на ЗЕСМФИ те са длъжни да предоставят достъп, в случай че разполагат с физическа инфраструктура, като на практика единственото ограничение би било липса на физическа възможност за разполагане на електронната съобщителна мрежа. За целта тези предприятия не е необходимо да правят допълнителни инвестиции в своята мрежа. Във връзка с това следва да се отбележи, че общо 103 конкурентни предприятия са декларирали, че имат изградена собствена канална мрежа.

На следващо място, съгласно събраната информация с Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС общо 50 предприятия имат планове за изграждане на подземна канална мрежа през следващите 5 години. Предвидените инвестиции за изграждане на подземна канална мрежа надхвърлят 19 млн. лв. за малко над 700 км. Инвестиционните намерения обхващат 113 населени места, от които 38 населени места с над 10 хил. жители. Това е индикатор за предпочитанията на предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи, да разполагат инфраструктурата си подземно, независимо от възможността за въздушно разполагане в населени места с под 10 хил. жители.

Въз основа на анализа на взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето и от гледна точка на предлагането КРС счита, че продуктите за достъп до пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа), предоставяни от историческото предприятие и конкурентните предприятия, могат да се разглеждат като еквивалентни продукти на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура.

2.2. Взаимозаменяемост между достъп до подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи и подземната физическа инфраструктура, изградена за други инфраструктури – за предоставяне на електрически ток, ВиК, газ, топлофикация, осветление и др.

В Директива 2014/61/ЕС, транспонирана в ЗЕСМФИ, се посочва вида на съществуващата физическа инфраструктура, която може да се използва за разполагането на електронни съобщителни мрежи, в това число на: физическата инфраструктура, използвана за пренос и разпространение на природен газ; електрическа енергия, включително обществено осветление; топлинна енергия; вода, включително отвеждане или пречистване на отпадъчни води и канализация, и дренажни системи, и транспортни услуги (железопътни линии, пътища, пристанища и летища).

Събраната с Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС информация сочи, че предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи, използват за разполагането им и подземна канална мрежа от електроразпределителни и газоразпределителни дружества, общини и доставчици на транспортни услуги¹⁸.

С оглед на изложеното, в анализа на взаимозаменяемостта на достъпа до подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи

¹⁸ *Предприятията използват канална мрежа от електроразпределителни дружества („Електроразпределителна мрежа Запад“ ЕАД, „Електроразпределение Север“ АД), газоразпределителни дружества („Овергаз Мрежи“ АД), общини (Балчик, Бяла, Пловдив, Септември, Сливен, Столична) и доставчици на транспортни услуги („Метрополитен“ ЕАД, „Тролейбусни превози“ ЕООД).*

и достъпа до други видове подземната физическа инфраструктура, изградена за други инфраструктури КРС разглежда критериите за наличност и технически характеристики.

Взаимозаменяемост при търсенето

Подземната физическа инфраструктура на доставчиците на комунални услуги (електроразпределителни, водоснабдителни, топлофикационни) и транспортни дружества, като цяло, не е проектирана и предназначена за разполагането на електронни съобщителни мрежи. Независимо от това, част от тази физическа инфраструктура може да се използва при определени условия от предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи и услуги.

От гледна точка на критериите за наличност, от електроразпределителните дружества се наема 1 609 км подземната канална мрежа от 32 предприятия в 3 населени места, като над 99% от дължината на използваната канална мрежа е на територията на гр. София. Видно от посоченото, към момента на събиране на информация с Решение № 215 от 20.07.2023 г. предприятията могат да имат достъп до пасивната инфраструктура на електроразпределителните дружества в ограничен брой населени места. Причина за това е, че в много малко населени места има изградена подземна канална мрежа на електроразпределителните дружества, като свободен капацитет има предимно в София.¹⁹ Следва да се има предвид и фактът, че един от доставчиците на електроенергия на територията на страната не разполага с подземна канална мрежа и съответно не предоставя такъв достъп, което е видно и от Общите условия²⁰ на дружеството.

Съгласно публикуваните общи условия²¹ за достъп до физическа инфраструктура на „Електроразпределителни мрежи Запад“ ЕАД, операторът има право да разположи само оптични кабели в подземната канална мрежа на електроразпределителното дружество. Не е допустимо разполагането на кабели с дистанционно хранване, докато в подземната канална мрежа на операторите на електронни съобщителни мрежи е допустимо в случаите, когато единият кабел е в допълнителна защитна тръба. Активни съоръжения могат да се разположат само на определени места в подземната канална мрежа и при съгласието на електроразпределителното дружество.

Посочените до тук ограничения оказват явно негативно въздействие върху готовността на предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи и услуги, да използват подземната физическа инфраструктура на електроразпределителните дружества за целите на разполагане на съобщителни кабели.

С оглед изчерпателност на анализа на взаимозаменяемостта, КРС е изследвала и цените, на които се отдава подземната физическа инфраструктура на електроразпределителните дружества.

Както беше посочено по-горе, две електроразпределителни дружества отдават под наем подземна инфраструктура, а именно „Електроразпределение Север“ ЕАД и „Електроразпределителни мрежи Запад“ ЕАД. Същите са декларирани от 33 предприятия като мрежови оператори, от които е наета канална мрежа, във връзка с Решение № 215/20.07.2023 г. на КРС. При изследването на цените, регулаторът е анализирал обявените в общите условия на електроразпределителните дружества цени спрямо тези, в общите условия на разгледаните предприятия в т. 2.1. Също така е изчислен средният месечен разход²² въз основа на събраната от КРС информация от

¹⁹ Служебно известна на КРС информация, като орган по спорове по ЗЕСМФИ.

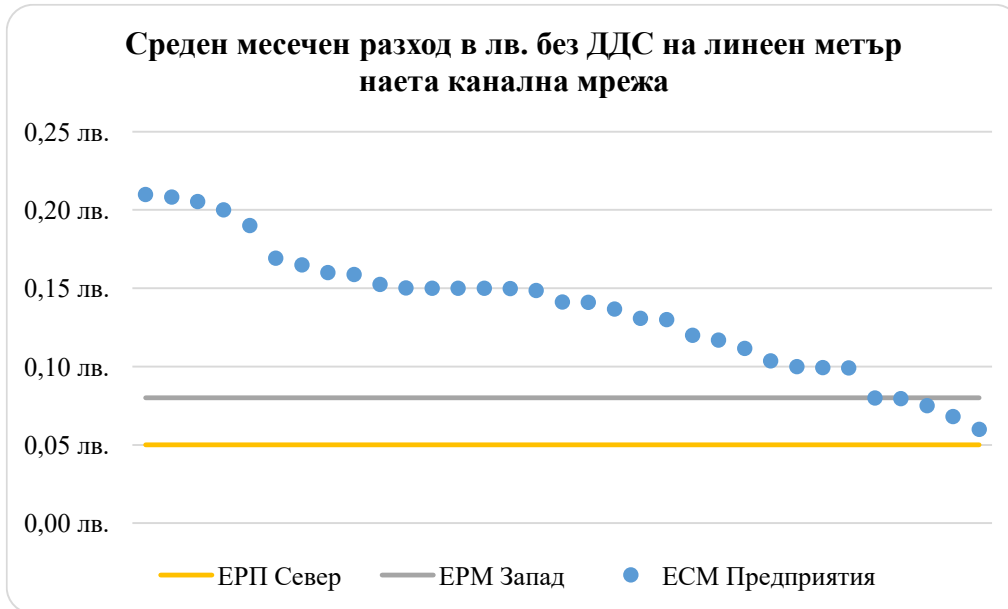
²⁰ <https://elyug.bg/SpecialPages/Operatori-ESM.aspx>
<https://ermzapad.bg/bg/za-operatori-na-esm/>

²² Средният месечен разход за ползване на един линеен метър канална мрежа е изчислен въз основа на дължината на използваната под наем канална мрежа и месечният разход (в лв. без ДДС) за всяко населено място и всяко предприятие, декларирани във връзка с Решение № 215/20.07.2023 г. на КРС.

ползвателите на тази физическа инфраструктура, като стойността му е съпоставена с изчислените средни разходи за линеен метър на регистрираните предприятия.

На следващата фигура е представена информация за равнището на средните месечни разходи на линеен метър наета канална мрежа в лв. без ДДС към всяко предприятие, от което е посочено, че се наема такава, спрямо средните месечни разходи за линеен метър наета канална мрежа към ЕР Север и ЕРМ Запад.

Фигура 5

Източник: Данни, подадени в КРС

Изчисленият среден месечен разход за ползване на един линеен метър канална мрежа от електроразпределителните дружества попада в интервала на средните месечни разходи „до и вкл. 0,10 лв.“, посочени в Таблица 1, в който се включват 24% от регистрираните предприятия, от които е наета канална мрежа. Видно от информацията на фигура 5, всички средни разходи към предприятията, регистрирани в КРС за електронни съобщителни мрежи и/или услуги, са над нивото на средните разходи към ЕР Север и ЕРМ Запад.

Средният месечен разход за ползване на линеен метър подземна канална мрежа към електроразпределителните дружества не се различава съществено от обявените в общите им условия цени – 0,05 лв. Тази цена обаче е доста под обявените месечни цени в общите условия на разгледаните по-горе предприятия, предоставящи електронни съобщителни мрежи (Фигура 3). За сметка на това обаче, първоначалните цени и цените на допълнителни услуги са значително над обявените от разгледаните в т. 2.1. по-горе предприятия. Поради спецификата на основната дейност на електроразпределителните дружества, за техническо проучване се заплаща 220,15 лв. на ЕРМ Запад и 137,75 лв. на ЕР Север, които са в пъти над обявените цени съответно от Виваком и средната цена на останалите предприятия с дял над 1%. Съгласуването на работен проект възлиза на малко над 100 лв. и при двете електроразпределителни дружества, като тази цена е по-близо до горната граница на интервала, очертан от цената, обявена от Виваком и средната цена на останалите предприятия, предоставящи електронни съобщителни мрежи (Фигура 2). Цената за осигуряване на представител на мрежовия оператор за оглед на място и осигуряване на контрол при разполагане и/или демонтаж на електронна съобщителна мрежа, обявена от ЕРМ Запад е 105,13 лв., а тази от ЕР Север – 119,52 лв. За сравнение, за осигуряване на достъп до подземната канална мрежа на регистрирано предприятие с присъствие на свой служител в работно време до 1 час се заплаща до 30 лв., а в извънработно време – до 50 лв.

Видно от представените данни, както при първоначалните цени, така и по отношение на цените за допълнителни услуги, тарифите, определени от електроразпределителните дружества, са по-високи от изчислените обявените цени на регистрираните предприятия, разгледани в т. 2.1., докато цени за ползване на един линеен метър от подземната им тръбна мрежа е под тези на разгледаните предприятия.

По отношение на предоставения достъп до канална мрежа от някои общини²³, съгласно предоставената информация въз основа на Решение № 215 от 20.07.2023 г. само 94,5 км канална мрежа са наети от 7 предприятия²⁴, предоставящи електронни съобщителни мрежи и услуги. Видно от представената информация общините предоставят подземна канална мрежа в ограничен брой населени места и същата е разположена на няколко на брой улици от целия град, поради което търсещите достъп предприятия следва да направят допълнителни инвестиции с цел да осигурят достъп до помещенията на крайните потребители. По отношение на ценовите условия, съгласно представените данни, само на една община се заплаща месечен абонамент за ползване на подземната ѝ физическа инфраструктура. Тази, която е собственост на останалите общини, се ползва безвъзмездно.

В Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2020 г. се посочва, че физическата инфраструктура на доставчиците на транспортни услуги не притежава достатъчна капилярност, което възпрепятства достъпността и осигуряването на достатъчен брой точки за достъп до крайните потребители.

От гледна точка на критериите за наличност, от транспортните компании се наема 81 км подземната канална мрежа от 4 предприятия в 2 населени места, като над 95% от дължината на използваната канална мрежа е на територията на гр. София. Независимо от декларираното потребление на услуги от някои транспортни дружества – „Метрополитен“ ЕАД и „Тролейбусни превози“ ЕООД, малко вероятно е предприятията да заменят използваните до момента услуги за достъп до съобщителна подземна канална мрежа при наличието на малко, но трайно повишаване на цената на услугата за достъп, тъй като за целта трябва да се изгради допълнителна инфраструктура, която да осигури достъп до помещенията на крайните потребители.

Регулаторът е разгледал и посочените средни разходи за ползване на подземна физическа инфраструктура към транспортните дружества. Съгласно събраната информация с Решение № 215/20.07.2023 г. на КРС, изчисленият среден месечен разход на линеен метър ползване на подземна физическа инфраструктура към Метрополитен е в размер на 0,31 лв., а към Тролейбусни превози – 0,42 лв. Тези разходи са по-високи от горната граница на интервала с най-високи стойности, посочен в Таблица 1.

По отношение на физическата инфраструктура на доставчиците на вода и топлофикационните дружества КРС не разполага с информация предприятия да използват подземна канална мрежа от тези дружества. Също така, в Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2020 г. се посочват ограниченията при ползването на подобна инфраструктура. Наличието на спирателни кранове във водоснабдителните мрежи възпрепятстват инсталирането на оптични влакна, наличието на враждебна околна среда в канализационната мрежа води до рискове за съвместното съществуване на мрежите, а ограниченията в мрежата на топлофикационните дружества се явяват във високата температура и наличието на течове. Това води до трудна и скъпа адаптация на мрежата, както и затруднения при ремонта на същата. Предвид изложеното, е малко вероятно доставчиците на електронни съобщителни мрежи и услуги да проявят интерес към този вид инфраструктура.

²³ Столична община, Община Балчик, Община Бяла (Варна), Община Пловдив, Община Септември и Община Сливен.

²⁴ и (търговска тайна)

Взаимозаменяемост при предлагането

Както бе посочено по-горе, подземната физическа инфраструктура на общински, транспортни и електроразпределителни дружества не е предназначена за изграждането на електронни съобщителни мрежи. На следващо място, топологията на тази физическа инфраструктура като цяло се различава от топологията на електронните съобщителни мрежи. В тази връзка доставчиците на комунални услуги следва да инвестират допълнителни средства и време, за да могат да започнат да предоставят пълноценни услуги за достъп до своята подземна канална мрежа. Изграждането на такъв тип инфраструктура от тяхна страна е икономически необосновано, доколкото не е свързано с предоставянето на основната им услуга. В тази връзка КРС счита, че е малко вероятно доставчиците на комунални услуги да започнат масово да предоставят достъп до физическата си инфраструктура при малко, но трайно повишаване на цената на тази услуга.

Въз основа на анализа на взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето и от гледна точка на предлагането КРС счита, че продуктите за достъп до физическа инфраструктура (подземна канална мрежа), предоставяна от доставчиците на комунални услуги, не може да се разглежда за еквивалентна на продуктите на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура.

2.3. Взаимозаменяемост между достъп до подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи и стълбовна мрежа, собственост на електроразпределителните дружества.

Видно от т. 1.3, в България малко на брой предприятия, предоставящи електронни съобщителни мрежи имат изградени ограничено количество стълбове. В тази връзка не може да се направи анализ на взаимозаменяемостта между стълбове, предназначени за изграждане на електронни съобщителни мрежи и стълбовете, предназначени за изграждане на мрежи ниско напрежение, трелеи и осветление. По тази причина се разглежда взаимозаменяемост между подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи и стълбовна мрежа, собственост на електроразпределителни дружества, транспортни дружества и стълбове на общини, като са разгледани критериите за наличност, технически характеристики, административни ограничения и допълнителни условия.

Стълбовната мрежа се използва значително при изграждането на електронни съобщителни мрежи. Съгласно предоставената информация въз основа на Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС са наети общо 637 883 бр. стълбове за целите на изграждане на електронни съобщителни мрежи.

На следващо място, съгласно чл. 63, ал. 2 от ЗЕСМФИ фиксираните електронни съобщителни мрежи могат да се разполагат въздушно само в урбанизирани територии с население под 10 хил. жители и в квартали и части от квартали с преобладаващо ниско застрояване на урбанизирани територии с население над 10 хил. жители, в които не е налице или не е достъпна подземна физическа инфраструктура на мрежов оператор. Това нормативно ограничение е взето предвид при изследването на взаимозаменяемостта на стълбовната мрежа.

Взаимозаменяемост на търсенето

Съгласно предоставената информация въз основа на Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС, предприятията предоставящи електронни съобщителни мрежи и услуги използват стълбове основно от електроразпределителните дружества (общо 617 406 бр. стълбове). По отношение на критерия наличност и както бе посочено в т. 1.4., България е разделена на три части, във всяка от които оперира различно електроразпределително дружество, т.е. няма една електроразпределителна мрежа с национално покритие. Освен това стълбовете не могат да се използват в градове с население над 10 000 жители, в

които живее близо 2/3 от населението на страната. В тази връзка по отношение на критерия наличност няма взаимозаменяемост между двата вида физическа инфраструктура.

По отношение на техническите условия за разполагане на мрежите с много голям капацитет върху стълбове и в канални тръби се различават драстично. При полагането в тръби съобщителните кабели са защитени от атмосферни влияния, температурата под земята е сравнително постоянна, при разполагането не е необходимо да се използват стълби и вишки. Обратното - при разполагането върху стълбове, съобщителните кабели са подложени на външни атмосферни влияния, като слънце, дъжд, сняг, обледеняване. Други причини поради които стълбовната мрежа е много по-ненадеждна инфраструктура в сравнение с каналната мрежа са свързани с прекъсвания на електронните съобщителни мрежи, при подмяна на стълбовете от електроразпределителните дружества, поради пътно-транспортни произшествия (катастрофи в стълбове) и от моторни превозни средства с по-големи габарити - камиони, селскостопански машини и т.н.

Разполагането и обслужването на електронната съобщителна мрежа е много по-трудно, тъй като:

- мрежата се достъпва значително по-трудно, заради работата на височина, което изисква специфично оборудване (стълби и вишки), защитни средства и специално подготвени екипи;
- през зимния сезон и при лоши метеорологични условия, кабелите изложени на студено се втвърдяват и по-трудно се обработват, когато трябва да се монтират на тях конектори или да се сплайсват;
- въздушната оптична кабелна мрежа не може да се обслужва на височина - кабелният аванс оставен на стълба се развива и сваля на земята, обработва се и отново се навива и качва на стълба;
- на много места има дървесна растителност, която пречи при първоначалното изтегляне на кабелите, както и ги прекъсва, при израстване на дърветата или силни ветрове.

По отношение на топологията на тази физическа инфраструктура, следва да се отбележи, че стълбовната мрежа на електроразпределителните дружества притежава необходимата капилярност и осигурява достъп до всички сгради в населените места.

Основното предназначение на стълбовете не е свързано с разполагането на електронни съобщителни мрежи, поради което търсещите достъп предприятия при използването им трябва да се съобразят с допълнителни условия, описани в Глава трета на Наредбата и/или в общите условия на електроразпределителните дружества. Такива допълнителни технически административни условия са изискванията за:

- отстояния между проводника на мрежата и съобщителния кабел да са 1,50 метра при ниско напрежение и 3 метра при средно напрежение (чл.18 от Наредбата);
- електронната съобщителна мрежа (с изключение на оптичната и мрежите с изцяло диелектрични проводници, включително носещо въже) трябва да има самостоятелна заземителна инсталация със съпротивление на заземяване, не по-голямо от 10 Ω , и да са предприети мерки за изравняване на потенциалите със заземителната инсталация на въздушния електропровод, като задължението за измерване на заземителната инсталация е на собственика на електронната съобщителна мрежа (чл.18 от Наредбата);
- безопасност, съгласно Правилника за безопасност и здраве при работа в електрически уредби на електрически и топлофикационни централи и по

електрически мрежи²⁵, където са определени случаите за пълно или частично спиране на тока при работа на стълбове ниско и средно напрежение. Видно от посоченото, при дейности по електронни съобщителни мрежи, разположени на стълбовната мрежа се налага да се изключва напрежението в електроразпределителната мрежа. Последното, съгласно Закона за енергетиката, изисква предварителното уведомяване на потребителите на електрическа енергия. Това ограничение се явява, както при първоначално изграждане на електронната съобщителна мрежа и при нейното разширение, така и при ремонтни дейности по въздушната електронна съобщителна мрежа.

- върху стълбовете се допуска монтиране на активни съоръжения, само ако са разположени в кутии, осигуряващи защита от атмосферни влияния (чл.20 от Наредбата). Видно от посоченото елементите на въздушните съобщителни мрежи са подложени на външни атмосферни влияния, във връзка с което са необходими допълнителни мерки от страна на предприятията при изграждането на електронни съобщителни мрежи;
- допуска се монтиране върху стълбовете на активни съоръжения, само ако имат изградена заземителна инсталация или самите те представляват диелектрични устройства или съоръжения. Видно от посоченото, изграждането на заземителна инсталация, която да бъде в съответните параметри (под 10 Ω и с изравнение потенциали), удостоверени с протокол от сертифицирана лаборатория, представлява допълнителен разход при първоначалното изграждане на електронната съобщителна мрежа и в някои случаи при нейното разширение.

Съществуват и други административни изисквания при първоначалното изграждане на електронна съобщителна мрежа или при разширението ѝ както следва:

- необходимост от предоставяне на работен проект. Съгласно общите изисквания на електроразпределителните дружества при изграждане на нова електронна съобщителна мрежа или разширение на съществуваща е необходимо да се предостави нов проект. Изискванията към него са различни за трите дружества. Например ЕР Север изисква да се изчислят натоварванията на стълбовете, ЕР ЮГ изисква да се покажат точни схеми на закрепване на съобщителните кабели върху стълба, а ЕРМ Запад изисква координати на стълбовете;
- набавяне на информация за стълбовете от страна на искащото достъп предприятие. Голяма част от стълбовете и на трите електроразпределителни дружества не са заснети и предприятията не могат да ползват информация за тяхното местоположение. По тази причина се налага сами да обходят и опишат стълбовете, до които ще искат достъп.

Във връзка с изложените ограничения по-горе КРС счита, че от гледна точка на търсенето е малко вероятно предприятията, използващи подземна канална мрежа, да преминават към използване на стълбовна инфраструктура при малко, но трайно повишаване на цените за достъп до подземната канална мрежа.

Взаимозаменяемост на предлагането

Доставчиците на достъп до стълбовна мрежа е необходимо да инвестират значителни финансови и времеви средства, за да започнат да предоставят достъп до подземна канална мрежа, тъй като трябва да изградят такава. Изграждането на такъв тип инфраструктура от тяхна страна е икономически необосновано²⁶, доколкото няма

²⁵ В чл. 19 на наредбата се прави препратка към Правилника. Разпоредби от него са цитирани и в общите условия на електроразпределителните дружества.

²⁶ в районите, в които електроразпределителните дружества премахват своите стълбове преминават към директно закопаване на кабелите в земята и не изграждат канална мрежа

необходимост за предоставянето на основната им услуга, поради което не се очаква същите да започнат да предоставят достъп до подземна канална мрежа при малко, но трайно повишаване на цените за достъп.

Въз основа на анализа на взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето и от гледна точка на предлагането КРС счита, че достъпът до стълбовна мрежа не може да се разглежда за еквивалентен на продуктите на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура.

3. Определяне на географския обхват на пазара

Съгласно чл. 4, ал. 4 от Методиката, географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са достатъчно еднородни и се различават от тези в съседни географски райони, в които преобладаващите конкурентни условия са значително по-различни.

В съответствие с Насоките за пазарните анализи (т. 51) и чл. 10, ал. 1 от Методиката, географският обхват на съответния пазар в сектора на електронните съобщения се определя въз основа на два критерия:

- покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;
- наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Въз основа на тези два критерия географският пазар може да бъде определен като местен, регионален, национален или обхващащ територията на две или повече страни (транснационален).

Съгласно чл. 10, ал. 3 от Методиката при определяне на географския обхват на пазара регулаторът отчита степента на инфраструктурна конкуренция и може да вземе предвид и критерии, като: характеристики на търсенето и предлагането (предпочитание на ползвателите на национално или местно ниво, изградени мрежи, наличие на различаващи се търговски оферти и др.); брой и размер на предприятията, пазарните им дялове и тяхното изменение; цени и ценови различия.

Съгласно Насоките за пазарен анализ и Препоръката за съответните пазари (ЕС) 2020/2245, анализът относно географския обхват на пазара следва да стартира с определянето на географска единица, която да отговаря на следните условия: а) да е с подходящ размер, т.е. достатъчно малка, за да се избегнат значителни вариации на условията за конкуренция в рамките на всяка единица, но и достатъчно голяма, за да се избегне обременяващ и изискващ много ресурси микроанализ, който би могъл да доведе до разпокъсаност на пазара, б) да отразява мрежовата инфраструктура на участниците на пазара и в) да има ясни и стабилни граници във времето.

3.1. Покритие по територия на подземната канална мрежа на историческото предприятие и на конкурентните предприятия

В Обяснителната бележка към действащата Препоръка`2020 ЕК посочва, че при оценката на географското измерение на пазара на едро за достъп до пасивна инфраструктура относителната повсеместност и пригодност на каналната и стълбовната мрежа, разгърнатата от историческото предприятие, когато има такава, вероятно ще представлява значително предимство за търсещите достъп в сравнение с използването на множество мрежи за достъп до физическа инфраструктура с различни стандарти. ЕК допълва, че този фактор, съчетан с търсенето на национално ниво, липсата на търговски оферти за достъп до канална мрежа и значителните разходи, които са необходими при използване на комбинация от множество откъслечно/неповсеместно разгърнати мрежи и/или самостоятелно изградена физическа инфраструктура, когато тези обстоятелства са

доказани, могат да бъдат от значение за определянето на национален пазар. Според ЕК това е така, защото операторите, инвестиращи в свои собствени електронни съобщителни мрежи, ще се стремят да разположат своята инфраструктура с най-малко неудобства, най-висок приоритет и най-ниски разходи. От гледна точка на търсенето, повсеместното разпространение вероятно ще играе още по-голяма роля за операторите, които разполагат инфраструктура за големи бизнеси и/или мобилни мрежи. Освен това ЕК посочва, че ситуация, при която операторите вече са използвали повсеместната мрежа от канали и стълбове на историческото предприятие, може да сочи към дефиниране на национален пазар, предвид оперативната и административна сложност, свързана със сключването на споразумения за достъп до канали и стълбове, и липсата на потенциал за преминаване към алтернативни споразумения за хостинг на инсталирани влакна. Въпреки това според ЕК географският обхват на пазара трябва да се оценява за всеки отделен случай и националният обхват на пазара не трябва да се предполага, особено в ситуации, в които физическата инфраструктурна мрежа на историческото предприятие не е повсеместна. ЕК допълва, че в случаите, когато не е възможно операторите да закупят достъп до физическа инфраструктура от един доставчик, те ще трябва да инсталират самостоятелно или да закупят комбинация от канали и стълбове от различни доставчици на пасивна инфраструктура в сектора на електронните съобщения или от доставчиците на комунални услуги. ЕК обръща внимание, че също така трябва да се има предвид, че с оглед на високите и невъзстановими разходи, свързани с разгръщането на физическа инфраструктура, е малко вероятно да има много зони с голяма наличност на три или повече паралелни канални и стълбовни мрежи, подходящи за разполагане на електронни съобщителни мрежи.

В раздел II по-горе се съдържа описание на изградената канална мрежа на територията на страната и информацията относно техническите ѝ характеристики. В текста по-долу е представен анализ на данните за размера на собствената и отдадената под наем селищна пасивна инфраструктура – подземна канална мрежа и за броя на населените места, в които тя е разположена. Анализът се основава на данни, подадени от предприятията, съгласно Решение № 215/20.07.2023 г. на КРС²⁷.

а. *Размер и обхват на собствената канална мрежа (СКМ) на историческото и на конкурентните предприятия*

Към 31.12.2022 г. собствена канална мрежа (СКМ) притежават 104 от 1088 регистрирани в регистъра на КРС предприятия с намерение за предоставяне на обществени електронни съобщения. Нейната обща дължина възлиза на 11 367,3 км²⁸ и е изградена в 347 населени места, в които живее 75,3% от населението на страната.

Данни за дължината на собствената канална мрежа и броят на населените места, в които историческото предприятие „Виваком България“ ЕАД и конкурентните предприятия притежават канална мрежа (КМ), са представени в следващата таблица:

Таблица 2

(таблицата съдържа данни, обявени за търговска тайна)

²⁷ Информация, изискана от КРС с „Въпросник за проучване на селищна пасивна инфраструктура и оптични влакна“ от 1088 предприятия, които към 17.07.2023 г. са притежавали регистрация в регистъра на КРС по чл. 33, ал. 1, т. 1 от ЗЕС.

²⁸ Дължината на трасето (изкопа), а не сбор от дължините на каналните/HDPE тръби.

Предприятие, притежаващо СКМ	Дължина на СКМ		Населени места, в които предприятието притежава СКМ			
	Километри	%	Брой населени места	%		
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД		48,5%		83,0%		
Конкурентни предприятия - общо, в т.ч.:		51,5%		49,0%		
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД		6,7%		8,4%		
БУЛСАТКОМ ЕООД		6,6%		5,8%		
М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД		3,6%		2,6%		
КАБЕЛ АКТИВ ООД		2,0%		0,9%		
СКАТ ТВ ООД		2,0%		5,2%		
ЦИФРОВА КАБЕЛНА КОРПОРАЦИЯ ООД	Търговска тайна!	1,9%	Търговска тайна!	0,6%		
ТЕЛЕКОМ ГРУП ООД		1,8%		0,9%		
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ ВАРНА ЕАД		1,8%		0,3%		
ГЛОБАЛ НЕТ ТЕХНОЛОДЖИ АД		1,7%		0,6%		
КУЛБОКС АД		1,3%		0,9%		
КОМ НЕТ ЕООД		1,2%		0,3%		
ТЕЛНЕТ ООД		1,1%		0,9%		
ДИДЖИТАЛ КОМУНИКЕЙШЪНС ООД		1,1%		0,3%		
Всички останали 90 конкурентни предприятия с индивидуален относителен дял под 1% от общата СКМ		2 120,5		18,7%	142	40,9%
Общо (Виваком и конкурентни предприятия):		11 367,3		100,0%	347	100,0%

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от данните в горната таблица, към 31.12.2022 г.:

- Историческото предприятие притежава км (*търговска тайна*) СКМ в (*търговска тайна*) населени места, което представлява 48,5% от общата СКМ в страната и 83% от населените места със СКМ.
- 103 конкурентни предприятия притежават км (*търговска тайна*) СКМ в 170 населени места, което представлява 51,5% от общата СКМ и почти 49% от населените места със СКМ.

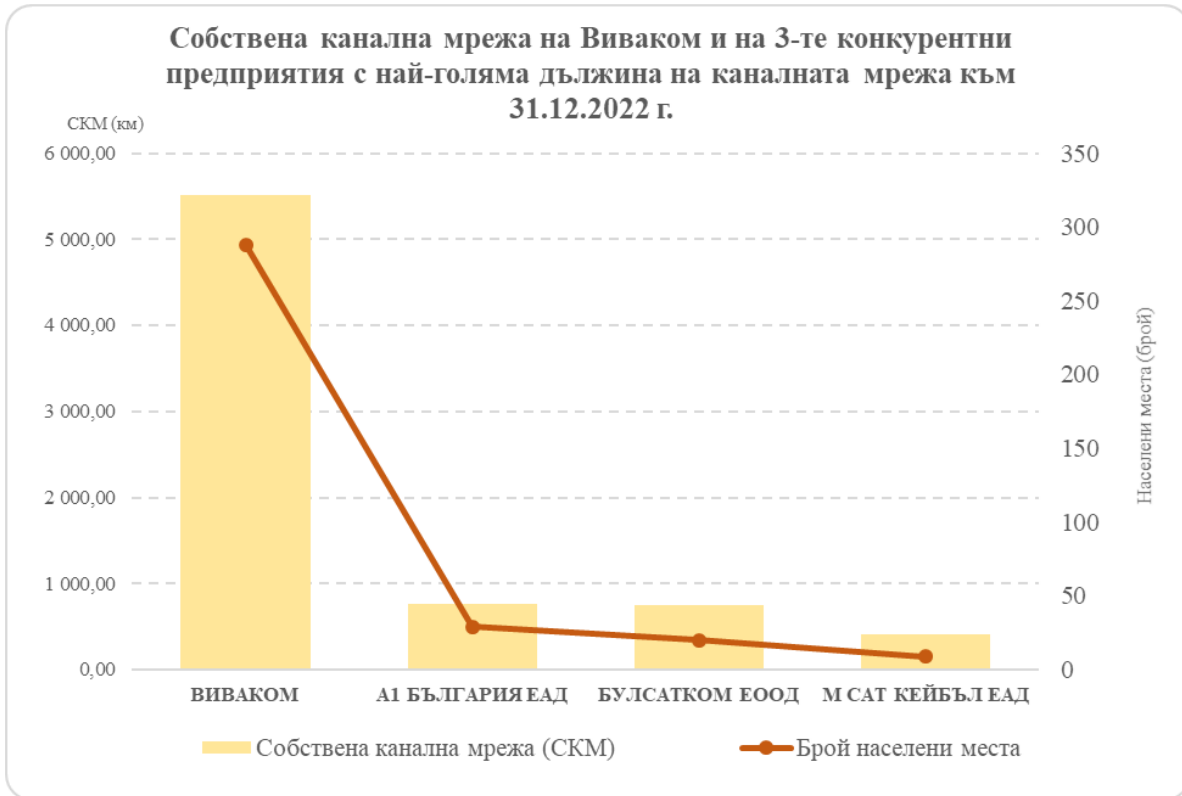
В допълнение на представените по-горе данни следва да бъде отбелязано, че след 31.12.2022 г. са настъпили някои промени, свързани с предприятията притежаващи канална мрежа към тази дата. В резултат, капиталът на „Нетуоркс-България“ ЕООД е придобит от „Виваком България“ ЕАД, а „Телнет“ ЕООД се влива в историческото предприятие. Отчитайки тези обстоятелства може да бъде направено заключение, че размерът на притежаваната и контролирана от Виваком подземна канална мрежа към момента е нараснал - базирайки се на данните към края на 2022 г. общият агрегиран размер на каналната мрежа на трите предприятия („Виваком България“ ЕАД, „Нетуоркс-България“ ЕООД и „Телнет“ ЕООД) възлиза на малко над км (*търговска тайна*), а броят на населените места, в които е разположена тя е (*търговска тайна*).

Също така следва да бъде отчетено и обстоятелството, че към момента на изготвяне на настоящия анализ КЗК е приела решение във връзка със започнатото от нея с Решение № 1356/21.12.2023 г. задълбочено проучване относно намерението на „Юнайтед Груп България“ ЕООД да придобие пряк едноличен контрол върху „Вива Корпорейт България“ ЕООД и непряк едноличен контрол върху „Булсатком“ ЕООД и неговите дъщерни дружества, като е разрешила придобиването. Вземайки предвид факта, че икономическата група, към която принадлежи „Юнайтед Груп България“ ЕООД осъществява контрол върху Виваком, то историческото предприятие

допълнително би увеличило общия агрегиран размер на каналната мрежа, с която разполага (при дължина на каналната мрежа на Булсатком към края на 2022 г. от км (*търговска тайна*) и 3-та по дължина на каналната мрежа след Виваком и А1). В резултат, изчисленото увеличение в агрегирания размер е малко над 13%, като не се отчита недеklarираната поради изоставяне подземна канална мрежа на Виваком, както е посочено в т. II. 1.1.1. по-горе. Респективно, съответният общ размер на собствената канална мрежа на конкурентните предприятия (без инфраструктурите на „Нетуоркс-България“ ЕООД, „Телнет“ ЕООД и „Булсатком“ ЕООД) ще намалее до 43%.

На следващата фигура са представени данни за броя на населените места и размера на СКМ на историческото предприятие и на конкурентни предприятия, които заемат първите три места след Виваком по размер на изградената от тях собствена канална мрежа:

Фигура 6

Източник: Данни, подадени в КРС

Данните на горната фигура показват значителната разлика, която съществува между размера на каналната мрежа и броя на населените места, в които историческото и първите 3 конкурентни предприятия я притежават към 31.12.2022 г. Видно от представените данни втората по големина СКМ в страната е със 7 пъти по-малка дължина от тази на историческото предприятие, а броят на населените места, в които е изградена, е почти 10 пъти по-малък в сравнение с броя на населените места, които каналната мрежа на Виваком обхваща.

Разпределението на СКМ и броя на населените места, в които Виваком и/или конкурентните предприятия я притежават, е представено в следващата таблица:

Таблица 3
(таблицата съдържа данни, обявени за търговска тайна)

	Населени места със СКМ	
	Брой	%
Населени места, в които СКМ има само ИСТОРИЧЕСКОТО предприятие	Търговска тайна!	51,0%
Населени места, в които СКМ имат само КОНКУРЕНТНИТЕ предприятия		17,0%
Населени места, в които СКМ притежават ИСТОРИЧЕСКОТО и КОНКУРЕНТНИТЕ предприятия	111	32,0%
Общо	347	100,0%

Източник: Данни, подадени в КРС

Данните в горната таблица показват, че:

- ✓ В (търговска тайна) населени места (51% от всички населени места със СКМ) подземна КМ притежава само историческото предприятие;

- ✓ В (*търговска тайна*) населени места (17% от всички населени места със СКМ) подземна КМ притежават само конкурентните предприятия;
- ✓ В 111 населени места (32% от населените места със СКМ) подземна КМ притежават както историческото предприятие, така и конкурентни предприятия.

в. Размер и обхват на отдадената под наем собствена канална мрежа от историческото и от конкурентните предприятия

Към 31.12.2022 г. общо 35 предприятия предоставят под наем собствена канална мрежа (35% от предприятията със СКМ или 0,03% от предприятията, предоставящи обществени електронни съобщения) в 176 населени места (51% от населените места, в които има СКМ).

Броят на предприятията, на които е отдадена под наем каналната мрежа е 246, а размерът ѝ (сбор от дължините на каналните/HDPE тръби) възлиза на 20 902,7 км.

Данни по предприятия за дължината на отдадената под наем канална мрежа и броят на населените места, в които е предоставен достъп до нея са представени в следващата таблицата по-долу.

Таблица 4

(таблицата съдържа данни, обявени за търговска тайна)

Предприятие, предоставило под наем СКМ	Дължина на предоставената под наем селищна подземна КМ		Брой предприятия, на които е предоставена КМ под наем*	Брой населени места, в които е предоставена КМ под наем	
	(км)	%			
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД		90,4%	Търговска тайна!		
Конкуrentни предприятия - общо, в т.ч.:		9,6%			
КАБЕЛ АКТИВ ООД		2,4%			
КОМ НЕТ ЕООД		1,2%			
ВЕСТИТЕЛ БГ АД		1,1%			
ЦИФРОВА КАБЕЛНА КОРПОРАЦИЯ ООД		1,1%			
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД		1,0%			
ДИАНА КАБЕЛ ТВ ООД		0,5%			
ИКОМ СЪРВИЗ АД		0,4%			
МИХАЙЛОВ ТВ ООД		0,4%			
ГЛОБЪЛ КОМЮНИКЕЙШЪН НЕТ АД		0,3%			
ВИДА ОПТИКС-ТВВ ООД		0,2%			
РОКАДА ИНВЕСТ ООД		0,2%			
ЛОМАТ ООД		0,1%			
АЛЕКС ЕСКЕЙП ООД		0,1%			
ПАН ТЕЛЕКОМ ЕООД		0,1%			
В. КОВАЧЕВА - ВИМ-Х ЕООД		0,1%			
МИ 55 ООД	Търговска тайна!	0,1%			
М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД		0,1%			
ТЕЛНЕТ ООД		0,0%			
ВИЖЪН - 2008 ЕООД		0,0%			
КЕЙБЪЛ ГРУП ООД		0,0%			
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ ВАРНА ЕАД		0,0%			
КАБЕЛ САТ-ЗАПАД ООД		0,0%			
НЕТЕРА ЕООД		0,0%			
СКАТ ТЕЛЕКОМ ООД		0,0%			
ЕКУИНИКС (БЪЛГАРИЯ) ДЕЙТА СЕНТЪРС ЕООД		0,0%			
СЪОБЩИТЕЛНО СТРОИТЕЛСТВО И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ЕАД		0,0%			
НЕТУОРКС - БЪЛГАРИЯ ООД		0,0%			
РЕЗОНАНС ЕООД		0,0%			
М И С 70 ООД		0,0%			
ТЕЛЕКАБЕЛ АД		0,0%			
БЕРГОН ИНТЕРНЕТ ЕООД		0,0%			
ИНТЕРСАТ ООД		0,0%			
КУЛБОКС АД		0,0%			
ТРАНСВИДЕОКОМ ООД		0,0%			
Общо (Виваком и 34 конкурентни предприятия):		20 902,7	100,0%	246	176

*Включително предприятия, които не са регистрирани по ЗЕС за предоставяне на обществени електронни съобщения

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от данните в горната таблица, историческото предприятие отдава канална мрежа в най-много населени места – (търговска тайна) и на най-много предприятия (..... (търговска тайна)), а 34-те конкурентни предприятия - в почти 4 пъти по-малко населени места и на почти 4 пъти по-малко предприятия. Най-голям дял в общия размер на отдадената канална мрежа има Виваком - 90,4% (..... км (търговска тайна)), а съответният дял на конкурентните предприятия е 9,6% (..... км (търговска тайна)). От

всички конкурентни предприятия Екуиникс Дейта Сентърс ЕООД предоставя достъп до СКМ на най-голям брой предприятия – (търговска тайна)²⁹.

На следващата фигура са представени графично данните за отдадената под наем канална мрежа от историческото предприятие и конкурентните предприятия, които заемат първите три места след него по размер на предоставяне на канална мрежа под наем:

Фигура 7

Източник: Данни, подадени в КРС

Съгласно представените данни на горната фигура, предприятието, притежаващо втората по големина канална мрежа (А1) в страната е извън първите 3 предприятия по размер на отдавана канална мрежа под наем. А1 дава достъп до СКМ на (търговска тайна) предприятия в (търговска тайна) населени места и заема пето място по размер на отдадена под наем КМ (1,0% от общо отдадената). Предприятието, което е на второ място след Виваком по размер на отдадена под наем СКМ е „Кабел Актив“ ООД. То отдава под наем канална мрежа само в (търговска тайна) населени места с общ размер от км (търговска тайна), което представлява почти 37 пъти по-малко от каналната мрежа, отдадена под наем от историческото предприятие. Относителният дял на отдадената под наем канална мрежа от „Кабел Актив“ ООД заема 2,4% от общия размер на предоставената под наем СКМ.

В заключение на представената по-горе информация за размера на собствената и отдадена под наем канална мрежа и за броя на населените места, които обхваща, могат да бъдат направени следните изводи:

- Към 31.12.2022 г. конкурентните предприятия в страната съвкупно притежават СКМ, чиято дължина е по-голяма от тази на историческото предприятие (с км

²⁹ Предприятието експлоатира два изчислителни центъра, като изградената канална мрежа е от сградите до каналната мрежа на Виваком с цел осигуряване на свързаност към центъра. Предоставяната услуга е допълнение към услугата колокация и за нея не се заплаща.

(търговска тайна)), но нито едно от тях не разполага със селищна подземна канална мрежа, която по дължина и брой на обхванатите населени места може да се сравни с тази на Виваком;

- Освен Виваком, селищна канална мрежа отдават под наем още 34 конкурентни предприятия, но по брой населени места и размер на отдадената под наем СКМ историческото предприятие е абсолютен лидер и неговата разгърната канална мрежа продължава да бъде с най-голям обхват;
- Драстичната разлика между броя на предприятията, на които историческото и конкурентните предприятия предоставят достъп до СКМ показва, че мрежата на Виваком е с очевидно по-голям капацитет и в нея търсещите достъп намират предимства, които разпокъсаните и изградени преди всичко за собствени нужди канални мрежи на конкурентните предприятия не могат да предложат.

3.2.Наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги

Като специфични законови и регулаторни изисквания, които оказват въздействие върху търсенето на достъп до физическа инфраструктура и създават различни условия в определени населени места и в определени части от тях, следва да бъдат отчетени разпоредбите на чл. 63 от ЗЕСМФИ³⁰. Според тях кабелните електронни съобщителни мрежи се разполагат подземно, като разполагането може да се осъществи във физическа инфраструктура. Въздушното разполагане е разрешено само извън границите на урбанизираните територии, в урбанизираните територии с население до 10 000 жители и в квартали, части от квартали, попадащи в устройствени жилищни зони с преобладаващо ниско застрояване на урбанизираните територии с население над 10 000 жители, в които не е налице или не е достъпна подземна физическа инфраструктура на мрежов оператор и е налична стълбовна физическа инфраструктура на мрежов оператор. В селищни образувания с национално значение, както и в населени места или части от тях, обявени за резервати с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение не се допуска въздушно разполагане на кабелни електронни съобщителни мрежи.

По данни на НСИ, към 31.12.2022 г. населените места в България са 5 256 (257 градове и 4 999 – села)³¹, от които:

- ✓ 68 (0,7%) са с население над 10 000;
- ✓ 5 013 (95,4%) са с население под 10 000;
- ✓ 205 (3,9%) са без население.

Към 31.12.2022 г. в населените места под 10 000 души се намира малко над 1/3 от населението на страната, а близо 2/3 е в населени места с население над 10 000.

Анализът на данните за последните 10 години (2013 - 2022 г.) показва, че под въздействие на естественото и механично движение на населението (намаление и застаряване на населението и миграция) броят на населените места с население над 10 000 души в страната непрекъснато намалява: от 77 към края на 2013 г. броят на тези населени места се свива до 68 към 31.12.2022 г. Само за 2022 г. регистрираното намаление е с 3 - от 71 на 68. В 62 (91%) от 68-те населени места с население над 10 000 има спад на населението за последната година (2022 г. спрямо 2021 г.), а в 6 населени места³² (9%) има ръст в броя на населението. Отчитайки обстоятелството, че към края на 2021 г. има 5 населени места³³, които са с население малко над 10 000 души и през

³⁰ Обн. ДВ. бр. 21 от 9 Март 2018 г., доп. ДВ. бр. 20 от 9 Март 2021 г.

³¹ НСИ, публикация Население и демографски процеси 2022, стр. 19 – 20: <https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/publications/DMGR2022.pdf>

³² Баня, Ихтиман, Раковски, Панагюрище, Монтана и Плевен.

³³ Каварна, Нови пазар, Червен бряг, Раднево и Провадия.

последните 10 години ежегодно населението в тях намалява, може да се очаква, че в краткосрочен период, до 1-2 години, под въздействието на демографските процеси те вероятно също ще попаднат под прага от 10 000 (за изследвания 10 годишен период няма нито едно населено място с население под 10 000, в което населението се увеличава, в резултат на което то да достига/преминава прага от 10 000).

Разпоредбите на чл. 63 от ЗЕСМФИ създават различни конкурентни условия, в зависимост от броя на населението в урбанизираните територии, но определят и редица изключения, което поражда невъзможност да се определят ясни и стабилни граници на евентуални географски подпазари. Критериите, които се прилагат при тези разпоредби, освен броя на населението, са: наличието на квартали или части от квартали, попадащи в устройствени жилищни зони с преобладаващо ниско застрояване, при условие, че не е налице или не е достъпна подземна физическа инфраструктура на мрежов оператор; наличие на селищни образувания с национално значение, както и населени места или части от тях, обявени за резервати с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение. Прилагането на тези разпоредби при избора на основната географската единица, която да служи като отправна точка при определянето на географския обхват на разглеждания пазар е неприложимо, тъй като е свързано със създаване и поддържане на специфичен регистър с очертаване на зони и части от зони в урбанизираните територии, които отговарят на изброените условия и отчитат посочените изключения. Следователно, този подход среща следните ограничения: липса на детайлизирана специфична информация, която да отчита отделни зони според вида на застрояване и наличие и достъпност на физическа инфраструктура, както и потенциален риск от обременяващ и изискващ много ресурси микроанализ, който би могъл да доведе до разпокъсаност на пазара.

Другият разгледан фактор, който повлиява негативно върху географски сегментиран пазар на тази база, е динамиката в броя на населените места с население над 10 000 жители, породена основно от демографски и миграционни фактори. В тази връзка, КРС счита, че прилагането на подобен подход за определянето на подпазари, би било в несъответствие с принципа определянето, анализа и оценката на съответните пазари да се извършва в перспектива – т.е. до следващия преглед на пазара.

Също така, видно от данните, предоставени от предприятията, които са декларирали канална мрежа към 31.12.2022 г., в 279 населени места, които са с население под 10 000 жители, има изградена канална мрежа, което до голяма степен се дължи на предимствата на ползването на достъп до канална мрежа, а именно: по-голяма защитеност на разположените електронни съобщителни мрежи в подземна физическа инфраструктура, улеснено разполагане на електронната съобщителна мрежа, в т.ч. поддръжка, по-високо качество на услугите и устойчивост на атмосферно влияние.

В резултат на изложеното по-горе, за целите на определяне на географския обхват на пазара, КРС счита определянето на географската единица на ниво населено място (с код/номер по ЕКАТТЕ³⁴) за най-удачно от гледна точка на географския анализ. Така определена географската единица покрива изброените в Насоките за пазарен анализ и Препоръката за съответните пазари условия, като и съответства на продуктовата дефиниция на разглеждания пазар, който включва подземната канална мрежа.

3.3. Оценка на конкурентните условия

- **Търговски и ценови оферти.**

Предприятията, изградили канална мрежа, представляват мрежови оператори по смисъла на § 1, т. 3 във връзка с т. 4, б. „а“ от Допълнителните разпоредби на ЗЕСМФИ. Каналната мрежа представлява физическа инфраструктура по смисъла на § 1, т. 10, във

връзка с т. 4, б. „а” от Допълнителните разпоредби на ЗЕСМФИ (физическа инфраструктура на предприятие, предоставящо или което има право да предоставя обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги). Съгласно чл. 15, ал. 2 от ЗЕСМФИ, мрежовите оператори предоставят достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура с писмен договор при предварително оповестени на интернет страницата си прозрачни, пропорционални и справедливи общи условия, включително цена. Съгласно чл. 3, ал. 5 от ЗЕСМФИ мрежовите оператори на физическа инфраструктура определят цени за предоставяне на достъп до и за съвместно ползване и на право на преминаване съгласно методика, определена с наредба, издадена от министъра на транспорта и съобщенията. Методиката определя начина за разпределянето на разходите към определената услуга, като разпределението трябва да е представено по начин, който гарантира спазването на принципите на прозрачност, равнопоставеност и липса на антиконкурентно крос-субсидиране. Според публикуваната от предприятията информация, касаеща условия за достъп до канална мрежа на предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи и услуги, към момента не са налични цени, които да се различават в зависимост от населеното място, община или област, на територията на които е разположена физическата инфраструктура.

Както е посочено по-горе, КРС счита, че географската единица, която е подходяща за стартиране на анализа за определянето на географския обхват на разглеждания пазар е населено място, тъй като съответства на продуктовата дефиниция на пазара и отговаря на посочените в Насоките за пазарен анализ и Препоръката за съответните пазари (ЕС) 2020/2245 условия относно: подходящия размер, отразяването на мрежовата инфраструктура на участниците на пазара и наличието на ясни и стабилни граници във времето.

- Конкурентни условия

В съответствие с текстовете от Разяснителната бележка към Препоръка (ЕС) 2020/2245, относими към извършването на анализ за определянето на географския обхват на определения продукт пазар, КРС стартира анализа с първоначално агрегиране на географските единици³⁵ (населени места) въз основа на броя на предприятията, декларирали данни за изградена канална мрежа във всяко населено място, както следва:

- Група 1 - населени места, в които само едно предприятие е декларирало изградени трасета канална мрежа;
- Група 2 - населени места, в които 2 предприятия са декларирали изградени трасета канална мрежа;
- Група 3 - населени места, в които 3 предприятия са декларирали изградени трасета канална мрежа;
- Група 4 - населени места, в които 4 и повече предприятия са декларирали изградени трасета канална мрежа.

Стартирайки от това групиране на географските единици КРС оценява конкурентните условия от гледна точка на предлагането, разглеждайки разпределението на следните показатели: брой населени места с изградена канална мрежа и дължина на общо изградената канална мрежа (изграденото трасе / изкоп), включително в групите под и над 10 000 жители, отчитайки ограниченията по отношение на въздушното разполагане на кабелните електронни съобщителни мрежи. От гледна точка на потенциалното търсене са разгледани показатели, свързани с предоставянето на достъп до канална мрежа, като данните са разпределени съгласно определените групи населени места – брой предприятия, ползващи достъп до канална мрежа, брой населени места и дължина на предоставената селищна подземна мрежа (сбора от дължините на каналните/HDPE

³⁵ Стр. 19 от Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2020 г.

тръби (в км)), както и относителния дял на сбора от дължините на каналните/HDPE тръби за всяка от групите (в колони от 14 до 17).

Таблица 5

Разпределение по географски групи на основни показатели, характеризиращи търсенето и предлагането на достъп до канална мрежа – данни към 31.12.2022 г.

Група		Населени места				Брой предприятия, декларирани канална мрежа	Изградена канална мрежа (дължините на трасето (изкопа))				Население		Предоставен достъп до канална мрежа (дължините на каналните/HDPE тръби)			
		Общо (брой)	Дял (%)	Над 10000 жители (брой)	Под 10000 жители (брой)		Дължина (в км)	Дял (%)	Над 10000 жители (дължина в км)	Под 10000 жители (дължина в км)	Общо (брой жители)	Дял (%)	Брой предприятия, ползващи достъп до канална мрежа в групата от населени места	Брой населени места	Дължина (в км)	Дял (%)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Група 1	Населени места, в които <u>1</u> предприятия са декларирани канална мрежа	230	66,3%	11	219	27	862,56	7,6%	223,10	639,46	783 797	16,1%	67	89	816,97	3,9%
Група 2	Населени места, в които <u>2</u> предприятия са декларирани канална мрежа	67	19,3%	23	44	42	1 550,69	13,6%	1 130,84	419,85	662 053	13,6%	57	41	1 180,20	5,6%
Група 3	Населени места, в които <u>3</u> предприятия са декларирани канална мрежа	29	8,4%	16	13	31	1 410,60	12,4%	1 047,08	363,52	626 897	12,9%	53	25	2 732,27	13,1%
Група 4	Населени места, в които <u>4 и повече</u> предприятия са декларирани канална мрежа	21	6,1%	18	3	57	7 543,46	66,4%	7 357,49	185,97	2 782 919	57,3%	166	21	16 173,26	77,4%

Източник: Данните в колони от 3 до 11 и от 14 до 17 са изчислени въз основа на информация, подадена в КРС от предприятията. Данните за населението по населени места през 2022 г. са с източник: Национален статистически институт, Информационна система ИНФОСТАТ.

Забележка: В случаите, в които едно предприятие има мрежи в две или повече населени места, включени в една група, то се отчита еднократно за тази група. При изчислението на дела на населението в групите се използват данните за населените места, в които има изградена канална мрежа, а не общия брой на населението на страната.

Видно от представената в таблицата по-горе информация, в група 1 и група 2 попадат преобладаващо населени места с население под прага от 10 000 жители, където в общия случай (с някои изключения, засягащи селищни образувания с национално значение, както и в населени места или части от тях, обявени за резервати с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение) няма изискване³⁶ за подземно полагане на електронни съобщителни мрежи. Очаквано, в тези две групи търсенето на услугата за достъп до канална мрежа, съответно и ползването на тази услуга е по-ограничено – едва 3,9% от общо наетата дължина на предоставената селищна подземна мрежа (сума на дължината на каналите/тръбите) е в населени места, попадащи в група 1, а за група 2 - делът възлиза на 5,6%. Що се отнася до показателя, описващ разпределението на изградените изкопи/трасета, в населените места от група 1 са разположени 7,6% (дял, изчислен в км дължина на трасето) от общо изградената канална мрежа. За сравнение, изградените изкопи/трасета от група 2 съставляват 13,6% от общата изградената дължина, което надвишава дела на следващата група – група 3 (12,4%), включваща населени места, във всяко от които три предприятия са декларирали изградена канална мрежа. Може да се отбележи също, че 23 населени места (почти 1/3 от общия брой на населените места) в група 2 са с население над 10 000 жители, поради което попадат изцяло или частично в обхвата на законовите изисквания за подземно полагане на електронни съобщителни мрежи. От тази гледна точка, конкурентните условия в тази група се доближават до съществуващите такива в група 3, където 16 населени места (малко повече от половината) са с население над 10 000 жители. В последната група попадат населени места, в които мрежите, предназначени за предоставяне на обществени електронни съобщения следва да се полагат основно подземно и които се характеризират с най-високо потенциално търсене (над половината от населението в населени места с изградена канална мрежа е в тази група) и 77,4% от общо наетата дължина на канали/тръби (в километри) е в рамките на населените места от тази група. Това, обаче, не би следвало автоматично да се разглежда като предпоставка за наличие на значително по-благоприятни условия за конкуренция, тъй като, както и ЕК обръща внимание в Разяснителната бележка към Препоръка 2020, е малко вероятно да има зони с наличие на изградени няколко паралелни канални мрежи, подходящи за разполагането на електронни съобщителни мрежи, предвид високите и невъзстановими разходи, свързани с разгръщането на физическа инфраструктура³⁷. В тази връзка следва да се разгледа и разпределението на сумарната дължина на изградените трасета канална мрежа във формираните зони (групи) с населени места по предприятия – т.е. относителните им дялове.

В таблицата по-долу е представена информацията относно относителните дялове, изчислени на база дължина на изградените изкопи/трасета в км, на 10-те предприятия с най-голям обхват (изградени изкопи/трасета в км), които също са индикатор за условията на конкуренция в определените зони.

³⁶ Съгласно разпоредбите на чл. 63 от ЗЕСМФИ

³⁷ Стр. 70 от Разяснителната бележка към Препоръка 2020

Таблица 6

Относителни дялове на първите 10 предприятия, декларирали данни за изградена канална мрежа в определените групи населени места за 2022 г.

Относителни дялове на предприятията в Група 1		Относителни дялове на предприятията в Група 2		Относителни дялове на предприятията общо за Група 1 и Група 2		Относителни дялове на предприятията в Група 3		Относителни дялове на предприятията в Група 4	
Предприятие	Дял	Предприятие	Дял	Предприятие	Дял	Предприятие	Дял	Предприятие	Дял
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	79,8%	ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	39,0%	ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	53,6%	ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	47,6%	ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	47,1%
ЕЛФЕ ЕООД	2,5%	ТЕЛЕКОМ ГРУП ООД	10,8%	ТЕЛЕКОМ ГРУП ООД	7,0%	А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	7,5%	БУЛСАТКОМ ЕООД	8,9%
СКАТ ТВ ООД	2,3%	КАБЕЛ АКТИВ ООД	9,6%	КАБЕЛ АКТИВ ООД	6,2%	УНИКС ЕООД	6,1%	А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	8,5%
ЕТ САТЕЛИТ-ТМ - АНТОН СИМЕОНОВ	2,3%	М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД	5,1%	М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД	3,6%	КАБЕЛ АКТИВ ООД	5,6%	М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД	3,9%
ПАН ТЕЛЕКОМ ЕООД	1,5%	КТВ ИСТЪР ООД	4,0%	КТВ ИСТЪР ООД	2,8%	БУЛСАТКОМ ЕООД	5,3%	ЦИФРОВА КАБЕЛНА КОРПОРАЦИЯ ООД	2,7%
НЕПГАРД ООД	1,4%	ПЕРНИК ЛАН ООД	3,9%	ПЕРНИК ЛАН ООД	2,5%	СКАТ ТВ ООД	4,3%	ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ ВАРНА ЕАД	2,7%
ВИС 21 ЕООД	1,1%	СКАТ ТВ ООД	2,4%	СКАТ ТВ ООД	2,4%	ЕТ АЕСКОМ - ТЕОДОРА ФАРЦАЛА	3,2%	ГЛОБАЛ НЕТ ТЕХНОЛОДЖИ АД	2,1%
ЕНДЖЪЛСОФТ ООД	0,9%	ВИДА ОПТИКС-ТВВ ООД	2,3%	ЕТ САТЕЛИТ-ТМ - АНТОН СИМЕОНОВ	1,6%	ГЛОБАЛ НЕТ ТЕХНОЛОДЖИ АД	3,0%	КУЛБОКС АД	2,0%
М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД	0,9%	ЕНДЖЪЛСОФТ ООД	1,9%	ЕНДЖЪЛСОФТ ООД	1,5%	ТЕЛЕКОМ ГРУП ООД	2,6%	КОМ НЕТ ЕООД	1,8%
ЕТ ФЕДЯ ХАВАЛЪОВ - ФЕМА-Л	0,9%	МУЛТИМЕДИА - БГ ЕООД	1,8%	ВИДА ОПТИКС-ТВВ ООД	1,5%	М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД	2,4%	ТЕЛНЕТ ООД	1,6%
Общо за останалите 17 предприятия	6,2%	Общо за останалите 32 предприятия	19,3%	Общо за останалите 42 предприятия	17,4%	Общо за останалите 21 предприятия	12,3%	Общо за останалите 47 предприятия	18,7%

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от данните, разпределението на сумарната дължина на изградената канална мрежа в група 4, представено като индивидуални относителни дялове на предприятията, не се различава съществено от разпределението в група 3, въпреки поголемия брой на предприятията, декларирали изградена канална мрежа. Дължината на изградената канална мрежа на историческото предприятие в група 4 съставлява 47,1% от сумарната дължина на всички изградени трасета от общо 57 предприятия в тази група, при 47,6% дял от общо изградените трасета на 31 предприятия в група 3.

Делът на историческото предприятие в обособената група 1 е значително по-висок от съответните показатели в другите групи, като това произтича от по-голямото покритие на изградената канална мрежа, включително и в по-голям брой малки, от гледна точка на население/жители, населени места. Представена е и обобщена информация общо за група 1 и група 2, предвид че въз основа на информацията по-горе може да се заключи, че двете групи са с относително близки конкурентни условия, тъй като в тях са обхванати основно населени места, по отношение на които няма изисквания за подземно полагане на мрежи и формират най-малки дялове, изчислени на база общо изградени изкопи/трасета, както и като дял на сумарната дължина на предоставената под наем канална мрежа. Изчисленият дял общо за група 1 и група 2 на предприятието с най-голямо покритие на каналната мрежа - Виваком, показва близки стойности до съответните показатели за останалите две групи (група 3 и група 4).

От гледна точка на предоставянето на услугата за достъп до канална мрежа се наблюдава сходно разпределение. Информацията относно общия брой на предприятията, предоставящи достъп до канална мрежа през 2022 г. и делът на Виваком, във формираните агрегирани групи от населени места, е представена в таблицата по-долу:

Таблица 7

Общ брой предприятия, предоставящи услугата достъп до канална мрежа и относителен дял на Виваком, изчислен на база дължина на предоставените канални/HDPE тръби през 2022 г.

Показатели	Група 1	Група 2	Общо за група 1 и група 2	Група 3	Група 4
Общ брой предприятия, предоставящи достъп	4	8	9	11	25
Относителен дял на Виваком	97,5%	67,6%	79,8%	90,4%	91,7%

Източник: Данни, подадени в КРС

Въпреки по-големия брой предприятия, предоставящи достъп до канална мрежа в група 4, относителния дял на историческото предприятие е близък до (и дори надвишава) стойността му в група 3, където броя на алтернативните доставчици е близо два пъти по-малък. В група 2, относителният дял на Виваком има по-ниски стойности в сравнение със същия показател в останалите групи, но стойността му надвишава съществено показателят, характеризиращ дела на предприятието в сумарната дължина на изградените трасета канална мрежа в населените места от тази група (таблица 6).

Както е посочено в Работния документ, придружаващ Насоките за пазарен анализ и оценка на значителната пазарна сила съгласно регулаторната рамка на ЕС за мрежите за електронни съобщения и услугите: „Когато се очертават точните географски граници на съответния пазар, трябва да се вземе предвид обхватът на мрежата на потенциалния оператор със значително въздействие върху пазара и дали този оператор действа еднакво в своята мрежова зона или дали е изправен пред значително различни условия на конкуренция до такава степен, че дейностите му са ограничени в някои области, но не и в други.“³⁸ Видно от информацията в таблица 6, дори в населените места с 3 и повече предприятия, декларирали собствена канална мрежа (група 3 и група 4), алтернативните на Виваком предприятия не са в състояние да окажат достатъчен конкурентен натиск, което да обуслови наличието на различни конкурентни условия, тъй като не разполагат с достатъчно разгърната канална мрежа. Още повече, че в група 4, в челната десетка по големина на относителен дял са Булсатком, върху което „Юнайтед Груп България“ ЕООД, съответно Виваком придобива непряк едноличен контрол³⁹, и „Телнет“ ЕООД⁴⁰, което е заличено през 2023 г. след вливане във Виваком. Видно от данните, агрегираният дял на трите предприятия за тази група възлиза на 57,7%, а в група 3 - Виваком и Булсатком формират сумарен дял от 52,9%.

Също така, в Доклада на ОЕРЕС за достъпа до физическа инфраструктура е посочено: „ако няма надеждно алтернативно присъствие на това на действащия оператор в цялата национална територия, може да се заключи, че пазарът е национален (ако физическата инфраструктура на действащия оператор е достъпна на национално ниво)“⁴¹. Съответно, видно от информацията в таблица 7, във всички

³⁸ Commission staff working document accompanying the document Communication from the commission Guidelines on market analysis and the assessment of significant market power under the EU regulatory framework for electronic communications networks and services, сmp. 19.

³⁹ С Решение № 114/01.02.2024 г. Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) разреши придобиване от страна на „Юнайтед Груп България“ ЕООД на пряк едноличен контрол върху „Вива Корпорейт България“ ЕООД и непряк едноличен контрол върху „Булсатком“ ЕООД.

⁴⁰ Считано от 18.07.2023 г. Виваком е едноличен собственик на капитала на „Телнет“ ЕООД, на 28.09.2023 г. дружеството се заличава след вливане.

⁴¹ BEREC Report on Access to physical infrastructure in the context of market analyses, сmp. 21

формирани географски групи, Виваком е основният доставчик на достъп до канална мрежа, включително в група 3 и група 4, където делът му е съответно 90,4% и 91,7%. Това показва, че дори в районите с 3 и повече мрежи на конкурентни на Виваком предприятия няма доставчици, които да предоставят услуга за достъп, която да е еквивалентна на предоставяната от историческото предприятие.

Предвид изложеното по-горе, може да се направи заключение, че в агрегираните зони с населени места, в които има 3 и повече предприятия с изградени трасета канална мрежа не е налице конкурентен натиск, който да създава значително по-различни конкурентни условия. Съгласно информацията, предоставена от конкурентните предприятия относно използването на притежаваната от тях мрежа, половината са посочили, че мрежата е изградена, за да обслужва единствено собствени нужди и липсва свободен капацитет. Другата причина, посочена от конкурентните на Виваком предприятия за непредоставяне на услуга за достъп до изградената от тях канална мрежа е липсата на търсене от страна на други предприятия.

3.4. Заключение относно географския обхват на разглеждания пазар

Въз основа на представеното по-горе, КРС определя обхвата на анализирания пазар на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, включващ пасивна инфраструктура, която е изградена за разполагане на електронни съобщителни мрежи, като национален, тъй като не могат да се определят зони с ясни и стабилни във времето граници, в които конкурентните условия да са значително по-различни и няма цени и условия за достъп до канална мрежа в общите условия на предприятията, които да са определени на териториален/регионален принцип. Определеният национален географски обхват на разглеждания пазар отчита в най-голяма степен спецификата на пазара на физическа инфраструктура, като пазар от най-горно ниво по отношение на други пазари, относими към сектора на електронните съобщителни мрежи и/или услуги.

III. ПРИЛАГАНЕ НА ТЕСТА НА ТРИТЕ КРИТЕРИЯ

Съгласно чл. 152, ал. 5 от ЗЕС при определяне на съответен пазар, различен от посочените в приложимата препоръка на Европейската комисия относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, КРС се ръководи от принципите на конкурентното право и изследва дали посочените в т. 1, 2 и 3 критерии са изпълнени кумулативно:

1. наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара, и
2. структурата на пазара не предполага постигане на ефективна конкуренция в рамките на съответен времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане, и;
3. недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените проблеми на пазара.

1. Оценка на критерия за наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара

Този критерий касае оценката относно наличието на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара на физическа инфраструктура. Разпоредбата на ал. 1, чл. 14 от Методиката гласи че: *„структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между предприятията със значително въздействие върху пазара и навлизащите предприятия на пазара, затрудняващи или пречатващи навлизането на пазара на последните“*. В ал. 2 на същата разпоредба е посочено, че: *„правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара са тези, които не се основават на икономически условия, а са резултат от законодателни или административни изисквания, които в някаква степен ограничават достъпа до пазара на потенциални конкуренти или тяхното бъдещо поведение“*. Структурна бариера може да бъде налице когато инфраструктурата, необходима за предоставяне на услугата, не може лесно да бъде изградена или изграждането ѝ е свързано с твърде високи разходи, част от които са невъзстановими.

Изграждането на физическата инфраструктура, състояща се от подземна канална мрежа, включена в продуктовата дефиниция на разглеждания пазар, предполага не само изразходването на голям финансов ресурс във връзка с дейностите по изграждане и поддръжка, но и изпълнението на редица административни процедури, свързани със съгласуване на проекти, получаването на строителни разрешения и други, необходими при изграждане на инфраструктура. Предвид това КРС е на мнение, че относими към разглеждания пазар са както правните или регулаторни бариери, така и структурните бариери, като последните са по-трудно преодолими.

По отношение на наличието на правни и регулаторни бариери:

Изграждането на нова инфраструктура изисква следването на редица административни процедури и координационни дейности с държавните и местните структури от гледна точка на планиране, изграждане и получаване на разрешения за въвеждане в експлоатация на физическа инфраструктура. Дейностите по устройствено

планиране, инвестиционно проектиране, съгласуване и одобряване на инвестиционните проекти, по издаване на разрешение за строеж и въвеждане в експлоатация на обектите на физическата инфраструктура за разполагане на електронни съобщителни мрежи се извършват при условията и по реда на Закона за устройство на територията.⁴² Въпреки че това не създава толкова високи бариери до степен на непреодолимост, може да се счете, че изграждащият нова инфраструктура оператор е в по-неблагоприятна позиция спрямо мрежовите оператори, които имат изградена вече собствена инфраструктура.

По отношение на структурните бариери:

Структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между заварените и навлизащите предприятия на пазара, затрудняващи или пречатстващи навлизането на пазара на последните. Структурна бариера може да бъде налице, когато за предоставяне на услугата е необходима инфраструктура, която не може лесно да бъде изградена или изграждането ѝ е свързано с твърде високи разходи, което я прави нерентабилна. Основните фактори, които са относими към разглеждания пазар и може да се разглеждат като структурни бариери за навлизане на него са:

- Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана

Физическата инфраструктура, състояща се от подземна канална мрежа представлява дълготраен актив, който освен първоначалните инвестиции за изграждане, генерира и разходи за текуща поддръжка, охрана и ремонти. Освен необходимостта от значителни инвестиции за изграждане на инфраструктура, съществува и риск при наличието на алтернативна физическа инфраструктура на разглеждания пазар направените инвестиции да се окажат невъзстановяеми в голяма степен.

Инфраструктурата с най-голямо покритие на територията на страната, която не може лесно да бъде дублирана, е исторически изградената канална мрежа на Виваком. Данните, предоставени от конкурентните предприятия, касаещи плановете им за изграждане на подземна канална мрежа в бъдещ средносрочен период не дават основание да се очаква съществено увеличение в дължината на изградените трасета подземна канална мрежа. В рамките на следващите 5 години, плановете на алтернативните предприятия включват инвестиции в размер на около 19 млн. лв., вложени в изграждането на малко над 700 км трасета.

- Вертикална интеграция

Наличието на изградена пасивната (физическа) инфраструктура има съществено значение за разгръщането на електронните съобщителни мрежите, както е посочено и в Разяснителната бележка към Препоръката от 2020 г. „физическата инфраструктура представлява значителна част от инвестициите в мрежи, тъй като строителните работи могат да представляват до 80% от общите разходи за разгръщане“. Поради голямото значение на разглежданата в настоящия анализ физическа инфраструктура (канална мрежа) за изграждането на електронни съобщителни мрежи, особено в контекста на задължението за подземното им полагане в част от населените места, са налице и предпоставки за прехвърляне на вертикални предимства на свързани пазари.

⁴² Подробна информация относно реда и процедурите, свързани с разполагането и поддържането на електронни съобщителни мрежи и свързаната с тях физическа инфраструктура е налична на интернет страница: https://sipbg.gov.bg/SIP.Experts/public/eit/law.htm#_Toc532310318, достъпна и чрез линк през „Единна информационна точка“ (<https://sipbg.gov.bg/SIP.Experts/>).

Предприятие с изградена пасивна инфраструктура с голямо покритие би имало стимул да затруднява достъпа до тази инфраструктура, както и да прилага по-високи цени за търсещите достъп предприятия, които се явяват негови конкуренти на вертикално свързаните пазари.

Следователно, високите нива на необходимите инвестиции, съчетани с факта, че част от разходите могат да се окажат невъзвръщаеми, както и наличието на исторически изградена канална мрежа, която формира над 90% от сбора на предоставените под наем дължини на каналните/HDPE тръби, създават високи и непреходни бариери за навлизане на този пазар.

2. Оценка на критерия дали структурата на пазара не предполага постигане на ефективна конкуренция в рамките на съответен времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане

Анализът на втория критерий изисква да се изследва дали, дори при наличието на високи и непреходни бариери за навлизане, структурата на пазара предполага постигане на ефективна конкуренция през съответния времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане.

- *Състояние и развитие на пазара на физическа инфраструктура – канална мрежа*

В таблицата по-долу са представени данни относно наличната канална мрежа към края на 2017 г. и към края на 2022 г., предоставени от предприятията, уведомили КРС за намерения да предоставят обществени електронни съобщения, които най-общо описват състоянието и развитието ѝ.

Таблица 8

Брой предприятия, обща дължина на изградените от тях трасета канална мрежа и брой населени места към 2017 г. и към 2022 г.

Година	Брой предприятия, декларирани канална мрежа	Обща сума на дължините на трасетата канална мрежа (км)	Брой населени места с изградена канална мрежа
2022 г.	104	11 367,31	347
2017 г.	101	9 489,67	574

Източник: Данни, подадени в КРС

В периода 2017-2022 г. общата дължина на изградените трасета канална мрежа (в км) нараства с 19,8% и достига 11,4 хил. км, а общият брой на населените места с налична такава намалява с 39,5%. Сравнението на данните по населени места показва, че 310 населени места, в които е декларирана изградена канална мрежа през 2017 г. са отпаднали в периода до 2022 г., като сумарната дължина на трасетата в тези населени места е възлизала на 324,2 км. В (търговска тайна) от тези населени места през 2017 г. е декларирана инфраструктура на историческото предприятие, а от тях в (търговска тайна) (с км (търговска тайна) дължина на каналната мрежа) не е била налична алтернатива на тази инфраструктура.

Въпреки намалението в броя на населените места с изградена канална мрежа, сумарната дължина на изградените трасета/изкопи канална мрежа през 2022 г. се е увеличила с 19,8% спрямо същия показател през 2017 г. При Виваком също се отчита увеличение в този показател през 2022 г. спрямо 2017 г. – с 6,6 % в абсолютна стойност. Въпреки това, относителният дял на каналната мрежа на предприятието за 2022 г. е намалял с 6 процентни пункта спрямо 2017 г. и възлиза на 48,5%, което се дължи на увеличението в абсолютна стойност на сумарната дължина на изградените трасета/изкопи на конкурентните на Виваком предприятия – общо с 35,6% за периода.

В таблицата по-долу е представена информация за дяловете по предприятия, изчислени на база сумарна дължина на изградените трасета подземна канална мрежа на предприятия с над 0,5% дял през 2022 г. и съответния показател за 2017 г.

Таблица 9

Дялове на предприятията с изградена канална мрежа, изчислени на база дължина на трасето/изкопа през 2017 г. и през 2022 г.

Предприятие	Дял, изчислен на база дължина на трасето/изкопа (%)	
	2017 г.	2022 г.
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	54,5%	48,5%
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	5,5%	6,7%
БУЛСАТКОМ ЕООД		6,6%
М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД	2,6%	3,6%
КАБЕЛ АКТИВ ООД		2,0%
СКАТ ТВ ООД	2,3%	2,0%
ЦИФРОВА КАБЕЛНА КОРПОРАЦИЯ ООД	2,2%	1,9%
ТЕЛЕКОМ ГРУП ООД	1,3%	1,8%
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ ВАРНА ЕАД	0,9%	1,8%
ГЛОБАЛ НЕТ ТЕХНОЛОДЖИ АД	1,6%	1,7%
КУЛБОКС АД	1,1%	1,3%
КОМ НЕТ ЕООД	1,0%	1,2%
ТЕЛНЕТ ООД	0,9%	1,1%
ДИДЖИТАЛ КОМУНИКЕЙШЪНС ООД	0,6%	1,1%
ДИАНА КАБЕЛ ТВ ООД	0,3%	1,0%
УНИКС ЕООД	1,1%	0,9%
ОПТИСПРИНТ ООД	1,0%	0,9%
БУРГАСНЕТ ООД	0,5%	0,8%
ИКОМ СЪРВИЗ АД	0,8%	0,7%
МИХАЙЛОВ ТВ ООД	0,3%	0,7%
ВИЖЪН - 2008 ЕООД		0,6%
КТВ ИСТЪР ООД	0,4%	0,6%
ВИДЕОСАТ 21 ВЕК ООД	0,7%	0,6%
ТЕЛЕКАБЕЛ АД	0,6%	0,5%
ПЕРНИК ЛАН ООД		0,5%
НЕТУОРКС - БЪЛГАРИЯ ЕООД	1,6%	0,5%
Общо за останалите предприятия	18,2%	10,5%

Източник: Данни, подадени в КРС

В периода 2017-2022 г. се извършиха някои сливания, придобивания и реструктурирания, касаещи предприятия, които са участници на разглеждания пазар, както следва:

- Считано от 09.08.2018 г. „Кабел Сат Запад“ ООД се преобразува, чрез отделяне на „Кабел Актив“ ООД;

- В средата на 2020 г. „Теленор България“ ЕАД се реструктурира, като разделя дейността си в България на две - мобилни активи и инфраструктура и прехвърля активите си в телекомуникационна инфраструктура в новосъздаденото предприятие „Цетин България“ ЕАД (Цетин), вписано на 01.07.2020 г.;

- Считано от 15.07.2021 г. „Цетин България“ ЕАД е едноличен собственик на капитала на „София Комюникейшънс“ ЕАД;

- Считано от 11.05.2021 г. „Българска телекомуникационна компания“ ЕАД (БТК (Виваком)) е едноличен собственик на капитала на „Цифрова кабелна телевизия“ ЕООД. „Цифрова кабелна телевизия“ ЕООД се влива в БТК (Виваком) и е заличено на 21.07.2021 г.;
- Считано от 13.12.2021 г. „Енджълсофт“ ООД е правоприменник на ЕТ „Енджълсофт – Ангел Гаров – Кирил Гаров“;
- Считано от 01.03.2022 г. наименованието на „Теленор България“ ЕАД се променя на „Йеттел България“ ЕАД от 01.03.2022 г.;
- Считано от 05.10.2022 г. наименованието на БТК е „Виваком България“ ЕАД;
- Считано от 31.08.2023 г. „Виваком България“ ЕАД е едноличен собственик на капитала на „Нетуоркс-България“ ЕООД;
- Считано от 28.09.2023 г. „Телнет“ ЕООД се заличава поради вливане във „Виваком България“ ЕАД.

Съответно, в резултат от вливането на „Телнет“ ЕООД и придобиването на капитала на „Нетуоркс-България“ ЕООД делът на Виваком нараства, като изчислената агрегирана стойност на показателя, въз основа на данните за трите предприятия за 2022 г., възлиза на 50,1%.

В края на 2023 г. в Комисията за защита на конкуренцията (ЗКЗ) е образувано производство по преписка № КЗК/1090/2023 г. на основание чл. 38, ал. 1, т. 6 от Закона за защита на конкуренцията (ЗЗК), във връзка с постъпило уведомление относно намерението на „Юнайтед Груп България“ ЕООД (икономическата група към която принадлежи дружеството осъществява едноличен контрол върху „Виваком България“ ЕАД) да осъществи концентрация посредством придобиване на пряк едноличен контрол върху „Вива Корпорейт България“ ЕООД и непряк едноличен контрол върху „Булсатком“ ЕООД, което предприятие е участник на разглеждания пазар, притежаващо дял от 6,6%, изчислен на база сумарна дължина на трасетата канална мрежа към 2022 г., като е прието решение.

От представените в таблицата данни е видно, че през 2022 г., както и през 2017 г., на разглеждания пазар са налице много на брой предприятия с малки дялове, изчислени на база дължина на трасетата. Петте предприятия с най-високи пазарни дялове след Виваком притежават сумарно 21% от дължината на трасетата. Останалите 98 предприятия имат индивидуални дялове под 2% от общата дължина, формирайки сумарен дял от общо 30,5%, като от тях, броят на предприятията с индивидуални дялове под 0,5% възлиза на 78, което показва, че общо изградената от конкурентните предприятия инфраструктура е силно фрагментирана.

- Липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача на пазара

При оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие има ползватели (клиенти и крайни ползватели) със силни позиции при водене на преговори, които упражняват значително въздействие върху конкуренцията и ограничават способността на предприятието да следва поведение независимо от своите ползватели. Такава пазарна сила на купувача е налице, когато ползватели закупуват голям дял от предлаганите от предприятието електронни съобщителни мрежи и/или услуги, реализират значителна част от постъпленията на предприятието, добре са информирани за алтернативни предприятия, предлагащи сходни електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и са в състояние да преминат лесно и без значителни разходи към електронни съобщителни мрежи и/или услуги, предлагани от други предприятия и/или

дори да започнат сами да предоставят съответните електронни съобщителни мрежи и/или услуги. Ако се установи, че дадено предприятие няма ползватели, за които са налице изброените по-горе характеристики, може да се приеме, че ползвателите на предприятието имат недостатъчна или слаба пазарна сила.

Отчитайки наличието на изградена канална мрежа на историческото предприятие, която представлява инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана, осигуряваща през 2022 г. 90% от сбора на предоставените под наем дължини на каналните/HDPE тръби, може да се направи заключението, че купувачите на този пазар, независимо от дела им в ползването на услугата за достъп до канална мрежа, не са в състояние да преминат лесно и без значителни разходи към друга инфраструктура. Данните относно планираните инвестиции в средносрочен план показват, че не се очаква изграждане на алтернативна инфраструктура с такъв обхват в следващите 5 години. Следователно КРС счита, че на разглеждания пазар не съществуват условия за упражняване на значително въздействие върху конкуренцията от страна на ползвателите на услугата, които да могат да ограничат способността на доставчика с най-висок дял да следва поведение, независимо от своите ползватели.

- Конкурентни ограничения

Освен тенденциите в развитието на пазара, при извършването на анализ и оценка на нивото на конкуренция на разглеждания пазар, следва да се оценят и конкурентните ограничения, произтичащи от електронни съобщителни мрежи и услуги, които биха могли да са сравними от гледна точка на ползвателите, независимо дали тези ограничения са част от съответния пазар. Предвид, че разглежданият пазар е пазар на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура КРС счита, че относимите потенциални източници на конкурентен натиск са, както следва:

- Конкурентен натиск на участниците на пазара

Както е посочено по-горе, за следващия 5 годишен период не се очаква значително увеличение на сумарната дължина на изградената канална мрежа на конкурентните предприятия. Също така, разпределението на планираните трасета по населени места е в общи линии равномерно от гледна точка на населени места с жители под и над 10 000 – 54% от дължината на планираните трасета е в населени места с над 10 000 жители, а малко над 49% е в населени места, където са декларирани мрежи на най-малко 3 оператора. Следователно, планираното изграждане на трасета канална мрежа от конкурентните на Виваком предприятия не се очаква да окаже съществено влияние върху съществуващите към момента условия на конкуренция на разглеждания пазар, нито да упражни конкурентен натиск върху предприятието, разполагащо с изградена инфраструктура с най-голям обхват и капацитет.

- Конкурентен натиск от страна на изградена физическа инфраструктура и наличие на алтернативна на каналната мрежа инфраструктура и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане

В Раздел II по-горе, в частта относно определянето на съответния пазар, обект на настоящия анализ, са разгледани съществуващите на територията на страната инфраструктури от гледна точка на техните основните характеристики и предназначение. Като част от физическа инфраструктура, която е предназначена за разполагането на електронни съобщителни мрежи, е представено състоянието и развитието на подземните канални мрежи на историческото предприятие (Виваком) и на другите предприятия, предоставящи мрежи и /или услуги в сектора на обществените електронни съобщения. Други налични инфраструктури, за които въз основа на анализ

от гледна точка на търсенето и предлагането е установено, че не принадлежат към продуктивния обхват на разглеждания пазар са: канална мрежа на инфраструктури, които са предназначени за предоставянето на комунални и транспортни услуги, както и стълбовната физическа инфраструктура. Съгласно събраната информация от предприятията, предоставящи обществени електронни съобщения, ползването на достъп до физическа инфраструктура, предназначена за комунални и транспортни услуги се ограничава до девет града, като доставчиците са шест общински, две транспортни и две електроразпределителни дружества. Следователно тази инфраструктура не е в състояние да осъществява конкурентен натиск върху разглеждания пазар поради ограниченията в обхвата и използването ѝ.

Изградената стълбовна физическа инфраструктура би могла да се разглежда като евентуален източник на конкурентен натиск само в населени места и части от населени места, където е допустимо въздушното разполагане на кабелните електронни съобщителни мрежи в съответствие с разпоредбите на чл. 63 от ЗЕСМФИ. Съгласно събраните от КРС данни 20 предприятия, доставчици на електронни съобщения, са декларирали, че разполагат със собствена стълбовна мрежа, предназначена за изграждането на собствените им фиксирани електронни съобщителни мрежи. Стълбовете в повечето населени места са по-малко от 100 и не се използват под наем от други предприятия. Най-често използваните под наем стълбове са ниско напрежение, собственост на трите електроразпределителните дружества, които оперират в три различни района на територията на страната. Следователно поради ограниченията в технически характеристики, включително такива, свързани с изискванията за безопасност при работа с електрически мрежи, административни ограничения и допълнителни условия, утежняващи достъпа при изграждане и експлоатация, стълбовната физическа инфраструктура също не може да се разглежда като източник на значим конкурентен натиск, който да може да окаже въздействие върху условията за конкуренцията на определения пазар.

Въз основа на изложеното по-горе, КРС счита, че към момента не са налични алтернативи на каналната мрежа от гледна точка на съоръжения или друга инфраструктура, които да могат да упражняват конкурентен натиск по отношение на разглеждания пазар в степен, която да повлияе върху условията на конкуренцията. Също така, в обозрим времеви хоризонт не е вероятно да бъде изградена канална мрежа, която да се характеризира с покритие и капилярност, съпоставими с тези на съществуващата канална мрежа на историческото предприятие.

- Достъп до физическа инфраструктура – потенциални конкурентни проблеми

Разглеждайки възможността за идентифициране на отделен пазар на достъп до физическа инфраструктура, който би оправдал евентуално ex ante регулиране, в своята Обяснителната бележка към Препоръка`2020 Европейската комисия посочва, че когато НРО анализира пазарите на електронни съобщения с цел да определи дали на някой от тези пазари е необходимо прилагане на ex ante регулиране, и преди да наложи задължения, НРО трябва да вземе предвид наличието на други видове регулиране или вече наложени мерки, които засягат анализирания пазар⁴³. ЕК допълва, че в случая с

⁴³ Стр. 62-63 от Обяснителна бележка, придружаваща документ Препоръка на Комисията относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, подлежащи на регулиране ex ante в съответствие с Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за създаване на Европейски кодекс за електронни съобщения (SWD (2020) 337 final).

физическата инфраструктура следва да бъдат разгледани мерките, предприети съгласно Директива 2014/61/ЕС⁴⁴.

Отчитайки посоченото в Обяснителната бележка на ЕК, прегледът на приложимата към момента регулация в България показва следното:

1. С Директива 2014/61/ЕС са установени общоевропейски правила за предлагането на физическа инфраструктура, които имат за цел да улеснят разгръщането на мрежи за достъп от следващо поколение. В българското законодателство тя е транспонирана чрез специално създаден за целта закон - Закон за електронните съобщителни мрежи и физическата инфраструктура (ЗЕСМФИ)⁴⁵.
2. ЗЕСМФИ цели улесняване и стимулиране на разполагането на високоскоростни електронни съобщителни мрежи чрез насърчаване на съвместното използване на съществуващата физическа инфраструктура с оглед намаляване на разходите по разгръщането им. В тази връзка разпоредбите на закона изискват мрежовите оператори да предоставят достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура с писмен договор при предварително оповестени на интернет страницата си прозрачни, пропорционални и справедливи общи условия (ОУ), включително цена.
3. Наред с цените за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура, които са част от минималните задължителни реквизити на ОУ, последните следва да включват и самия механизъм за ценообразуване за достъп (чл. 15, ал. 3, т. 4 от ЗЕСМФИ).
4. Разпоредбите на ЗЕСМФИ изискват мрежовите оператори да определят цените си в съответствие с Методика за начина за разпределяне на разходите при определяне на цени за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура и право на преминаване по ЗЕСМФИ, приета с Наредба № 34/24.10.2018 г. на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията (Методиката по ЗЕСМФИ). Методиката за начина за разпределяне на разходите съдържа основните категории разходи, които се отчитат, включително начините за определянето и разпределянето им от гледна точка на свързаността им с конкретната услуга.
5. ЗЕСМФИ възлага на КРС, в качеството му на секторен регулатор, ролята на орган за решаване на спорове, предвид значимостта на достъпа до съществуваща физическа инфраструктура за разгръщане на високоскоростни електронни съобщителни мрежи за постигане на целите за свързаност. Тези правомощия на секторния регулатор може да упражни в случай на искане на мрежов оператор за даване на задължителни указания по отношение на достъпа и/или цените за достъп до пасивната инфраструктура (подземна канална мрежа), определени от мрежовите оператори.

Посоченото в т. 1 ÷ 5 показва, че при транспониране на Директива 2014/61/ЕС в българското законодателство чрез ЗЕСМФИ е въведена симетрична регулация на всички мрежови оператори по отношение на достъпа до и съвместното ползване на физическа инфраструктура у нас. ЗЕСМФИ задължава мрежовите оператори да предлагат достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура при ОУ, като цените за

⁴⁴ Директива 2014/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. относно мерките за намаляване на разходите за разгръщане на високоскоростни електронни съобщителни мрежи.

⁴⁵ Обн. ДВ. бр. 21 от 09.03.2018 г., доп. ДВ. бр. 20 от 9 Март 2021 г., изм. ДВ. бр. 15 от 22 Февруари 2022 г., изм. ДВ. бр. 102 от 23 Декември 2022 г., в сила от 09.03.2018 г.

предоставяне на достъп са част от минималните задължителни реквизити на ОУ, включително механизъм за ценообразуване. Определените от мрежовите оператори цени и прилагания от тях механизъм следва да съответстват на Методиката по ЗЕСМФИ. Изпълнявайки ролята на орган за решаване на спорове, предмет на които могат да бъдат ОУ, при подадено искане от мрежови оператор КРС може да се произнесе с решение и да даде задължителни указания в случаите на несъответствие на определените цени и технически условия за достъп до пасивната инфраструктура.

С Решение № 235 от 18 юни 2019 г. КРС определи пазара на едро на локален достъп в определено местоположение (пазар За от Препоръка 2014/710/ЕС) като такъв с наличие на ефективна конкуренция, поради което отмени всички специфични задължения, наложени на БТК⁴⁶ (Виваком). Едно от отменените специфични задължения е съпътстващата мярка за достъп до пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа). Поради своята важност и като отчете бележките на Европейската комисия по проекта, само по отношение на тази мярка е определен преходен период от 12 месеца, считано от публичното оповестяване на интернет страницата на предприятието на общи условия по чл. 15, ал. 2 от ЗЕСМФИ за предоставяне на достъп до и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа). До тогава БТК (Виваком) няма право да прекратява и/или изменя условията на договорите, сключени при условията на наложените специфични задължения.

В бележките на ЕК⁴⁷ по отношение на дерегулирания пазар За от Препоръка 2014/710/ЕС е посочено, че много от актовете за изпълнение на ЗЕСМФИ са едва наскоро приети. Освен това, в обхвата на правомощията по ЗЕСМФИ не спада одобряването на типово предложение и регулаторът може да се намеси едва на по-късен етап в ролята си на орган по спорове. Поради това към тогавашния момент е трудно да се установи пълното въздействие и ефективност на новите разпоредби, по-специално за гарантиране на стабилни и ясни условия за алтернативните оператори, които са разгърнали своята мрежа, разчитайки на регулирания достъп до канална мрежа. Комисията подчертава, че достъпът до каналната мрежа е изиграл решаваща роля за развитието на българския пазар на ширококоловни услуги и разгръщането на алтернативни оптични мрежи. Също така отбелязва, че алтернативните канални инфраструктури не са повсеместно разпространени както инфраструктурата на Виваком. Поради това Комисията отправя искане до КРС да следи отблизо и постоянно развитието на пазара, включително и честотата и резултатите от разрешаването на спорове относно достъпа до физическа инфраструктура.

На 02.06.2020 г. БТК (Виваком) публикува на интернет страницата си Общи условия за достъп до и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа)⁴⁸. Публикуваните Общи условия в голяма степен съответстваха на одобреното с Решение № 1603/12.07.2012 г. на КРС Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура, в т. ч. и цените в Приложение № 3 „Ценова листа за ползване на подземната канална мрежа“.

След публикацията на мрежовия оператор КРС, в качеството си на орган по спорове, е сезирана с два спора по ЗЕСМФИ. Първият е за даване на задължителни

⁴⁶ През 2022 г. предприятието се преименува на „Виваком България“ ЕАД

⁴⁷ https://www.crc.bg/files/%D0%9F%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%BE%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5/EC_Comments_BG-2019-2155.pdf

⁴⁸ <https://www.vivacom.bg/bg/files/19683-obshti-uslovija-za-dostyp-do-i-ili-syvместно-polzване-na-pasivna-infrastruktura-podzemna-kanalna-mreja.pdf>

указания на БТК (Виваком) във връзка с определените от мрежовия оператор цени за достъп до подземна канална мрежа, приключил с Решение № 87 от 25.02.2021 г., с което КРС отхвърля искането на „Перник Лан“ ООД. Вторият е за оказване на съдействие за доброволно разрешаване на спор по отношение на технически, правни и ценови въпроси, свързани с Общите условия на мрежовия оператор, като с писмо изх. № 12-03-46-2/28.05.2021 г.⁴⁹ на КРС е изразено становище по поставените въпроси. Страните, които са неудовлетворени от резултатите от проведената процедура по медиация, са подали искане за даване на задължителни указания на БТК (Виваком). С Решение № 70 от 24.02.2022 г. КРС отхвърля искания с вх. № 12-03-7/05.10.2021 г. от „Линейни Мрежи“ ООД, „Кабелна Телевизия Делта“ ООД и „Мултимедиа–БГ“ ЕООД за даване на задължителни указания на БТК (Виваком) във връзка с общите условия за достъп до и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа) на мрежовия оператор.

През декември 2022 г. Виваком публикува на интернет страницата си съобщение, че на основание т. 7 и във връзка с т. 4.10 от ОУ цените за ползване на подземната канална мрежа на предприятието ще бъдат индексирани⁵⁰, считано от 01.01.2023 г.

Според текстът на тогава действащата т. 4.10 от ОУ на Виваком, предприятието има право не по-често от веднъж в рамките на една календарна година да индексира цените на услугата, като ги коригира с процент не по-висок от месечния индекс на потребителските цени, определен от Националния статистически институт (ИПЦ, предходният месец = 100), натрупан за периода след последното определяне на съответната цена. Съгласно публикуваното, операторът увеличава цените на предоставяните услуги до 25,3%. В тази връзка, от средата на януари до средата на март 2023 г. в КРС, като орган по споровете по ЗЕСМФИ, постъпват четири искания за даване на задължителни указания⁵¹ и две за доброволно решаване⁵² на спор от девет предприятия и две сдружения на предприятията. КРС обединява процедурите по даване на задължителни указания и с Решение № 161 от 01.06.2023 г. дава задължителни указания на Виваком да прилага цените си за достъп до и/или съвместно ползване на пасивната си инфраструктура в сила към 31.12.2022 г. предвид факта, че стойността на разходите в предоставения от Виваком модел не доказват по безспорен начин необходимостта от индексирание на цените. По процедурите за доброволно решаване на спор изпраща писма със становището на КРС изразено в Решение №161 от 01.06.2023 г.

В допълнение КРС дава указания на Виваком да допълни Механизма за ценообразуване от Общите условия за достъп до и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура с механизъм за индексация на цените на основание т. 4.10 от същите общи условия, който да отчита изменението на разходите в резултат от инфлацията и да не допуска възможност за индексирание за период по-дълъг от една година назад.

⁴⁹ <https://crc.bg/files/Pravna/12-03-46-2.PDF>

⁵⁰ <https://www.vivacom.bg/bg/obshti-uslovia-za-dustup-i-suvmestno-polzvanе-na-pasivna-infrastructura-kanalna-mreja-cenova-lista-91873649403>

⁵¹ Решение №25 от 19.01.2023 г. от Национално сдружение на кабелни оператори „КЛУБ 2000“, „Кабелна Телевизия Делта“ ООД, „Мултимедиа-БГ“ ЕООД, „Видеосат Нове“ ООД
Решение №34 от 26.01.2023 г. от „Телекабел“ АД чрез Бранишовата Асоциация на Българските Телекомуникационни Оператори

Решение №58 от 23.02.2023 г. от А1 България“ ЕАД

Решение №80 от 16.03.2023 г. от „Цетин България“ ЕАД

⁵² Решение №59 от 23.02.2023 г. от „Кулбок“ АД

Решение №60 от 23.02.2023 г. от „Нетуорк-България“ ЕООД и „Онлайн Директ“ ЕООД.

През август 2023 г. Виваком публикува на интернет страницата си уведомление за промяна на цените за ползване на подземната канална мрежа, считано от 01.09.2023 г.⁵³. Предвижданото от предприятието изменение на посочените цени е увеличение с 18%. В тази връзка през август месец 2023 г. в КРС, като орган по споровете по ЗЕСМФИ, постъпват две искания за даване на задължителни указания⁵⁴. С Решение № 265 от 31.08.2023 г. КРС се произнася, че увеличението на цените на Виваком за достъп до и/или съвместно ползване на пасивната инфраструктура, съгласно ценовата листа на дружеството, приложима от 01.09.2023 г. отразяват разходите за дейността, съобразени с установеното от регулатора в резултат на анализа на представените доказателства и допълнителна информация. Предвид напредналия етап от първото производство, в т.ч. проведено изслушване на страните, КРС не обедини двете искания за задължителни указания за разглеждане в общо производство, и с Решение № 317 от 02.11.2023 г. се произнесе по второто искане с аналогично решение.

През декември 2023 г. отново е повдигнат спор за даване на задължителни указания на Виваком относно изменението на цените в сила от 01.09.2023 г. Със свое решение № 32/07.02.2024 г. КРС се произнесе аналогично на Решение № 265 от 31.08.2023 г. на КРС.

Всички решения на КРС се обжалват в съда, като всяко от тях е на различен етап на разглеждане. Поради тази причина в регулатора постъпват сигнали за начислявани от Виваком суми в разрез с постановените решения. В тази връзка КРС е изискала становище и информация за предприетите действия от страна на Виваком за разрешаване на проблема. В отговор предприятието декларира, че спазва стриктно всички дадени от КРС задължителни указания и изпълнява диспозитива на Решение № 161/2023 г. В писмото си посочва, че исканията на предприятията са разнопосочни. Малка част от тях са отправили искане за връщане на надплатени суми, друга част за приспадане от бъдещи плащания, а трета за предприемане на действия след потвърждаване на Решение № 161/2023 г. на първа съдебна инстанция. Немалка част от предприятията са изразили мнение в посока, че докато няма окончателно съдебно решение по законосъобразността на Решение № 161/2023 г. не следва да се променя фактическото положение, с оглед потенциалното наличие на лихви и бъдещи разходи по изпълнение на облигационните отношения. Като отчита изразените разнопосочни становища на част от ползвателите на каналната мрежа Виваком счита, че именно правната несигурност към настоящия момент е причина за липса на категорични позиции съответно предприети действия.

Видно от изразените позиции на всички предприятия, действащата регулация в съответствие със ЗЕСМФИ създава несигурност на пазара, тъй като достъпът до пасивната (физическа) инфраструктура (канална мрежа) на Виваком е от критично значение за разполагането на електронните съобщителни мрежи, в това число и мрежи с много голям капацитет. Предоставянето на услугите на дребно, като достъп до интернет и телевизия, в това число и IPTV, на крайните ползватели, не е възможно без използването на електронни съобщителни мрежи, за разполагането на които достъп до пасивната инфраструктура е от критично значение. Каналната мрежа е важна дори и при предоставяне на мобилни услуги, т.к. за осъществяване на свързаност от опорната мрежа към базовите станции е необходимо разполагането на оптични кабели. Тези факти са отчитани и в предходни кръгове на пазарните анализи, изготвяни в съответствие с

⁵³ <https://www.vivacom.bg/bg/files/21659-promjana-na-ceni-za-dostyp-do-kanalna-mreja.pdf>

⁵⁴ Решение №236 г. от 10.08.2023 от „А1 България“ ЕАД
Решение №266 г. от 31.08.2023 от „Цетин България“ ЕАД

регулаторната рамка. В тази връзка липсата на яснота по отношение на приложимите цени за достъп до пасивната инфраструктура създава несигурност и непредвидимост за всички контрагенти надолу по веригата. Ex-post регулацията не гарантира навремени регулаторни решения за достъп до пасивната инфраструктура на Виваком, която е единствената инфраструктура, изградена за целите на разгръщане на електронни съобщителни мрежи и е с национален обхват. Това се потвърждава и от практиките в други държави-членки като Испания, Ирландия, Португалия и Франция, където достъпът до пасивна инфраструктура е регулиран.

Във връзка с отмяната на Директива 2014/61/ЕС, считано от 11 май 2024 г. и влизането в сила на Акта за гигабитовата инфраструктура, който ще се прилага от 12 ноември 2025 г., КРС счита за необходимо да отчете дали и до колко Акта за гигабитовата инфраструктура ще се отрази за целите на гарантиране на стабилни и ясни условия за конкурентите на историческото предприятие, които са разгърнали своята мрежа, разчитайки на регулирания достъп до каналната мрежа. Актът за гигабитова инфраструктура, с който се налага симетрична регулация до физическата инфраструктура е регламент с пряко приложение, но това не променя факта че приложимата регулация е ex-post. Наред с това в Акта за гигабитова инфраструктура не са предвидени правила за равнопоставено третиране на искащите достъп до съществуващата инфраструктура. Това се вижда от разпоредби на чл.3, т.1, изр. Второ, където е предвидено задължение за равнопоставеност само за органите от публичния сектор, които притежават или контролират физическата инфраструктура. За мрежовите оператори, като Виваком, не е предвидено такова задължение.

По отношение на избягването на прекомерни цени, разпоредбите на действащия ЗЕСМФИ и Методиката по ЗЕСМФИ, съответстват на изискванията на Акта за гигабитовата инфраструктура за начина на определяне на цени от страна на мрежовите оператори. Възможността за самостоятелно определяне на цените, както и възможността за промяна на метода, по който се определят тези цени, дава голяма свобода на мрежовите оператори да сключват договори за ползване на физическата си инфраструктура при различни условия, в т.ч. цена.

Както и при условията на ЗЕСМФИ, така и при условията на Акта за гигабитовата инфраструктура органът по споровете може да се намеси с произнасяне само в случай на сезиране от заинтересована страна. В допълнение е възможно решението да се третира като относимо само към спорещите страни, а не към всички мрежови оператори и искащи достъп от тях.

Предвид изложеното, КРС счита, че не може да се очаква, че с прилагането на Акта за гигабитовата инфраструктура ще могат да се решат основните проблеми на българския пазар, свързани с несигурността и непредвидимостта за всички контрагенти надолу по веригата.

3. Оценка на критерия за недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените проблеми на пазара

Съгласно чл. 152, ал. 5, т. 3 от ЗЕС, при определяне на съответен пазар, различен от посочените в приложимата препоръка на Европейската комисия относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, регулаторът се ръководи от принципите на конкурентното право и изследва дали е налице недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените проблеми на пазара на пасивна (физическа) инфраструктура.

Съгласно съображение 163 от Европейския кодекс за електронни съобщения, от съществено значение е *ex ante* регулаторни задължения да бъдат налагани на пазар на едро, само където има едно или повече предприятия със значителна пазарна сила, с цел да се осигури устойчива конкуренция, и където предвидените в правото на Съюза в областта на конкуренцията и в националното право в областта на конкуренцията средства не са в състояние да решат проблема. Конкуrentното право допълва секторната регулация, като изискване за определянето на даден пазар за подходящ за регулиране *ex ante* е правото на Съюза в областта на конкуренцията и в националното право в областта на конкуренцията да не е достатъчно да предотврати нарушения на конкуренцията.

Оценката за ефективността на конкурентното право на разглеждания пазар на физическа инфраструктура се прави при липса на секторна регулация. В Обяснителната бележка на ЕК към Препоръката за съответните пазари са посочени няколко типични случая на пазарни провали, при които е необходимо налагане на задължения *ex ante* в допълнение на общоприложимото конкурентно право, които КРС счита, че са налице по отношение на пазара на физическа инфраструктура в Република България:

Забраната за злоупотреба с господстващо положение, предвидена в чл. 102 ДФЕС и чл. 21 от Закона за защита на конкуренцията макар да санкционира необосновани откази за достъп или прекомерни цени, прилагането на забраната не може да осигури справедливи цени за достъп и предвидимост на инвестициите, които са критични за успешното разгръщане на кабелни мрежи от предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи и услуги. Конкуrentното право не изисква прилагане на система за определяне на разходите, следствие на което е значителна асиметрия на информацията за ценообразуването на цените за достъп до пасивна инфраструктура. Задължение за прилагане на система за определяне на разходите не следва и от специалния ЗЕСМФИ и Методиката за начина за разпределяне на разходите при определяне на цени за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура и право на преминаване по Закона за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура. С оглед на това, КРС счита, че конкурентното право не е в състояние ефективно да противодейства на прилагането на прекомерно високи цени за достъп до пасивна инфраструктура или да осигури цени за достъп, които да постигат целите по чл. 4 от ЗЕС за създаване на условия за развитие на конкуренцията, включително ефективната конкуренция по отношение на инфраструктурата, както и да създават необходимите условия за развитие на свързаността и достъпа до мрежи с много голям капацитет.

На следващо място, конкурентното право не би могло ефективно да противодейства на неценови практики, които могат да водят до ограничаване на достъпа или дори изрични откази за достъп поради прилагане на необосновано тежки технически изисквания за достъп, както и евентуално неравнопоставено третиране на искащите достъп при разглеждане на заявки и предоставяне на услугата. Конкуrentното право самостоятелно или с едновременното приложение на ЗЕСМФИ, който въвежда Директива 2014/61/ЕС, не биха били ефективни да гарантират оптимални условия за бързо разгръщане на мрежи и ефективно ползване на достъпа до пасивна инфраструктура предвид на невъзможността държавен орган да налага конкретни технически и експлоатационни условия на този достъп. Последното би могло да се адресира единствено чрез специфични задължения за достъп, равнопоставеност и прозрачност като *ex ante* специфични задължения под контрола и предварителното одобрение на КРС.

При всички положения, намесата на Комисията за защита на конкуренцията изисква относително по-дълъг период за провеждане на административната процедура, което не би могло да осигури навременно достъп при справедливи условия, вкл. цени, за конкурентните предприятия, така че да развият своите мрежи, съобразно динамиката на пазара. КРС счита, че предвид ключовата роля за българските пазари на фиксирани мрежи и услуги е необходимо периодично наблюдение и проверка на цените за достъп и тяхното съобразяване с разходите, за да се постигнат целите на специалния закон. Подобен периодичен преглед на цените за достъп не би могъл да се осигури от приложението на конкурентното право самостоятелно, включително и при прилагането на специалния ЗЕСМФИ, който въвежда Директива 2014/61/ЕС и подзаконовите актове, издадени на негово основание. Този аргумент вече е бил приет от Европейската комисия в нейните коментари по нотификация CZ/2018/2067-2068-2069, като при идентичен подход на френския регулатор не са изложени възражения от страна на Европейската комисия (FR/2020/2277-2278-2279-2280-2281⁵⁵). Това не се променя и при отчитане на специфичната нормативна уредба в Република България, която макар да отива отвъд минималните изисквания на Директива 2014/61/ЕС, не предвижда механизми за предварително одобряване на цените за достъп и тяхното постоянно наблюдение и проверка за съответствие с разходите, защото разчита на сезиране на КРС със спор.

Прилагането на конкурентното право, съвместно със задължения по ЗЕСМФИ, не осигурява и необходимата регулаторна предвидимост, която е особено важна за дългосрочните инвестиции в мрежи. Видно от описаните по-горе спорове във връзка с повишаването на цените за достъп до пасивна инфраструктура (канална мрежа), намесата на КРС винаги е след прилагане на увеличенията на цените, като само за период от 1 година цените са изменяни два пъти с около 27% (забранено от КРС с Решение № 161/2023 г.) и 18% (одобрено от КРС с Решения № 265/2023 г. и Решение № 317/2023 г.).

В заключение, КРС счита, че прилагането на конкурентното право самостоятелно не би могло да преодолее установените проблеми на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура.

4. Заключение от прилагането на теста на трите критерия

Въз основа на приложения тест на трите критерия по отношение на определения пазар на едно на достъп до пасивна инфраструктура КРС установи, че трите критерия от теста са изпълнени кумулативно, поради което съответният пазар подлежи на ex-ante регулиране.

⁵⁵ FR/2020/2277-2278-2279-2280-2281

IV. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪОТВЕТНИЯ ПАЗАР – ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕ/Я СЪС ЗНАЧИТЕЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПАЗАРА

Съгласно разпоредбите на чл. 156, ал. 1 от ЗЕС, в случаите, когато въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че не е налице ефективна конкуренция, КРС следва да определи предприятия, които самостоятелно или съвместно имат значително въздействие върху съответен пазар.

1. Критерии, използвани при анализа на ефективността на конкуренцията и определяне на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар

Предприятие има значително въздействие върху съответния пазар, когато се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, ползватели и крайни ползватели. За да установи наличието на такова предприятие, регулаторът извършва анализ на съответния пазар и пазарното положение на участниците на него, като наред с пазарния дял взема предвид критерии, посочени в т. 58 от Насоките за извършване на пазарни анализи, които са отразени в националното законодателство в чл. 31 от Методиката. Предвид спецификата на разглеждания пазар КРС счита, че относими към настоящия анализ са следните критерии: пазарен дял; контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана; наличие на икономии от мащаба и от обхвата; наличие на вертикална интеграция; липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача; липса на потенциална конкуренция.

1.1.Пазарен дял

Наличието на предприятие със значително въздействие върху пазара се установява въз основа на редица критерии, като отправна точка на анализа и показател за пазарна мощ често се използват пазарните дялове. Предприятия, които имат голям устойчив във времето пазарен дял – над 50%, е вероятно да притежават значително въздействие върху пазара. В случаите, когато предприятията имат сравнително голям пазарен дял - между 40 % и 50 %, преди да се достигне до заключение относно наличието на предприятие със значително въздействие върху пазара, е необходимо да се извърши анализ и на други основни структурни характеристики на пазара.

При изчисление на пазарния дял на участниците на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура КРС разглежда стойностите на показателят пазарен дял, изчислен на база следните основни индикатори: дължина на изградените трасета канална мрежа; дължина на предоставените под наем каналните/HDPE тръби и общите приходи от предоставяне на достъп до канална мрежа.

- Пазарен дял, изчислен на база дължина на изградени трасета канална мрежа:

Информацията относно относителните дялове на предприятията, декларирани изградена канална мрежа към края на 2022 г. е представена в таблица 9 по-горе. Видно от изчислените показатели, през 2022 г. сумарната дължина на изградените трасета подземна канална мрежа на Виваком формират 48,5% от общата дължина на тази инфраструктура, а стойността на агрегирания показател, отчитащ данните на предприятията „Телнет“ ЕООД и „Нетуоркс – България“ ЕООД, възлиза на 50,1%. В сравнение с 2017 г., при този показател се отчита спад с 6 процентни пункта (4,4

процентни пункта по отношение на агрегираната стойност за 2022 г.), но изменението в абсолютни стойности показва ръст с 6,6% на сумарната дължина на декларираната от Виваком канална мрежа за периода 2017-2022 г. Освен данните на историческото предприятие, в таблицата е представена и информация за индивидуалните пазарни дяловете по предприятия, изчислени на база сумарна дължина на изградените трасета подземна канална мрежа на предприятия с над 0,5% дял през 2022 г. и съответния показател за 2017 г. Както е посочено по-горе, през 2022 г. конкурентните на Виваком предприятия са 103 на брой, от тях 25 имат индивидуални пазарни дялове над 0,5%, изчислени на база дължина на изградена канална мрежа и общ сумарен дял, възлизащ на 41,0%. Останалите 78 алтернативни предприятия формират едва 10,5% от сумарната дължина на изградените трасета. За сравнение през 2017 г. общият брой на конкурентните на Виваком предприятия с индивидуален пазарен дял над 0,5% възлиза на 28, със сумарен пазарен дял от 35,6%. Въз основа на посоченото може да се направи изводът, че въпреки отчетеното увеличение в показателите на алтернативните предприятия, както в пазарните дялове, така и в абсолютна стойност на сумарната дължина на трасета на притежаваната от тях канална мрежа, пазарният дял на историческото предприятие задържа висока стойност.

В допълнение, както е отбелязано по-горе, част от предприятията посочват, че каналната им мрежа е изградена за собствени цели и/или че не разполага със свободен капацитет за отдаване под наем. По отношение на дейността им през 2022 г. общо 51 на брой предприятия са посочили, че не предоставят достъп до собствената си канална мрежа, тъй като тя е изградена, за да обслужва единствено нуждите на предприятието и липсва свободен капацитет, като 4 от тях са посочили, че липсва и търсене от страна на други предприятия. Допълнително още 10 предприятия декларират липсата на търсене от страна на други предприятия, като причина за непредоставянето на достъп до каналните им мрежи. Сумарната дължина на изградените трасета на тези предприятия съставляват 48,3% от общо декларираната от конкурентните предприятия дължина на трасетата.

- Пазарен дял, изчислен на база предоставен достъп до канална мрежа:

През 2022 г. 35 предприятия са декларирали дейност по предоставяне на достъп до канална мрежа, като сумарната дължина на предоставените под наем инфраструктура (дължините на каналните/ HDPE тръби) възлиза на близо 20,9 хил. км, при малко над 18,3 хил. км през 2017 г., т.е. за разглеждания петгодишен период общата дължина на предоставените под наем тръби се увеличава с 2,6 хил. км. От тях близо 43% се формира от услугата на Виваком, а 57% е сумарният ръст общо за останалите предприятия. Предвид че съгласно посоченото от алтернативните предприятия значителна част от инфраструктурата им е предназначена за тяхно ползване, в таблицата по-долу са представени индивидуалните пазарни дялове с отчетени вътрешни доставки (self-supply) на основните доставчици на услугата през 2022 г. (предприятия с индивидуални пазарни дялове с включени вътрешни доставки над 0,5%). Представени са стойностите на показателя пазарен дял, изчислен на база дължина на предоставената под наем инфраструктура за 2022 г. и 2017 г. на същите предприятия.

Таблица 10

Пазарни дялове, изчислени на база предоставен достъп до канална мрежа (дължина на предоставените под наем каналните/HDPE тръби) и показатели за степента на концентрация

Предприятие	Пазарен дял, изчислен на база предоставен достъп до канална мрежа (дължина на каналните/HDPE тръби)		Пазарен дял за 2022 г., с отчетени вътрешни доставки
	2017 г.	2022 г.	
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	97,0%	90,4%	72,7%
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД		1,0%	4,0%
КАБЕЛ АКТИВ ООД		2,4%	2,5%
БУЛСАТКОМ ЕООД			2,2%
М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД	0,03%	0,1%	2,1%
СКАТ ТВ ООД			1,3%
ЦИФРОВА КАБЕЛНА КОРПОРАЦИЯ ООД		1,1%	1,3%
КУЛБОКС АД	0,001%	0,001%	0,9%
МИХАЙЛОВ ТВ ООД		0,4%	0,9%
ГЛОБАЛ НЕТ ТЕХНОЛОДЖИ АД			0,9%
КОМ НЕТ ЕООД	0,5%	1,2%	0,8%
ВЕСТИТЕЛ БГ АД	1,3%	1,1%	0,7%
ТЕЛЕКОМ ГРУП ООД			0,6%
УНИКС ЕООД			0,6%
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ ВАРНА ЕАД		0,04%	0,6%
Общо за останалите предприятия	1,1%	2,3%	7,9%
Индекс на Херфиндал-Хиршман			5322
Коефициент на концентрация CR3			79
Коефициент на концентрация CR4			81

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от данните в таблицата по-горе, Виваком е предприятието с най-високи стойности на пазарния дял, който е основният показател при анализа на ефективността на конкуренцията и определянето на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар. През 2022 г., в сравнение с 2017 г., се отчита спад с 6,6 процентни пункта в стойността на показателите, изчислени на база дължината на каналните/HDPE тръби на предприятието, но следва да се отбележи също, че за разглеждания период в абсолютна стойност сумарната дължината на предоставените под наем тръби се увеличава с 6,2%. Показателят пазарен дял, с отчетени вътрешните доставки, също е с висока стойност – над 70%, а индексът на Херфиндал-Хиршман (НИ) възлиза на 5322, което определя разглеждания пазар като слабо конкурентен, с високо ниво на концентрация. Изчислените коефициенти на концентрация също характеризират пазара

като слабо конкурентен и с високо ниво на концентрация, тъй като стойностите им са съответно на 79 за CR3 и 81 за CR4⁵⁶.

- Пазарен дял, изчислен на база приходи от предоставяне на достъп до канална мрежа

Съгласно декларираните данни от предприятията, общата сума на приходите от предоставянето на достъп до канална мрежа през 2022 г.⁵⁷ възлиза на над 30 млн. лв. Съответно, Виваком формира най-голям дял от обема на реализираните през годината приходи, възлизащ на 90,0% от общата им сума. След него по низходящ ред следват: Кабел Актив ООД – с 2,8%, Ком Нет ЕООД – с 1,9%, А1 – с 1,2%, Цифрова Кабелна Корпорация ООД – с 1,2% и Иком Сървиз АД – с 1,1%. Стойностите на индивидуалните пазарни дялове, изчислени на база приходи от предоставяне на достъп до канална мрежа, на останалите предприятия са под 1% и формират сумарен дял от 1,8%.

Въз основа на посоченото по-горе може да се направи заключението, че разглежданият пазар е слабо конкурентен и с високо ниво на концентрация, а Виваком е предприятието с най-големите стойности на пазарен дял на този пазар, изчислени на база на основните показатели, характеризиращи пазара, както следва:

- пазарен дял, изчислен на база сумарна дължина на изградените трасета канална мрежа - 48,5% и агрегиран дял с отчетени стойности на „Телнет“ ЕООД и „Нетуоркс – България“ ЕООД – 50,1%;

- пазарен дял, изчислен на база предоставен достъп до канална мрежа (дължина на предоставените под наем каналните/HDPE тръби) – 90,4% и пазарен дял с отчетени вътрешни доставки – 72,7%;

- пазарен дял, изчислен на база реализирани приходи от предоставянето на достъп до канална мрежа – 90,0%.

1.2. Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана

Наличието на изградена пасивна инфраструктура има съществено значение за разгръщането на електроните съобщителни мрежи. Както е посочено в Разяснителната бележка към Препоръката от 2020 г. „физическата инфраструктура представлява значителна част от инвестициите в мрежи, тъй като строителните работи могат да представляват до 80% от общите разходи за разгръщане“.

Виваком притежава най-широко разгърнатата канална мрежа, която е изградена няколко десетилетия и е с достатъчен капацитет за обслужване не само на собствените нужди, но и за предоставяне на достъп на конкурентните предприятия. Като исторически изградена, каналната мрежа на предприятието представлява инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана или дублирането ѝ е свързано с твърде високи разходи, част от които са невъзстановими дори и в рамките на много дълъг период от време. Невъзстановимите разходи за изграждане на подземна физическа инфраструктура, подобна по обхват и капилярност на инфраструктурата на историческото предприятие биха били напълно непосилни за всяко друго предприятие, поради липса на рентабилност, дори и в дългосрочен план. Изграждането на подземна канална мрежа

⁵⁶ Коефициентът на концентрация CR3 е изчислен въз основа на стойностите на показателите на 3-мата участници на пазара с най-голям пазарен дял; съответно CR4 отчита данните на 4-мата участници с най-голям пазарен дял. При стойности на CR3 над 70 и на CR4 над 85 разглеждания пазар се характеризира като слабо конкурентен пазар с високо ниво на концентрация.

⁵⁷ Показателят относно реализираните приходи от предоставяне на канална мрежа е част от годишния отчет на предприятията, съгласно формуляр по Приложение 1 към Решение № 427/14.12.2022 г. на КРС.

предполага не само изразходването на голям финансов ресурс във връзка с дейностите по самото изграждане и поддръжка, но и изпълнението на редица административни процедури, свързани със съгласуване на проекти, получаването на строителни разрешения и други, необходими при изграждане на инфраструктурата.

Общият брой на конкурентните на Виваком предприятия, които са изградили собствена канална мрежа, е 103, като изградената от тях инфраструктура обхваща общо 170 населени места. Въпреки това, всяко предприятие е локализирано инфраструктурата си в ограничен брой населени места. Няма предприятие, конкурент на историческото, което да разполага със собствена канална мрежа в повече от 30 населени места. За сравнение, броят на населените места, в които историческото предприятие има изградена канална мрежа, е (*търговска тайна*). Също така, от всички предприятия, на които Виваком предоставя достъп до каналната си мрежа към края на 2022 г., 72% нямат изградена собствена такава. От останалите, които имат собствена канална мрежа, 20 наемат по-голяма дължина от Виваком в сравнение с дължината на собствената им канална мрежа в 54 населени места. В тази връзка може да бъде направено заключението, че каналната мрежа на конкурентните предприятия няма и не би могла да достигне достатъчни покритие и капилярност, съпоставими с тези на съществуващата канална мрежа на историческото предприятие в рамките на периода, обхванат от анализа.

Както беше посочено, Виваком разполага с достатъчна капилярност и с най-широко покритие на каналната си мрежа, която служи за разгръщане на електронни съобщителни мрежи, посредством които се предоставят услуги на вертикално свързаните пазари на едро и на дребно. Още повече, че историческото предприятие вече е направило тези разходи и в сравнение с други доставчици на услуги е в състояние да разгърне или разшири електронната съобщителна мрежа по-бързо и евтино и с по-малък риск.

1.3. Наличие на икономии от мащаба и от обхвата

Икономии от мащаба се проявяват когато в резултат на нарастване обема на предоставяните от дадено предприятие електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните му разходи за единица. Наличието на икономии от мащаба може да представлява бариера за навлизане на нови конкуренти на пазара, както и да създава преимущества пред съществуващите конкуренти. Икономии от обхвата се наблюдават, когато в резултат на съвместното производство и предоставяне от дадено предприятие на електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните му разходи на единица – такова намаление на разходите може да бъде постигнато чрез общ процес за производство/предоставяне на няколко електронни съобщителни мрежи и/или услуги; икономии от обхвата са налице, когато дадено предприятие използва капацитета на една съществуваща електронна съобщителна мрежа за производство и предоставяне на повече от една услуги; наличието на икономии от обхвата може да представлява бариера за навлизането на нови конкуренти на пазара, както и да създава преимущества пред съществуващите конкуренти.

Отчитайки факта, че строителните работи по изграждане на физическа инфраструктура могат да представляват до 80% от общите разходи за разгръщане на електронна съобщителна мрежа, то притежаването на широкообхватна подземна канална мрежа с достатъчно голям капацитет би дало възможност на нейния собственик да се възползва от икономии от мащаба и обхвата. Това е така, защото такава подземна канална мрежа е значим ресурс за разгръщане на мрежи и осигурява голям потенциал за достъп до широк кръг клиенти и ползватели и за предоставяне на широка гама от услуги

на дребно и едро. Тези обстоятелства са предпоставка за нарастване обема на предоставяните услуги и на възвръщаемостта от направените инвестиции, респективно – за реализиране на икономии от мащаба и обхвата. В тази връзка следва да бъде отбелязано, че икономии от мащаба, съчетани с високите първоначални разходи, създават асиметрия между историческото предприятие и новонавлизащите или помалките конкуренти. В този смисъл икономии от мащаба представляват бариера за навлизане, както и предимство пред съществуващите конкуренти.

Селищната подземна канална мрежа на историческото предприятие е разгърната във време, когато Виваком (БТК) притежава публичен монопол при предоставянето на телекомуникационни услуги в страната. Независимо че към момента освен историческото предприятие подземна канална мрежа притежават още 103 конкурентни предприятия, данните, представени по-горе в настоящия документ показваха, че Виваком продължава да притежава най-голямата и повсеместна канална мрежа в страната, която му дава възможност да разгръща с предимство своята собствена електронно съобщителна мрежа и да се възползва от икономии от мащаба, които намаляват разходите за предоставяне на неговите услуги спрямо тези на конкурентните предприятия. За да може друг оператор да се конкурира с Виваком на пазарите на дребно и едро и да се възползва от икономии от мащаба и обхвата на своя подземна инфраструктура, то той трябва да дублира значителна част от каналната мрежа на историческото предприятие. Такова дублиране на практика е невъзможно, тъй като, както вече бе посочено в настоящия документ, не би било изгодно за конкурентно предприятие - нов играч на пазара, при икономически жизнеспособни условия, да възпроизведе каналната мрежа на Виваком. В тази връзка следва да бъде отчетено, че до момента нито едно конкурентно предприятие в България не разполага с подземна пасивна инфраструктура с мащаб, подобен на каналната мрежа на Виваком и новонавлизащите предприятия инвестират в изграждане на своя собствена електронна съобщителна мрежа като ползват под наем вече изградена пасивна инфраструктура и там където тя не е налична – прибъгват до изграждане на своя собствена такава. Изключителната раздробеност и недостатъчният капацитет в каналните мрежи на конкурентните предприятия обуславят ниски икономии от мащаба, от гледна точка на ограничения брой потребители, до който се получава достъп чрез тях. Не може да се очаква, че подобна физическа инфраструктура би могла да предизвика голям икономически интерес у новонавлизащи или съществуващи участници на пазара на електронни съобщения, в сравнение с този към каналната мрежа на Виваком – видно от относителния дял на отдадената под наем канална мрежа на историческото предприятие (90,4% без включени собствени доставки (self-supply) и 72,7% с включен self-supply) то доминира на пазара на едро за достъп до канална мрежа и в съчетание със значителния брой потребители, които има, тази позиция му позволява да съкрати разходите за единица производство и да си осигури значителни икономии от мащаба.

По отношение на икономии от обхвата следва да бъде отбелязано, че Виваком предлага и предоставя широка гама от електронни съобщителни услуги и заема челни позиции по брой абонати и приходи в сегментите от пазара на електронни съобщения в България, които КРС ежегодно наблюдава (данни, представени в следващата таблица). Осъществявайки дейност на няколко пазарни сегмента (пазара), подземната канална мрежа на историческото предприятие му позволява да разпредели фиксираните разходи върху всички услуги и по този начин да се възползва от значителни икономии от обхвата.

Таблица 11

Пазарни дялове на Виваком при предоставянето на обществени електронни съобщителни услуги за 2022 г.

Наименование на обществена електронна съобщителна услуга	Относителен дял* на база:	%	Позиция на Виваком според относителния дял
Фиксирана услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП	Брой постове на абонати	58,0%	1
	Приходи от абонати	81,9%	
Мобилна услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП	Брой абонати	31,2%	3
	Приходи от абонати	27,8%	
Линии под наем на дребно	Брой линии на дребно	72,2%	1
	Приходи от линии на дребно	47,5%	
Фиксиран достъп до интернет на дребно	Брой абонати	31,4%	1
	Приходи от абонати	22,1%	
Мобилен достъп до интернет на дребно	Брой абонати	36,0%	1
	Приходи от абонати	30,0%	3
Платена телевизия на дребно (кабелна, спътникова и IPTV)	Брой абонати	32,9%	1
	Приходи от абонати	27,6%	3

*Изчислен въз основа на данни за брой постове, абонати или линии към 31.12.2022 г. и въз основа на данни за реализирани през 2022 г. приходи.

Източник: Годишен доклад на КРС за 2022 г.⁵⁸

Водещите позиции, които историческото предприятие заема при предоставянето на съответните електронни съобщителни услуги (представени в горната таблица), му осигуряват значителни икономии от мащаба, тъй като големият брой абонати и обем на реализирания от тях трафик и приходи му позволяват да намали значително разходите си за единица производство спрямо тези на конкурентните предприятия. Освен това, притежавайки най-голямата и повсеместна канална мрежа в страната, при равни други условия Виваком се възползва от икономии от мащаба, които намаляват разходите му спрямо тези на алтернативните предприятия, чиито канални мрежи са силно фрагментирани и с дължина и капацитет в пъти по-малки от тези на историческото предприятие. В допълнение следва да бъде отчетен и фактът, че след придобиване на контрол върху „Булсатком“ ЕООД допълнително нараства и възможността за осигуряване на икономии от мащаба и обхвата от страна на Виваком, предвид водещите позиции, които придобитото предприятие има на пазарите на дребно на платена

⁵⁸[https://crc.bg/files/Годишен доклад на Комисията за регулиране на съобщенията за 2022 г. 1 fin1.pdf](https://crc.bg/files/Годишен_доклад_на_Комисията_за_регулиране_на_съобщенията_за_2022_г._1_fin1.pdf)

телевизия и на фиксиран достъп до интернет в страната (данни, представени в таблица 11.2).

Таблица 11.2

Пазарни дялове на Булсатком при предоставянето на обществени електронни съобщителни услуги за 2022 г.

Наименование на обществена електронна съобщителна услуга	Относителен дял на база:	%	Позиция на Булсатком според относителния дял
Фиксиран достъп до интернет на дребно	Брой абонати	6,20%	3
	Приходи от абонати	5,10%	
Платена телевизия на дребно (кабелна, спътникова и IPTV)	Брой абонати	26,70%	2
	Приходи от абонати	29,30%	

Източник: Годишен доклад на КРС за 2022 г.

В заключение на горепосоченото КРС смята, че големината на каналната мрежа на Виваком му позволява да се възползва от икономии от мащаба, които му дават възможност да намали разходите си спрямо тези на алтернативните предприятия, а широката гама от услуги, предоставяни посредством инфраструктурата за достъп способстват за разпределяне на фиксираните му разходи върху всички услуги и по този начин да се възползва от значителни икономии от обхвата.

1.4.Наличие на вертикална интеграция

Наличието на вертикална интеграция може да представлява бариера за навлизане на нови конкуренти на съответните пазари, да представлява потенциална възможност за прехвърляне на пазарно въздействие от един на друг пазар и да създава преимущества пред съществуващите конкуренти на тези пазари. Вертикално интегрирано предприятие може да постави своите конкуренти в неизгодна позиция, тъй като пазарната мощ на такова предприятие би могла да се прехвърли от един пазар на друг, особено когато то предоставя на своите конкуренти основен междинен компонент по веригата от доставчика на услугата до нейния ползвател. Предприятие с изградена пасивна инфраструктура с голямо покритие би имало стимул да затруднява достъпа до тази инфраструктура, както и да прилага по-високи цени за търсещите достъп предприятия, които се явяват негови конкуренти на вертикално свързаните пазари.

Достъпът до пасивна (физическа) инфраструктура е значим фактор за изграждането и развитието на електронните съобщителни мрежи на предприятията и е от ключово значение за осигуряването на ефективна конкурентна среда на пазарите на електронни съобщителни услуги. Поради това, особено в контекста на предвиденото в националното законодателство задължение за подземно полагане на фиксираните електронни съобщителни мрежи в населените места с население над 10 000 жители, са налице предпоставки за прехвърляне на вертикални предимства на свързани пазари надолу по веригата. На разглеждания пазар на достъп до физическа инфраструктура историческото предприятие Виваком е изцяло вертикално интегрирано, като присъства едновременно както на пазарите на едро на електронни съобщителни услуги, така и на тези на дребно. Виваком използва своята собствена подземна инфраструктура, за да предоставя услуги на своите контрагенти и крайни потребители, като по такъв начин то се възползва от

големи икономии от мащаба, което му позволява да инвестира в развитието на своите мрежи с по-ниска степен на риск в сравнение с неговите конкуренти. Като вертикално интегрирано предприятие, разполагащо с канална мрежа с най-голяма капилярност и обхват, Виваком би имало стимул да определи цени и условия за достъп до услугите си на едро, които да са в ущърб на своите клиенти, с които се конкурира на пазарите надолу по веригата.

1.5. Липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача

При оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие има ползватели (клиенти и крайни ползватели) със силни позиции при водене на преговори, които упражняват значително въздействие върху конкуренцията и ограничават способността му да следва поведение независимо от своите ползватели.

Видно от представената в т. 1.1. от настоящия раздел информация, Виваком е предприятието с най-високи пазарни дялове на разглеждания пазар, поради което КРС следва да анализира дали съществуват условия за упражняване на въздействие от страна на ползвателите на услугата, които да могат да ограничат способността на историческото предприятие да следва поведение, независимо от своите ползватели.

През 2022 г. общо 246 предприятия са закупили достъп до близо 21 хил. км канална мрежа (дължина на предоставените под наем каналните/HDPE тръби), от които (търговска тайна) са ползвали инфраструктурата на Виваком с обща сумарна дължина от малко под хил. км (търговска тайна). Основната част от предприятията, ползватели на услугата за достъп до канална мрежа на Виваком закупуват малък дял от услугата – при 90% от тях, дължината на наетата канална инфраструктура е под 0,5% от сумарно отдадената от историческото предприятие канална мрежа и следователно те не са в състояние да повлияят на поведението на Виваком. Единственото предприятие, което закупува съществена част от предоставената от Виваком услуга за достъп до канална мрежа, поради което би могло да се разглежда като възможен купувач с достатъчно пазарна сила за въздействие върху историческото предприятие, е А1. За 2022 г. това предприятие е формирало 52,3% от наетата от Виваком канална мрежа, изчислена на база дължина на каналните тръби, като дялът му нараства от 47,4% през 2017 г.

Съгласно подадената в КРС информация през 2022 г. броят на населените места, в които А1 ползва услугата на Виваком е (търговска тайна), като в (търговска тайна) от тези населени места предприятието е клиент само на Виваком. В (търговска тайна) от населените места, освен от историческото предприятие, А1 ползва услуга и от още един алтернативен доставчик, но относителният дял на наетата от Виваком канална мрежа съставлява 98,7% от общо наетата от А1 дължина в тези населени места. В останалите (търговска тайна) населени места освен услугата на Виваком, А1 ползва услуга за достъп до канална мрежа и от 2 или от 3 алтернативни доставчика, като наетата от тях канална мрежа е едва 4,0% от общо наетата от А1 в тези населени места. Данните относно изградената канална мрежа сочат, че в (търговска тайна) от тези (търговска тайна) населени места, в които наема от Виваком, А1 е декларирало собствена канална мрежа.

Въз основа на изложеното КРС счита, че въпреки високия дял в общо наетата канална мрежа от Виваком, А1 не е в позиция да упражнява натиск върху историческото предприятие и да ограничи способността му да следва поведение, независимо от своите ползватели, тъй като не е налице алтернатива на ползваната към момента услуга.

1.6. Липса на потенциална конкуренция

При оценка съгласно критерия липса на потенциална конкуренция се отчита дали съществува възможност за навлизане на нови предприятия на съответния пазар (чл. 31, т. 11 от Методиката). При анализа на този критерий би следвало да се отчетат следните фактори: дали съществува възможност за навлизане на нови предприятия на този пазар, на който дадено предприятие предоставя електронни съобщителни мрежи и/или услуги (например в резултат на хипотетично повишаване цените на тези мрежи и услуги) в рамките на периода, за който се извършва пазарният анализ; при оценка на този критерий се отчита дали в миналото са налице случаи на навлизане на конкуренти на съответния пазар и дали се очаква появата на потенциални структурни, правни и регулаторни бариери за навлизане на този пазар.

При наличие на значителни бариери за навлизане на пазара, вероятността от навлизане на нови участници би била по-малка в сравнение с пазар, на който бариерите за навлизане са ниски или липсват. Предвид това обстоятелство, при оценка на този критерий, КРС е анализирала в т. 1. от раздел III „Прилагане на теста на трите критерия“ наличието на потенциални структурни, правни и регулаторни бариери за навлизане на съответния пазар.

В резултат на анализа регулаторът стига до заключението, че Виваком притежава инфраструктура, която е трудно да бъде дублирана и за изграждането на която е необходимо да бъдат направени значителни разходи, част от които невъзстановими. В допълнение на това е установено, че чрез широко разгърнатата си мрежа, историческото предприятие може да реализира икономии от мащаба и обхвата. Освен това Виваком е и вертикално интегрирано предприятие, предоставящо услуги на пазарите на достъп до фиксирана мрежа за предоставяне на обществена гласова услуга, на пазара на широколентов достъп до интернет, както и на пазара на платена телевизия и би могло да прехвърля пазарна сила от един пазар на друг.

Изградената налична пасивна (физическа) инфраструктура на конкурентните предприятия (103 към 31.12.2022 г.) е предпоставка за потенциална конкуренция на разглеждания пазар, тъй като не предполага необходимост от значителни по обем инвестиции и време за изграждане. Данните, свързани с изградената канална мрежа от страна на Виваком и алтернативните предприятия показват, че конкурентните предприятия не разполагат с инфраструктура, сходна с тази на историческото предприятие по отношение на покритие и капилярност и не се очаква да изградят такава в периода до следващ пазарен анализ, предвид декларираните от тях намерения и инвестиции. Други потенциални конкуренти биха били навлизащите играчи на този пазар, които обаче ще бъдат изправени пред високи и непреходни бариери. Изграждането и поддържането на физическата инфраструктура, състояща се от подземна канална мрежа изисква изразходването на значителни финансови инвестиции. Същевременно предполага и изпълнението на редица административни процедури, свързани със съгласуване на проекти, получаването на строителни разрешения и други, необходими при изграждане на инфраструктура.

Ето защо, наличието на посочените структурни бариери може да се счита за ограничаващо достъпа на потенциално нови доставчици на пазара на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

Следователно, поради обстоятелството, че изграждането и поддръжката на канална мрежа е скъп, сложен и продължителен процес, КРС счита, че е много малка вероятността за развитие на потенциална конкуренция на пазара на едро на достъп до

пасивна (физическа) инфраструктура в рамките на периода, за който се извършва пазарният анализ.

2. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара

В резултат от извършения анализ КРС стигна до заключението, че „Виваком България“ ЕАД е предприятие със самостоятелно значително въздействие на определения пазар на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

V. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СПЕЦИФИЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

1. Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса

Заклученията от анализа на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура сочат липса на ефективна конкуренция и наличие на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар. Изводите от анализа са, че на разглеждания пазар няма потенциален конкурент на Виваком, който да има възможност да предоставя достъп до аналогична инфраструктура. Данните показват, че това е и предприятието с най-развита подземна канална мрежа в страната. Отчитайки пазарния дял на Виваком по отношение на отдаваната под наем канална мрежа и възможностите за осъществяване на контрол върху инфраструктура, която не може да бъде лесно дублирана, КРС счита, че Виваком може да действа независимо от конкурентите и клиентите си на пазара на едро.

Предвид изложеното КРС счита, че на разглеждания пазар е налице необходимост от ex-ante регулиране, с оглед създаване на регулаторна сигурност и предвидимост за целите на разгръщане и запазване на вече разположени високоскоростни мрежи, както и за целите на превенция срещу евентуални действия на предприятието със значително въздействие върху разглеждания пазар, свързани с ценови и неценови дискриминационни похвати спрямо предприятия, търсещи достъп.

Предвид посоченото и в съответствие с разпоредбите на нормативната уредба, в сила към настоящия момент, за КРС е налице основание да наложи на предприятието със значително въздействие върху съответния пазар поне едно от следните специфични задължения:

- Задължение за достъп до физическа инфраструктура – чл. 166, ал. 2, т. 6 и чл. 169а;
- Задължение за прозрачност – чл. 166, ал. 2, т. 1 от ЗЕС;
- Задължение за равнопоставеност (недискриминация) – чл. 166, ал. 2, т. 2 от ЗЕС;
- Задължение за публикуване на Типово предложение – чл. 167, ал. 6 от ЗЕС;
- Задължение за спазване на ценови ограничения, включително разходоориентираност - чл. 166, ал. 2, т. 5 от ЗЕС.

2. Текущи задължения

Както е посочено в Раздел III, т. 2 с Решение № 235 от 18 юни 2019 г. КРС определи пазара на едро на локален достъп в определено местоположение (пазар За от Препоръка 2014/710/ЕС) като такъв с наличие на ефективна конкуренция, поради което отмени всички специфични задължения, наложени на БТК⁵⁹ (Виваком). Едно от отменените специфични задължения е съпътстващата мярка за достъп до пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа). Поради своята важност и като отчете бележките на Европейската комисия по проекта, само по отношение на тази мярка е определен преходен период от 12 месеца, считано от публичното оповестяване на интернет страницата на предприятието на общи условия по чл. 15, ал. 2 от ЗЕСМФИ за предоставяне на достъп до и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа).

⁵⁹ През 2022 г. предприятието се преименува на „Виваком България“ ЕАД

Съответно след изтичане на преходния период от 03.06.2021 г. за Виваком действа въведената със ЗЕСМФИ симетрична регулация относима към всички мрежови оператори по отношение на достъпа до и съвместното ползване на физическа инфраструктура у нас.

Като отчита бележките на ЕК⁶⁰, по отношение на дерегулацията на пазар 3а от Препоръка 2014/710/ЕС относно необходимостта КРС да следи отблизо и постоянно развитието на пазара, включително и честотата и резултатите от разрешаването на спорове, КРС счита, че на този етап ефективността на симетричната регулация, по специално за гарантиране на стабилни и ясни условия за алтернативните оператори, които са разгърнали своята мрежа, разчитайки на регулирания достъп до канална мрежа е недостатъчна. Както се посочва и от ЕК, следва да се има предвид, че достъпът до каналната мрежа на историческото предприятие е изиграл решаваща роля за развитието на българския пазар на широколентови услуги и разгръщането на алтернативни оптични мрежи. В допълнение, видно от анализа независимо от симетричната регулация към настоящия момент алтернативните канални инфраструктури не са повсеместно разпространени както инфраструктурата на Виваком.

3. Конкурентни проблеми

Заклученията от анализа на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура сочат, че Виваком е предприятие със значително въздействие на този пазар. Предприятието притежава най-голямата пасивна инфраструктура (канална мрежа), която не може лесно да бъде дублирана, като достъпът до тази инфраструктура е от критично значение за конкурентите от гледна точка на достигането до крайните потребители. Посоченото, съчетано с наличието на вертикална интеграция, дава възможност на Виваком да влияе върху състоянието на конкуренцията както на разглеждания пазар, така и на свързаните пазари на дребно на широколентов достъп до интернет, платена телевизия, гласови услуги.

Предвид установената пазарна позиция на Виваком, регулаторът следва да идентифицира конкурентните проблеми, които потенциално биха могли да възникнат. Отправна точка при идентифицирането им е оценката на поведението на предприятието със значително въздействие при липса на регулация. За всеки потенциален конкурентен проблем КРС посочва мотивите, които пораждат очакваното антиконкурентно поведение, както и влиянието, което подобно поведение има и/или би имало върху конкуренцията.

Конкурентните проблеми, които КРС счита, че е вероятно да възникнат на пазара на едро на достъп до физическа инфраструктура, са както следва:

Прехвърлянето на вертикални предимства представлява възможност на вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара, да прехвърли своята пазарна сила от съответния пазар на едро на свързани, потенциално конкурентни, пазари на дребно. Като вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие на пазара на едро на достъп до физическа инфраструктура, притежаващо пасивна инфраструктура (най-голямата подземна канална мрежа) от съществено значение за разгръщане на високоскоростни и свръхвисокоскоростни мрежи

⁶⁰https://www.crc.bg/files/%D0%9F%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%BE%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5/EC_Comments_BG-2019-2155.pdf

и съответно предоставяне на услуги на дребно от конкурентните предприятия, за Виваком са налице мотиви да прехвърля вертикални предимства чрез:

- отказ за предоставяне на достъп;
- неценови модели на пазарно поведение;
- ценови модели на пазарно поведение.

Отчитайки заключенията от анализа и оценката относно различната степен на влияние, която липсата на регулация върху съответната физическа инфраструктура на пазарите на едро би оказала върху вертикално свързаните пазари на дребно на ширококолов достъп до интернет, платена телевизия и гласови услуги, КРС счита, че потенциалните конкурентни проблеми следва да бъдат подробно анализирани.

3.1. Отказ за предоставяне на достъп

В позициите на предприятията, сезирани КРС, в качеството ѝ на орган по спорове по ЗЕСМФИ относно направените ценови промени от Виваком се посочва, че действащата регулация, в съответствие със ЗЕСМФИ, създава несигурност на пазара. Достъпът до пасивната инфраструктура (канална мрежа) на Виваком е от критично значение за разполагането на електронните съобщителни мрежи с много голям капацитет, както и за предоставянето на услугите на дребно за достъп до интернет, телевизия (включително IP-TV) на крайните ползватели. В допълнение има важна роля за осъществяване на свързаност от опорната мрежа към базовите станции чрез разполагането на оптични кабели за предоставяне на мобилни услуги. Направените от Виваком промени на цените по ОУ за ползване под наем на пасивна инфраструктура в посока на тяхното увеличение в съчетание с усложнената икономическа обстановка от разпространенията се криза след епидемията от Ковид-19, допринасят за създаване на условия на несигурност и непредвидимост за всички контрагенти надолу по веригата и създават предпоставки за затрудняване и възпрепятстване на разгръщането на електронните съобщителни мрежи с много голям капацитет и постигането на целите на Националната програма за развитие на България 2030.

При определянето на конкурентните проблеми следва да се отчетат и бележките на ЕК по дерегулацията на пазар 3а, приет с Решение № 235 от 18 юни 2019 г., където е посочено, че в обхвата на правомощията на КРС по ЗЕСМФИ не спада одобряването на типово предложение за ползване под наем на пасивна инфраструктура (канална мрежа) и регулаторът може да се намеси едва на по-късен етап, в ролята си на орган по спорове. Комисията подчертава и, че достъпът до каналната мрежа е изиграл решаваща роля за развитието на българския пазар на ширококолов услуги и разгръщането на алтернативни оптични мрежи и алтернативните пасивни инфраструктури не са повсеместно разпространени, както инфраструктурата на Виваком. В тази връзка, Комисията е отправила искане до КРС да следи отблизо и постоянно развитието на пазара, включително и честотата и резултатите от разрешаването на спорове относно достъпа до физическа инфраструктура.

Предвид изложеното и като има предвид всички обстоятелства след публикуването на ОУ от страна на Виваком и след изтичане на преходния период по отношение на специфичните задължения за каналната мрежа, КРС счита че разпоредбите на ЗЕСМФИ, с които се въвежда симетрична регулация не са достатъчно ефективни за гарантиране на стабилни и ясни условия за алтернативните оператори, които са разположили своята мрежа, разчитайки на регулирания достъп до канална мрежа.

Отчитайки описаните факти, КРС счита, че са налице обстоятелства за налагане на специфично задължение на Виваком за предоставяне на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, тъй като са налице мотиви предприятието да откаже достъп на конкурентите си, защото от една страна по този начин ще ограничи разгръщането и разширението на мрежите им, а от друга ще използва свободния капацитет на собствената си канална мрежа за разширяване на собствената си оптична мрежа за достъп. С това си поведение предприятието със значително въздействие върху пазара ще създаде непреодолими бариери за навлизане на свързаните пазари на дребно в ущърб на потребителите. КРС счита, че отказът на достъп би повлиял негативно върху конкурентната среда. Видно от анализа, в края на разглеждания период (*търговска тайна*) предприятия използват достъп до каналната мрежа на историческото предприятие за разполагането на собствените си мрежи, като над 70% от тях нямат изградена собствената такава. В тази връзка КРС счита, че при липсата на задължение за предоставяне на достъп до каналната мрежа има предпоставки за възникване на конкурентен проблем.

3.2. Прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение

Потенциалните конкурентни проблеми, свързани с възможно прехвърляне на вертикални предимства от страна на предприятието със значително въздействие върху пазара, на свързаните пазари на дребно на ширококолов достъп до интернет, платена телевизия и гласови услуги са както следва:

- Умишлено забавяне или отлагане;
- Прекомерни изисквания;
- Дискриминация по отношение на качеството;
- Дискриминационно използване или непредоставяне на информация.

Както е посочено и от ЕК в бележките по отношение на дерегулацията на пазар 3а, каналната мрежа на Виваком е от съществено значение за конкуренцията на свързания пазар на дребно на ширококолов достъп до интернет. С дерегулирането на пазара на едро на локален достъп в определено местоположение (пазар 3а от Препоръка 2014/710/ЕС) с Решение № 235 от 18 юни 2019 г. - като такъв с наличие на ефективна конкуренция са отменени всички специфични задължения, наложени на Виваком, включително съпътстващата мярка за достъп до пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа), за която е определен 12 месечен преходен период от публичното оповестяване на интернет страницата на предприятието на общи условия по чл. 15, ал. 2 от ЗЕСМФИ. Виваком публикува Общите си условия по чл. 15, ал. 2 от ЗЕСМФИ на 02.06.2020 г. На практика от юни 2021 г. предоставянето на достъп до мрежова инфраструктура е в съответствие с разпоредбите на ЗЕСМФИ. Както е описано и в т. 2 от настоящия раздел, веднага след публикуването на ОУ на Виваком, в качеството си на орган по споровете КРС е сезирана с искания от конкурентните предприятия за даване на задължителни указания и за доброволно решаване на спорове по отношение на технически, правни и ценови въпроси.

Въведената чрез ЗЕСМФИ симетрична регулация по отношение на достъпа до и съвместното ползване на физическа инфраструктура у нас задължава мрежовите оператори да предлагат достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура при предварително оповестени на интернет страницата си прозрачни, пропорционални и справедливи общи условия. Разпоредбите на ЗЕСМФИ съдържат минималните задължителни реквизити на ОУ.

Предвид факта, че ЗЕСМФИ се отнася до всички физически инфраструктури, подходящи за разполагане на електронни съобщителни мрежи, той съдържа общи правила за поведение, които позволяват значителна свобода на предприятията при осъществяване на достъпа до физическа инфраструктура. В тази връзка разпоредбите на ЗЕСМФИ не са достатъчни за преодоляване на възможностите за прилагане на неценови антиконкурентни практики за прехвърляне на вертикални предимства от предприятието със значително въздействие върху съответния пазар с оглед изтласкване на конкурентите.

Значително въздействие на Виваком на съответния пазар на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура е фактор, който създава условия предприятието да се опитва да следва пазарно поведение, характеризиращо се с тактики, насочени към препятстване и/или забавяне на разширяването на съществуващите електронни съобщителни мрежи на конкурентите. Потенциален конкурентен проблем при вертикално интегрираните предприятия е тактиката на умишлено забавяне или отлагане, т.нар. „натиск при предоставянето” (provisioning squeeze). По отношение на разглеждания пазар тя може да се прояви в различни форми, като продължителни преговори или симулиране на технически проблеми. Посредством ненужно дълги преговори за достъп или позоваване на несъществуващи технически проблеми предприятието със значително въздействие върху пазара цели създаването на несигурност у конкурентите, както и увеличаване на разходите им. Така разгледано забавянето на преговорите или на предоставянето на услугите за достъп би могло да се приравни на отказ от достъп. В случай че пазарът на дребно е отворен за конкуренция, която би довела до намаляване на печалбите на предприятието със значително въздействие върху пазара, както е случая в България, то използва тактиката за забавяне на навлизането на пазара, за да защити печалбата си.

Съществува потенциална възможност действията на Виваком по забавяне под формата на дълги проучвателни срокове, на чувствително разтегнати във времето вътрешен одит на мрежата или, детайлна проверка на билинг системата, да са причина конкурентните предприятия да загубят потенциални ползватели на предоставяните от тях услуги на дребно.

Тактиката на умишлено забавяне или отлагане е конкурентен проблем, който е потенциален по отношение предоставянето на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура на историческото предприятие. Такова поведение резултира във възпрепятстване на процеса по изграждане или развитие на собствени мрежи от предприятията. По този начин се препятства тяхното развитие на пазарите на дребно, като се препятства възможността им за предоставяне на услуги чрез собствени мрежи.

КРС счита, че тактиката на умишлено забавяне или отлагане е възможна стратегия при достъпа до пасивна (физическа) инфраструктура при липса на регулаторна намеса.

Поставянето на завишени изисквания към търсещите достъп предприятия, проявяващи се в неотнормирани към искания достъп условия, допълнителни утежняващи условия при искания за достъп до пасивна инфраструктура, обвързване с продължителни задължителни процедури за предоставяне на достъп, водят до последици, аналогични на гореизложените. Чрез тях историческото предприятие би могло да се стреми да запази доминиращото си положение по отношение на достъпа до физическата инфраструктура, явяваща се съществен ресурс, без който не могат да се предоставят услуги на свързаните пазари на дребно (на „входа” на услугата), да я

контролира и максимално да отлага допълнително разширяване на мрежите на конкурентните предприятия.

Качеството на услугите, предоставяни на разглеждания пазар оказва влияние върху услугите, предоставяни на крайните потребители. С оглед препятстване на конкурентите, за Виваком са налице мотиви да налага необосновани технически изисквания или сложни процедури за отстраняване на повреди. Подобно поведение може да има съществено влияние върху конкуренцията на пазарите на дребно и в крайна сметка да е в ущърб на ползвателите на услуги. Предвид посоченото КРС счита, че дискриминацията по отношение на качеството е потенциален конкурентен проблем, подлежащ на ex-ante регулиране. В тази връзка, КРС е на мнение, че липса на предварителна регулаторна намеса, създава възможност за Виваком да приложи дискриминация чрез качеството, като по този начин постави конкурентите си в неизгодно положение.

Дискриминационното използване или, въобще, непредоставянето на необходима информация за ползването на услугите на едро, е друга тактика, която може да бъде използвана от историческото предприятие за негласен отказ да предостави услуги за достъп до пасивната инфраструктура. Например непредоставянето на актуална информация за свободни трасета или алтернативни такива, възпрепятства планирането на разширяване на електронните съобщителни мрежи.

Предвид изложеното КРС счита, че са налице основания за регулаторна намеса във връзка с ограничаване на възможностите за прилагане на антиконкурентни практики, свързани с възможно прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови модели на поведение.

3.3. Прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели на пазарно поведение

След публикуването на ОУ на Виваком, като орган по споровете, КРС е сезирана с искания от конкурентните предприятия за даване на задължителни указания и за доброволно решаване на спорове, както следва:

- искане за даване на задължителни указания на Виваком от „Перник Лан“ ООД във връзка с определените от мрежовия оператор цени за достъп до подземна канална мрежа, приключил с Решение № 87 от 25.02.2021 г.
- искане за оказване на съдействие за доброволно разрешаване на спор по отношение на технически, правни и ценови въпроси от ОУ на Виваком, от „Линейни Мрежи“ ООД, „Кабелна Телевизия Делта“ ООД и „Мултимедиа–БГ“ ЕООД;
- искане за даване на задължителни указания на Виваком от „Линейни Мрежи“ ООД, „Кабелна Телевизия Делта“ ООД и „Мултимедиа–БГ“ ЕООД, които не са удовлетворени от резултатите от проведената процедура по медиация приключило с Решение № 70 от 24.02.2022 г.;
- четири искания за даване на задължителни указания и две за доброволно решаване на спор от девет предприятия и две сдружения на предприятията от януари 2023 г. до средата на март 2023 г. след съобщението на Виваком за индексация на цените за достъп до каналната мрежа от 01.01.2023 г. Предприятията подали исканията за задължителни указания формират повече от 40 % от свързаните пазари на дребно. Процедурата приключва с Решение №161 от 01.06.2023 г. със задължителни указания на Виваком да прилага цените си за достъп до и/или съвместно ползване на пасивната си инфраструктура в сила към

31.12.2022 г. и да допълни Механизма за ценообразуване от ОУ с механизъм за индексация на цените, който да отчита изменението на разходите в резултат от инфлацията и да не допуска възможност за индексирание за период по-дълъг от една година назад.

- През август 2023 г. постъпват две искания за даване на задължителни указания във връзка с уведомление за промяна на цените за ползване на подземната канална мрежа считано от 01.09.2023 г. Едната процедура е приключена с Решение № 265 от 31.08.2023 г. КРС се произнася, че увеличението на цените на Виваком отразява разходите за дейността, съобразени с установеното от регулатора в резултат на анализа на представените доказателства и допълнителна информация. Другата процедура е приключена с Решение № 317 от 02.11.2023 г., с което КРС се произнесе по второто искане с аналогично решение.
- През декември 2023 г. отново три предприятия и едно сдружение повдигат спор за даване на задължителни указания на Виваком относно изменението на цените в сила от 01.09.2023 г., който приключва с Решение № 32/07.02.2024 г., преповтарящо установеното с Решение № 265 от 31.08.2023 г.

Всички решения на КРС се обжалват в съда, като всяко от тях е на различен етап на разглеждане и към момента на настоящия анализ няма окончателни съдебни решения по тях. В тази връзка, в рамките на последната процедура от страна на конкурентните предприятия са изразени опасения, че в зависимост от окончателните съдебни решения има възможност Виваком да увеличи цените си за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура 2 пъти в рамките на една година. Поради това, всички предприятия са изразили позиция, че в резултат на действащата симетрична регулация в съответствие със ЗЕСМФИ е възникнала липса на яснота по отношение на приложимите цени за достъп до пасивната инфраструктура, която създава несигурност и непредвидимост за всички контрагенти надолу по веригата. В тази връзка КРС счита, че симетричната регулация съгласно разпоредбите на ЗЕСМФИ е недостатъчна, когато има вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие.

Видно от изложеното, възможностите за намеса на регулатора след сезиране с искане за задължителни указания и продължителните съдебни процедури поражда несигурност и непредвидимост на пазара. На практика до окончателното произнасяне на съда, мрежовият оператор има възможност да прилага публикуваните от него условия за достъп до пасивната инфраструктура без да се съобрази с дадените задължителни указания. Това показва, че Виваком, като предприятие със значително въздействие, може да прехвърля вертикалните си предимства от съответния пазар на едро на свързаните пазари на дребно чрез прилагане на ценови модели на пазарно поведение, до окончателното произнасяне на съда. Така историческото предприятие има възможност да увеличи разходите на конкурентите си с цел ограничаване на разширяването на мрежите им и евентуално да ги изтласка от вертикално свързаните пазари на дребно. Общото между проблемите от този вид е, че се пораждат вследствие на взаимовръзката между цените на услугите на пазара на едро, необходими за предоставяне на съответните услуги на дребно и цените на свързаните пазари на дребно, тъй като цените на едро се явяват ценообразуващ елемент, който обикновено се пренася пряко върху крайната цена на предоставяните услуги на дребно.

Предвид същественото значение на пасивната инфраструктура на Виваком за разполагането и разширяването на мрежите с много голям капацитет на конкурентните предприятия, при липса на предварителна регулаторна намеса, за вертикално

интегрираното историческо предприятие са налице стимули да прилага антиконкурентните практики, свързани с прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели на поведение. Предвид горното, регулаторът счита, че прилагането на пазарно поведение на прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели към свързаните пазари на дребно, представлява потенциален конкурентен проблем, подлежащ на ex-ante регулиране.

В резултат от анализа КРС счита, че липсата на ex ante регулация по отношение на достъпа до и ползването на пасивната инфраструктура на Виваком, като предприятие със значително въздействие на съответния пазар, създава възможности за възникване на конкурентни проблеми, които пречат за разширяването на мрежи с много голям капацитет на конкурентите и за по-нататъшно развитие на инфраструктурната конкуренция.

Заключение

В заключение може да се каже, че ясно се очертават две групи конкурентни проблеми, които потенциално предотвратяват, ограничават и/или нарушават конкуренцията на пазара на едро до достъп до пасивна (физическа) инфраструктура в страната – прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови и ценови модели на пазарно поведение.

4. Избор на специфични задължения

4.1. Цели и принципи

В изпълнение на целите, регламентирани в чл. 4 на ЗЕС, с настоящия пазарен анализ на пазара на достъп до пасивна инфраструктура КРС установява, че не е налице ефективна конкуренция и определя Виваком за предприятие със значително въздействие върху съответен пазар. Съгласно чл. 156 от ЗЕС КРС следва да наложи на това предприятие специфични задължения, предвидени в чл. 166 от закона, за да възпрепятства антиконкурентно поведение спрямо конкуренти на свързани пазари на дребно в ущърб на крайните ползватели.

Наред с посоченото, при избора на специфични задължения КРС следва да приложи в максимална степен съгласуван регулаторен подход, като отчита националните особености на пазара на едро на достъп до пасивна физическа инфраструктура и относимите препоръки на ЕК, а именно Препоръката на Комисията от 06.02.2024 година относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност (Препоръката от 06.02.2024)⁶¹, Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения и Директива 2014/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. относно мерките за намаляване на разходите за разгръщане на високоскоростни електронни съобщителни мрежи. С прилагането на тези документи се постигат целите, заложи в „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“ от 09 март 2021 г., чрез стимулиране изграждането на мрежи с много голям капацитет и осигуряване на предвидима регулаторна среда в краткосрочен до средносрочен план.

При определянето на специфични задължения КРС следва да отчете доказателствата за наличие на инфраструктурна конкуренция и необходимост от налагане на регулаторни задължения. Вземайки предвид посоченото дотук, КРС счита, че изборът на специфични задължения, които следва да бъдат наложени, продължени, изменени и/или отменени на предприятието със значително въздействие на пазара на

⁶¹ [Register of Commission Documents - C\(2024\)523 \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/523)

едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, следва да отчита целите, залегнали в стратегията „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“ и да е подчинен на осигуряването на условия за по-нататъшно разгръщане на мрежи с много голям капацитет в интерес на българските граждани, чрез запазване и развитие на инфраструктурната конкуренция при отчитане на инвестициите и иновациите.

В съответствие с разпоредбите на чл. 157 от ЗЕС, при избора на специфичните задължения КРС следва да спазва следните принципи:

- пропорционалност – да са посочени причините за налагане на специфичните мерки, като тежестта на задължението се съобразява с целения резултат и като се отчитат разходите и ползите, когато е възможно;
- обоснованост – специфичните мерки, които регулаторът може да налага, да отговарят на действащите нормативни изисквания, т.е. от гледна точка на целите, заложи в ЗЕС.

4.2. Анализ на пропорционалността на задълженията

Въз основа на принципите на обоснованост и пропорционалност КРС оценява възможностите за налагане на най-подходящите и най-малко обременяващи специфични задължения с оглед постигане на целите, посочени в т. 4.1. от настоящия раздел. Вземайки предвид конкурентните проблеми, както и отчитайки продуктивния обхват на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, анализът на пропорционалността се отнася до ползването на пасивна инфраструктура (канална мрежа) на Виваком.

4.2.1. Задължение за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура

Както вече беше посочено, развитието на конкуренцията на ниво инфраструктура е резултат основно от използването на достъпа до каналната мрежа на предприятието със значително въздействие на пазара на едро на достъп до физическа инфраструктура. В тази връзка регулаторът счита, че задължението за достъп е основополагащо за запазването на условията за развитие на устойчива конкуренция на свързаните пазари на дребно. Продуктите за достъп на едро до каналната мрежа на Виваком дават възможност на конкурентите да достигнат бързо до ползвателите на услугите им. В съответствие с принципа на пропорционалност, КРС разглежда алтернативните регулаторни опции, които биха имали сходен със задължението за достъп краен ефект, с оглед преодоляване на конкурентните проблеми, свързани с отказа на достъп или антиконкурентно поведение, имащо ефекта на отказ от достъп.

Като алтернативна опция на задължението за достъп може да се разглежда задължението за равнопоставеност, чрез което на търсещите достъп конкурентни предприятия се гарантират еквивалентни условия за продуктите на едро спрямо свързаното надолу по веригата подразделение на вертикално интегрираното предприятие. От своя страна задължението за прозрачност засилва действието на мярката за равнопоставеност чрез публичност на информация, нужна на конкурентните предприятия при изготвяне на бизнес план. Въпреки това, КРС е на мнение, че посочените алтернативни опции не биха разрешили основния конкурентен проблем, свързан с отказа на достъп, тъй като същите се налагат във връзка с условията за предоставяне му. В тази връзка, при липса на задължение за достъп, не би било възможно обективизирането на задълженията за равнопоставеност и прозрачност. Следва да се има предвид, че НРО следва да наложи задължение за предоставяне на подходяща и пропорционална комбинация от продукти за достъп с оглед

предотвратяване на антиконкурентно поведение, свързано с отказ на достъп. По този начин ще се гарантира ясна и предвидима основа за осигуряването на достъп на едро, предоставян чрез пасивната инфраструктура на историческото предприятие, така че заинтересованите страни да могат да направят дългосрочни стратегии за разгръщане на пазара. С оглед на посоченото, КРС счита, че задълженията за равнопоставеност и прозрачност не са достатъчни, за да се осигури ефективен достъп. Последното е илюстрирано в табличен вид (Таблица 12) чрез съпоставка между съотносимите към задължението за достъп конкурентни проблеми и възможните алтернативни мерки за решаването им.

Таблица 12

	Задължение за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение	Задължение за равнопоставеност	Задължение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура	Задължение за разходоориентираност
Отказ за предоставяне на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура (подземна канална мрежа)	Възможно при комбинация със задължение за достъп	Възможно при комбинация със задължения за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на типово предложение и достъп	Самостоятелно изгълнява целите на регулатора	Не е в съответствие с естеството на проблема
Умишлено забавяне или отлагане	Възможно при комбинация със задължение за достъп	Възможно при комбинация със задължения за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на типово предложение и достъп	Възможно при комбинация със задължение за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на типово предложение	Не е в съответствие с естеството на проблема
Прекомерни изисквания	Възможно при комбинация със задължение за достъп	Не е в съответствие с естеството на проблема	Възможно при комбинация със задължение за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на типово предложение	Не е в съответствие с естеството на проблема

Видно от посоченото в горната таблица, задължението за достъп, самостоятелно или в комбинация с други мерки, ограничава всеки един от разгледаните случаи на потенциално антиконкурентно поведение. В тази връзка КРС е на мнение, че задължението за предоставяне на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура не само е подходящо, но също така е и необходимо, докато задълженията за прозрачност и/или равнопоставеност могат да бъдат считани по-скоро за спомагателни допълващи мерки, които улесняват прилагането на задължението за достъп. В съответствие с посоченото дотук, няма друг ефективен и по-малко обременяващ инструмент, който да гарантира предоставянето на достъп до пасивната (физическа) инфраструктура на Виваком.

Във връзка с горепосочените мотиви, КРС счита, че задължението за достъп до пасивната (физическата) инфраструктура на Виваком, е единствената мярка, която противодейства на антиконкурентно поведение, свързано с отказа на достъп. В тази връзка КРС счита, че с оглед постигането на целите, посочени в т. 4.1. от настоящия раздел, мярката е обоснована и пропорционална.

4.2.2. Задължение за равнопоставеност

Принципно, задължението за достъп не отнема напълно възможността на Виваком да препятства развитието на конкуренцията на съответния пазар посредством други форми на поведение. Тъй като Виваком осъществява дейност на свързани пазари, предприятието има стимул да третира при различни условия своето подразделение надолу по веригата спрямо търсещите достъп конкуренти. В съответствие с анализа на потенциалните конкурентни проблеми КРС обръща особено внимание върху естеството на поведението, свързано с дискриминационни тактики. Такова дискриминационно поведение може да доведе до повишаване разходите на конкурентните на Виваком предприятия и до ограничаване на техните приходи, което неминуемо би намалило конкурентоспособността им.

Преодоляването на проблема, свързан с отказ на достъп, посредством задължение за осигуряване на достъп и получаването на необходимата за осъществяване на достъпа информация, поставят редица допълнителни условия, които гарантират предоставянето на достъп за участниците на пазара. Видно от долната таблица (таблица 13), съпоставяща съотносимите към задължението за равнопоставеност потенциални конкурентни проблеми и възможните комбинации от мерки за решаването им, друг потенциален конкурентен проблем, който може да възникне вследствие на поведението на вертикално интегрираното предприятие със значително въздействие на свързания нагоре по веригата пазар, е ценова дискриминация и както вече бе посочено по-горе, за алтернативни регулаторни опции при неговото ограничаване могат да бъдат считани задълженията за прозрачност, ценови ограничения и достъп.

Таблица 13

	Задължение за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение	Задължение за равнопоставеност	Задължение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура	Задължение за разходоориентираност
Дискриминационно използване и непредоставяне на информация	Възможно при комбинация със задължения за равнопоставеност и достъп	Възможно при комбинация със задължения за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение и достъп	Възможно при комбинация със задължения за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение и равнопоставеност	Не е в съответствие с естеството на проблема
Дискриминация по отношение на качеството	Възможно при комбинация със задължения за достъп и равнопоставеност	Възможно при комбинация със задължения за достъп и прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение	Възможно при комбинация със задължения за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение и равнопоставеност	Не е в съответствие с естеството на проблема
Ценова дискриминация	Възможно при комбинация със задължения за равнопоставеност, спазване на ценови задължения и достъп	Възможно при комбинация със задължения за, прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение и спазване на ценови задължения	Възможно при комбинация със задължения за равнопоставеност, прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение и спазване на ценови задължения	Възможно при комбинация със задължения за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение и равнопоставеност

В съответствие с горепосочената таблица задължението/ята за предоставяне на достъп, прозрачност и/или за ценови ограничения не ограничават възможността Виваком да предоставя достъп при различни условия, насърчаващи собственото му звено на дребно надолу по веригата. Самостоятелното налагане на тези задължения не би допринесло за постигане на регулаторната цел, свързана с по-нататъшно разгръщане

на електронни съобщителни мрежи с много голям капацитет и запазване и развитие на инфраструктурната конкуренция.

Въз основа на гореизложеното КРС счита, че общото задължение за равнопоставеност, отнасящо се до пасивната (физическата) инфраструктура на предприятието, е обоснована и пропорционална мярка.

4.2.3. Задължение за прозрачност, в т.ч. задължение за изготвяне и публикуване на типово предложение

Функциите на задълженията за прозрачност и за изготвяне и публикуване на типово предложение са насочени главно към предоставяне на информацията, която е необходима на страните при наемане на достъп. Разликата между тях са условията, които задължително следва да присъстват в типовото предложение (примерна оферта). КРС счита, че посочените задължения се прилагат като допълваща мярка, която спомага за реализирането на останалите наложени задължения. В тази връзка и съгласно чл. 167, ал. 6 от ЗЕС, предприятието, на което е наложено задължение за предоставяне на достъп на едро до мрежова инфраструктура следва да публикува Типово предложение.

Отчитайки заключенията от предходните точки, КРС е на мнение, че задължението за прозрачност е необходимо допълнение и заедно със задълженията за равнопоставеност и достъп е подходяща мярка, която ще допринесе за преодоляването на потенциалните конкурентни проблеми, посочени в т. 3 от настоящия раздел.

Предвид посоченото дотук, КРС счита, че с оглед постигане на целите, посочени в т. 4.1., задължението за прозрачност, в т.ч. задължението за изготвяне и публикуване на типово предложение, е обоснована и пропорционална мярка.

4.2.4. Задължение за разделно счетоводство

Спазвайки принципите на обоснованост и пропорционалност при избора на специфични задължения, според КРС налагането на задължение за водене на разделно счетоводство, не отговаря на принципа за възможно най-малка намеса от страна на регулатора съгласно чл. 68, т. 2 от ЕКЕС. Това задължение е обосновано и пропорционално, във случаите когато едно вертикално интегрирано предприятие е определено с пазарни анализи за предприятие със значително въздействие и са му наложени специфични задължения за прозрачност и равнопоставеност на повече от един пазар на едро и/или дребно. Досегашната регулаторна практика показва, че въвеждането и приложението му от задължените предприятия изисква значителен времеви и административен ресурс, което ще бъде неоправдано висок разход с оглед на целите, поради които се налагат задължения с този пазарен анализ на Виваком, а именно създаване на предвидимост и сигурност на пазара, както и подобряването на условията за използване на съществуващата канална мрежа за разгръщането на мрежи с много голям капацитет в България.

Във връзка с горепосоченото, КРС счита, че с оглед възможно най-бързо постигане на целите и предполагайки най-малка намеса, задължението за разделно счетоводство е необоснована и непропорционална мярка.

4.2.5. Задължение за спазване на ценови ограничения, в т.ч. разходоориентираност

В съответствие с изложението в частта от анализа на пропорционалността на задължението за достъп, КРС отчита, че развитието на конкуренцията на ниво инфраструктура е резултат основно от използването на каналната мрежа на предприятието със значително въздействие на пазара на достъп до пасивна инфраструктура. В допълнение, резултатите от анализа показват, че в краткосрочен и

средносрочен план не е възможно и не е икономически обосновано пасивната инфраструктура да бъде дублирана и заинтересованите предприятия закупуват услуги за достъп от Виваком, с цел разгръщането на собствени мрежи за достъп от следващо поколение, за да предоставят конкурентни услуги на свързания пазар на дребно за ширококолов достъп до интернет.

В изпълнение на искането от бележките на ЕК по проекта на анализ пазара на едро на локален достъп в определено местоположение (пазар 3а от Препоръка 2014/710/ЕС), приет с Решение № 235 от 18 юни 2019 г. КРС следи отблизо и постоянно развитието на пазара, след дерегулирането му и влизането в сила на ЗЕСМФИ.

Както е посочено по-горе, в прегледа на приложимата към момента регулация в България и развитието на пазара, ЗЕСМФИ възлага на КРС правомощия, които може да упражни, в случай на искане на мрежов оператор за даване на задължителни указания по отношение на достъпа и/или цените за достъп до пасивната инфраструктура (подземна канална мрежа), определени от мрежовите оператори.

ЗЕСМФИ задължава мрежовите оператори да предлагат достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура при ОУ, като цените за предоставяне на достъп са част от минималните задължителни реквизити на ОУ, включително механизъм за ценообразуване. Определените от мрежовите оператори цени и прилагания от тях механизъм следва да съответстват на Методиката по ЗЕСМФИ. Изпълнявайки ролята на орган за решаване на спорове, предмет на които могат да бъдат ОУ, при подадено искане от мрежови оператор КРС може да се произнесе с решение и да даде задължителни указания в случаите на несъответствие на определените цени и технически условия за достъп до пасивната инфраструктура. Практиката обаче показва, че предвидената симетрична регулация по ЗЕСМФИ не е достатъчно ефективна при възникналата след епидемията от Ковид – 19 и войната в Украйна икономическа криза в Европа, придружена с увеличение на инфлацията. Към момента на настоящия анализ на пазара е налице несигурност и непредвидимост, породени от липсата на окончателни съдебни решения по обжалвания по решения на КРС по спорове повдигнати във връзка с промяна на цените в ОУ на Виваком за наемане на канална мрежа. Това е причина и за забавяне на ползването на услугата.

В тази връзка регулаторът е на мнение, че задължението за прилагане на разходоориентирани цени за ползване на каналната мрежа на Виваком е най-подходящо за постигане на целите, посочени в т. 2.1 от настоящия раздел. В съчетание с налагането на Типово предложение, включващо и ценовите условия, при които се предлага услугата за ползване на каналната мрежа под наем, при одобряването му КРС ще има възможността да провери дали са разходоориентирани. Това включва преглед и проверка от регулатора на документалната обосновааност на отнесените към услугата разходи, начинът на определяне на стойността им, както и на използвания разходен метод и извършените калкулации. По този начин регулаторът ще има възможността да се произнесе по промените на цените, преди те да бъдат обявени и прилагани от Виваком. В допълнение се очаква положителният ефект от налагането на прилагане на разходоориентирани цени да се прояви и като намаление на процедурите по решаване на спорове и за даване на задължителни указания по ЗЕСМФИ. Като краен резултат, значително ще се увеличи предвидимостта и сигурността за конкурентните предприятия, разчитащи на този ресурс в своите стратегии за разгръщане на мрежи за достъп от следващо поколение и предоставяне на услуги на по-широк кръг крайни потребители. Отчитайки посоченото и с оглед постигането на целите, посочени в т. 2.1,

КРС счита, че задължението за прилагане на разходоориентирани цени за достъп до каналната мрежа е подходящо и пропорционално.

4.2.6. Обобщение

В обобщение на изложеното в точки 4.2.1.-4.2.5. КРС посочва, че задълженията за достъп, равнопоставеност, прозрачност, в т.ч. типово предложение и спазване на ценови ограничения, които да бъдат наложени на предприятието със значително въздействие (Виваком) на пазара на едро на достъпа до пасивната (физическа) инфраструктура е пропорционална. В изпълнение на принципа на пропорционалност не е налице задължение, което следва да бъде наложено на предприятието със значително въздействие, но което да не допринася за предотвратяването на един или повече потенциални конкурентни проблеми. Последното се илюстрира от долната таблица 14.

Таблица 14

Регулаторна мярка	Задължение за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение	Задължение за равнопоставеност	Задължение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура	Задължение за разходоориентираност
Конкуренстен проблем				
Отказ за предоставяне на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура	✓		✓	
Прехвърляне на вертикални предимства с неценови модели на поведение	✓	✓	✓	
Прехвърляне на вертикални предимства с ценови модели на поведение	✓	✓		✓

В заключение КРС счита за целесъобразно последващото конкретизиране на гореописаните мерки.

4.3. Конкретни специфични задължения

4.3.1. Достъп

Необходимостта от налагане на задължението за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура на Виваком произтича от заключенията на извършения анализ на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, където предприятието е определено като предприятие със значително пазарно въздействие. Съгласно Препоръката на Комисията от 06.02.2024 година относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност (Препоръката от 06.02.2024), предприятието със значително пазарно въздействие, контролиращо пасивна инфраструктура, която може да бъде използвана повторно за разгръщане на мрежи с много голям капацитет и за която не съществува еквивалентна алтернатива, задълженията, произтичащи от Директива 2014/61/ЕС, като цяло не биха били достатъчни за подходящо разрешаване на установените при пазарния анализ проблеми с конкуренцията. В съответствие с член 73, параграф 2 от Директива (ЕС) 2018/1972, преди да наложат каквото и да е задължение за достъп до мрежите, НРО трябва да оценят дали само налагане на достъп до пасивната инфраструктура би представлявало пропорционално средство за насърчаване на конкуренцията и интересите на крайните ползватели. Такъв е случаят, когато достъпът до инженерната инфраструктура се контролира от оператора със значително пазарно въздействие.

Съгласно чл. 15, ал.1 на ЗЕСМФИ, мрежовите оператори предоставят на операторите на електронни съобщителни мрежи достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура, включително до нейните елементи и/или съоръжения, с оглед на разполагане и използване на електронни съобщителни мрежи, при наличие на обосновано искане. В тази връзка, разликата е, че изискванията в ЗЕСМФИ представляват общи правила за поведение, които позволяват значителна свобода на предприятията при осъществяване на достъпа до физическа инфраструктура, а специфичните задължения са индивидуално определени изисквания към предприятието със значително пазарно въздействие.

Видно от предоставените данни, през наблюдавания период (от 2017 г. до 2022 г.) в абсолютна стойност сумарната дължина в абсолютна стойност на предоставените под наем тръби се увеличава с 6,2%. Също така, от всички предприятия, на които Виваком предоставя достъп до пасивната си инфраструктура към края на 2022 г., 159 (72%) нямат изградена собствена такава. От останалите, които имат собствена канална мрежа, 20 предприятия наемат по-голяма дължина от Виваком, в сравнение с дължината на собствената им канална мрежа, в 54 населени места. В допълнение бе посочено, че нито едно от разгледаните предприятия не притежава канална мрежа с дължина, покритие и капацитет като тези на Виваком. Отчитайки ефекта на разходите, които не могат да бъдат възстановени при напускане на пазара, не може да се приеме, че някои от конкурентните предприятия би инвестирало в изграждане на такава канална мрежа.

Предвид посочените факти КРС стига до заключение, че предприятията при изграждане на електронни съобщителни мрежи с много голям капацитет зависят от достъпа до подземната канална мрежа на историческото предприятие. Достъпът до същата е от съществено значение и от регулаторна гледна точка за осигуряване на ефективна конкуренция, т.к. пазарът на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура е разположен нагоре по веригата на пазарите на едро на ширококолов достъп и на резервирана свързаност, както и на съответните пазари на дребно за достъп до интернет, предназначени за масовия пазар и за бизнес клиенти. Достъпът до пасивна инфраструктура на Виваком е от критично значение за разполагането на електронните

съобщителни мрежи, в това число и мрежи с много голям капацитет. Предоставянето на услугите на дребно, като достъп до интернет и телевизия, в това число и IP-TV, на крайните ползватели, не е възможно без използването на електронни съобщителни мрежи. Каналната мрежа е важна дори и при предоставяне на мобилни услуги, т.к. за осъществяване на свързаност от опорната мрежа към базовите станции е необходимо разполагането на оптични кабели. Предвид начина на изграждане на физическата инфраструктура и в съответствие с чл. 169а, КРС задължава Виваком да осигурява достъп до канали, шахти и кутии.

Предвид изложеното КРС счита, че с налагане на задължение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура ще гарантира възможността да се използва пасивната инфраструктура на Виваком и по този начин ще продължи стимулирането на развитието на инфраструктурна конкуренция и ще се създадат условия за разгръщането и разширяването на електронни съобщителни мрежи с много голям капацитет. Чрез задължението за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура ще се даде възможност на конкурентните предприятия, които имат интерес да изградят свои мрежи, да ползват вече изградената подземна канална мрежа на Виваком, с оглед предоставяне услуги на крайните потребители.

Според КРС, в случай че не наложи задължение за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура на историческото предприятие, при условия на прозрачност, равнопоставеност и регулирани цени, това би имало съществено отражение върху конкуренцията на вертикално свързаните пазари на дребно, което би позволило на Виваком да получи допълнително предимство пред своите конкуренти и да следва поведение независимо от тях и от крайните потребители.

Като отчита, че Виваком ще бъде мотивирано да създава пречки пред конкурентното развитие на мрежи, КРС счита за необходимо да наложи задължение на Виваком за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, както и задължение за публикуване на Типово предложение за достъп до канална мрежа, като инструмент за намеса с оглед преодоляване на неценови и ценови антиконкурентни практики на историческото предприятие.

Предвид гореизложеното и като отчита идентифицираните конкурентни проблеми, КРС е на мнение, че трябва да наложи на Виваком задължение за предоставяне на достъп до пасивната (физическа) инфраструктура, както следва:

а) да запази предоставения достъп до пасивна (физическа) инфраструктура по вече сключени индивидуални договори;

б) да предоставя достъп до пасивна (физическа) инфраструктура на други предприятия за целите на изграждане на електронни съобщителни мрежи;

в) добросъвестно водене на преговори с предприятия, искащи достъп.

С оглед определяне обхвата на специфичното задължение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, е необходимо да се посочи следното:

КРС счита, че в съответствие с принципа за технологична неутралност, наложеното специфично задължение следва да стимулира навлизането на нови технологии в сектора на електронните съобщения, но да не ограничава възможностите на предприятията да използват технологии в съответствие с техните предпочитания и обективен избор. По тази причина, не би следвало да се налагат ограничения по отношение на технологиите, които могат да се използват в пасивната инфраструктура на Виваком (например ограничаване на предоставянето на достъпа само за

високоскоростни електронни съобщителни мрежи). Прилагането на такива ограничения би довело до изкривяване на конкуренцията на пазара. В тази връзка, не следва да се ограничава достъпа на конкурентните предприятия само до изграждане на отделни части на мрежата, защото това би дало на историческото предприятие преимущество както от гледна точка на ползваните икономии от мащаба, така и по отношение на времето за изграждане на мрежата, и би позволило на Виваком да навлезе първо на пазара на дребно при въвеждането например на нови технологии.

В каналната мрежа на Виваком е възможно да съществуват участъци, които предприятието да декларира, че не поддържа, което реално да не ги прави неизползваеми и ако бъдат премахнати медните кабели на предприятието, Виваком да има предимство пред конкурентните предприятия.

От гледна точка на изложеното КРС счита, че Виваком следва да предоставя достъп до пасивната си (физическа) инфраструктура за целите на изграждане на електронна съобщителна мрежа. Във връзка със задължението за достъп и на основание чл. 174, ал. 2 от ЗЕС, КРС поставя условия за справедливост, основателност и съвременност, както следва:

- Виваком се задължава да уведомява писмено и мотивирано предприятията, с които води преговори за сключване на договор и предоставяне на достъп до и ползване на пасивна (физическа) инфраструктура и/или за предоставяне на услуги, регламентирани във вече сключен договор, когато не може да сключи договора и/или да предостави услугата в срока и при условията, регламентирани респективно в действащата нормативна уредба, Типовото предложение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура и/или сключения договор.

- При липса на физическа и техническа възможност за предоставяне на достъп до пряко трасе в пасивната инфраструктура между всеки две заявени точки в трасето, Виваком се задължава да предостави достъп до алтернативно трасе между заявените точки, за които не може да предостави пряко трасе. При определяне на алтернативно трасе Виваком следва да предложи най-краткото възможно трасе между исканите точки.

- Когато липсва физическа и техническа възможност за предоставяне на достъп до пряко трасе, в отговора на подадената заявка Виваком е задължено да предостави цялостната информация за всички възможности за предоставяне на заявената услуга.

4.3.2. Равнопоставеност

В т. 3 от настоящия раздел като потенциален конкурентен проблем е разгледана възможността предприятието със значително въздействие да дискриминира другите участници на пазара по отношение на цените или неценовите условия за ползваната услуга за достъп. Като коригираща мярка на подобно поведение е разгледана възможността за налагане на задължение за равнопоставеност.

Същността на това задължение е определена с разпоредбата на чл. 168 от ЗЕС, съгласно която осигуряването на равнопоставеност обхваща предоставяне на равностойни условия при равностойни обстоятелства на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, както и предоставяне на услуги и информация при същите условия и качество като тези, при които предприятието предоставя собствени услуги и/или които предприятието предоставя на свързаните с него лица или търговски партньори.

Препоръката от 06.02.2024 дава конкретни препоръчителни подходи на националните регулаторни органи относно начина на прилагане на задължението за равнопоставеност при регулиране на достъпа до мрежова инфраструктура. Общото задължение за равнопоставеност и наложените задължения за достъп, прозрачност, включително конкретни задължения във връзка с информацията за възможностите за достъп, и публикуване на типово предложение гарантират по-стриктна форма на равнопоставеност в сравнение с общото задължение по чл. 168 от ЗЕС.

С оглед на гореизложеното и предвид заключенията от анализа на пропорционалността в настоящия раздел, КРС счита, че налагането на задължение за стриктна равнопоставеност за еквивалентност на входовете при предоставянето на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура е обременително и непропорционално на установените потенциални конкурентни проблеми на националния пазар. Задължението за равнопоставеност следва да бъде наложено, като неговото приложение се допълва със задълженията за измерване на ключови показатели за ефективност.

Предоставянето на услуги и информация от Виваком на друго предприятие, заявяващо или ползващо съответния вид достъп, се осъществява при същите ценови и неценови условия, както и качество, като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги, както и предлагани от предприятието със значително въздействие върху пазара на свързаните с него лица, както и на предприятията, с които вече е сключен договор.

4.3.3. Прозрачност

Съгласно чл. 167, ал. 1 от ЗЕС, задължението за прозрачност включва публикуване на определена информация, като: финансови отчети, цени, технически спецификации, характеристики на мрежата и очакваното им развитие, както и условия и ред за предоставяне и използване, включително всички условия, които променят достъпа или използването на услуги и приложения, по-конкретно миграцията от съществуващата инфраструктура.

Регулаторът налага на предприятието, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи, на което е наложено задължение по чл. 166, ал. 2, т. 6, във връзка с предоставяне достъп на едро до мрежова инфраструктура да публикува типово предложение. Когато е необходимо, регулаторът определя ключови показатели за изпълнението и съответните нива на обслужване и осигурява тяхното спазване, като включително може предварително да определи обезщетение за тяхното неспазване.

Както вече беше посочено, задължението за прозрачност се прилага като подходяща мярка за решаване на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с дискриминация при ползване на информация, тактики на забавяне, обвързване, прекомерни и неоправдани изисквания, дискриминация по отношение на качеството и стратегическо планиране на продуктовите характеристики. Този подход е посочен и в Препоръката от 06.02.2024 като най-подходящ инструмент за повишаване на прозрачността и откриването на потенциално дискриминационно поведение на предприятието със значително въздействие върху пазара. Наличието на дискриминационно поведение на предприятието със значително въздействие върху пазара трудно може да се открие поради липса на прозрачност по отношение на сравняването на качеството на услугата, предоставяна от това предприятие за собствени нужди, и качеството на услугата, която то предоставя на трети страни. В тази връзка и с цел да се повиши прозрачността, НРО следва да определят подходящи ключови показатели за ефективност (КПЕ), които да се публикуват веднъж на тримесечие в

подходяща форма на интернет страницата на регулатора. С оглед на това изискване, след получаването им от Виваком, КРС ще публикува на интернет страницата си данните за стойността на КПЕ.

Съгласно Анекс II на Препоръката на Комисията от 06.02.2024, информацията относно инженерната инфраструктура и разпределителните точки следва да се представи с географското местоположение на тези елементи, включително тръби, стълбове и други физически активи (например инспекционни шахти за поддръжка), както и наличното пространство в тръбите и, когато е възможно, на стълбовете. В съответствие с чл. 4, ал. 4, т. 3 от ЗЕСМФИ, мрежовите оператори (каквото е и Виваком), предоставят в единната информационна точка (ЕИТ) информацията, отнасящата се за съществуваща физическа инфраструктура за разполагане на мрежи, включително високоскоростни електронни съобщителни мрежи. ЕИТ е географска информационна система, която съдържа пространствени данни, включващи географско местоположение/трасе и атрибутивни характеристики към всеки обект. В тази връзка, КРС счита, че не е необходимо да се наложи задължение за прозрачност по отношение на пасивната (физическа) инфраструктура на Виваком в тази му част.

Съгласно Анекс II на Препоръката на Комисията от 06.02.2024, КПЕ следва да включват:

а) оценка на сроковете за отговор на искания за информация относно наличността на определени елементи на инфраструктурата, включително тръби, стълбове, други физически активи (например шахти) или разпределителни точки;

б) оценка на сроковете за отговор на искания за целесъобразността на използването на определени елементи на инфраструктурата;

в) скоростта на реакция при обработката на искания за достъп и използване на определени елементи на инфраструктурата;

г) скоростта на реакция при процеси по отстраняване на неизправности.

В съответствие с разпоредбите на чл. 167, ал. 6 от ЗЕС, КРС налага на Виваком задължение да публикува Типово предложение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, съдържащо условията, сроковете и цените при които се предоставя този достъп.

Предвид идентифицираните конкурентни проблеми и изводите относно обосноваването и подходящи мерки, КРС налага задължения за прозрачност, отнасящи се до публикуване на Типовото предложение на предприятието, като наложи задължението за прозрачност в частта КПЕ.

В тази връзка Виваком се задължава на всеки три месеца да предоставя в КРС информация за постигнатите стойности на ключовите показатели за изпълнението и съответните нива на обслужване, както следва:

а) заявяване на услугата:

- общ брой заявки за предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура, включително вътрешни заявки, в това число информация и за: брой удовлетворени заявки по населени места; брой неудовлетворени заявки по населени места;

- средно време за предоставяне на информация за: организацията и трасетата на първичната и вторична подземна канална мрежа, включително географско разположение на елементите и - канални тръби, защитни тръби, шахти, колектори и

други, включително информация за свободен капацитет в подземната канална мрежа за трасето; за други възможности за достъп при липса на алтернативно трасе;

б) предоставяне на услугата:

- средни срокове за предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура включително за вътрешни доставки;

в) качество на обслужване, включително повреди:

- процент отстранени повреди на пасивна инфраструктура от Виваком - съотношение на броя на отстранените повреди към броя на заявените повреди;

- брой жалби, свързани с предоставяне и ползване на услугата достъп до пасивна (физическа) инфраструктура;

г) време за отстраняване на повреди:

- средно време за отстраняване повреди по каналната мрежа от Виваком.

Виваком се задължава, в срок до три месеца от получаване на настоящото решение да представи в КРС посочената по-горе информация. Информацията следва да се актуализира от предприятието веднъж на три месеца. Към представената информация се посочват причините за неудовлетворените заявки.

Въз основа на изложеното дотук, КРС счита, че посочените задължения, ведно със задължението за публикуване на Типово предложение, предотвратяват евентуално антиконкурентно поведение на Виваком, свързано с прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови и неценови модели на поведение и гарантират предвидимост и прозрачност на условията за достъп до пасивната инфраструктура.

Задължението за прозрачност на Виваком ще улесни преговорите за сключване на договор за предоставяне на достъп, предвид факта, че договорните условия са публични и заинтересованите предприятия ще имат достатъчно информация и яснота в процеса на реализиране на достъпа. Задължението за прозрачност ограничава възможностите за прилагане на тактики на забавяне или въвеждане на прекомерни изисквания, които конкурентни проблеми според КРС са относими по отношение предоставянето на достъп до пасивна инфраструктура.

Както е посочено и в анализа на пропорционалността в настоящия документ (раздел V, т. 4.2.), само по себе си задължението за прозрачност не е достатъчно за разрешаване на идентифицираните конкурентни проблеми, но налагането му засилва ефективността на другите наложени задължения, поради което КРС счита, че задължението за прозрачност по отношение на Виваком е обосновано.

4.3.4. Публикуване на Типово предложение

Съгласно чл. 167, ал. 6 от ЗЕС, КРС налага на Виваком задължение за публикуване на типово предложение. Наред с това КРС счита, че публикуването на Типово предложение за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура е гъвкав регулаторен инструмент за постигане на прозрачност и равнопоставеност. При изпълнението на наложеното задължение на Виваком за предоставяне на достъп до пасивната му инфраструктура на останалите участници на пазара КРС счита, че мярката е пропорционална на установените потенциални конкурентни проблеми и на целения резултат. Освен това, разработването и публикуването на Типово предложение за пасивна (физическа) инфраструктура няма да представлява несъразмерна тежест за историческото предприятие, тъй като Виваком и в момента предоставя достъп до

пасивна инфраструктура въз основа на общи условия за достъп до пасивна инфраструктура, съгласно чл. 15 на ЗЕСМФИ. По тази причина КРС счита, че изработването на документ, който определя общо приложимите условия при осигуряване на достъп до пасивната инфраструктура, не представлява ново задължение за Виваком. За разлика от прилаганите от Виваком ОУ, които не се съгласуват от КРС по реда на ЗЕСМФИ, Типовото предложение следва да бъде подложено на обществени консултации със заинтересованите страни по реда на чл. 37 от ЗЕС и да бъде предварително одобрено от КРС при спазване на принципите по чл. 5 и за постигане на целите по чл. 4 от закона. КРС счита, че посоченият механизъм за предварително одобряване, ведно с ефективността от другите наложени задължения, би допринесъл в значителна степен за разрешаване на идентифицираните конкурентни проблеми.

В съответствие с гореизложеното, КРС счита задължението за публикуване на Типово предложение, въз основа на продължените задължения за прозрачност и равнопоставеност, за подходяща и пропорционална мярка, която ще спомогне за преодоляването на потенциални конкурентни проблеми, свързани с отказ на достъп и ще гарантира предвидимост и стабилност за участниците на пазара. С оглед разпоредбата на чл. 167, ал. 4 от ЗЕС КРС счита, че е необходимо да определи минималното съдържание на Типовото предложение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, както следва:

1. Описание на услугите за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура, включително описание на елементи на пасивната инфраструктура – описание на конструкцията и елементите на първичната и вторична канална мрежа (канални тръби, защитни тръби, шахти, колектори и др.);

2. Условия за достъп до пасивната инфраструктура:

а) информация за организацията и трасетата на първичната и вторична подземна канална мрежа – канални тръби, защитни тръби, шахти, колектори и др.; информация за свободен капацитет в подземната канална мрежа; информация за алтернативни трасета в подземната канална мрежа в случай на липса на физическа и техническа възможност за предоставяне на достъп в заявено трасе; информация за заявки за трасета в каналната мрежа, които са в процес на обработка. Информацията може да се предоставя само на заинтересовани лица с оглед гарантиране сигурността на мрежата;

б) технически условия, свързани с достъпа до и ползването на пасивната (физическа) инфраструктура, изисквания по отношение на приложими технически характеристики, стандарти и технически спецификации, мрежови съоръжения и кабели, изисквания за маркировка на положените кабели и др.;

в) ограничения за предоставяне на достъп до пасивната (физическа) инфраструктура, включително свързани с необходимост от осигуряване на технологичен резерв, и условия за отказ на предоставянето на достъп;

г) условия за осигуряване на достъп на служители на конкурентни предприятия до пасивната (физическа) инфраструктура, с оглед полагане на кабели;

д) правила за разпределяне на пространството в пасивната (физическа) инфраструктура, когато то е ограничено;

е) условия за проверка от конкурентни предприятия на местата, в които съществуват възможности за предоставяне на достъп до пасивна (физическа)

инфраструктура, или на местата, където този достъп е отказан поради липса на физическа и техническа възможност.

3. Условия за достъп до информационни системи или бази данни за предварителни заявки, предоставяне, заявяване, обслужване и искания за ремонт;

4. Условия за предоставяне на достъп до пасивната (физическа) инфраструктура:

а) срокове и условия за подаване на заявки и за отговор по тях, за всяка от услугите;

б) процедури и условия за предоставяне на достъп до пасивната (физическа) инфраструктура;

в) процедури и условия за прекратяване на вече предоставен достъп до пасивна (физическа) инфраструктура;

г) процедури за установяване и отстраняване на повреди в пасивната (физическа) инфраструктура;

д) типови договорни условия, включително обезщетения при неизпълнение на задълженията по предоставяне на услугите;

е) цени и механизъм за калкулиране на цените за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура в съответствие с наложените с този документ специфични задължения;

ж) друга относима информация, необходима за предоставяне на достъп до пасивната (физическа) инфраструктура.

Включването на други условия в Типовото предложение за достъп до и ползване на пасивната (физическа) инфраструктура на Виваком, различни от определеното минимално съдържание, не трябва да ограничават развитието на конкуренцията и да създават неравнопоставеност, както и да внасят неяснота при регламентиране на изискванията за достъп до и ползване на пасивната (физическа) инфраструктура.

4.3.5. Разходоориентираност на цените на услугите за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура

КРС отчита, че за наличието на силна инфраструктурна конкуренция в България симетричната регулация по ЗЕСМФИ е недостатъчна, поради възникналата несигурност и непредвидимост, в резултат на обжалваните решения на КРС по процедури за даване на задължителни указания във връзка с промени в ценовите условия в ОУ на Виваком, предприятието със значително въздействие на пазара. Подземната канална мрежа на Виваком представлява ключов фактор за технологичното развитие на високоскоростни мрежи на конкурентните предприятия и за създаване на условия за ефективна конкуренция на свързания пазар на дребно на широколентов достъп. Същевременно, в настоящия пазарен анализ Виваком е определено предприятие със значително въздействие върху пазара, което поражда необходимостта от регулаторна намеса и въвеждане на асиметрична регулация чрез налагане на специфични задължения. Отчитайки, че поводът за постъпване на искания от конкурентните предприятия за даване на задължителни указания на Виваком е промяна на цените за достъп до каналната мрежа в общите условия на предприятието и с оглед преодоляване на потенциалните конкурентни проблеми, КРС е на мнение, че следва да се наложи специфично задължение за разходоориентираност на цените за ползване на трасе от

подземната канална мрежа на Виваком, за да се гарантират възможностите за развитие на конкуренцията като цяло.

КРС счита, че по отношение на пасивната инфраструктура (подземна канална мрежа) Виваком следва да прилага разходоориентираност на цените, въз основа на модел за определяне на разходите.

В съответствие с текущите си задължения Виваком, като мрежови оператор, както всички други мрежови оператори, следва да определя цените за предоставяне на достъп до и за съвместно ползване, право на преминаване, за координиране, съгласуване или за други дейности по ЗЕСМФИ, отразяващи всички разходи, които са свързани със съответната дейност съгласно чл. 3, ал. 4 - 6 на ЗЕСМФИ. Съответно цените се определят в съответствие с Методика за начина за разпределяне на разходите при определяне на цени за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура и право на преминаване по ЗЕСМФИ, приета с Наредба № 34/24.10.2018 г. на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията (Методиката по ЗЕСМФИ). Методиката по ЗЕСМФИ съдържа основните категории разходи, които се отчитат, включително начините за определянето и разпределянето им от гледна точка на свързаността им с конкретната услуга, като разпределянето трябва да е представено по начин, който гарантира спазването на принципите на прозрачност, равнопоставеност и липса на анти конкурентно крос-субсидиране.

Основният принцип при определянето на разходоориентирани цени е причинно-следствена връзка между разходите и дейността, като разходите се разпределят по тези услуги, за осигуряването на които са направени. Този принцип е посочен и в чл. 2, т. 1 от Методиката по ЗЕСМФИ.

В рамките на процедура по искане за даване на задължителни указания от КРС, завършила с Решение № 87 от 25.02.2021 г., е разгледан и анализиран публикувания от дружеството механизъм на ценообразуване в Приложение № 3 към ОУ на Виваком, предоставен от предприятието. В резултат на извършената проверка за съответствие между публикувания механизъм за ценообразуване на цените в Приложение № 3 към ОУ на Виваком и Методиката по чл. 3, ал. 5 от ЗЕСМФИ, КРС установи, че предприятието се придържа към ограниченията и формулите на модела, одобрен от КРС с Решение № 246/22.02.2011 г.⁶², който в ОУ в съответствие със ЗЕСМФИ е използван и описан като механизъм за определяне на цените за ползване под наем на трасе от каналната мрежа. При одобряването на модела за определяне на цени за достъп до каналната мрежа на Виваком са отчетени становищата на конкурентните предприятия, в рамките на общественото обсъждане на проекта на решение на КРС за определяне, анализ и оценка на съответния пазар, включително разходните калкулации за формиране на цена за ползване на линеен метър канална мрежа въз основа на реализирани проекти за изграждане на канална мрежа. Одобреният с Решение № 246/22.02.2011 г. модел и

⁶² С Решение № 246/22.02.2011 г. е приет на първи кръг пазар на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение и пазар на предоставяне на ширококолов достъп на едро (пазари № 4 и № 5 от Препоръка на ЕК 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г.), с който КРС е наложила на ВИВАКОМ специфично задължение за прилагане на разходоориентирани цени по отношение на месечните цени за ползване под наем на каналната мрежа като съпътстващо специфично задължение. - <https://crc.bg/bg/statii/352/pazar-na-predostavjane-na-fizicheski-dostyp-na-edro-do-mrejova-infrastruktura-vkluchitelno-samostojatelen-i-syvместen-neobvvrzan-dostyp-v-opredeleno-mestopolojenie-i-pazar-na-predostavjane-na-shirokolentov-dostyp-na-edro-pazari-4-i-5-ot-preporyka-na-ek-2007-879-eo-ot-17-dekemvri-2007-g>

определените чрез него цени са препотвърдени с Решение № 372/13.08.2015 г.⁶³ на КРС, тъй като цените са одобрени с Решение №1603/12.07.2012 г. в рамките на процедурата по одобряване на Типово предложение с указания от КРС. Това решение влиза в сила на 29.05.2014 г. след окончателно произнасяне на съда, което е един от мотивите за запазването на размера на цените на втория кръг на пазарен анализ, като е отчетено, че тези цени отговарят на изискването за разходоориентираност, налице са незначителни изменения в разходите и инвестиции при съпоставка на данните с първия кръг на пазарен анализ, както и недостатъчния времеви хоризонт на прилагането им, въз основа на който да се оцени ефекта и не на последно място необходимост от регулаторна сигурност.

Виваком запазва размера на цените за достъп и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа) в публикуваните ОУ на 02.06.2020 г., както и одобрения от КРС модел, представен в ОУ като механизъм в съответствие с изискванията на чл. 3 и 4 от ЗЕСМФИ и Методиката по ЗЕСМФИ. Както е посочено по-горе, извършената проверка за съответствие между публикувания механизъм за ценообразуване на цените в Приложение № 3 към ОУ на Виваком и Методиката по чл. 3, ал. 5 от ЗЕСМФИ, установи, че предприятието се придържа към ограниченията и формулите на модела, одобрен от КРС с Решение № 246/22.02.2011 г., както и че не противоречи на Методиката по ЗЕСМФИ.

Моделът, по който се определят стойностите на разходите и начинът на разпределението им към услугите, включва изискване за ефективно заета площ в съответствие с избрания от КРС принцип с Решение № 246/2011 г. при определянето на разходоориентирани цени за достъп до канална мрежа да се използва за база броя на защитните тръби/кабелите, които могат да се разположат в една канална тръба от подземната канална мрежа на Виваком, т.е. реално наетото пространство. По този начин се постигна сравнително просто ценообразуване, при което разходите на търсещото достъп предприятие могат да бъдат прогнозирани в процеса на изграждане и експлоатация на собствената му мрежа. В тази връзка цените за канална тръба, определени съгласно модела, са основа за определяне на крайните цени за защитна тръба или кабел, които се заплащат за предоставения достъп до каналната мрежа. При определяне на крайната цена се отчита ефективно заетата площ по формула, одобрена от КРС с Решение №246/2012 г. Формулата се прилага върху цените за ползване на канална тръба. Чрез прилагането на формулата се гарантира осигуряване на ефективно използване на каналната мрежа, както и заплащане на услугата при отчитане на реално използвания от съответното предприятие капацитет, което е в съответствие с изискването за спазване на принципа на пропорционалност.

Въз основа на изложеното дотук КРС счита, че следва да наложи задължението за разходоориентирани цени върху достъпа до трасе от подземната канална мрежа на Виваком, определени чрез модел/механизъм, както следва:

Модел за определяне на цените

КРС запазва без изменение модела за определяне на цените за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура (подземна канална мрежа), наложен с Решение № 246/2011 г. Моделът, чиито параметри са посочени по-долу, е предложен от Виваком. Разходните елементи и нива са съпоставени с представени от конкурентни предприятия разходни калкулации и са оценени от страна на КРС. Въз основа на извършената от страна на КРС

⁶³ <https://crc.bg/bg/statii/972/pazar-na-edro-na-lokalen-dostyp-v-opredeleno-mestopolojenie-i-pazar-na-edro-na-centralen-dostyp-v-opredeleno-mestopolojenie-pazari-3a-i-3b-ot-preporyka-na-ek-2014-710-es-ot-9-oktomvri-2014-g>

оценка на разходите, представени от Виваком, в модела са заложили разходните параметри, по които се изчислява цената за месечен абонамент на линеен метър канална тръба. В предложения от Виваком модел каналната мрежа е оценена по настояща стойност. За определяне на настоящата стойност в разходната калкулация се ползват актуални цени за дейности и материали, съгласно последни актуални договори за изграждане на канална мрежа на Виваком.

Разглеждат се разходните елементи, свързани с:

- Изграждане на мрежата – инвестиционни разходи;
- Разходи за текуща поддръжка, ремонт и охрана;
- Други разходи;
- Печалба.

Инвестиционните разходи включват: разрешителни и планови дейности, изкопни и строителни дейности, полагане на PVC тръби (СМР и материал), изграждане на шахти, разходи за материали и труд. Елементите на разходната калкулация на Виваком за инвестиционните разходи и предложеният начин на изграждане до голяма степен съвпадат с тези, предложени от конкурентните предприятия. Въз основа на инвестиционните разходи се изчислява стойност на изграждане на един километър канална тръба и на тази база се изчислява месечната амортизация.

В калкулацията се използват следните ограничения и параметри:

1. Инвестиционни разходи. Изчислява се настоящата стойност на актива канална мрежа като за база се използва изграждането на хипотетична такава по съвременни цени за проектиране, строителни дейности и узаконяване, цени за материали и труд, при следните ограничения:

- среден брой на положените канални PVC тръби с диаметър 75/110 мм – 3 броя PVC тръбите с диаметър 110 мм са не по-малко от 50%;
- Положени защитни тръби в една канална тръба – 3 броя с диаметър 32/40 мм;
- Резервиран капацитет за аварийни нужди – 1 защитна тръба на 3 PVC канални тръби;
- Дял на широк изкоп в общите изкопни работи до 35%;
- Дял на положените в бетонов кожух канални PVC тръби до 20%;
- Среден брой шахти с един/два капака на 1000 м канална мрежа – 22 броя.

2. Ползният живот на каналната мрежа е приведен в съответствие с изискванията на Методиката и е изменен съответно на 40 г.

3. Отчитане цената на капитала на базата на определена съгласно Приложение 1 към настоящия документ за съществуващата пасивна физическа инфраструктура, от КРС среднопретеглена цена на капитала (WACC) в размер на 4,59%, начислен върху заетия капитал в каналната мрежа - стойност на каналната мрежа по текущи цени, намалена с коефициента на амортизиране на активите за тази група.

3.1. При определянето на цени за достъп единствено до новоизградена за целите на разгръщането на мрежи с много голям капацитет пасивна инфраструктура се прилага премия за риск. Тогава се отчита цената на капитала на базата на определена съгласно Приложение 1 към настоящия документ за новоизградена пасивна физическа инфраструктура, от КРС среднопретеглена цена на капитала (WACC) в размер на 6,41%, начислен върху заетия капитал в каналната мрежа - стойност на каналната мрежа по текущи цени, намалена с коефициента на амортизиране на активите за групата на новоизградените трасета.

Пасивната инфраструктура, за която може да се прилага този размер на WACC, следва да е пусната в експлоатация след влизането в сила на мерките от настоящия анализ, тъй като премията не се прилага за съществуващи активи.

4. Процент на напълно амортизираната канална мрежа не по-малък от % (търговска тайна).

5. Разходи за охрана, на база среден разход за охрана на една шахта (при 22 шахти на 1000 м) от каналната мрежа, изчислени по текущи цени на действащи към момента на оценката договори.

6. Разходи за ремонт – делът им не следва да надвишава 5% от разходите за амортизация.

7. Други разходи – разходи за билинг и фактуриране, събиране на дължими суми, общи управленски, финансови дейности във връзка с предоставяне на услугата – не повече от 3% от разходите за месечен абонамент.

8. Печалба – не по-висока от 10%.

Цените за канална тръба, определени съгласно модела служат за основа за определяне на крайните цени за защитна тръба или кабел, които се заплащат за предоставения достъп до каналната мрежа. При определяне на крайната цена се отчита ефективно заетата площ. Ефективно заета площ се определя по формула, както следва:

$$S = \{(D_{\text{тр./к}} * 1,6) / 2\}^2 * \pi$$

Където:

S е сечението на защитна тръба или кабел, положени в канална тръба

D_{тр./к.} е диаметър на защитна тръба/кабел

1,6 е коефициент, обуславящ разполагането на защитните тръби/кабелите в каналната мрежа при технически допустими условия

$\pi=3,14$

При разработването на формулата за изчисляване на ефективно заетата площ КРС е използвала добра практика на регулаторните органи във Франция, Португалия и Испания и е отразила препоръките на стандарт ANSI/TIA/EIA 569-A „Commercial Building Standard for Telecommunication Pathways and Spaces”, като във формулата за изчисляване на запълването на канална тръба е избрала максимален коефициент на запълване от 40 %.

Формулата е приложима и за всички случаи на полагане на по-малко или повече защитни тръби или кабели в канална тръба.

Формулата се прилага върху цените за ползване на канална тръба, съобразно ценовата листа на одобреното Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура.

Към настоящия момент КРС се е произнесла по отношение на цените за достъп до пасивната инфраструктура – канална мрежа на Виваком, в т.ч. месечните цени, първоначалните цени и цените за други услуги, в рамките на проведените процедури по ЗЕСМФИ. В тази връзка до определяне на цени за услуги, съгласно одобрено Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура, „Виваком България” ЕАД прилага ценовите условия, определени в действащите към съответния момент Общи условия за

достъп до и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура на „Виваком България“ ЕАД по Закона за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура. При преразглеждане на цените по инициатива на Виваком, КРС може да преразгледа и актуализира част от параметрите на модела.

Този подход е описан като добра практика от Комисия по електронни комуникации – КЕК (Electronic communication committee – ECC) към Европейска конференция на пощенските и телекомуникационните администрации – ЕКПТА (European Conference of Postal and Telecommunications Administrations – CEPT) в Доклад 354 от 28 ноември 2023 г. за „Определяне и изчисляване на наличността на пространство в кабелните канали“ ([EEC Report 354 Defining and Calculating Availability of Space in Cable Ducts](https://docdb.cept.org/download/4398) - <https://docdb.cept.org/download/4398>). Този доклад предоставя преглед на настоящите практики в страните от CEPT по отношение на определянето на наличността на пространство, методи за изчисление и други аспекти, свързани със съвместното използване на канали, което може да се превърне в отправна точка за други държави в случай на прилагане на подобно законодателство. Докладът описва възможни съображения в случай, че алтернативен оператор изисква достъп до канали за кабелна инсталация чрез техника на издърпване и собственикът на канали (или доставчик на достъп до канали) твърди, че няма свободно място в каналите. Целта на този доклад е да обобщи настоящите практики на страните от CEPT при определяне и изчисляване на наличността на свободно пространство в канали, които се използват за инсталиране на кабели чрез технология за изтегляне, и да насърчи по-последователен и хармонизиран подход в бъдеще.

Като отчита, че до отмяната на специфичните задължения с Решение №235/2019 г. Виваком прилага разходоориентирани цени чрез описания по-горе модел и за съответния период няма сигнали за поведение от страна на историческото предприятие, което да възпрепятства конкурентните предприятия и разгръщането на техните мрежи, КРС счита, че липсва обективна необходимост за промени в този модел, с изключение на актуализираните стойности на параметрите.

КРС счита, че налагането на задължение за прилагане на разходоориентирани цени за достъп до пасивна физическа инфраструктура (подземна канална мрежа) на Виваком, определени чрез модел е обосновано и пропорционално, предвид установените в т. 3 конкурентни проблеми. Задължението съответства на разпоредбите, заложи в ЗЕС доколкото с него се цели предоставяне на ефикасен достъп, стимулиране на ефективна конкуренция и запазване на условията за разгръщане и разширяване на мрежите с много голям капацитет.

Както се вижда от описанието по-горе, в модела се взимат предвид направените от предприятието инвестиции и се дава възможност да реализира приемливо ниво на възвръщаемост на вложения капитал, като се отчитат рисковете, специфични за конкретен нов инвестиционен проект за мрежа.

С налагането на задължения за ценови контрол по отношение на достъпа до пасивната инфраструктура (канална мрежа) на Виваком КРС счита, че ползите от предвидимите и стабилни цени на едро ще създадат необходимите условия за запазване и разширяване на мрежите с много голям капацитет.

Както вече е посочено по-горе, на практика моделът за определяне на разходите, който КРС налага с настоящия пазарен анализ се използва от Виваком като механизъм за определяне на цените, публикуван в действащите ОУ по ЗЕСМФИ като принципи, начин на разпределение на разходите, причинно-следствени връзки, ограничения и

параметри в калкулациите и алгоритъм на извършване на изчисленията. С налагането му с настоящия анализ не се правят промени в него с изключение на актуализиране на стойностите на параметрите. В тази връзка изпълнението на специфичното задължение за разходоориентираност няма да предизвика допълнителна административна тежест и разходи и не се очаква забавяне във времето.

Прилагането на този модел осигурява регулаторна сигурност и предвидимост в сектора на електронните съобщения. С отмяната на специфичното задължение за разходоориентираност с Решение № 235/2019 г. и изтичането на 12-месечния преходен период, практиката до настоящия момент сочи, че симетричната регулация по ЗЕСМФИ не е достатъчна, за да гарантира сигурност и предвидимост на пазара, предвид ограничените възможности за намеса на регулаторния орган и дългите съдебни процедури. В резултат се създават условия за възникване на конкурентни проблеми, които водят до несигурност и непредвидимост на пазара, поради бавните и тромави процедури. В тази връзка КРС счита, че налагането на специфично задължение за разходоориентирани цени, определени въз основа на модел е ефективен начин за преодоляване на създалата се несигурност и непредвидимост предвид разпоредбите на ЗЕС, изискващи предварително одобрение на цените преди влизането им в сила. Това е съществена разлика със симетричната регулация по ЗЕСМФИ, според която КРС може да се произнесе по определените от мрежовия оператор цени едва след искане за задължителни указания от заинтересована страна. Последното дава възможност на мрежовия оператор да прилага определените от него цени до произнасяне на органа по споровете, включително до произнасяне на съда в случаите на обжалване.

Поради това КРС счита, че чрез налагането на задължението за разходоориентираност на Виваком, с настоящия пазарен анализ, ще се осигури доказано ефективно приложение на модела и ще се преодолеят възникналите конкурентни проблеми и несигурност. По този начин ще се гарантира, че всяка промяна на цените за достъп до канална мрежа на Виваком, като предприятие със значително въздействие на съответния пазар, ще подлежи на предварителна проверка от страна на регулатора на включените разходи с оглед съответствие с наложеното задължение.

Предвид всичко изложено КРС счита, че наложеният модел за определяне на разходите, който следва да се прилага за определяне на разходоориентирани цени от Виваком и е цитиран като добра практика в Доклад 354 от 28 ноември 2023 г. на КЕК е обоснован и пропорционален регулаторен подход за противодействие на конкурентните проблеми установени в анализа и създаване на регулаторна сигурност и предвидимост на пазара.

5. Оценка на очаквания ефект от задълженията

Въз основа на анализа на констатираните конкурентни проблеми (т. 3) КРС достигна до заключението, че при липса на ex-ante регулация на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура възникват бариери за запазването и по-нататъшното развитие на инфраструктурната конкуренция. Вземайки предвид различията в конкурентните проблеми и отчитайки принципа на пропорционалност, КРС съобрази избора на специфични задължения с оглед постигане на посочените в т. 4.1. цели. В допълнение към извършения анализ на пропорционалността и с оглед пълнота на оценката на въздействието на конкретните специфични задължения върху заинтересованите страни и конкуренцията, в тази част КРС посочва ефектите на регулаторните мерки по отношение на развитието на сектора.

Оценката за въздействието на наложените специфични задължения, зависи от пазарното поведение на участниците и от други външни фактори, които трудно могат да бъдат прогнозирани. Като цяло, очакваното въздействие от предложените специфични задължения може да бъде обобщено, както следва:

- задължението за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура на Виваком, съчетано с налагането на задължение за разходоориентираност гарантира развитието на конкуренцията с оглед възможностите на конкурентните предприятия да разгръщат и разширяват мрежи с много голям капацитет. Това ще им даде възможност да предлагат собствени услуги, като по този начин ползвателите ще имат възможност за по-голям избор. Посоченото задължение е от съществено значение, имайки предвид и факта, че в България не се използват услуги на едро за достъп до електронни съобщителни мрежи, въпреки предхождащата регулация на пазарите на едро на локален достъп в определено местоположение и на централен достъп в определено местоположение. Конкурентните предприятия са изградили и продължават да изграждат свои собствени мрежи, поради което нямат интерес да ползват услуги на едро за достъп с изключение на достъпа до пасивната инфраструктура на историческото предприятия. В тази връзка осигуряването на този достъп е от критично значение за запазване на условията за развитие на инфраструктурната конкуренция в България.

- задължението за равнопоставеност гарантира равнопоставено третиране на конкурентите от предприятието със значително въздействие върху пазара, което от своя страна е предпоставка за развитие на конкуренцията.

- задълженията за прозрачност гарантират на заинтересованите предприятия достатъчно информация и яснота в процеса на осъществяване на достъп, включително по отношение на сроковете и процедурите. За търсещите и ползващите достъп до пасивната инфраструктура на предприятието със значително въздействие върху пазара ще бъде осигурена възможност за планиране развитието на мрежите им, отчитайки своевременно всички промени в условията за ползване. Така се гарантира сигурност и предвидимост по отношение на достъпа до пасивна инфраструктура, който е от съществено значение за инфраструктурната конкуренция.

- определянето на разходоориентирани цени ще създаде увереност в участниците на пазара, че чрез цените се възстановяват разходите на Виваком относими към съответната услуга и на историческото предприятие се гарантира възвръщаемост на направените инвестиции. По този начин се постига баланс в отношенията на търсещите достъп и предприятието със значително въздействие върху пазара, тъй като се гарантира липсата на възможност за прилагане на прекомерно високи цени и в същото време се осигуряват условия на задълженото предприятие да продължава да инвестира в разгръщане и поддръжка на пасивната си инфраструктура чрез разходоориентираните цени, които включват и печалба.

Избраните от КРС задължения не се различават в голяма степен от действащите съгласно разпоредбите на ЗЕСМФИ симетрични задължения. Разликата е в детайлизирането им по отношение на задълженото предприятие, както и в процедурите по предварително одобряване на Типовото предложение и цените. В този смисъл избраните задължения не пораждаат допълнителни административни и финансови тежести за задълженото предприятие.

Наред с това налагането на избраните от КРС задължения ще допринесат за запазване на условията за развитие на инфраструктурната конкуренция, като се създава регулаторна предвидимост и сигурност за участниците на пазара. Това ще допринесе за осигуряването на условия за по-нататъшно разгръщане на мрежи с много голям капацитет в интерес на българските граждани при отчитане на инвестициите и иновациите с оглед постигане на целите, залегнали в стратегията „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“.

Въз основа на всичко изложено и като отчита резултатите от направения анализ, КРС е на мнение, че са налице еднозначни доказателства в подкрепа на избраните специфичните задължения, като тяхното прилагане ще се отрази в осигуряване на регулаторна сигурност и предвидимост, която е в основата на създаване на благоприятни условия за конкуренция в интерес на ползвателите без да генерира допълнителни административни и финансови тежести за задълженото предприятие.

VI. ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ И КОНСУЛТАЦИИ С ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ И С ОРГАНА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ РЕГУЛАТОРИ В ОБЛАСТТА НА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ. СЪТРУДНИЧЕСТВО С КОМИСИЯТА ЗА ЗАЩИТА НА КОНКУРЕНЦИЯТА

С Решение № 41 от 22.02.2022 г., КРС откри процедура за обществено обсъждане на проект на решение за определяне, анализ и оценка на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. В рамките на общественото обсъждане постъпиха становища от „А1 България“ ЕАД (А1), „Виваком България“ ЕАД (Виваком), „Йеттел България“ ЕАД (Йеттел), и Сдружение за електронни комуникации (СЕК, сдружението). Изготвеният Проект е съгласуван и от Комисията за защита на конкуренцията (КЗК).

Постъпилите становища в цялост са представени в раздел VII „СТАНОВИЩА НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И КОМИСИЯТА ЗА ЗАЩИТА НА КОНКУРЕНЦИЯТА, ПОСТЪПИЛИ ПО ВРЕМЕ НА ПРОВЕДЕНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ, ОТКРИТО С РЕШЕНИЕ № 41 ОТ 22.02.2024 Г. НА КРС“ от настоящия документ и са част от процедурата по приемане на окончателния текст на анализа.

В настоящия раздел VI Комисията е обединила становищата, изразени в рамките на общественото обсъждане, според засегнатите въпроси и съответните части на анализа, за които се отнасят, като е изразила общата си позиция по тях. В случаите, когато конкретни въпроси са засягани на няколко места в дадено становище, КРС е обединила бележките по съответния въпрос и е изложила цялостното си виждане по изложените аргументи. В случаите, когато е било възможно, КРС е посочвала и конкретното място от становището, където е направена забележката и са посочени аргументите. Становището на КЗК е отразено в края на настоящия раздел.

А. Общи бележки по разглеждания в проекта пазар:

В становищата си А1, БАБТО, Йеттел и СЕК считат, че Комисията правилно е предприела действия по определяне, анализ и оценка на самостоятелен пазар на едро за достъп до пасивна инфраструктура в България, в съответствие с общите принципи на конкурентното право и специфичните национални условия.

1. Според А1, с действията си по изготвяне на пазарен анализ, КРС отчита наличието на опити от страна на Виваком да предприема действия в посока неправомерно увеличаване на цените за достъп до каналната им мрежа, погизвайки принципите на прозрачност и предвидимост. А1 посочва, че ситуацията на пазара е разгледана много внимателно, а анализът показва професионално и задълбочено познаване на пазарната среда, като е отчетена динамиката и очакваното развитие на пазара чрез анализ на пазарните дялове, изчислени на база приходи и абонати, както и относимите допълнителни критерии.

2. БАБТО подкрепя Комисията за извършването на настоящия пазарен анализ по определяне, анализ и оценка на съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, с цел да се установи наличието или липсата на ефективна конкуренция в съответствие с общите принципи на конкурентното право и специфичните национални условия и налагането, в резултат на такива анализи, на специфични задължения на предприятията с установено господстващо положение,

както в случая на Виваком по отношение на достъпа до пасивна му инфраструктура, най-вече каналната мрежа, за целите на фиксираните електронни съобщителни мрежи. Според БАБТО обаче същият подход трябва да се приложи и спрямо електроразпределителните дружества по отношение на достъпа до стълбовната мрежа. Тези правомощия на Комисията по чл. 150, ал. 1, във връзка с чл. 30, т. 1-4 от Закона за електронните съобщения (ЗЕС) са изключително важни и понякога упражняването им е единствена защита за малките и средни телекомуникационни оператори срещу злоупотреби с господстващо положение. Затова и счита, че Комисията следва да упражни тези си правомощия и по отношение на пазара на достъп до мобилните електронни съобщителни мрежи на съществуващите оператори, като ги определи като предприятия с господстващо положение и им наложи аналогични специфични задължения за допускането на нови предприятия - виртуални мобилни оператори (MVNO), в техните мрежи при прозрачни, равнопоставени и недискриминационни условия и цени на едро.

3. Йеттел приветства приложения от Комисията подход за определяне, анализ и оценка на самостоятелен пазар на достъп до пасивна инфраструктура в България. Според предприятието значимостта на пасивната инфраструктура за развитието на пазарите на електронни съобщения в България е била признавана във всеки един кръг от анализите на КРС на пазарите на едро на локален достъп, като становища относно ключовата роля на каналната мрежа за развитието на пазарите на електронни съобщения в България и с апел за определяне и анализ на самостоятелен пазар на достъп до пасивна инфраструктура са отправяни от голяма част от предприятията във втори и трети кръг на анализ на пазара на локален достъп на едро (пазар 3а от Препоръка 2014/710/ЕС).

Според Йеттел, признаването на важността на каналната мрежа е в съответствие и със заключенията, посочени от Европейската комисия (ЕК, Комисията) в Работния документ на службите на Комисията към Препоръка (ЕС) 2020/2245 относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения⁶⁴ и Препоръка (ЕС) 2024/539 на Комисията от 06.02.2024 г. относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност (Гигабит препоръка). В допълнение Йеттел обръща внимание и на публикуваният от ОЕРЕС доклад за достъпа до физическа инфраструктура в контекста на пазарните анализи, където се разглежда по-задълбочено възможността за определяне на самостоятелен пазар на физическа инфраструктура и факторите, които следва да бъдат отчетени при дефинирането му.

Според Йеттел, предложеният проект на анализ следва и тенденциите в останалите държави-членки за определяне, анализ и оценка на самостоятелен пазар на пасивна инфраструктура. Операторът допълва, че към настоящия момент ЕК е одобрила анализите на три европейски държави, както и на британския регулатор OFCOM през 2019 г. Също така, достъпът до пасивна инфраструктура се регулира и като спомагателна мярка на пазара на едро на локален достъп в определено местоположение (пазар 1 от списъка с пазари към Препоръката за съответните пазари от 2020 г., респ. пазар 3а от Препоръката от 2014 г.) в преобладаваща част от държавите-членки.

⁶⁴ Препоръка (ЕС) 2020/2245 относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, подлежащи на регулиране ex ante в съответствие с Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения

В заключение, Йеттел изразява категоричната си подкрепа в полза на изготвения пазарен анализ и необходимостта от *ex ante* регулиране на пазара на достъп до пасивна инфраструктура в България. Според Йеттел, предложените в настоящото становище допълнения по предвидените специфични задължения ще допринесат за осигуряването на равнопоставени условия за развитие на инфраструктурната конкуренция в страната с оглед постигането на заложените в стратегията „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“ и Националната програма за развитие на България 2030 цели за повсеместна свързаност чрез разгръщането на високоскоростни и свръхвисокоскоростни мрежи.

4. От страна на **СЕК** се посочва, че след обстойно запознаване с Проекта изказват съгласието си относно констатацията, с която Комисията определя пазара на едро на предоставяне на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура като пазар, подлежащ на *ex-ante* регулиране. Съгласна са също така с извършения анализ и оценка, относно наличието или липсата на ефективна конкуренция на него. Приемат за обоснован обхвата на пазара, както и неговата структура.

Становище на КРС

В настоящия анализ на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, КРС отчита, че достъпът до пасивната инфраструктура е от ключово значение за осигуряването на условия за ефективна конкуренция в сектора на електронните съобщения и е значим фактор за технологичното развитие на мрежите на конкурентните предприятия. Наред с това се съобразява с отправеното от ЕК искане да следи отблизо и постоянно развитието на пазара, включително честотата и резултатите от разрешаването на спорове относно достъпа до физическа инфраструктура и всички свързани въпроси, които могат да имат отрицателно въздействие върху конкуренцията, по-специално в областите, които все още не са обхванати от алтернативни физически инфраструктури и ефекта на влезлия в сила Закон за електронните съобщителни мрежи и физическата инфраструктура (ЗЕСМФИ).

Доколкото стълбовната мрежа на електроразпределителните дружества е широко използвана, КРС много подробно е анализирила взаимозаменяемостта на двата продукта и е достигнала до извода, че не принадлежат на един продуктов пазар. Повече сведения са представени по-долу към становищата на заинтересованите страни по обхвата на пазара.

По отношение на предложението на БАБТО за разглеждане на пазара на достъп до мобилните електронни съобщителни мрежи на съществуващите оператори, КРС счита, че не е относимо към поставения на обществено обсъждане проект на решение за определяне, анализ и оценка на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

5. В становището си, **Виваком** изразява недоволство от непредоставянето на допълнителен срок за целите на общественото обсъждане, като определя решението на КРС като непоследователен подход, доколкото в множество предишни производства административният орган е отчитал нуждата от допълнително време на предприятията за анализ на представената информация и съответно за предоставяне на аргументирани с доказателства становища. Дружеството твърди, че е налице необходимост от анализ за изпълнение на целите за насърчаване на инвестиции във физическа инфраструктура, тъй като предложения от КРС проект на

пазарен анализ не кореспондира на преследваните от секторното законодателство цели за насърчаване на ефикасни инвестиции в пасивна инфраструктура. Предприятието счита, че целта на европейската секторна регулаторна рамка е постепенно да се намаляват секторните правила *ex ante* успоредно с развитието на пазарната конкуренция и в крайна сметка електронните съобщения да се уреждат единствено от правото за защита на конкуренцията.

Според Виваком регулацията по ЗЕСМФИ е позволила на алтернативните предприятия да изградят значителна по дължина инфраструктура, равняваща се на повече от 1/3 от историческата такава, управлявана от Виваком. В тази връзка предприятието обобщава, че не са обсъдени причините за липса на търговски интерес за инвестиции на Виваком, управляващо най-голямата подземна инфраструктура, но и заявените инвестиции от алтернативните оператори.

Виваком твърди, че проектът на решение не кореспондира и с обявените от Европейската комисия основни принципи за регулиране на конкуренцията при изградени оптични мрежи, които са посочени в Бялата книга за нуждите на Европа от цифрова инфраструктура⁶⁵. Според предприятието, от самото начало на либерализацията на сектора на електронни съобщения, крайната цел е била ограничаване на секторната регулация и след преходен период да се премине към пазарно ориентирана обстановка, която е подчинена единствено на правилата на конкурентното право. Този процес беше приключен вече успешно като регулаторът цели да обърне този процес без да отчита постигнатата силна инфраструктурна конкуренция.

Според Виваком комисията не е отчетла смяната на парадигмата в секторната регулация, при която се разчита на симетрични задължения за регулиране на достъпа до пасивна инфраструктура при защита на инвестицията на оператори в нови оптични мрежи. Както посочва ЕК в Бялата книга за нуждите на Европа от цифрова инфраструктура⁶⁶, асиметрична регулация с налагане на специфични задължения е допустима само когато е необходима да адресира постоянни пазарни провали, което не е доказано в мотивите на настоящия проект на решение.

Предприятието счита, че необосновано проектът на решение предвижда налагане на максимален обем регулаторни задължения без да се държи сметка, че Виваком е на практика идентично регулирано предприятие чрез нормите на ЗЕСМФИ и подзаконовите актове, издадени на негово основание. Виваком счита, че предлаганите специфични задължения не са обосновани като пропорционални, което изисква да се отчетат разходите и ползите, когато е възможно, обосновани от гледна точка на целите на закона и основани на характера на проблема, идентифициран от комисията в пазарния анализ. Предприятието твърди, че в решението на КРС не е отчетено, че в дадени райони Виваком изгражда мрежата си подземно едновременно с новонавлизащи оператори, с което необосновано се засяга направените инвестиции в разгръщане на мрежи с много голям капацитет от страна на Виваком.

Според Виваком КРС цели да наложи безусловно задължение за предоставяне на достъп до физическата инфраструктура, в резултат на което прави невъзстановима всяка инвестиция в нова пасивна (физическа) инфраструктура от страна на Виваком.

⁶⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/white-paper-how-master-europes-digital-infrastructure-needs>

⁶⁶ Стр. 34

Историческото предприятие посочва, че фокусирането на регулацията чрез налагане на асиметрични специфични задължения на Виваком при действието на симетрични задължения за останалите участници ще има негативния ефект да изкриви конкуренцията на пазара на достъп на едро до пасивна инфраструктура като операторите се насочват изцяло към ползване на инфраструктурата на Виваком, докато при изграждане на собствена инфраструктура не инвестират с цел нейното споделяне.

Предприятието обвинява КРС за „крайно негативни ефекти“ от регулацията в периода 2011 г. – 2021 г. довела до свободно разполагане на кабелни трасета от над 70% от ползвателите на канална мрежа, поради факта, че Виваком е извършвало проверките си на един и същи район във времеви период между една и две години. Това според предприятието е следствие на ограниченията на разходите за такива проверки и на изричните искания на операторите за намаляване на интензитета на проверки, включително и при действието на ЗЕСМФИИ. Виваком твърди, че описаното и дадените от КРС указания за изменение на типовото предложение е позволило на операторите да полагат трасета без съобразяване с (а) необходимостта от резервиране на капацитет за собствени нужди (от 15% между две съседни шахти), (б) необходимостта от осигуряване на капацитет за аварийни нужди (ресурс определен от КРС в размер „до една тръба“) и не на последно място (в) ограничението по типово предложение всяка канална тръба да не се запълва с повече от 75% от сечението на тръбата.

Виваком посочва, че резултатите от наложените от КРС специфични задължения по реда на ЗЕС са:

➤ Недостъпност в голяма степен в централните градски части на каналната мрежа на Виваком поради непроходимост, презапълване и разрушаване, счупване и разбиване на тръби в тръсене на допълнителни възможности за полагане на трасета.

➤ Невъзможност за изваждане на кабели без нарушаване на целостта на останалите положени кабели и мрежи в каналната мрежа на Виваком. Последното е причина нито един оператор да не пристъпва към изваждане кабелите си поради предвидената отговорност за причиняване на щети на трети ползватели на каналната мрежа.

➤ Тотално компрометиране на модела на КРС за прилагане на разходоориентирани цени. Посочените над 70% от операторите полагат самостоятелно при условията на самоуправство кабелни трасета без да заплащат на Виваком дължимите цени за проучване на заявление, съгласуване на работен проект, достъп и контрол, присъствие на служител на Виваком в работно и извънработно време и обработване на заявления за предоставяне на информация.

➤ КРС необосновано базира настоящия си анализ на информация за положени нерегламентирано кабели, които са открити от Виваком и се таксуват на базата на съставен констативни протоколи за наличието им. Ползването на тези данни е необосновано, защото според Виваком, нерегламентирано положените кабели водят до нарушаване на целостта на каналната мрежа, застрашават други регламентирано положени трасета преклудират възможностите за ползване на

авариен достъп и като цяло не позволяват на Виваком да предоставя качествена услуга и на тази база да инвестира в канална мрежа (насърчаване на инвестициите е основна цел на ЗЕС и ЗЕСМФИ). Нещо повече – нерегламентирано положените кабели не само нарушават икономическите интереси на Виваком, но и конкурентната среда като чрез тяхното полагане се търси незаконосъобразно конкурентно предимство пред останалите ползватели на каналната мрежа, които са положили регламентирано своите трасета.

Предприятието подчертава, че няма данни в пазарния анализ КРС да е обсъдила и наложените от самата нея ограничения за запълване на каналната мрежа на Виваком и как тези ограничения в проценти се съотнасят към процентите на общата дължина на каналната мрежа на Виваком. По-конкретно не са обсъдени представените пред КРС проценти на недостъпност на каналната мрежа⁶⁷ като регулаторният орган не е извършил задължителната за случая проверка на тези изложени от Виваком твърдения. Не са обсъдени и причините за изрично посоченият факт във въпросника, а именно че Виваком няма търговски интерес и в тази връзка няма намерение да инвестира в канална мрежа. В тази връзка Виваком заявява, че основната причина за липсата на търговски интерес за инвестиции в канална мрежа от страна на предприятието е именно на описаната фактическа обстановка с недостъпност на каналната мрежа поради неправомерно положени кабели.

Предвид изложеното Виваком изисква от регулатора при отчитане на посочените по-горе ограничения и причини за отказ за полагане на кабелни трасета за целите на анализа КРС да извади от общия брой километри положени кабели в каналната мрежа на Виваком дължината на всички нерегламентирано положени такива (и таксувани единствено на база на констативни протоколи за наличието им). Според Виваком за база на извършване на такова изчисление следва да се съотнесат одобрените от КРС основания за отказ по типовото предложение (няма разлика с действащите общи условия) към посочените от КРС ограничения на хипотетична канална мрежа (брой тръби, сечения и т.н.). Дружеството посочва, че липсата на такова изчисление би довело до неправомерно и тенденциозно позоваване на непроверени и компрометиранни данни. Тези данни биха били компрометиранни доколкото включват дължини на неправомерно положени кабелни трасета в противоречие с всички наложени от КРС ограничения (ограничения за предоставяне на достъп и ограничения на хипотетичната канална мрежа).

Виваком твърди, че с Решение № 246/2011 г. задължението за осигуряване на достъп до информационни системи или бази данни за предварителни заявки, предоставяне, заявяване, обслужване и искания за ремонт е въведено от КРС без да се позволи включване на разходи в модела за ценообразуване за поръчка и въвеждане на софтуер за оторизиран онлайн достъп до база данни за наличността на каналната мрежа на предприятието. Според дружеството КРС е била наясно, че (а) въвеждане на такова задължение предполага наличие на актуална информация за цялата канална мрежа, свободен/зает капацитет, което изисква сериозни разходи и (б) свободното и неконтролирано нерегламентирано полагане на кабели компрометира ползите и необходимостта от такава база данни. С оглед забраната за крос-субсидиране по ЗЕС

⁶⁷ Изрично посочени проценти на база на статистически данни в придружителното писмо към „Въпросник за проучване на селищна пасивна инфраструктура и оптични влакна“

и наличната такава по общото конкурентно право Виваком посочва, че КРС е била наясно, че без алокиране на разходи за изпълнение на това задължение в рамките на модела и разчетите за предоставяне на достъп до каналната мрежа, последното няма как да бъде изпълнено. В тази връзка и Виваком счита, че е било лишено от възможност да отдели ресурси за извършване на необходимия оглед и анализ на реалното състояние на цялата получена след приватизацията канална мрежа.

Предприятието твърди, че в резултат от приложеното от КРС ограничение по ЗЕС:

- ◆ Виваком и до настоящия момент черпи информация за наличността и заетостта на своята канална мрежа единствено по документи – информация от приватизационния договор, конкретни сключени договори за достъп и съответно съставени констативни протоколи за положени нерегламентирано кабелни трасета.
- ◆ КРС базира своя анализ на документалната проверка на Виваком без реална представа за фактическото положение с наличността и заетостта на каналната мрежа.

Доколкото данните за изградена мрежа (включително от преди повече от 20-30 години) не кореспондират с налична към настоящия момент такава, предприятието счита, че най-важния извод на КРС: „Подземната канална мрежа на Виваком отговаря на изискването за наличност, предвид изградената канална мрежа в ... (търговска тайна) населени места“ е неверен и съответно водещ до необосновани и незаконосъобразни заключения.

Според Виваком определеният съответен пазар в проекта на решение не съответства на правото на Европейския съюз и националните условия, както и не отчита приложимите Насоки за пазарен анализ и оценка на значителната пазарна сила, съгласно регулаторната рамка на ЕС за мрежите за електронни съобщения и услугите („Насоките за пазарен анализ“)⁶⁸, които от своя страна обобщават практиката на Европейската комисия („ЕК“) по приложение на конкурентното право. Дружеството счита, че определянето на съответния пазар на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура следва да се осъществи при съобразяване на фактическата ситуация на националния пазар, така и установените принципи на конкурентното право, което не е направено с проекта на решение на КРС.

Според Виваком липсва анализ на пазарите на дребно като отправна точка на пазарния анализ. Предприятието посочва, че основен правен принцип съгласно Насоките за пазарен анализ е осъществяване на въздействие върху пазарите на едро единствено при липса на ефективна конкуренция на пазарите на дребно.

Обратно, в проекта на решение на КРС се определя съответен пазар на едро без да се разглеждат пазарите на дребно, които са задължителна отправна точка за всеки анализ на съответен пазар. Поради това Виваком счита, че проектът на решение на КРС не съответства на чл. 150, ал. 1 и ал. 2 и чл. 154, ал. 3 от ЗЕС (съответно чл. 64(1) и 67(2) от Директива (ЕС) 2018/1972), както и на чл. 20, ал. 1 и ал. 4 от Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните

⁶⁸ Съобщение на Комисията — Насоки за пазарен анализ и оценка на значителната пазарна сила съгласно регулаторната рамка на ЕС за мрежите за електронни съобщения и услугите (Текст от значение за ЕИП), С/2018/2374, ОВ С 159, 7.5.2018.

пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара (Методиката на КРС), който повтаря чл. 154, ал. 3 от ЗЕС, както и чл. 152, ал. 1 (съответно чл. 64(3) от Директива (ЕС) 2018/1972) във връзка с т. 16-17 от Насоките за пазарен анализ:

Виваком счита, че с настоящия проект КРС неоснователно, непоследователно и неаргументирано изоставя досегашната си регулаторна практика като не прилага един от основните принципи при дефиниране на пазарите, подходящи за регулиране *ex ante*, като започне своя анализ от пазарите на дребно. Както е посочено в съображение 29 от преамбюла на Директива (ЕС) 2018/1972 „целта на всяка *ex ante* регулаторна намеса е да бъдат постигнати ползи за крайните ползватели, като се осигури ефективна конкуренция на пазарите на дребно на устойчива основа. Задължения на равнище пазар на едро следва да се налагат, когато в противен случай не е вероятно един или повече пазари на дребно да се превърнат в действително конкурентни при липсата на такива задължения. ...Анализът на ефективната конкуренция на ниво търговия на дребно и търговия на едро се провежда в дългосрочна перспектива за определен период от време и се основава на правото в областта на конкуренцията, включително, когато е уместно, съответната съдебна практика на Съда. Ако се стигне до заключението, че пазарите на дребно ще бъдат реално конкурентоспособни без *ex ante* регулиране на съответните пазари на едро, тогава националният регулаторен орган следва да направи заключението, че на съответното ниво на търговия на едро вече не е необходимо регулиране“.

Виваком посочва, че съгласно т. 15-16 от Насоките за пазарен анализ „отправната точка за определянето на пазари на едро, които подлежат на регулиране *ex ante*, следва винаги да бъде анализът на съответния пазар или пазари на дребно. НРО следва да определят дали базовият пазар или пазари на дребно са конкурентни в перспектива без регулиране на пазарите на едро въз основа на констатирането на самостоятелна или съвместна значителна пазарна сила и следователно дали липсата на ефикасна конкуренция е трайна“. Съгласно т. 18 от Насоките за пазарен анализ, ако базовият пазар или пазари на дребно са конкурентни в перспектива съгласно модифицирания подход „на зелено“, НРО следва да заключи, че на равнището на пазара на едро вече не е необходимо регулиране. Влязлото в сила Решение № 235/18.06.2019 г. от предишния кръг на пазарен анализ на пазара на локален достъп на едро е изцяло базиран на този подход, както и Решение № 222/30.06.2022 г. за анализ на пазара на едро на резервиран капацитет. В тази връзка Виваком счита, че доколкото КРС не е следвала утвърдения вече от самата нея регулаторен подход в обсъждания пазарен анализ, то последният не кореспондира с принципите за предвидимост и законосъобразност по чл. 5 от ЗЕС.

Видно от проекта на решение КРС не започва своя анализ от пазара на дребно, а директно пристъпва към дефиниране на пазар на едро, което е в пряко противоречие с Директива (ЕС) 2018/1972. В тази връзка Виваком обръща внимание на следното:

Отпадането на наложените на Виваком специфични задължения чрез Решение № 235/18.06.2019 г. КРС аргументира по следния начин: „при липса на регулация на свързания нагоре по веригата пазар на локален достъп в определено местоположение, на пазара на дребно на ширококолентов достъп не са налице предпоставки нито за историческото предприятие самостоятелно, нито за историческото предприятие и основните му конкуренти съвместно, да се възползват от господстващо поведение до степен на съществена независимост от конкуренти, клиенти и крайни потребители“. От 2019 г. не са налице доказателства за настъпили изменения на пазара на

електронни съобщителни услуги, които да са в състояние да обосновават промяна в посоченото и основно заключение на КРС. Нещо повече – не е установен (и дори не е разглеждан) проблем от страна на КЗК, който да пречат развитието на ефективна конкуренция в сектора. По-конкретно за целия период от 2019 г. до настоящия момент не е налице нито едно доказателство, че общото конкурентно право не е достатъчно за установяване на ефективната конкуренция на който и да е пазар на предоставяне на електронни съобщителни услуги. Обратно, в решенията си КЗК изрично и последователно сочи, че настоящата регулация по ЗЕСМФИ е напълно достатъчна за да реши евентуалните проблеми в сектора. В тази връзка според Виваком КРС най-малкото е задължена да дефинира пазар на дребно, за който е изпълнено условието, че няма да бъде конкурентен без ex ante регулиране на съответните пазари на едро. Такъв пазар на дребно е трудно да се идентифицира и с оглед действието на Решение № 222/30.06.2022 г. на КРС, където също е посочено, че пазарът на резервиран капацитет на дребно, при липса на регулация на свързания пазар на едро, се характеризира с устойчива във времето конкуренция.

Виваком посочва, че КРС не се е съобразила със задължението при определяне на съответен пазар да направи оценка на пазара на дребно като приложи модифициран greenfield подход, съгласно който регулаторът е длъжен да отчете друга приложима към сектора регулация (в случая ЗЕСМФИ) и предстоящия за приемане от ЕП Регламент за гигабитовата инфраструктура. КРС е следвало да представи доказателства, че е налице конкурентен проблем на ниво пазар(и) на дребно при спазване на ЗЕС и Директива (ЕС) 2018/1972, който да обоснове определянето на съответен пазар на едро като подходящ за регулиране ex ante. Според предприятието, КРС е необходимо първо да докаже, че заключенията направени в Решение № 235/18.06.2019 г. и Решение № 222/30.06.2022 г. по отношение на пазарите на дребно не са валидни и е оправдано дефинирането на пазар на едро, който се намира във вертикала над дерегулираните от комисията пазари на едро на локален достъп и резервиран капацитет. Директива (ЕС) 2018/1972 и ЗЕС не допускат определянето на пазари на едро без преди това да е установено, че базовите пазари на дребно са неконкурентни в перспектива без регулиране на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура на едро въз основа на констатирането на самостоятелна или съвместна значителна пазарна сила и следователно липсата на ефикасна конкуренция е трайна. В случай че се направи анализ на пазара на дребно на широколентов достъп до интернет и пазарът на резервиран капацитет на дребно, Виваком счита че КРС не би могла да стигне до заключение за необходимост от регулиране на пазар на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

Виваком посочва, че липсата на анализ на пазарите на дребно, което е отправната точка за определяне на пазар на едро, води до неправилно приложение на разпоредбите на ЗЕС и Методиката на КРС, поради това че не се отчетат всички продукти, които са определени за взаимнозаменяеми с достъпа до подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи, както и не са отчетени законовите изисквания за разполагане на мрежи и по-специално задължителната за прилагане от операторите законова алтернатива за разполагане на мрежи по на чл. 63, ал. 2, т. 3 от ЗЕСМФИ.

КРС не е изяснила когато разглежда пазара на едро спрямо кои пазари на дребно е свързан вертикално разглежданият пазар на едро и кои са вертикално свързаните междинни пазари на едро, непосредствено над пазара на дребно. Последното е особено важно, защото КРС е дерегулирала два от пазарите на едро за достъп до фиксирани мрежи, които са вертикално свързани с предложения за определяне от КРС пазар на

едро на достъп до пасивна физическа инфраструктура (пазарът на едро на локален достъп, дерегулиран с Решение № 235 от 18 юни 2019 г., и Решение № 222/30.06.2022 г., както и предходно Решение № 412 от 11.08.2016 г.) Останалите пазари на едро, които са вертикално свързани с предложения от КРС за дефиниране пазар на едро с настоящия проект на решение, са дерегулирани отдавна от КРС или не са били изобщо предмет на регулиране *ex ante*. Виваком счита, че при положение, че към момента няма действаща регулация, наложена от КРС на нито един пазар на електронни съобщителни услуги на едро или дребно в България, подход при който се дефинира пазар на едро, който е най-високо във вертикала спрямо пазарите на дребно, е необоснован и в пълна противоположност на изискванията за осъществяване на анализ на съответен пазар.

Във връзка с изложеното според Виваком следва да се отчете и съображение 26 от Насоките за пазарен анализ, съгласно която „в зависимост от националните обстоятелства намиращият се най-нагоре по веригата пазар може да се състои от или да включва по-генерични междупазарни продукти на едро, като например продукти, свързани с достъп до физическа инфраструктура (например достъп до канали) или с пасивен достъп“. Видно от посоченото съображение пазарът на достъп до физическа (пасивна) инфраструктура, който КРС предлага да се обособи в отделен пазар, се разглежда от европейския законодател като междупазарен продукт на едро, който може да е свързан с друг пазар на едро. Виваком посочва, че такова свързване от страна на КРС не е извършено в проекта на анализ и в тази връзка се явява още един аргумент за неправилно дефиниране на предложения за обсъждане пазар.

Виваком е на мнение, че при липса на пазарен анализ на пазара на дребно на широколентов интернет КРС не е отчела действителната конкуренция на пазара на дребно на достъп до интернет, който се характеризира с много на брой конкуренти. При определяне на географския обхват на пазара щеше да се установи, че в по-голямата част от населените места потребителите имат избор между два или повече доставчика, което е достатъчно да се приеме, че е налице ефективна конкуренция. КРС не е представили никакви данни за промяна на конкурентите условия на пазара дребно, която да обосновава определянето на съответен пазар на едро.

Според Виваком прилагането на регулаторен подход, при който не е направен анализ на конкуренцията на пазарите на дребно като отправна точка за преценката на основания за определяне на пазар на едро, противоречи и на чл. 5 от ЗЕС (съответно чл. 3, параграф 4, ал. 2 от Директива (ЕС) 2018/1972), съгласно който при приемане на решенията си КРС спазва принципите за пропорционалност и свеждане на регулаторната намеса до минимално необходимото. Нарушен е и чл. 6 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), съгласно който административните органи упражняват правомощията си по разумен начин, добросъвестно и справедливо като административният акт и неговото изпълнение не могат да засягат права и законни интереси в по-голяма степен от най-необходимото за целта, за която актът се издава. С необоснованото регулиране на пазар на едро при липса на установен конкурентен проблем на пазар на дребно ще се стигне до непропорционално засягане на правата на Виваком поради липса на основание за тяхното налагане.

Становище на КРС

Срокът за предоставяне на становища от заинтересованите страни е в съответствие с разпоредбите на чл. 36 от ЗЕС. В рамките на процедурата по обществено обсъждане е постъпило искане за удължаване на срока единствено от Виваком.

Изложените в искането обстоятелства не обосновават предоставяне на допълнителен срок, доколкото предприятието има значителен опит в дългогодишната практика при изпълнението на предложените специфични задължения. В допълнение изготвянето на годишните въпросници за дейността на предприятията, предоставящи електронни съобщителни услуги, е дейност, относима към заинтересованите страни в сектора на електронните съобщения.

Независимо от постъпилото искане е видно, че предприятието е упражнило правото си в рамките на общественото обсъждане, като е предоставило становище. Големият обем постъпили становища и тяхната обработка са предпоставка за произнасянето на КРС на този етап. По отношение на целите, заложи в европейската секторна регулаторна рамка, КРС посочва, че освен трите общи цели за насърчаването на конкуренцията, развитието на вътрешния пазар и защитата на интересите на крайните ползватели, Директива (ЕС) 2018/1972 е насочена към насърчаване на свързаността и достъпа до мрежи с много голям капацитет (ММГК)⁶⁹, както и тяхното използване, в полза на всички хора и предприятия в Съюза. В тази връзка в съображение 18 на Препоръката за насърчаване на гигабитовата свързаност ЕК отбелязва, че ефективният достъп до физическа инфраструктура е от първостепенно значение за разгръщането на ММГК и когато операторът със ЗВП контролира добре развита физическа инфраструктура, която може да бъде използвана повторно за разгръщане на ММГК и за която не съществува еквивалентна алтернатива, задълженията, произтичащи от Директива 2014/61/ЕС, като цяло не биха били достатъчни за подходящо разрешаване на установените при пазарния анализ проблеми с конкуренцията. Наред с това в преамбюла на Препоръката от 06.02.2024 г. ЕК посочва, че в резултат на развитието на конкуренцията на пазарите на електронни съобщения, на този етап регулирането *ex ante* следва да се съсредоточи само върху оставащите пречки пред конкуренцията. В този смисъл от страна на ЕК се препоръчва преди да наложат каквото и да е задължение за достъп до мрежите, НРО да оценят дали само налагане на достъп до физическата инфраструктура би представлявало пропорционално средство за насърчаване на конкуренцията и интересите на крайните ползватели. Видно от изложеното твърдението на Виваком за *преследваните от секторното законодателство цели за насърчаване на ефикасни инвестиции в пасивна инфраструктура* не е относимо.

По отношение на твърдението, че регулацията по ЗЕСМФИ е позволила на алтернативните предприятия да изградят значителна по дължина инфраструктура, КРС обръща внимание, че този закон урежда достъпа до съществуваща физическа инфраструктура и нейните сервитути именно с оглед улесняване разгръщането на ММГК. В този смисъл заложените в ЗЕСМФИ цели са насочени към използване на вече изградената инфраструктура с оглед намаляване на разходите за разгръщане на ММГК и намаляване на административната тежест при изграждане на физическа инфраструктура, но не се отнася до стимулиране изграждането на нова физическа инфраструктура, която да дублира съществуващата.

КРС посочва, че към настоящия момент Бялата книга е в процедура на обществено обсъждане, като в нея се очертават действията на ЕК, които с най-голяма степен на вероятност ще са валидни в сектора на електронни комуникации. Редно е да се отбележи, че цитираният от Виваком абзац се отнася до политиката за достъп до оптични мрежи. Направеният в текста на Бялата книга извод е относим към пазарите, включени в обхвата на действащата Препоръка (ЕС) 2020/2245 т.е. пазар на едро на

⁶⁹ Съгласно определението по чл. 2, т. 2 от Директива (ЕС) 2018/1972

предоставяне на локален достъп на определено местоположение (пазар 1)⁷⁰ и на едро за резервиран капацитет (пазар 2)⁷¹. Относно пазара, обект на настоящия анализ, като генерален извод по темата⁷² е казано, че „само пазарите за физическа инфраструктура могат да бъдат разгледани за регулиране ex ante (като постоянна пречка за развитието на електронните съобщителни мрежи) в съответствие с наскоро приетата Препоръка на Комисията от 6.2.2024 година относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност.

В тази връзка, изготвеният проект за определяне, анализ и оценка на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура не само не противоречи на предходните решения на КРС за пазар 1 и пазар 2, а и отчита тенденцията, която се предвижда от ЕК в секторната регулация.

КРС посочва, че предвидените специфични задължения съответстват на разгледаните конкурентни проблеми, както се вижда от анализа на пропорционалността в т. 4.2. на Раздел V от проекта. Като отчита бележките на ЕК⁷³, по отношение на дерегулацията на пазар 3а от Препоръка 2014/710/ЕС относно необходимостта КРС да следи отблизо и постоянно развитието на пазара, включително и честотата и резултатите от разрешаването на спорове, КРС счита, че на този етап ефективността на симетричната регулация, по специално за гарантиране на стабилни и ясни условия за алтернативните оператори, които са разгърнали своята мрежа, разчитайки на регулирания достъп до канална мрежа е недостатъчна. Както се посочва и от ЕК, следва да се има предвид, че достъпът до каналната мрежа на историческото предприятие е изиграл решаваща роля за развитието на българския пазар на широколентови услуги и разгръщането на алтернативни оптични мрежи. В допълнение, видно от анализа независимо от симетричната регулация към настоящия момент алтернативните канални инфраструктури не са повсеместно разпространени както инфраструктурата на Виваком.

Наред с това следва да се има предвид, че според действащата регулаторна рамка в райони, в които предприятието със значително въздействие върху съответния пазар изгражда електронна съобщителна мрежа едновременно с новонавлизащи предприятия не се налагат задължения за достъп до ММГК, но това не се отнася и до физическата инфраструктура. В тази връзка твърденията на Виваком, че в решението на КРС това не е отчетено, с което необосновано се засяга направените инвестиции в разгръщане на мрежи с много голям капацитет от страна на Виваком, е неотносимо.

Както се посочва и по-горе при наличие на добре развита физическа инфраструктура, която може да бъде използвана повторно за разгръщане на ММГК и за която не съществува еквивалентна алтернатива, симетричната регулация не е достатъчна за подходящо разрешаване на проблеми с конкуренцията. В този смисъл са и бележките на ЕК към КРС по отношение на дерегулацията на пазар 3а от Препоръка 2014/710/ЕС. Наред с това данните от анализа сочат, че и при липса на специфични задължения инфраструктурата на Виваком е най-ползвана от операторите, поради което твърденията на Виваком за изкривяване на конкуренцията са неоснователни.

⁷⁰ Решение № 235 от 18 юни 2019 г.

⁷¹ Решение № 222 от 30 юни 2022 г.

⁷² Стр. 36

⁷³ https://www.crc.bg/files/%D0%9F%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%BE%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5/EC_Comments_BG-2019-2155.pdf

КРС обръща внимание, че регулацията в периода 2011 г. – 2021 г. създаде правила и регулаторна предвидимост с оглед стимулиране развитието на устойчива конкуренция. Предвид заложените разходи за охрана в цените за месечен абонамент за ползване на каналната мрежа на Виваком, са осигурени условия за ограничаване на свободно разполагане на кабелни трасета. Наред с това както и Виваком отбелязва в становището си КРС залага ограничението по типово предложение всяка канална тръба да не се запълва с повече от 75% от сечението на тръбата. В този смисъл представените от дружеството крайно негативни ефекти не са свързани с действия или бездействия на КРС, тъй като регулаторът не е сезиран от задълженото предприятие и/или от конкурентите, ползващи под наем за изброените ефекти, в т.ч. непроходимост, презапълване и др. за посочения 10-годишен период. Наложена от КРС регулация в цитирания от Виваком период не стимулира самоуправството, в т.ч. самостоятелно полагане на кабелни трасета, а напротив – установява правила и механизми за равнопоставено регулаторно третиране на всички участници на пазара, като в модела за разходоориентирани цени е гарантирано запазването на стимула за задълженото предприятие да стопанисва и управлява този актив.

Съгласно разпоредбите на ЗЕС за целите на изпълнението на регулаторните ѝ функции в т.ч. анализ на съответен пазар, КРС изисква информация от предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи или услуги, прилежащи съоръжения или прилежащи услуги. В тази връзка настоящият анализ е базиран на събраната информация за пасивната (физическа) инфраструктура (канална и стълбовна мрежа), изградена и/или използвана от предприятията за разполагане на фиксирана електронна съобщителна мрежа; извършените с оглед верификация на получената информация проверки; информация за проследяване на изпълнението на задълженията по чл. 15 от ЗЕСМФИ от страна на ЕРМ Запад, ЕР СЕВЕР, ЕР ЮГ, и допълнителна информация от няколко общини, както е посочено в Раздел II на проекта. Доколкото всяко предприятие притежава и/или ползва под наем пасивна инфраструктура за разгръщане на електронната си съобщителна мрежа, информацията която е предоставило на КРС е с достатъчна степен на достоверност предвид факта, че на него предварително са известни данните за изградената и/или ползвана под наем пасивна инфраструктура в съответствие с договори за наем и фактури или заведено в главната книга на дълготрайните материални активи.

КРС посочва, че липсата на намерения за инвестиции в канална мрежа на Виваком са заявени преди проекта на решение за определяне, анализ и оценка на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. Наред с това за периода 2011 – 2021 г. от страна на предприятието са декларирани, както намерения, така и реализирани инвестиции в разгръщането на този актив, което потвърждава факта, че регулаторната намеса създава предвидимост и сигурност за участниците на пазара и стимулира инвестициите. В тази връзка твърденията на Виваком за липса на търговски интерес за инвестиции в канална мрежа, в резултат на регулацията, са неоснователни и противоречат на декларираните от предприятието данни за посочения период.

КРС отбелязва, че задължението за осигуряване на достъп до информационни системи или бази данни за предварителни заявки, предоставяне, заявяване, обслужване и искания за ремонт ползва както искащите достъп, така и Виваком доколкото се осигурява актуална информация за актива канална мрежа. Наред с това както се вижда и от Решение на КРС № 1603/2012 г., с което е одобрено Типовото предложение за достъп до канална мрежа със задължителни указания, регулаторът е дал възможност на задълженото предприятие да докаже разходите за предоставяне на съответните услуги.

КРС обръща внимание, че изложените в рамките на настоящата процедура твърдения на Виваком се различават от предложенията на предприятието за преразглеждане на модела, въз основа на който са определени цените на услугите за достъп до каналната мрежа при втория кръг на анализа на пазара на едро на локален достъп в определено местоположение⁷⁴. Там задълженото предприятие не споменава, че е лишено от възможността да отдели ресурси за необходимия оглед и анализ на реалното състояние на цялата получена след приватизацията канална мрежа. Нещо повече Виваком запазва модела за определяне на цените за достъп до канална мрежа, като го включва като механизъм за ценообразуване в общите условия в съответствие с изискванията на ЗЕСМФИ, като актуализира някои параметри.

По отношение на липсата на **анализ на пазарите на дребно като отправна точка на пазарния анализ**, КРС не отрича, че отправна точка за идентифицирането на пазарите на едро, които подлежат на ex ante регулиране, е анализът на вертикално свързаните пазари на дребно. Това е основният принцип, който комисията е прилагала при извършване на всички пазарни анализи на пазарите от списъка със съответни пазари, включен в актуалната препоръка за съответните пазари. Същевременно, чл. 72 от Кодекса позволява на регулатора да наложи задължение за достъп до физическа инфраструктура самостоятелно, без да е част от съответния пазар в съответствие с Препоръката, при условие че задължението е необходимо и пропорционално.

Услугите за достъп до пасивна инфраструктура, обект на настоящия анализ образуват специфичен генеричен пазар, който не е част от определените в настоящата Препоръка на ЕК пазари, подлежащи на ex ante регулиране. Този пазар е основа за разгръщане на обществените електронни съобщителни мрежи, които се използват за предоставянето на редица услуги на едро, имащи отношение към предоставянето на множество услуги на дребно. Поради това разглежданият пазар не се обвързва директно с конкретен пазар на дребно.

Една от общите цели за развитието на вътрешния пазар, конкуренцията и защитата на интересите на крайните ползватели, съгласно Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета, е насочена към насърчаване на свързаността и достъпа до ММГК. Съображение 187 от Кодекса посочва, че е необходимо да се гарантира, че регулираният достъп до физическа инфраструктура може да се използва като самостоятелно средство за подобряване на конкурентоспособността и динамиката на внедряване на всеки пазар надолу по веригата. В този смисъл, достъпът до пасивната инфраструктура е от критично значение за намаляване на разходите за изграждане на електронни съобщителни мрежи, съответно насърчаване на конкуренцията и постигане на ползи за крайните ползватели. Създаването на регулаторна предвидимост е от съществена важност за насърчаването на ефикасни инвестиции и иновации в ММГК. Продължителното прилагане на последователен и стабилен регулаторен подход е от решаващо значение, за да се изгради у инвеститорите доверието, необходимо за разработването на устойчиви бизнес планове.

Предвид изложеното по-горе, КРС е проследила отблизо развитието на сектора и състоянието на конкуренцията, и вследствие на това е установила наличие на предпоставки за евентуално увреждане на конкуренцията. Основанията за възникване на тези опасения са разписани подробно в т. 2 от Раздел III на проекта на анализ, като в тази връзка е посочено, че липсата на яснота по отношение на условията за предоставяне

⁷⁴ <https://www.crc.bg/bg/statii/972/pazar-na-edro-na-lokalen-dostyp-v-opredeleno-mestopolojenie-i-pazar-na-edro-na-centralen-dostyp-v-opredeleno-mestopolojenie-pazari-3a-i-3b-ot-preporuka-na-ek-2014-710-es-ot-9-oktomvri-2014-g>, стр. 82 и стр. 138

на достъп, основно по отношение на приложимите цени за достъп до пасивната инфраструктура, създава несигурност и непредвидимост за всички контрагенти надолу по веригата. Това възпрепятства инвестиционната политика в средносрочен и дългосрочен план.

В допълнение, наблюдавайки процесите, протичащи на националния пазар на електронни съобщения, КРС отчита и реализираните в последните няколко години редица сделки от страна на Виваком по придобиване на пряк и непряк едноличен контрол върху дружества, които са предприятия, предоставящи обществени електронни съобщения, съгласно разпоредбите на ЗЕС, а именно: „Цифрова кабелна телевизия“ ЕООД (считано от 11.05.2021 г. „Българска Телекомуникационна Компания“ ЕАД (БТК, считано от 05.10.2022 г. наименованието е „Виваком България“ ЕАД) е едноличен собственик на капитала, на 21.07.2021 г. дружеството се заличава след вливане), „Нет 1“ ЕООД (считано от 28.05.2021 г. Виваком е едноличен собственик на капитала на дружеството), „КомНет София“ ЕАД (считано от 11.05.2021 г. Виваком е едноличен собственик на капитала, на 17.09.2021 г. дружеството се заличава след вливане), „Телнет“ ЕООД (считано от 18.07.2023 г. Виваком е едноличен собственик на капитала на дружеството, на 28.09.2023 г. дружеството се заличава след вливане), „Нетуоркс-България“ ЕООД (считано от 31.08.2023 г. Виваком е едноличен собственик на капитала, на 05.03.2024 г. дружеството се заличава след вливане), „ТВН Дистрибуция България“ ЕООД (считано от 31.08.2023 г. Виваком е едноличен собственик на капитала, на 05.03.2024 г. дружеството се заличава след вливане) и Онлайн Директ ЕООД (считано от 20.12.2019 г. „Нетуоркс-България“ ЕООД е едноличен собственик на капитала, на 05.03.2024 г. дружеството се заличава след вливане във Виваком). С Решение № 114/01.02.2024 г. КЗК разреши на „Юнайтед Груп България“ ЕООД, което е част от групата Юнайтед Груп Б.В., осъществяващо контрол върху „Виваком България“ ЕАД, да придобие пряк едноличен контрол върху „Вива Корпорейт България“ ЕООД и непряк едноличен контрол върху „Интернет Груп“ ЕООД, „Пауърнет“ ЕООД и „Булсатком“ ЕООД, които са вписани в регистъра на КРС по т. 1, ал. 1 на чл. 33 от ЗЕС. Както е видно от проекта на анализ, някои от посочените по-горе предприятия притежават и изградена физическа (пасивна) инфраструктура и следователно тези процеси биха могли да рефлектират върху веригата от пазари на едро и свързаните с тях услуги на дребно за крайни ползватели.

Във връзка с гореизложеното, КРС не приема за основателно твърдението на историческото предприятие, че налагането на регулаторни задължения на този пазар е в нарушение на секторното законодателство, както и че проектът на анализ на пазара на достъп до физическа инфраструктура на едро не съответства на Директива (ЕС) 2018/1972 (Кодекса), в която е заложено, че *„целта на всяка ex ante регулаторна намеса е да бъдат постигнати ползи за крайните ползватели, като се осигури ефективна конкуренция на пазарите на дребно на устойчива основа.“* В тази връзка, налагането на задължение на пазара на едро ще доведе до запазване на нивото на конкуренция на електронни съобщителни услуги на дребно постигнато до момента.

Както е посочено по-горе, достъпът до подземна физическа инфраструктура е от съществено значение за разгръщането на електронни съобщителни мрежи и в тази връзка за развитието на пазарите на електронни съобщителни услуги на едро и на дребно. В раздел V от проекта на анализ комисията е идентифицирала конкурентните

проблеми, които биха могли да възникнат, като е оценила влиянието на всеки конкурентен проблем върху пазара. В резултат от този анализ, КРС счита, че липсата на ех ante регулация на този пазар създава възможности за увреждане на конкуренцията както на свързаните пазари на едро, така и на тези на дребно, което в крайна сметка би било в ущърб на крайните ползватели на електронни съобщителни услуги. В допълнение на това, съобразявайки се в максимална степен с Препоръката на ЕК за съответните пазари, преди да наложи задължения, КРС е отчела и наличието на други видове регулиране, които засягат анализирания пазар, а именно мерките, предприети съгласно Директива 2014/61/ЕС, която е транспонирана в ЗЕСМФИ. В резултат на тази оценка, регулаторът е стигнал до заключението, че действащата регулация в съответствие със ЗЕСМФИ не е достатъчна и създава несигурност и непредвидимост за всички контрагенти надолу по веригата, поради което според КРС е необходимо ех ante регулиране на този пазар.

КРС не приема и становището на Виваком, че „не е налице нито едно доказателство, че общото конкурентно право не е достатъчно за установяване на ефективната конкуренция на който и да е пазар на предоставяне на електронни съобщителни услуги“. Изчерпателна оценка за липсата на ефективност на конкурентното право върху пазара за достъп на едро на физическа инфраструктура е направена в контекста на третия критерий при изследването на теста на трите критерия съгласно разпоредбите на чл. 152, ал. 5 от ЗЕС.

Б. Определяне на съответния пазар

Б1. Продуктов обхват на съответния пазар

1. А1 подкрепя дефинирането на продуктовия обхват на пазара а именно, че продуктите за достъп до пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа), предоставяни от историческото предприятие и конкурентните предприятия, могат да се разглеждат като еквивалентни продукти на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура. Също така подкрепя извода, че подземната физическа инфраструктура, изградена за други инфраструктури като предоставяне на електрически ток, ВиК, газ, топлофикация, осветление и др. не е част от продуктовия пазар.

Според А1, стълбовната мрежа също не е част от продуктовия пазар, като предприятието допълва, че стълбовната мрежа е много по-ненадеждна инфраструктура в сравнение с каналната мрежа. Също така предприятието споделя аргументи поради които счита обслужването на електронната съобщителна мрежа, разположена на стълбове, за много по-трудно.

Освен това А1 отбелязва тенденцията електроразпределителните дружества да полагат кабелите си под земя, като не залагат тръби. Поради това, при последващ демонтаж на стълбовете, изградената ЕСМ се премахва и няма алтернатива за нейното възстановяване.

Поради изложените причини, А1 използва стълбовна мрежа единствено и само при липса на подземна канална мрежа или при отказ да бъде предоставен достъп до съществуваща такава.

Становище на КРС:

КРС приема направените допълнения от страна на А1 по отношение на ненадеждността на стълбовната мрежа и трудната ѝ експлоатация, като в тази връзка са направени допълнения на съответните места при взаимозаменяемостта при търсенето.

2. Според БАБТО анализът на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура за разполагане на фиксирани електронни съобщителни мрежи включва два подпазара - на подземна канална мрежа и на стълбовна мрежа. Сдружението счита за коректно разгледаните конкурентно - правни проблеми с каналната мрежа, но счита че стълбовната мрежа, използвана като единствена възможност за изграждане на ЕСМ има значително по-голяма средна тежест, изчислена на отделен абонат. Според БАБТО, в над 5000 малки населени места в България стълбовната мрежа е единствената налична и възможна инфраструктура, представляваща възможност за изграждане на ЕСМ.

Според сдружението, достъпът до стълбовната мрежа на ЕРП се ограничава до две ЕСМ, което ограничава конкуренцията в много населени места. Също така счита че, липсата на контрол на ценообразуването, въпреки заложеното в ЗЕСМФИ изискване за разходоориентирани цени, е довело до това трите ЕРП да прилагат цена на стълб, която се различава с пъти при различните ЕРП.

Становище на КРС:

КРС счита, че видно от предложението на БАБТО за разглеждане на два продуктови подпазара - един на канална мрежа и един на стълбовна мрежа, сдружението подкрепя позицията на КРС, че двата продукта не са взаимозаменяеми, въпреки че не представя конкретни доказателства. Твърденията на сдружението, че трите ЕРП предоставят достъп на различни цени и при различни условия, също е в подкрепа на твърдението на КРС, че двата продукта са коренно различни и не са в обхвата на един и същи продуктов пазар.

Твърдението на БАБТО, че в над 5000 малки населени места в България стълбовната мрежа е единствената налична и възможна инфраструктура, представляваща възможност за изграждане на ЕСМ не е вярно. По данни, представени в КРС, достъпът до стълбове на ЕРП, като единствена възможност е в 21,7% от всички населени места в страната, в които населението е под 13,6% от общото население в страната. В тази връзка и отчитайки факта, че страната се обслужва от три ЕРП, КРС не споделя хипотезата на БАБТО, че стълбовната мрежа на ЕРП има значително по-голяма тежест на абонат.

По отношение на различните цени за достъп до стълбовна мрежа на ЕРП, КРС обръща внимание, че всяка една от цените на трите ЕРП е била проверена за съответствие с Методиката, доколкото КРС е била сезирана със спор за даване на задължителни указания по ЗЕСМФИ. Наред с това следва да се има предвид, че разликата в начина на определяне на разходите за предоставяната услуга се дължи на множество причини, а именно това са три различни предприятия, чийто активи се различават най-малкото по стойност. В допълнение следва да се отчита и различния характер на района, обслужван от различните ЕРП.

Що се отнася до изискването за монтаж на две коти на стълб, то следва да се отбележи, че подобно изискване съществува само при ЕР ЮГ. Също така, съгласно Наредбата за правилата и нормите за проектиране, разполагане и демонтаж на електронни съобщителни мрежи, „броят на кабелите в сноп и прилежащите елементи на ЕСМ може да бъде ограничен от мрежовия оператор, единствено от съображения за

товароносимост на стълбовете при отчитане на резервирания капацитет. Кабелите в снопа могат да бъдат на повече от един оператор на електронно съобщителна мрежа“. По този въпрос КРС е излязла с категорично становище в свое Решение № 46 от 04.02.2021 г., потвърдено от Върховния административен съд с Решение № 6917/11.07.2022 г., че използването на две коти за монтаж на ЕСМ не може да ограничава предоставянето на достъп за два оператора. В допълнение, на свое заседание на 18.04.2024 г. КРС прие Позиция по отношение на разполагане на електронни съобщителни мрежи на различни коти на стълбове, с което счита, че ще се прекратят спекулациите от страна на операторите на ЕСМ по въпроса.

3. Виваком е съгласно, че в обхвата на пазара се включва достъпът до подземна канална мрежа, предназначена за разполагане на електронни съобщителни мрежи, предоставяни както от Виваком и конкурентите му, но счита за необосновано да се изключват следните продукти:

- подземната физическа инфраструктура, изградена за целите на разпределение на електрически ток и осигуряване на осветление;
- стълбовна мрежа на електроразпределителните предприятия (ЕРП);
- стълбовна мрежа на тролейбусния транспорт (съществуваща в населени места с над 10 000 жители);
- стълбовна мрежа, изградена за целите на управление на улично осветление;
- стълбовна мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи;
- съоръжения, които позволяват разполагане на съобщителни мрежи (подземни проходими колектори);
- безжичен достъп в определено местоположение.

В т. 2.1. от становището си, Виваком счита, че при определяне на продуктовия обхват на пазара е направено неправилно заключение, че достъпът до подземна физическа инфраструктура, изградена за целите на разпределение на електрическа енергия или осигуряване на осветление, не може да се разглежда като взаимозаменяем с достъпа до подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи.

Виваком е на мнение, че в анализа на взаимозаменяемостта при търсенето в проекта на решение КРС неправилно се фокусира върху еднократните цени, които не са определящи за решението на предприятията дали да използват подземната физическа инфраструктура на ЕРП за целите на разполагане на съобщителни кабели. Предприятието посочва, че месечните цени за ползване на инфраструктурата, които се заплащат на метър са основните разходи, които са постоянни за разлика от еднократните цени при първоначалното проучване.

В т. 2.2. от становището си, Виваком счита, че КРС неправилно е направила заключение, че от гледна точка на търсенето достъпът до стълбовна мрежа не може да се разглежда за еквивалентен на продуктите на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура. Виваком посочва за практика от страна на „А1 България“ ЕАД и „Комнет България холдинг“ ООД за резервиране на ползването на двете коти, които Електроразпределение юг („ЕР ЮГ“) изисква при ползване на стълбовната мрежа. Според Виваком, посочената практика позволява на резервиралите коти оператори да позволяват/отказват изтегляне на кабелни трасета на трети лица при отчитане на търговските си интереси по региони, като по този начин двата оператора

осъществяват индиректно право на разпореждане със стълбовната мрежа на ЕР ЮГ по отношение на отдаването и на трети лица, включително на Виваком.

В т. 2.3. от становището си, Виваком твърди, че КРС следва да разгледа взаимозаменяемостта на безжичен достъп в определено местоположение.

В т. 2.4. от становището си, Виваком твърди, че при определяне на продуктивния обхват на пазара не е включен достъпът до проходими инсталационни колектори, каквито се използват в гр. София.

Според Виваком, в анализа КРС разчита единствено на предоставената информация от страна на предприятията, осъществяващи електронни съобщения, но не и на информация от страна на мрежовите оператори. В допълнение, Виваком прави и оценка на пазарните дялове на различни мрежови оператори.

Становище на КРС

КРС счита твърденията на Виваком по отношение на обхвата на пазара за тенденциозни и необосновани по следните причини:

Данните на Виваком, получени с въпросник, в изпълнение на Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС, сочат че операторът не използва подземната физическа инфраструктура, (*информацията представлява търговска тайна*).....

.....

.....

.....

.....

..... (*информацията представлява търговска тайна*). В тази връзка, считаме твърдението на Виваком, че използва всичката изброена инфраструктура за невярно.

Невярно е твърдението, че КРС не е анализирала наличността на каналната мрежа на Виваком за целите на определяне на взаимозаменяемостта. Видно от анализа, КРС е анализирала структурата и разположението по населени места на каналната мрежа, което е критерият за наличност на физическата инфраструктура. Същият анализ е направен и за останалите използвани инфраструктури.

По отношение на степента на запълване и наличността на каналната мрежа на Виваком за целите на определяне на взаимозаменяемостта, КРС събра информация с въпросник, одобрен с Решение № 215 от 20.07.2023 г., за броя и вида на тръбите (HDPE и PVC) по населени места, както и за степента на запълване на тези тръби. В отговор на така изисканата информация, Виваком отговори, че не разполага с необходимата разбивка. В тази връзка, предприятието е помолено да направи експертна оценка само за PVC тръбите с Ø 110. В отговор, предприятието твърди, че не разполага с изходни данни, за да направи тази оценка. По отношение на непроходимостта на тръбите, Виваком също не предоставя информация по населени места, с изключение на градовете София и Пловдив.

Въз основа на така подадената информация и факта, че КРС не е била сезирана по чл. 20 на ЗЕСМФИ за изчерпан капацитет на каналната мрежа на Виваком, КРС, въз основа на експертна оценка, прави следните изводи:

- Във всяко населено място има поне една тръба, която да се отдаде под наем.
- Във всяко населено място поне една тръба, която се използва от Виваком.
- С изключение на гр. София и гр. Пловдив, няма проблем със заетостта.

Така направените изводи са относими при извършването на: оценката на взаимозаменяемостта на продуктите за достъп; изчислението на пазарни дялове на база на дължина на каналната мрежа; изчислението на вътрешните доставки и най-важното - при налагането на специфичните задължения.

В тази връзка, КРС счита твърденията на Виваком за необосновани.

При определяне на продуктовия обхват на пазара се цели да се определят тези продукти за достъп, които биха улеснили максимално разполагането на фиксирани електронни съобщителни мрежи. В тази връзка са разгледани всички инфраструктури, които се използват от операторите за разполагане на електронни съобщителни мрежи и в зависимост от степента на взаимозаменяемост, на база на изброени в обяснителната записка критерии, КРС прави оценка до колко те са взаимозаменяеми при търсене и при предлагане.

По т. 2.1. от становището на Виваком, КРС подчертава, че подземната инфраструктура за целите на разпределение на електрическа енергия не се състои от канални тръби и кабелни шахти. Подземната инфраструктура на електроразпределителните дружества се състои от закопани електрически кабели, до които има достъп през изградени шахти. Изключение представлява гр. София. Същото е потвърдено и от Виваком цитирайки факта, че използва достъп до шахти за подход към сгради, но не ползват канални тръби и от А1 в цитираното по-горе становище. В тази връзка, КРС не може да приеме, че подземната инфраструктура на електроразпределителните дружества е взаимозаменяема на каналната мрежа на операторите на електронни съобщителни мрежи.

Аналогична е ситуацията и с инфраструктурата за улично осветление, собственост на общините. Когато уличното осветление е изградено от стомано-бетонни или дървени стълбове, то кабелите за уличното осветление са разположени въздушно. Когато се използват метални стълбове, кабелите са разположени подземно, но в много от случаите те не са разположени в канална мрежа, а са директно закопани.

В тази връзка, основната причина за неизползването на подземна физическа инфраструктура е, че такава липсва, с изключение на изброените населени места.

По отношение на разположената HDPE тръба паралелно с газоразпределителната мрежа, която може да се ползва под наем и се стопанисва от оператор на електронна съобщителна мрежа, то същата е включена в т. II. 1.1.2. от анализа.

Въпреки изложеното и с цел яснота, КРС допълва т. II.1.2 от анализа на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

По отношение на представения ценови анализ в частта за взаимозаменяемостта при търсенето, комисията не е съгласна с твърдението на Виваком, че КРС се е фокусирала върху еднократните цени на предоставяните услуги, още по-малко, че те са определящи за решението на предприятията дали да използват физическа инфраструктура на ЕРП за целите на разполагане на съобщителни кабели, както се опитва да се внуши в становището по обществено обсъждане на историческото предприятие.

В проекта на анализ КРС е разгледала както средния месечен разход за ползване на един линеен метър канална мрежа (в лв. без ДДС), така и публикуваните цени в общите условия на мрежовите оператори, които са групирани в представените в анализа категории, а именно: цени за еднократни услуги, месечни абонаменти и цени на други услуги. При всяка изследвана категория степента на подробност на ценовия анализ е сходна, като заключението на регулатора включва равнопоставено и трите категории, а не се фокусира само върху една от тях (стр. 29 от проекта на анализ, поставен на

обществено обсъждане), каквото е твърдението на Виваком в изразеното становище по конкретната част от анализа.

В своето становище Виваком обвързва ценовия анализ, който КРС е извършила, със заключението на комисията, че продуктите за достъп до физическа инфраструктура (подземна канална мрежа), предоставяни от доставчиците на комунални услуги, не могат да се разглеждат за еквивалентни на продуктите на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура (стр. 30 от проекта на анализ, поставен на обществено обсъждане). КРС обръща внимание, че не е разгледала подобна зависимост в проекта на анализ. Изследваните цени на мрежовите оператори са представени с оглед изчерпателност на анализа на взаимозаменяемостта, както е посочено и в т. 2.1. на раздел II от проекта. В допълнение, преди да представи ценовия анализ, КРС е подчертала, че цената не е съществен фактор в случаите, при които дадено предприятие вече е положило електронната си съобщителна мрежа в каналната мрежа на мрежов оператор, тъй като прехвърлянето на инфраструктурата му в каналната мрежа на конкурентен мрежов оператор не би било оправдано (стр. 19 от проекта на анализ, поставен на обществено обсъждане).

Във връзка с гореизложеното КРС не приема твърдението на Виваком, че заключението за липсата на взаимозаменяемост между продуктите за достъп до подземната канална мрежа на доставчиците на комунални услуги и изградената канална мрежа за целите на полагаането на електронни съобщителни мрежи е необосновано. Изчерпателни доказателства за обосноваването на заключението на комисията са представени в т. 2.2. на раздел II от проекта на анализ.

По т. 2.2. по отношение на стълбовната мрежа, КРС счита, че отправна точка за изследване на взаимозаменяемостта следва да бъдат стълбовете, изградени за разполагане на електронни съобщителни мрежи. КРС приема бележката, че не е обосновала ясно причината, поради която стълбовете за разполагане на електронни съобщителни мрежи са извън обхвата на пазара. В тази връзка прави следното допълнение в т. II.1.3: “Стълбовете, изградени от операторите на ЕСМ са основно в района на ЕР Юг, където електроразпределителното дружество има изискване за изграждане на помощен стълб при окачване (слизване) от стълбовете му. В тази връзка, по тях не може да се изгради ЕСМ от край до край в даденото населено място и КРС не ги е включило в обхвата на пазара.” Отчитайки този факт, както и факта, че Виваком не разполага със стълбове, КРС е изследвала взаимозаменяемостта между стълбовете, които не са изградени за електронни съобщителни мрежи, с каналната мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи.

По отношение на стълбовната мрежа на тролейбусния транспорт, КРС счита, че отговорът е очевиден, доколкото и самото предприятие е написало, че такива стълбове има изградени само в населени места над 10 000 жители, в които мрежите се разполагат подземно, съгласно ЗЕСМФИ, и използването им би било възможно само в някои ограничени участъци с ниско застрояване. По данни на КРС, в едно населено място се използват 35 тролейбусни стълба. По отношение на стълбовете на общините причините да не са включени в обхвата на пазара са аналогични на причините, поради които не са включени каналните мрежи на общините, представени при анализа на взаимозаменяемостта.

По отношение на посочената практика за резервиралите коти от оператори в района на ЕР ЮГ, КРС е разгледала практиката подробно по-горе по отношение на становището на БАБТО. В тази връзка, КРС счита твърдението на Виваком, че „А1 България“ ЕАД и „Комнет България холдинг“ ООД са резервирали всички коти за спекулативно. По данни от договорите, стълбовете, които се използват от „Булсатком“

ЕООД, са повече от тези на „А1 България“ ЕАД и „Комнет България холдинг“ ООД взети заедно, а „резервираните“ населени места са почти двойно повече.

Таблица Б1

(таблицитата съдържа данни, които представляват търговска тайна)

предприятия	Брой населени места	Брой стълбове	% от всички населени места	% от всички стълбове
„А1 България“ ЕАД	Търговска тайна!		18 %	23 %
„Булсатком“ ЕООД			40 %	32 %
„Виваком България“ ЕАД			0,3 %	0,2 %
„Комнет България холдинг“ ООД			7 %	4 %

Източник: Данни, подадени в КРС

Също така договорите на „А1 България“ ЕАД и „Комнет България холдинг“ ООД с ЕР ЮГ в общия случай са за различни населени места. Изключение са само две населени места, за които и двете предприятия имат сключен договор.

В допълнение, Виваком не е представило конкретни мотиви, поради които счита стълбовната мрежа на електроразпределителните дружества за част от продуктивния пазар, вместо това интерпретира аргументите на КРС. Относно бележката на предприятието, че в проекта на анализ (Таблица 4) не е опазена търговска тайна, следва да се отбележи, че не са публикувани конкретни данни, подадени от Виваком. Стойността, която е цитирана в становището е резултат от изчисления, и както и предприятието отбелязва, е приблизителна. Разгледаните критерии, въз основа на които е установена липса на взаимозаменяемост, са следните:

- технически характеристики, включително липса на подходящи места за разполагане на технически съоръжения;
- достъпност, включително липса на достатъчно точки за достъп и/или ограничителни правила за достъп (по-специално при физическа инфраструктура за вода, газ и електричество);
- изисквания за сигурност и рискове, включително неподходяща среда за съвместно съществуване в мрежовата инфраструктура;
- трудна и скъпа адаптация и ремонт.

В тази връзка, КРС счита твърдението на Виваком, че са разгледани само технически характеристики на физическата инфраструктура, за невярно.

Некоректно е сравнението на Виваком за идентичност при разходите за изграждане на заземителна инсталация, изискваща проект, съгласуване, изграждане и измерване за съответствие от независима лаборатория, с необходимостта да се свърже заземителният проводник на кабела към корпуса на кутията. В тази връзка, КРС обръща внимание, че тази инсталация е включена не като допълнителен разход, а като допълнителни техническо- административни утежняващи условия при разполагане на електронните съобщителни мрежи върху стълб.

Във връзка с всичко изложено, КРС не приема, че Виваком е мотивирало становището си.

По отношение на т.2.3. относно безжичния достъп в определено местоположение, видно от обяснителната записка, този пазар е на инфраструктура и то за разполагане на фиксирани ЕСМ и в тази връзка коментарите на Виваком са неотнормими. КРС си запазва правото да разгледа аргументите на Виваком при анализа на пазара на едро на локален достъп в определено местоположение (Пазар 1 от Препоръка (ЕС) 2020/2245).

Въпреки това, КРС счита, че тук е мястото да се отчетат и следните няколко факта:

1. За да се осигури високата скорост и малкото времезакъснение, към 5G базовите станции трябва да се изгради оптична свързаност (оптичен backhaul). Същото в пълна сила важи за разположените точки за безжичен достъп с малък обхват, чиито брой в силно урбанизираните градски условия се очаква да расте.

2. В голяма част от случаите, за да бъде определена една безжична мрежа (RLAN), като мрежа с много голям капацитет, е необходимо да има оптична свързаност до нея.

В тази връзка, физическата инфраструктура за разполагане на фиксирани електронни съобщителни мрежи е от съществено значение за изграждане на оптична свързаност за целите на безжичните технологии.

По отношение на т. 2.4., относно достъпа до колекторите на електроразпределителното дружество, опериращо в гр. София, КРС не го разглежда отделно, защото е част от достъпа до физическата инфраструктура на електроразпределителното дружество, който е разгледан подробно в анализа на взаимозаменяемостта. В допълнение, КРС припомня, че някои от най-сериозните инциденти, свързани със сигурността на мрежата, са настъпили при пожари⁷⁵ в колекторите в гр. София.

Видно от т. II.1 на анализа, КРС е събрала и анализирала данни от електроразпределителните дружества и от някои общини и в тази връзка твърдението на Виваком, че разглежданият пазар се базира на данни, предоставени само от предприятията, осъществяващи електронни съобщения, но не и на информация от страна на мрежовите оператори, е невярно.

Финално, в тази част, Виваком прави сравнение на пазарни дялове на инфраструктури, за които не е доказано, че са част от обхвата на пазара. Въпреки това, следва да бъдат отбелязани и следните нередности в изчисленията:

1. Виваком сравнява обща дължина на каналната мрежа на Виваком км (*търговска тайна*) с наетата подземна канална мрежа на електроразпределителните дружества (1 609 км). С цел коректност на сравнението, то следва да се сравни дължината на предоставената под наем от Виваком км (*търговска тайна*) канална мрежа с наетата подземна канална мрежа от електроразпределителните дружества (1 609 км). Видно от сравнението, каналната мрежа на Виваком се ползва над 11 пъти повече от тази на електроразпределителните дружества.

2. Стълбовете на операторите на електронни съобщителни мрежи не могат да се разполагат на разстояние 100 м, т.к. изискването е да са на не повече от 35 м.

3. Общата дължина на каналната мрежа, съгласно посоченото в Единната информационна точка, включва и междуградска част, която не е обект на анализа и не следва да се включва в обхвата на пазара.

Предвид всичко изложено, КРС счита твърденията на Виваком за неверни.

4. Според Йетмел, Комисията е извършила определянето на продуктивния обхват на разглеждания пазар изцяло при спазване на националната и европейска регулаторна рамка, в съответствие с актуалната Препоръка на ЕК за определяне на съответните пазари. Напълно се подкрепя изводът, че стълбовете не следва да се

⁷⁵ <https://ermzapad.bg/bg/novini/pozhar-sprya-elektrozahranvaneto-v-yugozapadnite-chasti-na-stolicata-na-25-noemvri-vecherta/>

разглеждат като част от съответния пазар, подробно и аргументирано в изложенията в Приложението към решението доводи на КРС, вкл. регулаторните правомощия на Комисията по ЗЕС.

Становище на КРС

При определянето на продуктовия обхват на съответния пазар КРС се съобразила изцяло с изискванията на регулаторната рамка, като са изследвана взаимозаменяемостта при търсенето на предлагането на продуктите за достъп, които могат да се ползват за разполагане на фиксирани обществени електронни съобщителни мрежи.

Б2. Географски обхват на съответния пазар.

1. А1 е на мнение, че географският обхват на пазара също е определен правилно, предвид изложенията от КРС мотиви, като дори вече е налице придобиването от страна на „Юнайтед Груп България“ ЕООД на пряк едноличен контрол върху „Вива Корпорейт България“ ЕООД и непряк едноличен контрол върху „Булсатком“ ЕООД и неговите дъщерни дружества. Това рефлектира върху състоянието на така определен пазар на достъп до пасивна инфраструктура и относителния дял на всички алтернативни предприятия със собствена канална мрежа възлиза на около 43%, т.е. този на Виваком е почти 60%.

Становище на КРС

Географският обхват на съответния пазар е определен при отчитане на критериите в Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара⁷⁶, в която са транспонирани Насоките на ЕК за извършване на пазарни анализи⁷⁷.

2. Според Виваком географският обхват на пазара необосновано е определен като национален, което не съответства на чл. 152, ал. 2 от ЗЕС, съответно чл. 10 от Методиката на КРС. Предприятието е на мнение, че в тази част от проекта на решение са направени изводи за съществуване на национален пазар на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, които не съответстват на фактичката обстановка. Следва да се има предвид, че с решение № 215/2023 г. КРС събира информация чрез нарочен „Въпросник за проучване на селищна пасивна инфраструктура и оптични влакна“. Ето защо регулаторният орган изначално разполага с цялата налична информация за изградената физическа инфраструктура на географски принцип на ниво населени места. В тази връзка необосновано е твърдението на КРС, че невъзможността „да се определят ясни и стабилни граници на евентуални географски подпазари“ (в проекта на решение на стр. 41) не произтича от обективни фактори, а единствено поради липса на събрана информация. Демографските тенденции, посочвани от КРС, не подкрепят определянето на национален пазар, а напротив – налагат необходимостта от разглеждане на географски сегментирани пазари предвид на различните изисквания за изграждане на

⁷⁶ Обн. ДВ. бр. 89 от 13 Ноември 2012г., изм. и доп. ДВ. бр. 101 от 7 Декември 2018г., изм. и доп. ДВ. бр. 2 от 7 Януари 2022г.

⁷⁷ Насоки за пазарен анализ и оценка на значителната пазарна сила съгласно регулаторната рамка на ЕС за мрежите за електронни съобщения и услугите (2018/С 159/01).

електронни съобщителни мрежи в зависимост от броя на населението и в някои случаи – устройствените зони и наличността на подземна физическа инфраструктура.

Описаното според Виваком единствено сочи, че КРС на основание на разпоредбата на чл. 4, ал. 2, т. 6 от ЗЕС следва да отчете надлежно разнообразието от условия, свързани с инфраструктурата, конкуренцията, обстоятелствата на крайните ползватели и по-специално на потребителите в различните географски райони, включително местната инфраструктура. Предвид посоченото задължение за пропорционалност на регулаторните мерки и събраната информация за физическа инфраструктура по населени места КРС следва да извърши анализ на база на географски проучвания и съобразно броя на конкурентите на услуги на дребно в тези населени места да определи географския обхват на изследвания пазар.

Виваком е на мнение, че отдадената под наем подземна канална мрежа не е индикатор за пазарните дялове, поради това че изгражданата нова инфраструктура е проектирана като капацитет и геолокация за собствени нужди и при предприятията не е водещ търговския интерес да я предлагат за ползване на други предприятия. В тази връзка в България няма и предприятие, което предоставя единствено услуги на едро за достъп до физическа инфраструктура – канална мрежа. Поради това данните за отдадена мрежа (стр. 39-40 от проекта) и съответно изводите на тази база изкривяват оценката на конкурентните условия и не следва да се отчитат.

В становището си Виваком сочи, че при дефиниране на географските единици в проекта на решение оценката на конкурентните условия не е направена на ниво пазари на дребно, което като цяло липсва от проекта на решение. Определянето на географския обхват е функция на изследване на конкурентните условия в отделни географски единици, което според Виваком не е направено в рамките на предложения за обсъждане пазарен анализ.

Виваком счита, че КРС е следвало при определяне на географските единици да групира географските единици в зависимост от различните законови изисквания за разполагане на електронни съобщителни мрежи:

Съгласно т. 51 от Насоките за пазарен анализ географския обхват на пазарите се определя съгласно покритието на мрежата и съществуването на правни и други регулаторни изисквания. Обратно, в проекта, публикуван от КРС, не са разгледани правните изисквания за изграждане на електронни съобщителни мрежи в населените места, в които е допустимо въздушно изграждане на електронни съобщителни мрежи.

На стр. 13 от Обяснителната бележка към Препоръката на ЕК за пазарните анализи е посочено също така, че националните регулаторни органи е необходимо да изберат географски единици, които са най-подходящи към спецификите на националния пазар. Предвид на това, Виваком е на мнение, че при групиране на географските единици КРС е следвало да групира населените места под 10 000 жители в отделна група, за което няма никакви правни и/или обективни пречки. КРС е следвало да групира в същата група и частите от населени места с население над 10 000 жители като изиска информация за устройствените зони и наличността на подземна физическа инфраструктура от компетентните органи.

Вместо това с проекта на решение са групирани населените места първо по брой пазарни участници с изградена подземна канална мрежа и след това всяка група е

разгледана като две подгрупи с оглед прага от 10 000 жители. Виваком счита, че такова разделение не кореспондира с правните и регулаторни възможности доколкото: (а) в населени места до 10 000 жители изграждането на канална мрежа е предоставен от законодателя избор на самото предприятие, което оказва съществено влияние върху броя на идентифицираните от КРС пазарни участници спрямо общия брой оператори, предоставящи услуги на дребно, (б) в части от населени места с ниско жилищно застрояване не е отчетен избора на операторите да изградят мрежите си въздушно, което също оказва съществено влияние върху броя на идентифицираните от КРС пазарни участници спрямо общия брой оператори, предоставящи услуги на дребно, и (в) в населени места над 10 000 жители не е отчетена наличността на каналната мрежа на Виваком за всички оператори, предоставящи услуги на дребно, което също оказва съществено влияние върху броя на идентифицираните от КРС пазарни участници, тъй като операторите са изградили канална мрежа единствено поради липса на капацитети в изградената от Виваком такава. След групиране на географските единици на три основни групи КРС би могла обективно да приложи критерия, избран в проекта на решение – от гледна точка на броя мрежови оператори (включващо всички инфраструктури в продуктивния пазар, както е посочено по-горе), предлагащи услуги на пазара на достъп до пасивна (физическа инфраструктура).

ГРУПА 1) населени места под 10 000 жители население и квартали, части от квартали, попадащи в устройствени жилищни зони с преобладаващо ниско застрояване на урбанизирани територии с население над 10 000 жители

ГРУПА 2) населени места над 10 000 жители с изключение на тези техни квартали, части от квартали, попадащи в устройствени жилищни зони с преобладаващо ниско застрояване на урбанизирани територии с население над 10 000 жители

ГРУПА 3) населени места над 10 000 жители в части със високо жилищно застрояване, в които повече оператори са изградили канална мрежа поради причина, че каналната мрежа на Виваком не е налична и/или не разполага с наличен капацитет.

Според Виваком дори и да беше допустимо разглеждане на условията на конкуренцията на ниво пазар на едро единствено на базата на данните в проекта на решение, може да се заключи, че условията за конкуренция в ГРУПА 1, така както я предлага по-горе, ще са налице различни условия на конкуренция поради наличието на максимален избор от алтернативна инфраструктура на предприятия, предоставящи електронни съобщения, стълбовната мрежа на ЕРП, стълбовна мрежа за целите на уличното осветление и изградена инфраструктура за разполагане на безжични мрежи.

По отношение на оценката на условията на конкуренцията в отделните групи в зависимост от броя на мрежите и при отчитане на дефиницията на пазара КРС е следвало да приложи оценката за наличие на силна инфраструктурна конкуренция, което ЕК посочва в публикуваната от нея Бялата книга за нуждите на Европа от цифрова инфраструктура:

Виваком е на мнение, че възможността да се контролират електронните съобщителни мрежи единствено чрез *ex post* контрол [т.е. чрез конкурентното право] има основание при определени обстоятелства, когато се наблюдава инфраструктурна конкуренция, която се развива най-вече в гъсто населени райони, където ползвателите

се ползват от различни конкуриращи се услуги, предоставяни от най-малко две независими широколентови мрежи в определено местоположение. Европейската комисия поддържа позицията, че при наситен пазар е налице ефективна конкуренция между две мрежи.

Предприятието посочва, че оценката на конкуренцията следва да се осъществи на ниво пазар на дребно при отчитане на симетричната регулация по ЗЕСМФИ и бъдещия Регламент за гигабитовата инфраструктура преди да се прави оценка за необходимостта от разглеждане на пазара на едро. Подходът, при който КРС разглежда пазара на едро, разделен на географски райони, предопределя решението на комисията само поради пазарния дял на Виваком на пазара на едро, но не отчита действителната конкуренция при предоставяне на услуги на крайните ползватели. В перспектива това е равнозначно на постоянна регулация на достъпа до подземна канална мрежа, което очевидно не кореспондира за изискванията на Директива (ЕС) 2018/1972.

В становището си Виваком посочва, че определянето на географския пазар е направено в нарушение на чл. 152, ал. 2 от ЗЕС и чл. 10, ал. 3 от Методиката на КРС във връзка с чл. 22 и чл. 64(3) от Директива (ЕС) 2018/1972, тъй като при определянето на географския обхват се вземат предвид също и степента на инфраструктурна конкуренция, както и, когато е приложимо, резултатите от географското проучване по чл. 181а. Според предприятието към момента няма данни КРС дори да е започнала осъществяване на географското проучване по реда на Раздел V от Глава десета от закона, което е абсолютно задължително за целите на определяне на географския обхват на пазара.

В тази връзка, Виваком счита, че определянето на географския обхват на съответен пазар без провеждане на географското проучване е в нарушение и на принципа за предвидимост, закрепен в чл. 5 от ЗЕС. Предприятието припомня, че позицията на КРС в общественото обсъждане на проект на Наредба за условията и реда за предоставяне на универсалната услуга по Закона за електронните съобщения е в подкрепа на следната позиция, изразена от „Йеттел България“ ЕАД: „С оглед на предходното считаме, че до провеждане на първото географско проучване не следва да се предприемат каквито и да е действия, които биха довели до налагане на нови задължения за предоставяне на универсална услуга, тъй като подобни решения не биха били съобразени с реалното ниво на технологично развитие на мрежите, както и не биха осигурили адекватно ниво на качество и достъпност на услугите.“ Съгласно становището на КРС в общественото обсъждане подобно въздържане от регулаторна намеса е правилното решение в контекста на универсалната услуга. Оценката на покритието на мрежите за целите на географския обхват на пазара идентично не би следвало да се осъществява до момента на приключване на първото географско проучване, защото както правилно посочва заинтересованата страна „подобни решения не биха били съобразени с реалното ниво на технологично развитие на мрежите“. Виваком отчита, че при разглеждане на пазара на едро на физическа инфраструктура резултатите от географското проучване не са директно релевантни по отношение на ползването на физическа инфраструктура, но са ключови за оценката на конкурентните условия на ниво пазар на дребно в различните райони, което според Виваком е първата стъпка при провеждане на пазарен анализ.

В допълнение предприятието сочи, че значението на географското проучване за целите на анализ на съответен пазар е подробно разгледан в рамките на общественото обсъждане на проекта на методика за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара. От позицията на КРС в общественото обсъждане е видно, че комисията счита, че резултатите от географското проучване са неразделна част от периодичното разглеждане и оценка на конкуренцията на съответните пазари. Предвид липсата на проведено географско проучване, КРС не прилага подхода, обявен при обсъждане на нормативния акт, което освен пряко противоречие с европейското законодателство, сочи и непоследователност в регулаторния подход на комисията.

Становище на КРС

Чл. 152, ал. 2 от ЗЕС гласи, че географският обхват на пазара се определя съгласно Методика за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара⁷⁸ (Методиката на КРС), в която са транспонирани Насоките на ЕК за извършване на пазарни анализи⁷⁹ и като се вземат предвид също и степента на инфраструктурна конкуренция, както и, когато е приложимо, резултатите от географското проучване по чл. 181а. В ал. 1 на чл. 10 от Методиката на КРС се посочва, че съответния географски пазар се определя при отчитане на следните два основни критерия: 1. Покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи (критерият е разгледан в т. П.3.1. от проекта на анализ); 2. Наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги (критерият е разгледан в т. П.3.2. от проекта на анализ).

Текстът от проекта на анализ, който Виваком коментира в становището си съответства на разпоредбите на т. 2, ал. 1 на чл. 10 от Методиката за пазарни анализи. В началото на т. 3.2. „Наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги“, раздел II от проекта на анализ е посочено: „Като специфични законови и регулаторни изисквания, които оказват въздействие върху търсенето на достъп до физическа инфраструктура и създават различни условия в определени населени места и в определени части от тях, следва да бъдат отчетени разпоредбите на чл. 63 от ЗЕСМФИ“. В тази връзка е анализирана приложимостта на тези нормативни разпоредби по отношение на евентуално географско сегментиране на разглеждания пазар. Критериите, които се прилагат при тези разпоредби, са броя на населението в урбанизираните територии, наличието на жилищни зони с преобладаващо ниско застрояване, включително и с отчитане на условието за наличие на достъпна подземна физическа инфраструктура на мрежов оператор, както и на селищни образувания с национално значение и населени места или части от тях с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение. Въз основа на анализа на данните на Националния статистически институт (НСИ) относно броя на жителите по населени места е отчетена динамиката в броя на населението, както и в броя на населените места с население над 10 000 жители, породена основно от демографски и миграционни фактори. Както е посочено в проекта на пазарен анализ, отчитайки тези характеристики на разглеждания пазар, КРС стига до заключението, че прилагането на подобен подход за определянето на географски

⁷⁸ Обн. ДВ. бр. 89 от 13 Ноември 2012г., изм. и доп. ДВ. бр. 101 от 7 Декември 2018г., изм. и доп. ДВ. бр. 2 от 7 Януари 2022г.

⁷⁹ Насоки за пазарен анализ и оценка на значителната пазарна сила съгласно регулаторната рамка на ЕС за мрежите за електронни съобщения и услугите (2018/С 159/01).

подпазари не би било подходящо, поради невъзможността по този начин да се формират ясни и стабилни граници. В допълнение, на систематичното място в т. II. 3.2. е допълнено също, че за определяне на зони и части от зони с определени условия, съгласно разпоредбите на чл. 63 от ЗЕСМФИ, е необходима детайлизирана специфична информация, отчитаща отделни зони според вида на застрояване и наличие и достъпност на физическа инфраструктура. Това, както е допълнено в проекта на анализ, създава риск от обременяващ и изискващ много ресурси микроанализ, който би могъл да доведе до разпокъсаност на пазара. В резултат, регулаторът стига до извода, че географската единица, която е подходяща за стартиране на анализа за определянето на географския обхват на разглеждания пазар е населено място, тъй като съответства на продуктовата дефиниция на пазара и отговаря на посочените в Насоките за пазарен анализ и Препоръката за съответните пазари (ЕС) 2020/2245 условия, а именно: а) да е с подходящ размер, т.е. достатъчно малка, за да се избегнат значителни вариации на условията за конкуренция в рамките на всяка единица, но и достатъчно голяма, за да се избегне обременяващ и изискващ много ресурси микроанализ, който би могъл да доведе до разпокъсаност на пазара, б) да отразява мрежовата инфраструктура на участниците на пазара и в) да има ясни и стабилни граници във времето.

След определянето на географската единица регулаторът пристъпва към първоначално агрегиране на географските единици, като основен критерий е броят на предприятия, декларирали инфраструктура във всяко отделно населено място. Оценката на конкурентните условия във всяка от формираните групи оценява конкурентните условия от гледна точка на предлагането и потенциалното търсене, включително в групите под и над 10 000 жители, отчитайки ограниченията по отношение на въздушното разполагане на кабелните електронни съобщителни мрежи. Отчетено е разпределението на индивидуалните относителни дялове на основните конкуренти във всяка от групите, както и липса на цени за достъп до инфраструктура, които да се различават в зависимост от населеното място, община или област, както е посочено в приложимите разпоредби от ал. 3 на чл.10 от Методиката на КРС.

По отношение на избора на географска единица, мотивите на КРС са подробно изложени в т. II. 3 от проекта на пазарен анализ, както и в изложеното становище по-горе във връзка с твърденията на Виваком, че определянето на национален географския обхват на разглеждания пазар не съответства на разпоредбите на ЕС и Методика на КРС. Избрана е географска единица, която КРС счита за най-подходяща от гледна точка съответния пазар, включващ селищна подземна канална мрежа, и отговаряща на изискванията за подходящ размер, отразяване на мрежовата инфраструктура на участниците на разглеждания пазар и наличие на ясни и стабилни граници във времето. На следващ етап, географските единиците са групирани на база брой на предприятията, декларирали собствена канална мрежа, предвид че броят на предприятия и тяхната изградена инфраструктура в даден географски район, в случая – населено място, е съществен индикатор за нивото на конкуренция. При анализа на конкурентните условия, наравно с другите критерии, е взето предвид и разпределението на населените места във всяка от първоначално формираните групи в подгрупи на база брой население под 10 000 жители и над 10 000 жители.

Както е посочено по-горе, в Бялата книга за нуждите на Европа от цифрова инфраструктура (на стр. 32-33), към които Виваком препраща в бележката си, се отнасят до достъпа до оптична инфраструктура и отчитането на възможността в гъсто населени райони да е налице инфраструктурна конкуренция, базирана на поне две независими фиксирани широколентови мрежи и се касае за насърчаването на разгръщането на алтернативни оптични мрежи. Както е посочено в Резюмето към настоящия проект на анализ, КРС определя съответен пазар на едро на достъп до пасивна (физическа)

инфраструктура, който не е включен в списъка с пазари на Препоръка (ЕС) 2020/2245, тъй като достъпът до пасивната инфраструктура е от съществено значение за изграждане и запазване на вече изградени мрежи с много голям капацитет.

В случая с МТ/2024/2484, който е посочен в бележката на Виваком, становището на Европейската комисия касае наситен пазар, където са налице две предприятия с изградени ширококолентови мрежи с национално покритие, което отново подчертава необходимостта от стимулиране на изграждането на ширококолентови мрежи с голям капацитет и покритие чрез предвидима регулаторна намеса на пазара на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, който се счита за последното стъпало на „стълбата на инвестициите“ към изграждане на широко разгърнатата собствена мрежа.

Във връзка с бележката на Виваком, че: „[О]тдадената под наем подземна канална мрежа не е индикатор за пазарните дялове“, както и че: „данните за отдадената мрежа (стр. 39-40 от проекта) и съответно изводите на тази база изкривяват оценката на конкурентните условия и не следва да се отчита“, КРС счита, че с цел обективното отчитане на конкурентните условия следва да се анализират възможно повече относими към разглеждания пазар показатели, включително и отдадената под наем пасивна инфраструктура. Важно е да се отбележи, че изводите в настоящия пазарен анализ се основават на набор от показатели и критерии, а не единствено и само на показателя „отдадена под наем подземна канална мрежа“. По отношение на бележката на Виваком за конкурентните условия на пазарите на дребно, становището на КРС е изложено в т. VI.A.5 на настоящия документ по-горе, предвид, че географският обхват е част от дефиницията на всеки пазар.

КРС не приема за обосновано мнението на Виваком, че определянето на географския пазар е направено в нарушение на чл. 152, ал. 2 от ЗЕС и чл. 10, ал. 3 от Методиката на КРС във връзка с чл. 22 и чл. 64 (3) от Директива (ЕС) 2018/1972. Както е посочено по-горе, географският анализ стартира с първоначално групиране на населените места на база критерия брой предприятия с изградена собствена инфраструктура, т.е. изследването на конкурентните условия в отделните географски зони отчита в най-голяма степен наличието на изградени инфраструктури на отделни предприятия. Оценката на конкурентните условия във всяка от формираните на база изградена инфраструктура групи включва също разпределението на относителните дялове на първите 10 предприятия, декларирали данни за изградена канална мрежа в определените групи населени места (таблица 6 от проекта на анализ).

По отношение на използването на географското проучване по чл. 181а от ЗЕС, в чл. 152, ал. 2 от ЗЕС, съответно в чл. 10, ал. 3 от Методиката на КРС е посочено, че при определянето на географския обхват, резултатите от географското проучване се вземат предвид, когато е приложимо. В Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари, в частта относно определянето на отделен пазар на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура (стр. 69-70) са поместени текстове, касаещи географския обхват на конкретния пазар. Тези текстове не съдържат насоки за използване на резултатите от географското проучване, съгласно чл. 22 от Директива (ЕС) 2018/1972 и съответно чл. 181а от ЗЕС. Акцентът е върху предимствата на относителната повсеместност и пригодност на каналната и стълбовната мрежа, разгърнатата от историческия оператор, за търсещите достъп в сравнение с използването на множество мрежи за достъп до физическа инфраструктура с различни стандарти. Посочено е също: „Нещо повече, ситуацията, при която операторите вече са използвали повсеместната мрежа от канали и стълбове на историческото предприятие, може да сочи към дефиниране на национален пазар, предвид

оперативната и административна сложност, свързана със сключването на споразумения за достъп до канали и стълбове, и липсата на потенциал за преминаване към алтернативни споразумения за хостинг на инсталирани влакна“.

Цитирането на позиция на КРС, изразена в рамките на обществени обсъждания и консултации на други документи, не е относимо към предмета на настоящата процедура.

3. По отношение на географския обхват на пазара на достъп до пасивна инфраструктура **Йеттел** посочва констатациите на ОЕРЕС в Доклада за достъпа до физическа инфраструктура⁸⁰: „един от ключовите въпроси, който трябва да бъде разгледан, е до каква степен конкурентните условия могат да бъдат повлияни от различното присъствие във всяка географска единица на алтернативни доставчици на телекомуникационна физическа инфраструктура. Например, ако няма надеждно присъствие, алтернативно на това на традиционния оператор на цялата национална територия, може да се заключи, че пазарът е национален (ако физическата инфраструктура на традиционния оператор е достъпна на национално ниво).“⁸¹ Ситуацията в България напълно отговаря на условието за определяне на национален обхват на пазара – Виваком притежава над 56%⁸² от каналната мрежа в страната в 83% от населените места с изградена канална мрежа (съгласно данните в таблица 2 от проекта на анализ), като каналната мрежа на следващото най-голямо предприятие по този критерий е със 7 пъти по-малка дължина и в 10 пъти по-малък брой населени места; дружеството предоставя и над 90% от ползваната канална мрежа.

Както е посочено на стр. 20 от Работен документ на службите на ЕК, придружаващ Насоките за пазарен анализ и оценка на значителната пазарна сила съгласно регулаторната рамка на ЕС за мрежите за електронни съобщения и услугите (2018/С 159/01) (Насоките), регулаторът следва да установи конкурентите на потенциалното предприятие със значително въздействие и да оцени зоната на предлагане на тези доставчици. Наличието на доставчици на поднационално ниво не означава автоматично че са налице различни географски пазари. Натиск от регионалните конкуренти, който да се разпростира отвъд зоната, в която те оперират, може да бъде упражняван, тогава, когато потенциалното предприятие със значително въздействие прилага еднакви цени на територията на страната и регионалният конкурент е достатъчно голям, за да ги игнорира. В тази връзка, от значение при прегледа дали е налице достатъчно конкурентен натиск от страна на алтернативни доставчици на канална мрежа, е не само броят на тези доставчици (34 към края на 2022 г. според данните в пазарния анализ), но и тяхната големина и възможност за оказване на такъв натиск. Видно от списъка с конкурентите, които предоставят достъп до канална мрежа (таблица 4 от проекта на анализ), голяма част от тях (31 от 34- 91%) са малки предприятия (с годишен оборот от дейността през 2021 г. под 19,5 млн. лв.⁸³), осъществяващи дейност на регионални пазари. В предприятията с годишен оборот над 19,5 млн. лв. се включва и Нетуоркс, което вече е придобито от Виваком. Оставащите две предприятия (А1 и „Нетера“ ЕООД)

⁸⁰ VoR (19) 94, BEREC Report on Access to physical infrastructure in the context of market analyses, 13 June 2019

⁸¹ Стр. 20 от Доклада на ОЕРЕС за достъпа до физическа инфраструктура

⁸² С включени данните на придобитите дружества съгласно информацията в таблица 9 от проекта на анализ

⁸³ Съгласно публично достъпна информация от Търговски регистър

предоставят незначителен дял от общо предоставената канална мрежа, съответно 1,0% и 0,0%.

Следователно, не са налице потенциални конкуренти, с размера на историческото предприятие и с достатъчно разгърната канална мрежа, които биха могли да окажат достатъчен конкурентен натиск в определени географски райони, което да обуслови наличието на различни конкурентни условия между тях.

Комисията е извършила детайлния анализ на географското разпределение на каналната мрежа на територията на страната, съобразно регулаторната рамка, в съответствие и с Общата позиция на ОЕРЕС за географските аспекти на пазарните анализи⁸⁴. В резултат и от допълнителния анализ е видно, че на българския пазар, в определените от регулатора въз основа на избрани критерии групи, конкурентните условия са достатъчно сходни, за да бъде определен географският обхват на пазара като обхващаща територията на цялата страна

Становище на КРС

Както е посочено в позицията на КРС по становището на А1, при определянето на географския обхват КРС се е съобразила с изискванията на регулаторната рамка.

Становището на Йеттел е в съответствие със заключенията на КРС относно обхвата на географския пазар. В допълнение към текстовете в т. II. 3.3. на проекта на анализ е добавен текст относно липсата на възможност конкурентните на Виваком предприятия да окажат достатъчен конкурентен натиск в определени географски райони, което да обуслови наличието на различни конкурентни условия, както и липсата на географски райони, в които алтернативните оператори са способни да предоставят услуга за достъп на едро, която да е еквивалентна на услугата, предоставяна от историческото предприятие.

В. Прилагане на теста на трите критерия

1. А1 посочва, че на следваща стъпка, КРС е извършила и теста на трите критерия, което е съобразно с изискванията на чл. 152, ал. 5 от ЗЕС при определяне на съответен пазар, различен от посочените в приложимата препоръка на Европейската комисия относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения. А1 България изцяло подкрепя изложените аргументи от страна на Комисията и смята, че трите критерия от теста са изпълнени кумулативно, поради което съответният пазар подлежи на ex-ante регулиране и следва да бъде извършен анализ и оценка на този пазар, за да се прецени наличието на SMP.

Становище на КРС

КРС прави оценка на изпълнението на трите критерия в съответствие с действащата регулаторна рамка.

В1. Оценка на критерия за наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане:

1. Йеттел напълно подкрепя изводите на КРС, че първият от трите критерия е покрит. Високите инвестиции, които са необходими, в съвкупност с факта, че те представляват в голяма степен разходи, които няма да могат да бъдат възстановени

⁸⁴ [BEREC Common Position on geographic aspects of market analysis \(definition and remedies\) \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/competition/mergers/berec/)

при евентуално напускане на пазара, създават високи и непреходни бариери за навлизане. Наличието, разпръснато и ограничено по размер, на алтернативни пасивни инфраструктури, също редуцира възможностите за потенциално навлизане предвид размера на инвестициите и риска от това те да не могат да бъдат възстановени. Декларираните от конкурентните предприятия инвестиции за следващите 5 години, цитирани в проекта на анализ, най-вероятно са планирани предимно за изграждане на отделни изолирани трасета, с които не би могло да бъде достигнато покритието и капацитета на Виваком (предвид посоченото на стр. 26 от проекта на анализ – планирано е изграждане на 700 км канална мрежа в 113 населени места, което се равнява средно на 6 км на населено място за период от пет години).

Съгласно Работния документ към Препоръката за съответните пазари, при анализа на ефективната конкуренция се оценява дали пазарът е конкурентен в перспектива и дали липсата на ефективна конкуренция е трайна. КРС е извършила детайлен анализ, в пълно съответствие с Препоръката за пазарите, като е изследвала състоянието и развитието на физическата инфраструктура; недостатъчната пазарна сила на купувачите; конкурентния натиск, както от страна на участниците на пазара, така и от страна на друга физическа инфраструктура; невъзможността на съществуващата симетрична регулация да се справи с несигурността на пазара.

При прегледа на състоянието и развитието на пазара и установеното отпадане на населени места с канална мрежа на Виваком през 2022 г. спрямо данните от 2017 г. е посочено, че в част от тях не е била налична алтернатива на инфраструктурата на историческото предприятие. В тази връзка, въпреки липсата на информация в анализа въз основа на търговска тайна, безспорно е преимущество на Виваком – при премахване на канална мрежа и отчитайки липсата на задължения за достъп на едро, дружеството оказва допълнителен натиск върху конкурентите си, които са изправени пред дилемата или да напуснат пазара на дребно, или да строят собствена инфраструктура. По отношение на анализа на конкурентния натиск, оказван от участниците на пазара, е видно (фигура 7 от проекта на анализ) че отдаваната под наем пасивна мрежа на конкурентите е съсредоточена в ограничен брой населени места (като предприятието, следващо Виваком при отдаване на канална мрежа заема едва 2,4% от общия размер на предоставената под наем в 37 пъти по-малко населени места от тези на историческото че мрежата на Виваком е с очевидно по-голям капацитет и в нея търсеците достъп намират предимства, които разпокъсаните и изградени преди всичко за собствени нужди канални мрежи на конкурентните предприятия не могат да предложат. Това заключение води до извода и че каналните мрежи на конкурентите не биха били достатъчно полезни за разгръщането на конкуриращи се електронни съобщителни мрежи. В допълнение, не се очаква и изграждането на алтернативна пасивна инфраструктура, с размерите и капалярността на тази на Виваком, тъй като би било технически трудно и икономически нерентабилно.

По-високите цени за месечен абонамент за ползване на канална мрежа на Виваком (фигура 3 от проекта на анализ), в сравнение с тези на конкурентите му, увеличението в цените, което дружеството предприема на два пъти в период от една година⁸⁵, изключително високите пазарни дялове на база всеки един от изследваните индикатори, съвместно с притежаването на инфраструктура, която е трудно да бъде дублирана, също са признаци, че пазарът не клони към ефективна конкуренция.

⁸⁵ По които КРС се е произнесла с Решения № № 161/01.06.2023 г., 265/31.08.2023 г. и 317/02.11.2023 г.

Не се очакват и технологични развития, които да допринесат за това, както констатира и самата КРС в Решение № 161 от 01.06.2023 г. „може се да направи изводът, че поне до 2030 г. не се очаква развитието на технологиите да доведе до отпадне изцяло или частично ползването на физическа инфраструктура за разполагане на електронна съобщителна мрежа от операторите.“ Този извод се потвърждава и в Препоръка (ЕС) 2024/539 от 06.02.2024 г. на ЕК относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност (Гигабит препоръка): „За разлика от активи като техническо оборудване и преносни средства (например оптични кабели), активите на инженерната инфраструктура (т.е. шахти, тръби и стълбове) е малко вероятно да бъдат възпроизведени. Не се очаква технологичното развитие, равнището на конкуренция и търсенето на дребно да бъдат такива, че да позволят на алтернативни оператори да изградят паралелна инженерна инфраструктура, поне що се отнася до местата, където съществуващите активи на инженерна инфраструктура могат да бъдат използвани повторно за разгръщане на ММГК.“

2. В становището си **Виваком** изразява несъгласие с прилагането на трите критерия за определяне на пазар, подходящ за регулиране *ex ante*, съгласно чл. 152, ал. 5 от ЗЕС, съответно чл. 67 от и Директива (ЕС) 2018/1972.

Според предприятието необосновано се посочва, че са налице високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара. Виваком посочва, че безспорно за изграждането на пасивна инфраструктура е необходимо да бъде получено съответното разрешение и да се направят значителни разходи, именно затова и не следва да се допуска неоправдана регулация на достъпа до тази инфраструктура (за разлика от ЗЕСМФИ, който има съответните защити срещу прекомерно засягане на инвестицията на мрежовия оператор). Видно от данните в проекта на решение бариерите за навлизане не са високи и непреходни предвид на това, че сумарно конкурентите на Виваком са изградили повече като обща дължина на каналната мрежа. Според предприятието сравнението, направено между дължината на каналната мрежа на Виваком и първите пет конкурента, всъщност подкрепя извода за липса на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара – едно от посочените предприятия е с ограничени ресурси и локална дейност и въпреки това е успяло да изгради подземна канала мрежа, която е 3,6% от общата дължина в страната. Независимо от това, че нито един от конкурентите на Виваком самостоятелно не се доближава до общата дължина, изградената от тях инфраструктура е значително повече от тази, изградена от Виваком.

Според историческото предприятие следва да се има предвид, че повечето от операторите участват в сдружения, които допълнително чрез съвместни начинания целят общо намаляване на разходите си (Сдружение за електронни комуникации (СЕК) и ТВ Клуб 2000). В тази връзка в рамките на посочените сдружения операторите си оказват взаимопомощ, както при ползване на пасивна инфраструктура от трети лица, така и на взаимна основа при ползване на собствена такава. Предприятието счита, че КРС не е проучила факта, че операторите – членове на посочените сдружения изграждат собствени канални мрежи, които са свързани помежду си като отделни сегменти по начин, който предполага дублиране на каналната мрежа на Виваком. Самият факт, че сумарно предприятията имат повече като дължина подземна инфраструктура, докато притежаваната от Виваком инфраструктура е изградена в продължение на много по-дълъг период от време, сочи, че не са налице високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара.

В допълнение Виваком реферира към изложеното в проекта на решение (стр. 25), в което се посочва, че 50 предприятия са декларирали планове за изграждане на

подземна канална мрежа в следващите 5 години - за малко над 700 км в 113 населени места, от които 38 в населени места с над 10 хил. жители. Посочените инвестиционни намерения по никакъв начин не обосновават твърденията за наличието на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара.

Според предприятието несъстоятелно и систематично нелогично е твърдението на КРС, с което обосновава „високи и непреходни бариери“, че „[в]ъпреки че това не създава толкова високи бариери до степен на непреодолимост, може да се счита, че изграждащият нова инфраструктура оператор е в по-неблагоприятна позиция спрямо мрежовите оператори, които имат изградена вече собствена инфраструктура“. Това обстоятелство е валидно за всеки нов играч на който е да е пазар, но това не означава, че са налични непреодолими или високи бариери за навлизане.

По мнение на Виваком съображението на КРС, че каналните мрежи на другите оператори били с ограничени дължина и покритие по населени места, не отчита факта, че огромно мнозинство от операторите в България предоставят електронни съобщителни услуги на дребно с ограничен географски обхват. Съответно, за доставчик, който предоставя електронни съобщителни услуги в отделни населени места, канална мрежа с обхват, включващ въпросните населени места (а не с национален обхват), е напълно достатъчна. Всъщност, същият извод за ограничена дължина и покритие по населени места е валиден и за каналната мрежа на Виваком, т.е. никъде в анализа на КРС не се коментира, че единствено и само каналната мрежа на Виваком при никакви положения не е достатъчна за предоставянето на електронни съобщителни услуги на дребно, като мрежата не е налична в огромен процент от територията на държавата (..... – търговска тайна) и дори от територията на отделните населени места и при всички положения единствено стига до силно ограничен процент от общия брой крайни клиенти на услугите на дребно. В (търговска тайна) от населените места, в които Виваком поддържа канална мрежа в края на 2022 г. (..... – търговска тайна) дължината на трасетата е под 1 км, при средна дължина от (търговска тайна).

Според Виваком в тази връзка се налага извода, че всички над 600 действащи оператора в страната използват алтернативни методи за разполагане на мрежите си и е необосновано да се твърди, че са налице високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара. Напротив, тези оператори нямат търговски интерес и/или необходимост да навлизат на пазара на предоставяне на достъп до физическа инфраструктура, тъй като тяхната основна дейност е предоставяне на услуги на дребно.

Виваком се позовава и на Решение № 633/2023 г. на КЗК, с което е прието, че наличието на немалък брой активни оператори на засегнатите съответни пазари, включително с изградена собствена канална мрежа, както и съществуването на определена алтернатива в инфраструктурата на мрежовите оператори, свидетелства, че съществуващата бариера е преодолима. На следващо място, в същото решение е посочено, че „бариерите за навлизане на анализирани съответни пазари [на дребно и едро], като цяло, са преодолими, Комисията счита, че понастоящем Виваком няма възможност да препятства навлизането на нови конкуренти“. КЗК вече е установила, че „достъпът до и съвместното ползване на пасивната/физическа фиксирана инфраструктура се гарантира от ЗЕСМФИ (чл. 21, ал. 1), съгласно който мрежовият оператор може да откаже достъп единствено въз основа на изчерпателно изброените в закона основания. В правомощията на секторния регулатор е да решава споровете във връзка с предоставяне на достъп до и/или съвместно ползване на физическа инфраструктура, съгласно правилата на Глава VIII

от ЗЕСМФИ. Ефективността на установения законов механизъм се доказва с постановеното на 1 юни 2023 г. Решение №161 на КРС, с което се дават задължителни указания на Виваком във връзка с ценообразуването за достъп до и/или съвместно ползване на пасивната му инфраструктура“.

В тази връзка предприятието смята твърдението на КРС, че „[п]редприятие с изградена пасивна инфраструктура с голямо покритие би имало стимул да затруднява достъпа до тази инфраструктура, както и да прилага по-високи цени за търсещите достъп предприятия, които се явяват негови конкуренти на вертикално свързаните пазари“ е само теоретична постановка, която не е приложима в настоящия случай, не е подкрепена с никакви факти или доказателства, които да потвърждават наличието на такова поведение в настоящия или предишен момент. Нещо повече - такава постановка с евентуалното и хипотетично прилагане на по-високи цени е в пряко противоречие с изискването на приложимия регулаторен режим по ЗЕСМФИ за прилагане на цени при отчитане на разходите (който режим се прилага при липса на наложени по ЗЕС задължения за достъп). Ето защо според Виваком основният критерий за определяне на високи структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане в конкретния случай е неприложим при действието на ЗЕСМФИ.

Виваком е на мнение, че от приемането на Решение № 633/2023 г. на КРС, което е изцяло в съответствие с Решение № 235/18.06.2019 г. на КРС, няма промяна на съответните пазари, която да налага извода, че са високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара. Идентични са мотивите на Решение № 114/2024 г., в което КЗК отчита, че „възможността на КРС да упражнява регулаторна намеса в съответствие с ЗЕСМФИ и съответните подзаконовни нормативни актове представлява ефективна гаранция за достъп до физическа инфраструктура при условията на равнопоставеност, прозрачност и разходна обусловеност“. Според КЗК в подкрепа на този извод е и Решение № 161/31.08.2023 г. на КРС, с което се отменя увеличението на цените на за ползване на подземната канална мрежа на Виваком с 25%. В съответствие със ЗЕСМФИ и изрично потвърдено с Решение № 265/31.08.2023 г. и Решение № 317/02.11.2023 г. на КРС е увеличението на цените за ползване на подземната канална мрежа на Виваком с 18%.

С оглед на горното становището на Виваком е, че още първият кумулативен критерий за определяне на пазар, подходящ за регулиране *ex ante*, не е налице и всяко обратно твърдение противоречи на обективната действителност, практиката и скорошните решения на КЗК и КРС.

Становище на КРС

КРС не приема становището на Виваком за необоснованост на заключението в анализа относно наличието на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара.

Аргументът на предприятието, че сумарната дължина на изградената от конкурентните на Виваком предприятия канална мрежа е по-голяма от тази на Виваком към 31.12.2022 г. не е показателно за липсата на високи бариери за навлизане на пазара. В Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари е посочено, че навлизането на пазара на сравнително малък географски обхват може да не се счете за достатъчно, когато пазарът е определен в по-широки географски граници, тъй като е малко вероятно новонавлязлото предприятие да упражни достатъчен конкурентен натиск върху доминиращото предприятие⁸⁶. Както е посочено в т. 1.2. на раздел IV от

⁸⁶ Стр. 12 от документа.

проекта на анализ, изградената от конкурентите на Виваком инфраструктура обхваща общо 170 населени места, като няма предприятие, което да разполага със собствена канална мрежа в повече от 30 населени места при определения национален обхват на пазара. Дублирането на каналната мрежа на историческото предприятие е свързано с твърде високи разходи, част от които са невъзстановими, което също е индикация за наличие на високи бариери за навлизане на пазара. Още повече, че историческото предприятие вече е направило тези разходи и в сравнение с други доставчици на услуги е в състояние да разгърне или разшири електронната съобщителна мрежа по-бързо и евтино и с по-малък риск.

Във връзка с бележката на предприятието относно заявените инвестиционни намерения на редица предприятия в следващите 5 години, които не обосновават твърдението за наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара, обръщаме внимание, че в самия текст на проекта на анализ (стр. 50-51) КРС посочва, че изграждането на нова инфраструктура изисква следването на редица административни процедури и координационни дейности с държавните и местните структури, но това са бариери, които не са толкова високи до степен непреодолимост. Същото е отбелязано от Виваком в становището им по отношение на този критерий. Акцентът при разглеждане на този критерий, както е посочено и в проекта, са структурните бариери – т.е. наличие на неравноправни условия между заварените и навлизащите предприятия на пазара, затрудняващи или пречатващи навлизането на пазара на последните. В случая наличието на инфраструктура на историческо предприятие с най-голямо покритие, която не може лесно да бъде лесно дублирана или изграждането ѝ е свързано с твърде високи разходи се явява висока структурна бариера. В този смисъл, навлизащите предприятия не биха могли да упражнят достатъчен конкурентен натиск върху историческото предприятие.

Неясно е твърдението на предприятието, че *„всички над 600 действащи оператора в страната използват алтернативни методи за разполагане на мрежите си [и] е необосновано да се твърди, че са налице високи и непреходни структурни, правни и регулаторни бариери за навлизане на пазара“*, тъй като се визира изграждането на мрежи за предоставяне на услуги на дребно, което е свързано с достъпа до физическа инфраструктура, но излиза от обхвата на дефинирания пазар на едро.

В допълнение, по-долу е представена информацията относно разпределението на предприятията, предоставящи електронни съобщителни услуги на пазарните сегменти на фиксиран достъп до интернет на дребно и на платена телевизия, предвид че това са услугите, които Виваком коментира в становището си като пряко свързани с разглеждания пазар. Видно от представените данни в таблица В1 по-долу, множеството от действащите оператори в страната са малки локални доставчици, предоставящи услуги на ограничен брой крайни ползватели.

Таблица В1

Брой абонати	Брой предприятия, предоставящи фиксиран достъп до интернет	Относителен дял на база брой абонати на фиксиран достъп до интернет	Брой предприятия, предоставящи платена телевизия	Относителен дял на база брой абонати на платена телевизия
до 100	144	0,34%	21	0,07%
от и вкл. 100 до 500	266	2,54%	126	1,48%
от и вкл. 500 до 1000	62	1,92%	37	1,28%
от и вкл. 1000 до 10000	130	14,93%	51	7,07%
над и вкл. 10000	16	80,27%	8	90,10%

Източник: Данни, подадени в КРС

Предприятията с национално покритие са общо четири на брой: А1, Булсатком⁸⁷, Виваком и Йеттел. Сумарният пазарен дял на тези предприятия по представените в таблицата сегменти е както следва: по отношение на брой абонати на фиксиран достъп до интернет – 67% и по отношение на брой абонати на платена телевизия – 86%.

Във връзка с препратката на Виваком към Решение № 633/2023 г. на КЗК, следва да се отбележи, че то е извън предмета на настоящата процедура по обществено обсъждане. В съответствие с разпоредбата на чл. 151, ал. 2 от ЗЕС, КРС изпрати проекта на решение за определяне, анализ и оценка на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура за становище. В тази връзка, становището на КЗК съгласно решение № 308/2024 г. е че КРС е определила пазара, за който се оценява, дали подлежи на ех ante регулиране, в съответствие с критериите и принципите на правото на конкуренцията.

В2. Оценка на критерия дали Структурата на пазара не предполага постигане на ефективна конкуренция в рамките на съответен времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане

1. Според Йеттел, видно от данните в проекта на анализ, значителна част от предприятията в България ползват канална мрежа, като „най-много“ от тях ползват каналната мрежа на Виваком. Историческото предприятие притежава най-голямата канална мрежа, разположена на цялата територия на страната, която се характеризира с необходимата капилярност за разгръщане на електронни съобщителни мрежи. Йеттел добавя и аргументи в подкрепа на твърдението на КРС, че „действащата регулация в съответствие със ЗЕСМФИ създава несигурност на пазара“ и дори и при отчитане, че специфичният закон надвишава минималните изисквания на Директива 2014/61/ЕС, то Законът за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура (ЗЕСМФИ) не предвижда механизми за предварително одобряване на типово предложение, цени за достъп, наблюдение и проверка за съответствие с разходите, както и не осигурява нужната регулаторна предвидимост.

Йеттел счита, че при разглеждането на втория критерий е относим и изводът на ОЕРЕС в Доклада за достъпа до физическа инфраструктура: „Като се има предвид контекста на симетрично регулиране, Директива 2014/61/ЕС не е предназначена да се

⁸⁷ С Решение № 114/01.02.2024 г. Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) разреши придобиване от страна на „Юнайтед Груп България“ ЕООД на пряк едноличен контрол върху „Вива Корпорейт България“ ЕООД и непряк едноличен контрол върху „Булсатком“ ЕООД.

справя с проблеми, свързани с вертикалната интеграция на историческите фиксирани оператори, които са едновременно управляващи физическа инфраструктура и доставчици на електронни съобщителни услуги. В действителност, при липса на асиметрично регулиране, историческият оператор може да прилага практики, насочени към дискриминация срещу своите конкуренти чрез разработване на механизми за кръстосано субсидиране между собствената физическа инфраструктура и неговите електронни съобщителни дейности, т.е. историческият оператор би могъл значително да увеличи цената си за достъп и да използва приходите да намали цената на дребно, отстранявайки конкурентите от пазара на дребно. Освен това може да направи процеса на заявяване на достъп много обременителен, като фактически увеличи цената за достъп за алтернативни оператори.⁸⁸ Виваком е вертикално интегрирано предприятие, което притежава най-голямата изградена и най-голямата отдадена канална мрежа в страната и в същото време е предприятие, което участва на всички фиксирани пазари в България, на които притежава и високи пазарни дялове (над 40% при отчитане на придобиванията след 2021 г. и Булсатком).

Изводът на ОЕРЕС се подкрепя и от ЕК, която в наскоро приетата Гигабит препоръка посочва: „когато операторът със значителна пазарна сила контролира добре развита инженерна инфраструктура, която може да бъде използвана повторно за разгръщане на мрежи с много голям капацитет и за която не съществува еквивалентна алтернатива, задълженията, произтичащи от Директива 2014/61/ЕС, като цяло не биха били достатъчни за подходящо разрешаване на установените при пазарния анализ проблеми с конкуренцията“.

Допълнително, намесата на регулатора (при липсата на *ex ante* регулация) по силата на ЗЕСМФИ, е само при повдигане на спор, разрешаването на който по закон е до 4 месеца от постъпване на искането, като е предвидено удължаване с до 2 месеца при изключителни обстоятелства (съответно ал. 2, т. 2 и ал. 4 към чл. 85 от ЗЕСМФИ), в които предприятията-купувачи на пазара на пасивна инфраструктура са изправени пред несигурност относно бъдещите им инвестиции.

Не е за пренебрегване и факта, че при неспазване на задължения по симетричната регулация съгласно ЗЕСМФИ глобите са значително по-ниски, в сравнение с тези, свързани с неизпълнението на специфични задължения по ЗЕС – докато санкцията по ЗЕСМФИ за непредоставяне на достъп е от 1 000 до 3 000 лв. (чл. 92 от ЗЕСМФИ) и при неизпълнение на влязло в сила решение на Комисията по чл. 85, ал. 2 – в размер от 5000 до 50 000 лв. (чл. 96 от ЗЕСМФИ), тази по ЗЕС – започва от 100 000 лв. и може да достигне до 1 000 000 лв. (чл. 331, ал. 7 от ЗЕС). Такава санкция по ЗЕС на предприятието със значително въздействие върху пазара на пасивна инфраструктура би имала възпиращ ефект и ефективно би предотвратила антиконкурентно поведение

Следователно, заключението на КРС, че разглежданият пазар не проявява тенденция към постигане на ефективна конкуренция в рамките на 5 годишния период, е напълно обосновано.

Становище на КРС

При анализа на втория критерий КРС е изследвала дали, дори при наличието на високи и непреходни бариери за навлизане, структурата на пазара предполага постигане на ефективна конкуренция през съответния времеви хоризонт, като се отчита

⁸⁸ Стр. 37 от Доклада на ОЕРЕС за достъпа до физическа инфраструктура

състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане. В тази връзка е разгледано подробно състоянието и развитието на пазара на физическа инфраструктура – канална мрежа, има ли условия за упражняване на значително въздействие върху конкуренцията от страна на ползвателите на услугата, които да могат да ограничат способността на доставчика с най-висок дял да следва поведение, независимо от своите ползватели, потенциални източници на конкурентен натиск, потенциални конкурентни проблеми, при отчитане наличието на друг вид регулиране.

2. Според Виваком необосновано се посочва, че структурата на пазара не предполага постигане на ефективна конкуренция в рамките на съответен времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане (стр. 49 от проекта на пазарен анализ). Предприятието отбелязва, че в Обяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари ЕК посочва защо не е необходимо включването на пазара като подходящ за регулиране ex ante като уточнява, че макар и важен достъпът до физическа инфраструктура не трябва да се регулира след пазарен анализ (а чрез симетрична регулация с Директива 2014/61/ЕО).

В допълнение на стр. 54-58 от проекта на решението според предприятието не е направена обективна оценка на приложението на ЗЕСМФИ от 2021 г. досега, а КРС се е ограничила единствено да опише проведените процедури от комисията като орган по споровете. Единствената оценка, дадена от комисията е на стр. 58-59, където посочва че „видно от изразените позиции на всички предприятия, действащата регулация в съответствие със ЗЕСМФИ създава несигурност на пазара, тъй като достъпът до пасивната (физическа) инфраструктура (канална мрежа) на Виваком е от критично значение за разполагането на електронните съобщителни мрежи, в това число и мрежи с много голям капацитет... В тази връзка липсата на яснота по отношение на приложимите цени за достъп до пасивната инфраструктура създава несигурност и непредвидимост за всички контрагенти надолу по веригата." КРС оценява на база на субективна преценка приложението на ЗЕСМФИ и собствените си решения по спорове като създаващи несигурност за предприятия, които са изразили становища в проведените процедури. Същевременно КРС не обсъжда фактът, че повечето спорове (включително за цени) по ЗЕСМФИ са заведени срещу ЕРП, което при отчитане на мащаба на притежаваната от тях инфраструктура внася много по-голяма несигурност. Виваком счита, че оценката дали е изпълнен втория критерий не следва да се основава на аргументи на конкретни участници на пазара, а на обективни критерии за състоянието на пазара и в случая – дали ЗЕСМФИ, подзаконовите актове и издаваните от КРС решения в своята съвкупност не са достатъчни и следва да се приеме, че структурата на пазара не предполага постигане на ефективна конкуренция в рамките на съответен времеви хоризонт. По-конкретно КРС следва да уточни изрично кое проявление на ефективната конкуренция не могла да постигне чрез приложението на ЗЕСМФИ и което единствено може да бъде постигнато чрез предложената регулация по ЗЕС.

Виваком счита за неаргументирано твърдението на КРС, че е налице несигурност и непредвидимост. Обстоятелството, че увеличените цени са оспорени

от предприятията, ползващи достъп, не означава че е налице несигурност в отношенията между тях. КРС се е произнесла както със забрана, така и с одобрение на измененията в цените, с което предполага ясен регулаторен подход при решаване на спорове (макар и с решения, които не са влезли в сила). Иницирираните спорове, сами по себе си, не могат да бъдат предпоставка за налагане на регулация по ЗЕС, тъй като съгласно разпоредбата на чл. 54 от ЗЕС КРС също е длъжна да се произнася по спорове. В тази връзка произнасянето по спорове по ЗЕСМФИ не предоставя на КРС различни по обем и въздействие върху пазара правомощия от тези по чл. 54 от ЗЕС при действието на специфични задължения, наложени по реда на ЗЕС. В допълнение следва да се има предвид, че операторите са оспорили цени по ЗЕСМФИ и на ЕРП и КРС е имала възможност да ги намали с около 30%, но това не е обсъдено в проекта на анализ.

Според Виваком следва да се има предвид, че спорове между операторите относно цените за достъп могат да възникнат и при разглеждане на цените от КРС по реда на ЗЕС като сезирането на КРС от конкурент на Виваком не е обстоятелство, което сочи липса на ефективна конкуренция. Последното е израз на осъществяване на предоставено от законодателя право да се оспорят цени. В тази връзка е видно, че двата режима по ЗЕС и по ЗЕСМФИ предоставят на ползвателите на канална мрежа еднакви права и възможност относно исканията за разглеждане на спорове и съответно цени. Няма данни за съществен негативен ефект от увеличението на цените за достъп до подземна канална мрежа спрямо разходите за предоставяне на услугите на дребно, което всъщност е невъзможно предвид на това, че тези разходи са незначителен процент от разходите за предоставяне на услуги.

Виваком посочва, че в проекта на решение КРС не е демонстрирала, че приложението на ЗЕСМФИ (и развитието на пазара) има негативен ефект за конкуренцията на пазара на дребно. Обстоятелството, че е имало спорове относно увеличените цени за достъп не следва да се приема като негативен ефект на конкуренцията. КРС не сочи нито един случай на отказ на достъп от страна на Виваком. С приетите от КРС решения във връзка с увеличените цени за достъп, Комисията е била в състояние в рамките на 13 месеца да разгледа и да се произнесе по четири спора във връзка с две увеличения на цените от страна на Виваком с мотивирани решения. С три от тези решения, КРС всъщност потвърждава увеличенията на цените, определени от Виваком, което не само сочи ефективност на процедурите, провеждани по реда на ЗЕСМФИ, но и потвърждение, че решенията на КРС са в съответствие с целите на ЗЕС за насърчаване на ефективната конкуренция. Съгласно чл. 81, ал. 3 от ЗЕСМФИ, при решаване на спор, свързан с физическа инфраструктура, разположена или изградена за нуждите на електронни съобщителни мрежи, Комисията приема самостоятелно решение в съответствие с целите по чл. 4 от Закона за електронните съобщения.

Мнението на Виваком е, че приложението на ЗЕСМФИ и ЗЕС не биха имали различен ефект на конкуренцията при положение, че и в двата случая са приложими почти идентични регулаторни задължения. В резултат на това, условията за конкуренцията не биха били различни при приложението на специфични задължения, наложени по реда на ЗЕС. Доказателство за това е подходът на КРС с настоящия проект на решение, съгласно който Комисията налага модела, прилаган от Виваком за определяне на цените по реда на ЗЕСМФИ, но вече като специфично задължение на

основание ЗЕС. В случай, че ценообразуването по ЗЕСМФИ и възникналите спорове създават несигурност, която е в състояние да увреди конкуренцията на пазарите, необяснимо е защо идентичен подход, но наложен по реда на ЗЕС ще доведе до различен резултат.

По отношение на мотивите във връзка със състоянието и развитието на пазара на физическа инфраструктура Виваком посочва, че стесняването на обхвата на продуктивния пазар и липсата на обективна оценка на различните условия за конкуренция, които обосновават обособяване на отделни географски пазари, водят до необоснования извод за пазарните дялове на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. Посочените данни от КРС се ограничават единствено до подземната канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи, и игнорират използваните други физически инфраструктури на мрежови оператори по ЗЕСМФИ – преди всичко електроразпределителните дружества. Поради това и изводите за състоянието и развитието на пазара на физическа инфраструктура – канална мрежа са изкуствено и необосновано фокусирани само върху подземната канална мрежа на Виваком без събрани доказателства за нейната наличност.

Според предприятието в допълнение следва да се има предвид, че в проекта на пазарен анализ КРС е нарушила принципите по чл. 5 от ЗЕС за обективност, предвидимост и равнопоставеност.

Така в проекта на анализ КРС приема твърдението на операторите, че: „Съгласно информацията, предоставена от конкурентните предприятия относно използването на притежаваната от тях мрежа, половината са посочили, че мрежата е изградена, за да обслужва единствено собствени нужди и липсва свободен капацитет“. От друга страна на Виваком не е зададен същия въпрос, а именно каква част от изградената канална мрежа може да обслужва единствено собствен интерес, като се отчитат ограниченията за хипотетична мрежа. Липсата на нарочно запитване към Виваком да посочи каква част от каналната мрежа позволява единствено ползване за собствени нужди предприятието счита за дискриминационно и неравнопоставено събиране на информация в противоречие с административнопроизводствените правила. В тази връзка Виваком е на мнение, че КРС не може да се позовава и толерира твърдения на част от операторите без предварително и обективно да е проучила въпроса за всички участници на пазара.

Виваком счита за неравнопоставено изключването от пазарния анализ на мрежите на предприятията изградени за собствени нужди с HDPE тръби с диаметър до Ф40 без такова изключение да е направено по отношение на същите тръби за Виваком. Според историческото предприятие за целите на равнопоставеното третиране КРС следва да изключи от пазарния анализ HDPE тръби с диаметър до Ф40, които се ползват за собствени нужди.

Виваком отбелязва, че в рамките на предишния пазарен анализ – предмет на Решение № 235/2019 г. КРС възприема точно противоположна позиция на изразената в обсъждания сега пазарен анализ по отношение на твърденията на операторите, че ползват каналните си мрежи само за собствени нужди. Съгласно приложението към Решение № 235/2019 г. регулаторния орган изрично посочва, че: „КРС не приема и

аргумента, че инфраструктурата на всички алтернативни предприятия е за собствени нужди, с ограничен капацитет и характеристики, които не позволяват съвместното ѝ ползване“. Видно от позицията на КРС по обсъждания пазарен анализ административният орган вече приема аргументите за изграждане на канална мрежа само за собствени нужди, въпреки че последното е в противоречие с изискванията на ЗЕСМФИ за изграждане на такива мрежи. Описаното заемане на точно противоположна позиция е и в противоречие с принципа за предвидимост по чл. 5 от ЗЕС. В допълнение промяната в позицията на КРС е в противоречие със задължението на административния орган по чл. 4, ал. 2, т. 2 от ЗЕС да насърчава регулаторната предвидимост чрез осигуряване на последователен регулаторен подход.

Виваком обобщава, че КРС дължи равнопоставен подход спрямо Виваком и останалите предприятия, като в тази връзка:

(а) изключи от предложението си за регулация на HDPE тръби с диаметър до Ф40 на Виваком, както прави това за останалите предприятия;

(б) събере данни каква част от каналната си мрежа Виваком определя като изградена за собствени нужди или отново, при отчитане на принципа за предвидимост, не приеме аргументите на операторите в посока, че са изградили канални мрежи единствено за собствени нужди.

Освен всичко горепосочено според предприятието следва да се има предвид, че именно данните, цитирани от КРС, показват за наличието на нарастваща конкуренция в последните 5 г. – изградени общо допълнително 2 000 км канална мрежа (20% повече в сравнение с 2017 г.), като това не се дължи на Виваком, а на останалите участници на пазара.

По отношение на липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача Виваком изразява несъгласие с твърдението на КРС, че на „разглеждания пазар не съществуват условия за упражняване на значително въздействие върху конкуренцията от страна на ползвателите на услугата, които да могат да ограничат способността на доставчика с най-висок дял да следва поведение, независимо от своите ползватели“ и е на мнение, че то е напълно несъстоятелно и ненамиращо опора в обективната действителност. Самата наличност на „купувач“, представляващ повече от 51% от общия обем на предоставената под наем инфраструктура на Виваком, в лицето на А1, който може да си позволи да не изпълнява решение на регулатор, с което се отхвърлят претенциите му за незаконосъобразност на увеличението на цените за ползване на канална мрежа от 18%, и то в период вече от повече от 7 месеца, само идва да покаже именно възможността за оказване на значително въздействие от страна на ползвателя. Именно такъв съществен ползвател следва поведение, което не се съобразява с решението на КРС, като в случая доставчикът е очевидно оцетен (като не получава дължимите му цени за наета канална мрежа) и въпреки това не „следва поведение, което да е независимо от своите ползватели“. В тази връзка е абсолютно несъстоятелен и грешен извода на КРС, че „въпреки високия дял в общо наетата канална мрежа от Виваком, А1 не е в позиция да упражнява натиск върху историческото предприятие и да ограничи способността му да следва поведение, независимо от своите ползватели“, което се опровергава напълно през последната година, именно когато КРС прави проекта на своя анализ.

Според Виваком всички ползватели имат правото да се възползват от всички налични механизми на контрол и регулиране на „противоправно поведение“ съгласно ЗЕСМФИ.

По отношение на конкурентните ограничения в частта „Конкурентен натиск на участниците на пазара“ Виваком смята, че решението на КРС не включва всички продукти, които биха могли да окажат директен или индиректен конкурентен натиск. КРС разглежда единствено директните ограничения на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура от страна на други предприятия, предоставящи електронни съобщителни мрежи, което е логично следствие на стеснения обхват на съответния пазар и предопределя оценката на КРС за конкурентен натиск на участниците на пазара. Поради това за правилното приложение на този критерий според предприятието е необходимо да се преразгледа продуктовия и географски обхват на пазара.

Виваком посочва, че освен това изводът, че „планираното изграждане на трасета канална мрежа от конкурентните на Виваком предприятия не се очаква да окаже съществено влияние върху съществуващите към момента условия на конкуренция на разглеждания пазар, нито да упражни конкурентен натиск върху предприятието, разполагащо с изградена инфраструктура с най-голям обхват и капацитет“ се опровергава от нарастващата конкуренция в последните 5 г.

В тази връзка не е обсъдена и липсата на интерес на Виваком от инвестиции в канална мрежа, както по отношение на изграждането на нова, така и по отношение на поддържането на изградената вече такава. Виваком счита, че последното е от съществено значение доколкото предприятията изградили вече канални мрежи ще поддържат последните и дори са заявили изграждане на над 700 км нови участъци. Видно от проекта на анализ, последните са изградили и въздушни стълбовни мрежи. Това разминаване в бизнес-планове на Виваком и останалите мрежови оператори, осъществяващи дейност по ЗЕС несъмнено ще окаже влияние както върху актива канална мрежа в цялост, така и върху пазарните позиции на отделните участници, качеството на предоставяните услуги и наличността на актива. При обсъждане на посочените особености и изградената от ЕРП физическа инфраструктура КРС ще стигне до извода за наличие на конкурентен пазар.

По отношение частта „Конкурентен натиск от страна на изградена физическа инфраструктура и наличие на алтернативна на каналната мрежа инфраструктура и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане“ Виваком счита, че наличие на алтернативна инфраструктура на каналната мрежа неправилно е приета, че не може да се разглежда като източник на значим конкурентен натиск, който да може да окаже въздействие върху условията за конкуренция на определения пазар. Дори и да не са избрани от КРС за включване в обхвата на съответния пазар, регулаторният орган е следвало да разгледа всички конкурентни ограничения на ниво на едро и на дребно. Това включва и възможността за ползване на подземна и стълбовна инфраструктура на електроразпределителните дружества и общинска транспортна инфраструктура, като и двете се използват от предприятията при разполагане на техните мрежи. След като КРС е приела, че инфраструктурата на електроразпределителните дружества не е част от съответния пазар, това не я освобождава от задължението да разгледа дали не представлява директно

ограничение на пазарната сила на Виваком, включително като мащаб и ценови нива. Предприятието счита, че предвид данните за използваната подземна канална мрежа и стълбовна инфраструктура на електроразпределителните дружества, предоставяният достъп до тези инфраструктури е пряко ограничение на пазарната сила на Виваком. Идентично, безжичният достъп, особено в последния сегмент, чрез който се свързва потребителя, може да бъде взаимнозаменяем от гледна точка на търсенето с достъпа до подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи.

По отношение на приложението на ЗЕСМФИ, Виваком счита, че направената оценка в проекта на решение е в пряко противоречие с действащата нормативна уредба и решенията на КРС по прилагане на този закон. Предприятието посочва, че техническите изисквания за достъп са предмет на подробна регулация със ЗЕСМФИ и Наредбата за правилата и нормите за проектиране, разполагане и демонтаж на електронни съобщителни мрежи. В допълнение отбелязва, че ценовата регулация, предвидена със ЗЕСМФИ, е подробна и макар да не предписва използването на конкретен модел за определяне на цените, задължава Виваком (и всеки друг мрежов оператор) да прилага цени въз основа на разходите, които са определени съгласно принципите на разходна обусловеност (причинно-следствена връзка между разходите и дейността) – разходите се разпределят по тези услуги, за осигуряването на които са направени; прозрачност; равнопоставеност; пропорционалност и липса на антиконкурентно крос-субсидиране.

Тези принципи са предвидени с чл. 2 от Методиката за начина за разпределяне на разходите при определяне на цени за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура и право на преминаване по ЗЕСМФИ и са практически идентични на одобрената от КРС система за определяне на разходите See Cost, одобрена от комисията с Решение № 1049 от 15.04.2004 г. Същите принципи КРС е приложила и при наложените с Решение № 246/2011 г. на Виваком специфични задължения. По нататък, подзаконовият нормативен акт в Раздел II определя обхвата на определяне и разпределяне на разходите. Виваком обръща внимание, че подзаконовият нормативен акт е конкретен в посочването на приложимите принципи на разпределение на разходите за разлика от решенията на КРС, с които се налага задължение за прилагане на система за определяне на разходите, за които няма конкретни изисквания и в ЗЕС. От тази гледна точка според предприятието може да се приеме, че ЗЕСМФИ дори отива отвъд ЗЕС в степен на регулиране на ценообразуването при положение, че е направено с нормативен акт.

Виваком посочва, че КРС прилагайки ЗЕСМФИ е била в състояние в рамките на 13 месеца да разгледа и да се произнесе по четири спора във връзка с две увеличения на цените от страна на Виваком с мотивирани решения. Предприятието отбелязва, че по едно от четирите решения има разпоредено предварително изпълнение, което към момента е влязло в сила и на Виваком е забранено да прилага увеличението на цените до приключване на съдебното производство. Според историческото предприятие това е още едно доказателство за достатъчността на ЗЕСМФИ и общото право при решаване на възникнали спорове и прилагане на законосъобразни условия. Предприятието сочи, че КРС не е взела предвид, че предварителното изпълнение по два от споровете срещу Виваком, при които регулаторният орган е постановил

решения по приложимите цени в полза на Виваком е спряно. Последното е причина към настоящия момент операторите да не заплащат фактурите си в пълен размер, позовавайки се на наличие на спорно вземане (въпреки разписания в общите условия и преди това в типовото предложение принцип, че оспорването не е основание за неплащане на задължението). Според дружеството този проблем има потенциал съществено да изкриви пазара в следващите около две – три години (докато траят всички съдебни дела) и тенденциозно не е отчетен от КРС в обсъждания пазарен анализ. В тази връзка следва да се има предвид, че когато разходите на Виваком обосновават законосъобразно (потвърдено от КРС) увеличение на цената за достъп до канална мрежа с 18% (т.е. повече от процента на печалба на предприятието съгласно параметрите на предложения от КРС модел за оценка на разходите) и тези задължения не се заплащат от ползващите над 50% от каналната мрежа оператори това вече е реално антиконкурентно изкривяване на пазара и следва да се отчете в рамките на настоящия пазарен анализ. Според предприятието посоченият факт е и задължителна предпоставка за преразглеждане на всички предложени специфични задължения за Виваком в посока значително облекчаване и дори премахване на предложени режим на регулация. В тази връзка Виваком отправя молба до КРС изрично да вземе отношение в рамките на настоящото обществено обсъждане (като има предвид представените пред административния орган доказателства за ценообразуване - търговска тайна) дали точно в такъв момент предложената по ЗЕС регулация ще гарантира в по-голяма степен изпълнението на забраните за крос-субсидиране и предоставяне на услуги под разходите (ограничения както по ЗЕС, така и по ЗЕСМФИ) доколкото решенията на КРС с предмет отчитане на реалните допълнителни разходи на Виваком са със спрени вече предварителни изпълнения. В тази връзка и доколкото за реалното прилагане на дължимите цени българското законодателство предполага забавяне от две до три години съдебен контрол, предприятието счита че всякакви предложения за асиметрична регулация на достъп до каналната мрежа на предприятието са необосновани от гледна точка на фактическата и правна обстановка с настоящото прилагане на цени.

В заключение Виваком посочва, че поради горните многобройни причини и втория кумулативен критерий за определяне на пазар, подходящ за регулиране *ex ante*, не е налице.

Становище на КРС

КРС не приема позицията на Виваком за необоснованост на втория критерий. Тълкуването на предприятието на Обяснителната бележка към препоръката за съответните пазари е невярно, предвид наличието на конкретни насоки за анализ на физическата инфраструктура и при необходимост налагане на специфични задължения. Наред с това, както е посочено и в становището на КРС по т. VI.A.5 Общи бележки, в съображение 18 на Препоръката за насърчаване на гигабитовата свързаност ЕК отбелязва, че ефективният достъп до физическа инфраструктура е от първостепенно значение за разгръщането на ММГК и когато операторът със ЗПС контролира добре развита физическа инфраструктура, която може да бъде използвана повторно за разгръщане на ММГК и за която не съществува еквивалентна алтернатива, задълженията, произтичащи от Директива 2014/61/ЕС, като цяло не биха били

достатъчни за подходящо разрешаване на установените при пазарния анализ проблеми с конкуренцията.

КРС посочва, че от стр. 57-62 е представена обективна оценка на приложението на ЗЕСМФИ от 2021 г. до настоящия момент по отношение на продуктите в обхвата на съответния пазар. По отношение на единствената според предприятието дадена оценка, КРС обръща внимание, че такава е оценката на Виваком в цитираното на стр. 61 от проекта, писмо от предприятието до регулаторния орган във връзка с изискано от регулатора становище и информация за предприетите действия от страна на Виваком за разрешаване на проблема с начислявани суми в разрез с поставените от КРС решения. В тази връзка квалифицирането на оценката на КРС като субективна преценка е невярно и тенденциозно.

КРС отбелязва, че е провела по една процедура за даване на задължителни указания за всяко електроразпределително дружество по отношение на цените за достъп до физическа инфраструктура, т.е. 3 процедури от влизането в сила на ЗЕСМФИ до настоящия момент. Важно е да се отбележи, че ЕРМ ЗАПАД⁸⁹ намалиха цената за достъп до стълбовната си мрежа в рамките на процедура⁹⁰ за оказване на съдействие или с други думи „доброволно“. Такова поведение категорично не е характерно за Виваком.

За сравнение споровете за цени за достъп до физическа инфраструктура срещу Виваком от публикуване на общите му условия до настоящия момент са 10. В този смисъл твърденията на Виваком, че повечето спорове по ЗЕСМФИ за цени са заведени срещу електроразпределителните дружества са категорично неверни.

Както е посочено в позицията на КРС по становището на Йеттел, оценката дали е изпълнен вторият критерий се основава на обективни критерии за състоянието на пазара, потенциални източници на конкурентен натиск, наличие на друг вид регулиране и ефекта от него. Видно от проекта, установената несигурност и непредвидимост не се обосновава с оспорените от предприятията увеличени цени за достъп до физическа инфраструктура. Наред с това, самото Виваком посочва в писмото си до КРС наличие на несигурност по отношение на ценовите условия и разнопосочни искания от ползвателите на каналната мрежа.

Произнасянето по спорове на КРС в рамките на правомощията ѝ на орган по споровете по ЗЕС и по ЗЕСМФИ не е относимо към налагането на специфични задължения по реда на ЗЕС. Както е известно на Виваком, при действие на специфични ценови задължения, последните подлежат на предварително одобрение от регулаторния орган или се определят от него, в т.ч. в случаите когато задължените предприятия не докажат предложените цени. При наложено специфично задължение за разходоориентираност по реда на ЗЕС, предприятието следва да определи цени въз основа на разходите, които да бъдат предварително анализирани и одобрени от КРС, и които са част от одобреното типово предложение, подлежащо на обществено обсъждане. След одобрението от страна на КРС на тези цени, по отношение на тях не могат да бъдат повдигнати спорове по реда на ЗЕСМФИ и същите са окончателни и стабилни. Същото важи и по отношение на другите условия за предоставяне на услугите. Цените, които

⁸⁹По време на провеждане на процедурата името на дружеството е „ЧЕЗ РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ БЪЛГАРИЯ“ АД

⁹⁰ <https://crc.bg/files/14-00-1884-13.02.2019.pdf>

мрежовите оператори могат да определят за предоставяне на достъп до и за съвместно ползване, право на преминаване, за координиране, съгласуване или за други дейности по ЗЕСМФИ, отразяват всички разходи, които са свързани със съответната дейност. За разлика от цените, определени след налагане на специфичното задължение разходоориентираност, цените по ЗЕСМФИ не подлежат на предварителен преглед, съгласуване или одобряване от страна на КРС. По отношение на тях може да бъде повдигнат спор във всеки един момент от оператор на ЕСМ, който не е участвал в подобен спор. Както Виваком подчертава, в настоящия момент прилагането на ценовите условия от страна на съконтрагентите му е затруднено, неясно и голяма част от операторите отказват да заплащат увеличените от Виваком цени, по отношение на които има висящ спор. Както твърди самото дружество, то е „очевидно ощетен“ от това, че А1 не заплаща увеличените цени, съгласно решение № 265/2023 г. на КРС, което решение е с отменено предварително изпълнение и не подлежи на изпълнение до приключване на съдебния спор. Предвид посоченото може да се направи ясен и категоричен извод, че цените, определени по реда на ЗЕСМФИ и Методиката, не са окончателни в нито един момент, защото по отношение на тях може да се повдигне нов спор. Посоченото, както признава и Виваком, създава неяснота в отношенията между операторите и накърнява интересите и на дружеството. Посоченият проблем може да бъде преодолян именно с налагане на задължение за разходоориентираност и невъзможността цените да бъдат атакувани във всеки един момент. Аналогично, всички условия за предоставяне на услугите, включени в ОУ по ЗЕСМФИ на оператора, могат да бъдат атакувани от всеки един оператор на ЕСМ в различен времеви период, като Виваком не може да се позовава на предходни аналогични спорове, проведени с други страни, а от друга страна условията на ОУ следва да са еднакви и да се прилагат еднакво за всички оператори на ЕСМ. Такова е и фактическото положение. Ясно е, че посоченото създава регулаторна непредвидимост и несигурност на пазара, които могат да бъдат преодоляни с предварителни ясни и стабилни условия, които да са преминали през обществено обсъждане, да имат санкцията на регулатора и да не могат повече да бъдат атакувани. В тази връзка възникването на спорове относно цени при тези обстоятелства се отнася до изпълнението на специфично задължение от страна на задължените предприятия.

Виваком твърди, че обжалването на актовете на КРС във връзка с оспорените цени на дружеството е причина към настоящия момент операторите да не заплащат фактурите си в пълен размер, позовавайки се на наличие на спорно вземане. Именно по твърдение на Виваком този проблем има потенциал съществено да изкриви пазара в следващите около две – три години (докато траят всички съдебни дела) и незаплащането на тези задължения от ползващите над 50% от каналната мрежа оператори е вече реално антиконкурентно изкривяване на пазара. Посочените твърдения на Виваком безспорно сочат, че липсата на стабилни и одобрени цени, които не могат да се атакуват, поражда антиконкурентни проблеми. Единственият правен механизъм за преодоляване на последното е чрез налагане на задължение, включващо предварителна санкция от КРС. Това би било в полза както на целия сектор, така и в частност за Виваком.

Във връзка с посоченото следва да се подчертае, че влезният в сила Регламент 2024/1309 не предвижда различен подход по отношение на ОУ, вкл. ценовите условия. Видно от посочения акт, както до момента условията, при които се предоставя достъп, следва да са справедливи и разумни, но те не подлежат на предварително съгласуване с

НРО. Както и до момента, не е налице предвидена възможност за предварително одобряване на цените, а единствено произнасяне на органа по споровете при сезиране. Предвид посоченото, Регламент 2024/1309 не би могъл да преодолее посочените по-горе проблеми.

Твърдението на Виваком за липса на съществен негативен ефект от увеличението на цените за достъп до подземна канална мрежа спрямо разходите за предоставяне на услугите на дребно, не е подкрепено с доказателства. В проекта на решение КРС подробно е представила аргументите си защо симетричната регулация от приложението на ЗЕСМФИ не е достатъчна за осигуряване на условия за устойчива инфраструктурна конкуренция на пазара на дребно.

По отношение на твърденията на историческото предприятие за стесняване на обхвата на продуктивния пазар, което се отразява на изводите, становището на КРС е изложено в т. Б.1. по-горе. Наред с това позицията на предприятието, че с проекта на пазарен анализ комисията е нарушила принципите за обективност, предвидимост и равнопоставеност, не е подкрепена с аргументи.

Твърдението на Виваком, че комисията е проучила *„каква част от изградената канална мрежа може да обслужва единствено собствен интерес“* не е коректно, тъй като с въпросника по Решение № 215/20.07.2023 г. не е била изисквана подобна информация. Цитираното от предприятието заключение на КРС е направено въз основа на анализ на информацията, декларирана в раздел Б.2. Канална мрежа, където е предоставена възможност на предприятията да посочат причините, поради които не предоставят под наем собствената канална мрежа. Също така, следва да се отбележи, че този въпросник се попълва от всички предприятия, регистрирани в регистъра на КРС по чл. 33, ал. 1, т. 1 от ЗЕС към 17.07.2023 г., включително и от Виваком.

Неясно и необосновано е твърдението на предприятието относно *„изключването от пазарния анализ на мрежите на предприятията, изградени за собствени нужди с HDPE тръби с диаметър до Ф40“*. Тази инфраструктура не е изключена от обхвата на пазара и в проекта на анализ няма подобно твърдение.

В ЗЕСМФИ и в Наредбата за правилата и нормите за проектиране, разполагане и демонтаж на електронни съобщителни мрежи не са предвидени изисквания за изграждане на физическа инфраструктура и в тази връзка, няма как изграждането на канална мрежа за собствени нужди да е в противоречие със закона. Следва да се отбележи, че информацията, която се събира с въпросника по Решение № 215/20.07.2023 г., е актуална към края на 2022 г., като част от изградената инфраструктура е била вече налична към момента на влизането в сила на разпоредбите на ЗЕСМФИ, в т.ч. и част от инфраструктурата на Виваком.

Във връзка с коментара на предприятието, че в последните 5 г. изграждането на допълнително 2 000 км канална мрежа, което не се дължи на Виваком, а на останалите участници на пазара, показва наличие на нарастваща конкуренция, следва да се отбележи, че посочената дължина на изградените трасета е кумулативна, като делът на Виваком възлиза на% (*търговска тайна*) и няма друго предприятие с такъв дял в общата дължина. Друг важен факт, заслужаващ внимание, е, че в тези новоизградени 2 000 км най-голям е делът на Булсатком.

При прилагането на критерия „липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача“ КРС следва разписаната в Методиката дефиниция. Отчетена е спецификата на съответния пазар и е направена оценка относно наличието на купувач, който да е в състояние да премине лесно и без значителни разходи към алтернативна инфраструктура или да изгради собствена такава. Предвид това е отчетена липсата на инфраструктура,

различна от тази на историческото предприятие, която да може да покрие търсенето на услугата достъп до канална мрежа в същия обхват, какъвто се предоставя от Виваком (90% от сумата на предоставените под наем дължини на каналните/HDPE тръби). В този смисъл, оценката на критерия сочи, че на разглеждания пазар не съществуват условия за упражняване на значително въздействие върху конкуренцията от страна на ползвателите на услугата, които да могат да ограничат способността на доставчика да следва поведение, независимо от своите ползватели.

Позицията на Виваком, че регулаторът разглежда единствено директните ограничения на разглеждания пазар не са коректни. Комисията е анализирала както конкурентния натиск на участниците на пазара, така и евентуален конкурентен натиск от страна на други налични инфраструктури, за които въз основа на анализ от гледна точка на търсенето и предлагането е установено, че не принадлежат към продуктовия обхват на разглеждания пазар (канална мрежа на инфраструктури, които са предназначени за предоставянето на комунални и транспортни услуги, както и стълбовната физическа инфраструктура).

Твърдението на предприятието, че е налице нарастваща конкуренция в последните 5 години не е обосновано, поради което КРС не приема, че с това се опровергават заключенията от извършения анализ в документа и конкретно извода, направен по отношение на критерия за оценка на конкурентния натиск от участниците на пазара.

По отношението на бележката на Виваком, че липсата на интерес от страна на предприятието от инвестиране в канална мрежа, на фона заявените намерения на алтернативните предприятия да изграждат участъци в следващите 5 години, което според предприятието е предпоставка за промяна на пазарните позиции на отделните участници, КРС обръща внимание, че това е отчетено в проекта на анализа (51 стр.). Наред с това в проекта на анализ (на стр. 55) е отчетено, че инфраструктурата на алтернативните предприятия е силно фрагментирана, поради което заявените намерения за изграждане на 700 км трасета, което би представлявало ръст от 6%, не се очаква да промени съществено общата дължина на каналната мрежа и съответно пазарните позиции на отделните участници.

КРС не приема бележката на Виваком, че не е отчетена алтернативната инфраструктура, конкретно *„подземната и стълбовна инфраструктура на електроразпределителните дружества и общинската транспортна инфраструктура“*. На стр. 57 в проекта на анализ е посочено: *„Съгласно събраната информация от предприятията, предоставящи обществени електронни съобщения, ползването на достъп до физическа инфраструктура, предназначена за комунални и транспортни услуги се ограничава до девет града, като доставчиците са шест общински, две транспортни и две електроразпределителни дружества. Следователно тази инфраструктура не е в състояние да осъществява конкурентен натиск върху разглеждания пазар поради ограниченията в обхвата и използването ѝ“*.

По отношение на безжичния достъп, КРС е представила становището си по т. VI.B1.3 от настоящия документ. Въпреки това КРС подчертава, че физическата инфраструктура за разполагане на фиксирани електронни съобщителни мрежи е от пряко значение за изграждане на оптична свързаност за целите на безжичните технологии, а не обратното.

КРС не може да се съгласи с твърденията на Виваком, че направената оценка в проекта на решение е в пряко противоречие с действащата нормативна уредба и решенията на КРС по приложението на ЗЕСМФИ. Видно от проекта регулаторът отчита наличието на друг вид регулиране и ефекта от него върху анализирания пазар.

Сравнението на ценовата регулация по ЗЕСМФИ и подзаконовите актове по прилагането му с наложени на предприятието специфични задължения не е коректно предвид различията в приложимите процедури по разглеждане и произнасяне на регулаторния орган, както посочихме по-горе. Наред с това, както е посочено и в становището на Виваком, дългите съдебни процедури при обжалване на решенията на органа по споровете и неяснотата по отношение на произнасянето на компетентния съд, създава несигурност както за Виваком, така и за контрагентите му. Видно от изразената от предприятието позиция, дори се наблюдава неплащане на суми, което е пряко следствие от липсата на яснота относно приложимите ценови условия.

Предвид изложеното КРС счита, че е разгледала подробно всички обстоятелства относими към анализирания пазар при оценката на втория критерий.

В3. Оценка на критерия за недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените проблеми на пазара

1. Според Йеттел по отношение на този критерий КРС, стъпвайки на Работния документ към Препоръката за съответните пазари, детайлно анализира способността на конкурентното право да се справи с потенциалните конкурентни проблеми, които биха възникнали на разглеждания пазар.

Към този подробен анализ Йеттел допълва и основния принцип на ex post регулацията, където намесата е след установено нарушение, докато целта на ex ante регулацията е да предотврати антиконкурентното поведение чрез налагане на мерки, които ще важат в рамките на относително дълъг период от време - пет години, до следващия пазарен анализ. В този смисъл, ex post интервенцията съгласно конкурентното право не е достатъчна да ограничи и предотврати антиконкурентно поведение в краткосрочен до средносрочен период, не осигурява достатъчно регулаторна сигурност за доставчиците на услуги и не гарантира необходимите условия за инвестиции и навлизане на пазарите надолу по веригата чрез използването на пасивна инфраструктура.

Становище на КРС

КРС изследва ефективността на конкурентното право в съответствие с изискванията на регулаторната рамка.

2. Според Виваком необосновано се приема, че е изпълнен критерия за недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените проблеми на пазара (стр. 59-61 от приложението към проекта на решение).

Предприятието счита, че КРС не е в състояние да оцени този критерий без оценка на вертикално свързаните пазари на дребно (и едро – разглежданите вече пазари на локален достъп и резервиран капацитет), каквото видно от текста на решението не е включена. Поведение в нарушение на конкурентното право би могло да се прояви както на разглеждания пазар на едро с проекта, така и на вертикално свързан пазар на едро или на дребно, но за да се даде оценка за ефективността на конкурентното

право е необходимо хипотетичното антиконкурентно поведение да се постави в правилния контекст.

В допълнение към горното, Виваком не е съгласно, че заплахата от санкция до 10% от оборота потенциално наложена от КЗК не би противодействала на евентуална злоупотреба с господстващо положение. Това според предприятието е значителна по размер санкция, която всъщност е много по-голяма като размер от предвидените в ЗЕС до 1 млн. лв. санкция за неизпълнение на специфично задължение. В допълнение дружеството счита, че няма разлика в принудителните административни мерки по Глава седемнадесета от АПК, приложими както по ЗЕСМФИ, така и по ЗЕС.

Според Виваком КРС не отчита изцяло ефекта на ЗЕСМФИ и подзаконовите актове, а се съсредоточава единствено върху асиметрията в информацията за разходите за предоставяне на подземна канална мрежа. Последното е най-малко изненадващо за дружеството предвид произнасянето на КРС с Решение № 265/31.08.2023 г., Решение № 317/02.11.2023 г. и Решение № 32 от 08.02.2024 г. на КРС, с които комисията приема, че „увеличението на цените на „Виваком България“ ЕАД за достъп до и/или съвместно ползване на пасивната инфраструктура, съгласно ценовата листа на дружеството, приложима от 01.09.2023 г., **отразяват разходите за дейността, съобразени, съгласно т. II от приложението към настоящото решение (търговска тайна!)**“. По-нататък от мотивите на решението става ясно, че предвид предоставената информация от Виваком КРС е имала възможност и се е произнесла с краен акт, с който е постановила че изменението на цените не противоречи на действащото законодателство и че Виваком ползва наложените през 2011 г. ограничения и наложен модел, независимо от това, че към момента няма действащо задължение за прилагане на система за разпределяне на разходите. Следователно според предприятието, изложеното в проекта на решение, че „конкурентното право не изисква прилагане на система за определяне на разходите, следствие на което е значителна асиметрия на информацията за ценообразуването на цените за достъп до пасивна инфраструктура“ не означава неефективност на конкурентното право за преодоляване на евентуални проблеми на пазара.

Виваком твърди, че самостоятелно е предприело стъпки за проверка за съответствието на тези изменени цени с изискванията на ЗЕСМФИ, като е представило цените си и доказателствата за изменение на разходите самостоятелно с писмо вх. № 10-01-68/01.08.2023 г. Това се потвърждава и от мотивите на публичното Решение № 265/2023 г. на КРС за разглеждане на спор по искане вх. № 12-03-23/08.08.2023 г. Видно, в конкретния случай Виваком на основание на общата административна разпоредба на чл. 24, ал. 1 от АПК е иницирило административно производство пред КРС. По аргумент от противното от чл. 24, ал. 2 от АПК този кодекс позволява на заинтересованата страна да иницирира административно производство и на административния орган да се самосезира дори когато не са налице нарочни правила за провеждане на процедура в специален закон. В тази връзка Виваком счита, че твърдението на КРС в посока, че ЗЕСМФИ определя правомощия единствено по решаване на спорове, е несъстоятелен. На основание на разпоредбата на чл. 24, ал. 1 от АПК КРС може да осъществява правомощия за постигане на целите на ЗЕСМФИ.

В допълнение дружеството е на мнение, че КРС би могла на основание чл. 13 от АПК да даде указания по общите условия за ползване на физическа инфраструктура и прилагани цени. Практиката на КРС да се произнася с тълкувателни позиции няма да бъде прецедент и често пъти се е доказала като ефективна за преодоляване на регулаторни проблеми без формално провеждане на процедура по издаване на административен акт. Регулаторният подход, който разчита на комбинация от задължителни разпоредби и административни актове, предшествани от незадължителни актове, които да дадат насоки за приложението им, винаги е била съществена характеристика на секторната регулаторна рамка и е доказала своята ефективност. КРС се позовава на редица препоръки и насоки на ЕК предвид задължението и да ги отчита в максимална степен, но няма пречка да издаде собствени насоки за приложението на ЗЕСМФИ като орган по споровете. Този регулаторен подход се подкрепя и от новия Регламент за гигабитовата свързаност, където е предвидена възможността да се дават насоки, които органите по спорове са задължени да отчитат при прилагане на регламента.⁹¹ В тази връзка Виваком счита, че КРС може винаги да проверява и оценява цените на всички мрежови оператори за съответствие със ЗЕСМФИ дори и при липса за спор на база на самосезиране.

Според предприятието е некоректно твърдението на КРС, че „конкурентното право не би могло ефективно да противодейства на неценови практики, които могат да водят до ограничаване на достъпа или дори изрични откази за достъп поради прилагане на необосновано тежки технически изисквания за достъп, както и евентуално неравнопоставено третиране на искащите достъп при разглеждане на заявки и предоставяне на услугата“. Както изрични откази за достъп, така и мълчаливи под формата на необосновани изисквания или забава при разглеждането на искания за достъп могат да представляват злоупотреба с господстващо положение (предполагайки, че е установено такова положение на Виваком при определен съответен пазар, съгласно принципите на конкурентното право). На следващо място, неоснователни откази за достъп биха били незаконосъобразни и незабавно санкционирани от КРС по реда на ЗЕСМФИ и доколкото не е налице пречка и необходимост от провеждане на специално производство по ЗЕСМФИ – КЗК може да образува производство за нарушение на ЗЗК.

По отношение на техническите изисквания за достъп, Виваком счита, че вече е предмет на подробна регулация със ЗЕСМФИ и Наредбата за правилата и нормите за проектиране, разполагане и демонтаж на електронни съобщителни мрежи като в изключителни хипотези КЗК би могла да противодейства на практики, които водят до неравнопоставеност при прилагане на изискванията.

Предприятието посочва, че ценовата регулация, предвидена със ЗЕСМФИ, е подробна и макар да не предписва използването на конкретен модел за определяне на цените, задължава Виваком (и всеки друг мрежов оператор) да прилага цени въз основа на разходите, които са определени съгласно нормативно установени принципи. Липсата на задължение за прилагане на конкретен модел за разпределяне на разходите и ценообразуване по ЗЕСМФИ кореспондира с основните принципи на ЗЕСМФИ и ЗЕС за насърчаване на инвестициите в изграждането на физическа инфраструктура и

⁹¹ чл. 3(9) от проекта, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_16704_2023_INIT.

мрежи с много голям капацитет мрежи. Както КЗК изрично акцентира в своето Решение № 159 от 31.01.2019 г.: „Законовите изисквания, съдържащи се в ЗЕСМФИ, които се отнасят до всички оператори, а не само до БТК, на практика заместват задълженията, наложени на историческото предприятие.“ В същото свое решение КЗК подчертава, че с оглед съобразяването на нейните препоръки относно проекта на ЗЕСМФИ законът „не създава предпоставки за злоупотреба с господстващо положение под формата на налагане на необосновано високи цени за достъп до съответната инфраструктура“.

От тази гледна точка според Виваком може да се приеме, че ЗЕСМФИ дори отива отвъд ЗЕС в степенна на интензивност на регулирането на ценообразуването при положение, че е направено с нормативен акт.

Предприятието посочва, че съотношението между ЗЕСМФИ и приложението на ЗЗК е разяснено от КЗК в Определение № 759 от 27.07.2023 г., с което комисията спира производството по преписка № КЗК-316/2023 г. до приключване на производството пред КРС, образувано по искания с Вх. №№ 12-01-20/12.01.2023 г. от Национално сдружение на кабелни оператори „Клуб 2000“, представляващо „Линейни мрежи“ ООД, „Кабелна телевизия Делта“ ООД, „Мултимедиа - БГ“ ЕООД, „Видеосат Нове“ ООД, 12-03-4/20.01.2023 г. от „Телекабел“ АД, 12-03-06/14.02.2023 г. от „А1 България“ ЕАД и 12-03-13/13.03.2023г. от „Цетин България“ ЕАД, с влязъл в сила акт (по което КРС се е произнесла Решение № 161/31.08.2023 г. на КРС). Според КЗК, след като пред регулатора е налице висящо производство с предмет установяване на законосъобразността на поведението, което е предмет и на преписката пред КЗК, Комисията следва да съобрази фактическите и правни констатации на КРС, дадени в кръга на правомощията му, като постанови акт, непротиворечащ на същите. Следователно, разглеждането на жалбите по реда на ЗЗК не е изключено само поради наличието на производство пред КЗК.

Виваком твърди, че изводът на КРС за недостатъчна ефективност на конкурентното право игнорира правомощията на КЗК в производства относно евентуална злоупотреба с господстващо положение, които включват налагане на временни мерки по чл. 56 от ЗЗК и конкретни поведенчески мерки съгласно чл. 77, ал. 1, т. 4 от ЗЗК, както и одобряване на поети конкретни задължения от ответната страна по чл. 75, ал. 2 от ЗЗК. Освен това, съгласно чл. 66, ал. 1 от ЗЗК евентуално решение, с което се постановява прекратяване на злоупотреба с господстващо положение подлежи на незабавно изпълнение – съответно, евентуално съдебно обжалване по никакъв начин не компрометираща ефективността на конкурентното право.

Според дружеството общите изводи на КРС относно „ограниченото приложно поле“ на конкурентното право не следва да се отчитат в крайното решение. Ако тези общи изводи (некореспондиращи пряко с конкретния случай) се приемат, то този критерий по чл. 152, ал. 5 от ЗЕС по дефиниция щеше да бъде винаги наличен за всяко едно обществено отношение или разглеждан пазар в страната, което е абсурдно от чисто регулаторна гледна точка. Ако такива общи изводи (като ползваните от КРС) да са валидни сами по себе си за всеки конкретен случай, то това е проблем на българското законодателство и правов ред по принцип, а не на специфичния пазар, предмет на анализ от страна на регулатора. В тази връзка с оглед на

основополагащите правни принципи КРС не би следвало да „санкционира“ определен участник на даден пазар заради несъвършенствата на приложимата обща законодателна рамка и да се опитва да „компенсира“ последната с налагането на специфични задължения. Доколкото КРС няма такива изрични и нарочни правомощия, считаме че изложените общи разсъждения и изводи относно ограниченото приложно поле на конкурентното право не следва да намират място в обсъждания пазарен анализ.

В тази връзка Виваком счита, че и последния трети кумулативен критерий за определяне на пазар, подходящ за регулиране ex ante, не е налице и противното твърдение противоречи на действащото законодателство и правов ред.

Становище на КРС

Съгласно чл. 4, ал. 1 и 2 от АПК, административните органи действат в рамките на правомощията си, установени от закона, като административни актове се издават за целите, на основанията и по реда, установени от закона. Съгласно чл. 9, ал. 1 от АПК, при условията, посочени в закона, административният орган е длъжен да започне, да проведе и да приключи административното производство, освен ако издаването на акта е предоставено на свободната му преценка. Видно от разпоредбите на ЗЕСМФИ и актовете по неговото прилагане, не е налице правомощие и законова възможност на КРС да провери предварително по искане на Виваком съответствието на изменените цени на дружеството с изискванията на ЗЕСМФИ. Компетентността на КРС е изчерпателно регламентирана в специалния закон и регулаторът не може да провежда процедури и да приема актове, от които произтичат права и задължения, без това да е предвидено в закона. Поради посоченото твърденията на Виваком, че подобна процедура може да бъде иницирана, противоречат на закона. Подобно произнасяне от страна на КРС би било нищожно, поради липса на компетентност. Поради изложеното, КРС не е предприела действия във връзка с искането на Виваком за предварителен преглед. Едва с повдигнатите спорове, КРС е упражнила своите правомощия, съгласно ЗЕСМФИ и едва тогава е направила преглед на същите, като се е произнесла с краен акт.

Както се посочи по-горе, КРС упражнява своите правомощия, съгласно регламентираното в закона. ЗЕСМФИ и актовете по неговото прилагане не предвиждат никаква законова възможност КРС да проверява и оценява цени на мрежови оператори без да е повдигнат спор от засегнат оператор. Законът не предвижда никаква възможност за самосезиране от страна на КРС и подобна процедура и произнасяне биха били нищожни и биха противоречили на целта на закона и ex post регулацията.

Във връзка с цитираната от Виваком практика следва да се подчертае, че съгласно определение на КЗК № 759/27.07.2023 г., при наличие на повдигнат и висящ спор пред КРС по реда на ЗЕСМФИ, Закона за защита на конкуренцията не се прилага. Предмет на преписката пред КЗК е да се установи дали поведението на ВИВАКОМ във връзка с индексирание на цените за канална мрежа уврежда или притежава потенциал да увреди конкуренцията и ултимативно да засегне интересите на потребителите. Сочи се, че е налице спор по отношение именно на тези индексирани цени, който е приключил с решение № 161/01.06.2023 г. на КРС, което се обжалва по съдебен ред. Както е посочила КЗК, относно преюдициалния характер на спора за съответствие на поведението с нормите на секторната регулация по отношение на този за спазването на забраната по

чл. 21 от ЗЗК за злоупотреба с монополно или господстващо положение, ВАС се е произнесъл с решение № 2017/2016 г., давайки задължителни указания на КЗК да спре образуването пред нея производство до произнасяне на регулатора с влязъл в сила акт. Въпросът за това как се съотнася разглежданото поведение с регулаторната рамка е съществен за произнасянето за наличие на антиконкурентно поведение. Поради липсата на автономия в поведението на потенциалния извършител на нарушението, първо следва да има влязло в сила произнасяне на секторния регулатор, за да може да се развие производството пред КЗК.

Видно от посоченото, конкурентното право е неприложимо в случай на повдигнати спорове по реда на ЗЕСМФИ, което обосновава в значителна степен изпълнението на третия критерий.

В допълнение и в подкрепа на горното, както е посочено в становището на КРС по т. VI. В1.2 от настоящия документ в съответствие с разпоредбата на чл. 151, ал. 2 от ЗЕС, КРС изпрати проекта на решение за определяне, анализ и оценка на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура за становище. В тази връзка, становището на КЗК съгласно решение № 308/2024 г. е че КРС е определила пазара, за който се оценява, дали подлежи на *ex ante* регулиране, в съответствие с критериите и принципите на правото на конкуренцията. Наред с това, в становището си КЗК прави важно разграничение относно възможностите на правоприлагането. Органът по защита на конкуренцията посочва, че правото на конкуренцията може да бъде приложено по отношение на евентуална злоупотреба с господстващо положение, свързана с предоставяне на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. Това обаче представлява по своята същност упражняване на последващ (*ex post*) контрол, тъй като за целите на Закона за защита на конкуренцията е необходимо да бъде налице поведение на предприятие с господстващо поведение, водещо до предотвратяване, ограничаване или нарушаване конкуренцията на съответния пазар. Като се има предвид значението на достъпа до тази инфраструктура за предоставяне на телекомуникационни услуги на дребно, според КЗК последващият контрол по ЗЗК може да се окаже недостатъчно навременен за разлика от предварителното (*ex ante*) регулиране, при което могат да бъдат наложени конкретни технически и експлоатационни условия на този достъп.

По отношение на приложението на ЗЕСМФИ, в т.ч. за съответствието на ценовите условия със нормативните и поднормативни изисквания, КРС ги е разгледала при оценката на втория критерий за определяне на съответен пазар като подлежащ на *ex ante* регулиране.

Относно твърденията за нарушение на правовия ред – същите са неясни и бланкетни, поради което считаме, че са изцяло необосновани.

Г. Анализ и оценка на съответния пазар – определяне на предприятие/я със значително въздействие на пазара

1. Според А1 в анализната част КРС коректно е представила информация за пазарните дялове, изчислени, както на база дължина на изградени трасета канална мрежа, така и на база предоставен достъп до канална мрежа. Пазарния дял на Виваком и в двата случая е изключително висок – съответно над 57% (с отчитане придобиването на непряк контрол върху Булсатком) и над 90%, което е ясен знак за

наличието на слабо конкурентен пазар. В допълнение КРС разглежда и допълнителни критерии като контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана, наличие на икономии от мащаба и от обхвата, наличие на вертикална интеграция и др., което само и единствено затвърждава заключението, че Виваком е предприятието със самостоятелно значително въздействие на определения пазар на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. подкрепя.

2. Йеттел посочва, че придобиването на контрол от страна на Виваком върху Булсатком, като водещо предприятие на пазарите на фиксиран достъп до интернет и телевизия, ще окаже отражение и върху пазара на мобилни услуги в страната – гласови повиквания и достъп до интернет, като тази ситуация ще даде конкурентно предимство на придобиващото предприятие не само на пазарите на фиксирани, но и на мобилни услуги. Йеттел изразява очаквания за увеличение на преносимостта на абонати на мобилни услуги към мрежата на Виваком и отслабване на позициите на другите двама участника на този пазар. В тази връзка, Йеттел подкрепя и становището на КРС, че „Каналната мрежа е важна дори и при предоставяне на мобилни услуги, т.к. за осъществяване на свързаност от опорната мрежа към базовите станции е необходимо разполагането на оптични кабели.“

Йеттел счита, че въпреки че в текстовете в проекта на анализ е отчетено придобиването от страна на Виваком върху Телнет и Нетуоркс и разрешението от страна на КЗК за придобиването на контрол от страна на „Юнайтед Груп България“ ЕООД върху Булсатком, би следвало в данните на Виваком, които са представени в съответните фигури и таблици в проекта на анализ изрично да бъдат включени и данните на придобитите дружества, не само по отношение на изградената и предоставена канална мрежа, но и съответния брой населени места. Според Йеттел, по този начин по-категорично ще бъде отразено увеличението в пазарната мощ на историческото предприятие и намаляването на възможността за оказване на конкурентен натиск от страна на алтернативните предприятия Йеттел допълва, че независимо от съдебните обжалвания, които все още са висящи по отношение на Телнет, Нетуоркс и Булсатком, решенията на КЗК са с незабавно изпълнение, сделките са фактически осъществени и оказват влияние на съответните пазари.

3. Виваком е на мнение, че подходът на КРС за пазарен анализ само на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи, не отчита конкурентните условия на пазарите на дребно и различните конкурентни условия в страната, възможностите за въздушно изграждане на мрежи или използване на безжични технологии (по-специално от страна на двата мобилни оператора „А1 България“ ЕАД и „Йеттел България“ ЕАД). Този подход, освен че не кореспондира с действащото национално и европейско законодателство, предопределя погрешния извод за наличие на значително въздействие на пазара на Виваком на национално ниво на пазара на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

При отчитане на изложеното от Виваком по отношение на обхвата на пазара и прилагането на теста на трите критерия, дружеството счита че КРС неправилно определя Виваком като предприятие със значително въздействие поради следното:

- Предприятието счита, че проектът на решение пропуска да направи анализ на конкурентните условия на дребно, в резултат на което анализът на съответния пазар и определянето на Виваком за предприятие със значително въздействие е опорочен.

- Според Виваком неправилно не се отчита силният конкурентен натиск от предоставения достъп до инфраструктурата на електроразпределителните дружества, която е основна инфраструктура за разполагане на мрежи на географски обособения пазар, включващ население места под 10 000 жители и кварталите в населени места над 10 000 жители с преобладаващо ниско застрояване на урбанизирани територии с население над 10 000 жители, в които не е налице или не е достъпна подземна физическа инфраструктура на мрежов оператор и е налична стълбовна физическа инфраструктура на мрежов оператор. Дружеството отбелязва, че изцяло е игнориран директния и индиректен конкурентен натиск от безжичните мрежи, които масово се използват като алтернативна инфраструктура.

- Мнението на историческото предприятие е, че в резултат на стеснената дефиниция на продуктивния пазар и без отчитане на различните конкурентни условия в отделни райони от страната е дефиниран национален пазар, включващ само една инфраструктура, с което се предопределя Виваком като предприятие със значително въздействие.

- Виваком посочва, че е видно, че КРС не е разполагала или не е разгледала всички необходими данни, за да определи действителното положение на участниците на пазара, вкл. е интерпретирало неправилно така получените данни:

- по данни на КРС общата дължина на канална мрежа е 11 367,30 км, въз основа която и определя и пазарния дал на участниците на пазара, вкл. и на Виваком. По мнение на предприятието тези данни обаче не кореспондират на посочената дължина на инфраструктурата за разполагане на електронни съобщителни мрежи в Единната информационна точка (ЕИТ)⁹², а именно 12 925 км, която е с 14% повече от посоченото от КРС. Според Виваком това несъответствие е съществено, като би следвало да бъде отчетено от КРС, още повече че функцията на ЕИТ е именно да предоставя информация за „съществуваща физическа инфраструктура за разполагане на мрежи, включително високоскоростни електронни съобщителни мрежи“ (чл. 4, ал. 2, т. 2 от ЗЕСМФИ). Освен това предприятието счита, че ЕИТ посочва и видовете мрежи, които следва да се отчитат в обхвата на релевантния пазар (като електропреносна и електроразпределителна мрежа, железопътна мрежа, безжични мрежи, общински мрежи и т.н.), което не е направено от КРС. Т.е. следвайки подхода си да стесни обхвата на пазара, с който изключва съществуващите алтернативи на каналната мрежа (които са със значителен обем, като това се посочва и от самото КРС, а именно 617 406 бр. стълбове само на електроразпределителните дружества (или около 21 000 км допълнително използвана физическа инфраструктура), 1 759 км използвана инфраструктура, изградена за други мрежи и още 6 747 бр. стълбове на предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги (или около 700 км допълнително използвана физическа инфраструктура)), КРС допълнително е намалила значително и общия обем на физическата инфраструктура, която взема предвид при изчисляване на пазарните дялове.

- КРС също така правилно посочва, че канална мрежа има едва в 6,6% от населените места в страната, като присъствието на Виваком е само в 5,5% от всички 5 256 населени места. Имайки предвид този факт според дружеството е необоснован

⁹² <https://sipbg.gov.bg/SIP.Experts/>

и нелогичен изводът за нуждата от регулация на този пазар, който се явява изключително ограничен като обхват и едва подпомагащ дейността на всички 650 оператора, които оперират на съответните пазари на дребно, които явно при тази фактическа обстановка използват други методи за изграждане на своите мрежи, за да достигнат до своите клиенти. Липсата на обстоен анализ на съответните пазари на дребно, по мнение на Виваком е съществен пропуск на анализа, което се доказва и от данните за ограничения обхват и използване на анализираната инфраструктура.

– Дружеството посочва, че е некоректен и опита за внушение (стр. 35 от проекта на решение), че осъществените от страна на Виваком придобивания ще засилят пазарното положение на Виваком на разглеждания пазар на едро. В тази връзка отбелязва, че Виваком поддържа канална мрежа във всички населени места, в които “Телнет” ЕООД, “Нетуоркс-България” ЕООД и “Булсатком” ЕООД са декларирали, че имат канална мрежа. Според предприятието и трите дружества са декларирали, че притежаваната от тях канална мрежа е уплътнена в цялост, т.е. тази канална мрежа по никакъв начин не добавя стойност към пазарното положение на Виваком на този пазар

– Дружеството твърди, че друг допълнителен факт, който не е отчетен от КРС е, че едва 1/3 от всички оператори, опериращи на съответните пазари на дребно, имат изобицо договор с Виваком за използване на каналната мрежа. Според предприятието това показва, че няма зависимост от използването на този способ за полагане/изграждане на електронна съобщителна мрежа от страна на останалите оператори, като това е само един от вариантите това да бъде направено.

– По мнение на историческото предприятие следва да се отчете и факта, че каналната мрежа на Виваком, а и на останалите участници на пазара изобицо нямат пълно покритие до всички домакинства дори и в тези 6,6% от всички населени места в страната, т.е. няма как операторите да бъдат зависими от използването на само една мрежа, която няма капацитета да предостави условия за изграждане на свързаност до по-голямата част от потенциалните клиенти. Още повече че изобицо няма данни да е анализиран и факта доколко изобицо посочената канална мрежа може да бъде използвана от трети лица, вкл. доколкото пълният ѝ капацитет е запълнен.

Според дружеството изброените несъответствия при представената обобщена информация в проекта и липсата на относими доказателства за наличност на каналната мрежа на Виваком са пречка за постановяване на обективно решение, което съответно води и до необосновано предложение за налагане на специфични задължения.

Виваком счита, че пазарния дял е оценен неправилно на база на километри предоставена канална мрежа, съответно на база приходи от предоставяне на канална мрежа.

На стр. 65 от приложението към проекта на решение, КРС посочва, че разглежданият пазар е слабо конкурентен и с високо ниво на концентрация, а Виваком е предприятието с най-големите стойности на пазарен дял на този пазар, изчислени на база на основните показатели, характеризиращи пазара, както следва: - пазарен дял, изчислен на база сумарна дължина на изградените трасета канална мрежа - 48,5% и агрегиран дял с отчетени стойности на Телнет и Нетуоркс – България – 50,1%; -

пазарен дял, изчислен на база предоставен достъп до канална мрежа (дължина на предоставените под наем каналните/HDPE тръби) – 90,4% и пазарен дял с отчетени вътрешни доставки – 72,7%; - пазарен дял, изчислен на база реализирани приходи от предоставянето на достъп до канална мрежа – 90,0%.

При изчисляване на пазарния дял според Виваком следва да се игнорират данните за приходите или обща дължина на канална мрежа, за която е предоставен достъп, защото местния пазар показва, че предприятията преди всичко изграждат мрежи за задоволяване на собствени нужди и предвид задълженията си по ЗЕСМФИ резервират допълнителен капацитет в нея. В България няма предприятие, чиито бизнес-модел включва единствено предоставяне на достъп до физическа инфраструктура. Поради това единствената обективна оценка за пазарен дял може да бъде общата дължина на каналната мрежа, доколкото не зависи от отделните стратегии на предприятията при предоставяне на вътрешни доставки (виж табл. по т. II). На следващо място, пазарният дял може да е коректен индикатор за наличие на значително въздействие на пазара само в случай, че КРС е отчетла всички продукти, които са взаимнозаменяеми и определила географското му измерение в съответствие с фактите на българския пазар. Предприятието счита, че в такава хипотеза Виваком няма да бъде определено като предприятия със значително въздействие на пазара. Това според дружеството налага преразглеждане на подхода на КРС и повторно определяне на съответния пазар, за да се направи обективна оценка предвид и останалите аргументи на Виваком относно критериите за определяне на предприятие със ЗВП

Според дружеството необосновано е прието, че е налице липса на потенциална конкуренция (стр. 70-71 от проекта на решение). Виваком счита, че КРС не е разгледала всички конкурентни ограничения на ниво на едро и на дребно, независимо от това, че тези ограничения не са (според КРС) част от съответния пазар.

Предприятието посочва, че съгласно чл. 154, ал. 3, т. 2 във връзка с чл. 151 от ЗЕС при своя анализ комисията разглежда развитието на съответния пазар в перспектива при липса на наложена регулация и взема предвид всички конкурентни ограничения на ниво на едро и на дребно, независимо дали тези ограничения произтичат от електронни съобщителни мрежи, електронни съобщителни услуги или други видове услуги или приложения, които са сравними от гледна точка на крайния ползвател, и независимо дали тези ограничения са част от съответния пазар.

Виваком отбелязва, че съгласно т. 64 от Насоките за пазарен анализ НРО следва да отчетат дали пазарната сила на заварен оператор може да бъде ограничена (в ценово отношение) от продукти или услуги извън съответния пазар и базовия пазар или пазари на дребно... Следователно дори когато НРО счете, че ограниченията от тези продукти и услуги на равнището на пазара на дребно не са достатъчно силни, така че пазарът на дребно да бъде действително конкурентен, или не са достатъчно силни, за да представляват непряко ограничение за предоставянето на услуги на едро (с цел определянето на пазара на едро), **потенциалните ограничения все пак следва да бъдат оценени на етапа на оценката на ЗПС.**

Следователно според дружеството, дори и да не са включени в обхвата на съответния пазар, КРС е следвало да разгледа всички конкурентни ограничения на ниво на едро и на дребно, в т.ч. възможността за ползване на подземна и стълбовна инфраструктура на електроразпределителните дружества и общинска транспортна инфраструктура като и двете се използват от предприятията при разполагане на

техните мрежи. Предприятието е на мнение, че след като КРС е приела, че инфраструктурата на електроразпределителните дружества не е част от съответния пазар, това не я освобождава от задължението да разгледа дали не представлява директно ограничение на пазарната сила на Виваком. Дружеството счита, че предвид данните за използваната подземна канална мрежа и стълбовна инфраструктура на електроразпределителните дружества, то предоставяният достъп до тези инфраструктури е пряко ограничение на пазарната сила на Виваком.

Историческото предприятие отбелязва, че при пълна липса на анализ на пазара на дребно, КРС не е осъществила анализ на развитието на съответния пазар в перспектива при отчитане на всички услуги или приложения, които са сравними от гледна точка на крайния ползвател, независимо дали тези ограничения са част от съответния пазар. Според Виваком през 2024 г. това е повече от наложително предвид технологичното развитие и силната взаимозаменяемост между услугите на дребно за достъп до интернет чрез фиксирани мрежи с услуги за достъп чрез мобилни мрежи.

Предприятието счита, че безжичният достъп, особено в последния сегмент, чрез който се свързва потребителя, може да бъде взаимозаменяем от гледна точка на търсенето с достъпа до подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи. Доказателства за това са предоставени от Виваком и са отразени в самия проект на решение на стр. 13, където КРС правилно отчита че предприятието е „реализирало проект за преминаване към предоставяне на електронни съобщителни услуги в определено местоположение през мобилна мрежа, в резултат на което Виваком е преустановило поддръжката на каналната мрежа за населените места, включени в проекта, в които е имало такава“. В резултат общата дължина на използваемата канална мрежа е намаляла, но според дружеството КРС не е изследвала за целите на пазара с колко реално е намаляла каналната мрежа и каква част от нея вече не се поддържа и не е част от счетоводния баланс на дружеството съгласно разпоредбата на чл. 58 от ЗЕСМФИ. Нещо повече Виваком твърди, че КРС не е изследвала каква е основната причина предприятието да преустанови поддръжането на каналната си мрежа в тези райони и по-конкретно дали това не се дължи на: (а) липса на икономически стимул и търговски интерес за Виваком и/или (б) липса на интерес от страна на ползвателите на каналната мрежа. Според дружеството отговорът на посочения въпрос е от съществено значение за анализ на обособения от КРС пазар в перспектива.

Виваком е на мнение, че КРС не отчита и служебно известните и данни за липса на интерес от ползване на вторичната канална мрежа на Виваком и наблюденията в тази връзка изключителен ръст на делът на абонатите, ползващи фиксиран достъп през мобилна мрежа, като за 2022 г. спрямо 2020 г. е регистриран ръст с цели 77,2%. Както посочва КРС основната причина за този значителен ръст се корени както в широкото покритие на LTE мрежите в национален мащаб, така и поради продължаващото разгръщане на мрежи от пето поколение NR (5G).⁹³ Именно поради това според дружеството е наложително пазарният анализ да започне от съответните пазари на дребно, което за съжаление не е намерило място в проекта на решение, публикуван от КРС.

⁹³ Годишен доклад на КРС за 2022 г., стр. 48.

Виваком настоява да се вземе предвид и ползването на локални радиомрежи (RLAN) за предоставяне на интернет-базирани услуги като заменяеми кабелните мрежи (и в тази връзка ползването на каналните мрежи) в голяма степен. Изграждането на локални RLAN мрежи се характеризира с по-ниски регулаторни и административни бариери за навлизане на пазара на предоставяне на широколентов достъп до интернет и същевременно разходите за осигуряване на покритие на RLAN са сходни с разходите за изграждане на кабелни мрежи. Предприятието посочва, че тези мрежи се регулират от КРС единствено чрез Правила за свободно използване на радиочестотния спектър и същевременно могат да се възползват от възможностите на ЗЕСМФИ за разполагане на съоръжения. В допълнение, за разлика от кабелните мрежи ограничението по чл. 63 от ЗЕСМФИ не се отнася за локалните радиомрежи и те могат да се изградят независимо от населени места по брой жители, вида на застрояването и достъпността на подземна физическа инфраструктура или стълбовна мрежа. Ето защо според Виваком RLAN мрежите са реална алтернатива на кабелните мрежи, не само защото не е необходимо да се инвестира в подземна пасивна инфраструктура, но и защото се избягват всички регулаторни ограничения при изграждането на кабелни мрежи. Дружеството твърди, че тенденцията на засилено изграждане на такива мрежи в Европейския съюз се отчита и от Европейската комисия чрез Решение за изпълнение (ЕС) 2021/1067 относно хармонизираното използване на радиочестотния спектър в радиочестотна лента 5945-6425 MHz за внедряване на безжични системи за достъп, включително локални радиомрежи (WAS/RLAN). Доколкото RLAN мрежите могат да отговорят на нарастващата необходимост от по-голям капацитет и по-високи скорости на достъп, ползването им се насърчава и на ниво Общностен пазар. Ето защо на практика RLAN и кабелните мрежи имат белезите на взаимозаменяеми в голяма степен, но по-ниските бариери за навлизане на пазара и допълнителното стимулиране на общностно ниво дават тласък в изграждането на RLAN в последните години. Във връзка с изложеното Виваком счита, че описаната динамика на общностния и в частност на българския пазар следва да се отчете при анализа на достъп до подземна пасивна инфраструктура.

В допълнение след изтичане на срока за предоставяне на становища от заинтересованите страни от страна на Виваком постъпиха редица писма, в т.ч. искане за достъп до обществена информация. В своите писма историческото предприятие твърди, че регулаторът следва да изготви и изследва списък от населени места с наличната собствена пасивна (физическа) инфраструктура, който следва да бъде основната отправна точка за извършване на обективен пазарен анализ.

Становище на КРС

Във връзка с бележката на Йеттел относно включването на данните и на придобитите от Виваком дружества не само по отношение на изградената и предоставена канална мрежа, но по отношение и на съответния брой населени места, КРС отбелязва, че това не би оказало влияние върху изводите относно позицията на Виваком на разглеждания пазар поради припокриване на населените места с изградени от въпросните предприятия трасета канална мрежа. Във връзка с бележката на предприятието, че в данните на Виваком, в представените в анализа таблици и графики, следва да бъдат включени и данните на Телнет, Нетуоркс-България и Булсатком, КРС обръща внимание, че събраните с Решение № 215/20.07.2023 г. данни са към 31.12.2022 г., като към тази дата тези предприятия са съществували като отделни юридически

субекти. Посочените в становището на Йеттел сделки са коментирани в проекта на пазарен анализ и тяхното влияние върху разглеждания пазар е отчетено.

По отношение на становището на Виваком, свързано с използваните безжични технологии от страна на двата мобилни оператора „А1 България“ ЕАД и „Йеттел България“ ЕАД, КРС е представила мотиви, поради които те не са част от обхвата на пазара, в частта отнасяща се до определяне на продуктовия обхват на пазара. Позицията на КРС по отношение на бележките на Виваком относно продуктовия и географския обхват на разглеждания пазар са поместени на систематичните места по-горе в т. V. Б. Определяне на съответния пазар.

В допълнение следва да се поясни, че при разглеждане на обхвата на пазара, КРС е отбелязала, че в единната информационна точка предприятията предоставят данни и за инфраструктурата за разполагане на електронни съобщителни мрежи между населените места. В тази връзка, КРС не може да вземе дължината от 12 925 км, доколкото тя не се отнася единствено до селищната канална мрежа. Аналогично, няма как да се разглежда железопътната мрежа и електропреносната мрежа, доколкото те са разположени между населените места. Ако КРС приеме тезата на Виваком, че ЕИТ посочва и видовете мрежи, които следва да се отчитат в обхвата на съответния пазар, то трябва да се отбележи, че в ЕИТ липсват данни за стълбове, безжични мрежи (в това число и базовите станции) и общински мрежи.

КРС не приема становището на Виваком, че пазарът е с ограничен обхват и използване и едва подпомагащ дейността на всички 650 оператора, опериращи на пазарите на дребно, поради което, според предприятието, изводът за нуждата от регулация на този пазар е необоснован и нелогичен. Съпоставянето на събраните данни за 2022 г. относно изградените трасета канална мрежа с данните на Националния статистически институт за населението по населени места показват следното разпределение: средният брой жители в населените места, в които не е декларирана канална мрежа, е 324. В 41% от тези населени места населението е под 100 жители, в 38,4% от населените места без изградена канална мрежа са отчетени между 101 и 500 жители. Тези две групи съставляват 79,4% от населените места без канална мрежа и 8,4% от общото население на страната. 1,5% е дялът на населените места с най-голям брой жители (между 2000 и 4316 жители), в които не е декларирана канална мрежа, а живущите в тях - 3% от общото население. Т.е. това са много на брой, слабо населени места и не може да служат като обосновка на твърдение за ограничено използване на каналната мрежа и необоснована секторна регулация. Видно от изложените данни, каналната мрежа се ползва в населените места, в които е концентрирано над 75,3% от населението на страната, поради което е от съществено значение за разполагане на мрежите с много голям капацитет.

По отношение на бележката на Виваком за некоректен опит за внушение в проекта на анализ, че осъществените от страна на Виваком придобивания ще засилят пазарното положение на Виваком на разглеждания пазар на едро, следва да се отбележи, че анализът и оценката на съответния пазар се извършва при оценка на очакваното бъдещо развитие. На стр. 35 от проекта на анализ, в частта „Размер и обхват на собствената канална мрежа (СКМ) на историческото и на конкурентните предприятия“ е представена информация относно придобиването на контрол от страна на Виваком върху три от конкурентните предприятия и ефекта върху общия размер на собствената

канална мрежа на конкурентните предприятия. Не би било коректно това да не се отчете при анализа, предвид че съгласно предоставената информация за 2022 г., едното от предприятията, върху които Виваком придобива контрол (Булсатком), е на трето място след Виваком и А1 по обхват на изградената канална мрежа, на база дължина на трасетата и брой населени места.

В отговор на бележката на Виваком, че едва 1/3 от всички оператори, опериращи на съответните пазари на дребно, имат изобщо договор с Виваком за използване на каналната мрежа и следователно няма зависимост от използването на този способ за полагане/изграждане на електронна съобщителна мрежа от страна на останалите оператори, отново следва да се отбележи същественото значение на пасивната (физическа) инфраструктура за разгръщането на електроните съобщителни мрежите, включително в контекста на регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност. Това е отчетено в проекта на пазарен анализ, включително и с препратка към Разяснителната бележка към Препоръката от 2020 г., където е посочено, че „физическата инфраструктура представлява значителна част от инвестициите в мрежи, тъй като строителните работи могат да представляват до 80% от общите разходи за разгръщане“. По данни, събрани от предприятията за целите на настоящия анализ, общо 246 предприятия ползват достъп до канална мрежа през 2022 г., съответно ползването на услугата достъп до канална мрежа не е несъществено.

В рамките на анализа за оценка и определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара, и конкретно по отношение на показателя „пазарен дял“ КРС счита за необходимо да анализира възможно най-голям брой относими показатели. Коментирания дялове, изчислени на база изградени трасета, на база дължина на предоставените тръби и приходи, както и показателят с отчетени вътрешни доставки описват в максимална степен състоянието на разглеждания пазар и структурата на конкуренцията. В тази връзка, бележката на Виваком, че следва да се игнорират данни, характеризиращи пазара, е необоснована, още повече, че показателят, изчислен вземайки предвид вътрешните доставки, кореспондира с изложените аргументи в становището на предприятието, а именно „*че предприятията преди всичко изграждат мрежи за задоволяване на собствени нужди*“.

По отношение на твърденията в писмата постъпили след изтичане на срока за обществено обсъждане на проекта, КРС обръща внимание, че за целите на определянето, анализа и оценката на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура е събрана информация от предприятията с нарочен въпросник. Тази информация е обобщена в база данни, която е изследвана и анализирана в детайли. В резултат е изготвен проектът на решение за определяне, анализ и оценка на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. В тази база се съдържа цялата информация за проучване на селищната пасивна инфраструктура и оптични влакна, предоставена от всички предприятия и определена от тях като търговска тайна. В тази връзка КРС счита, че не е необходимо изготвянето и изследването на нарочен списък на населените места. Наред с това КРС подчертава, че отправна точка за определянето, анализа и оценката на съответните пазари са разпоредбите на приложимата регулаторна рамка и при изготвянето на настоящия документ стриктно са спазени Насоките на ЕК за извършване на пазарни анализи и Методиката за пазарни анализи на КРС.

Д. Определяне на специфични задължения

1. *AI* подкрепя предложените специфични задължения и смята, че КРС изключително точно е предвидила и определила потенциалните конкурентни проблеми. Според предприятието, достъп до каналната мрежа на Виваком е критичен за развитието на пазара на достъп до интернет и ТВ услуги на дребно, като през следващите години ще продължи да е важен за разгръщането на мрежи с много голям капацитет.

2. Според *Йеттел*, засилването на позициите на Виваком на пазарите на дребно ще доведе до отпадане на по-малки участници, което ще рефлектира негативно не само върху конкурентната среда, но и върху положението на потребителите, в контекста на евентуално увеличение на цените на услугите, занижаване на качеството или липса на инвестиции и иновации в нови услуги и мрежи. Монополната позиция на горестоящия пазар на едро на достъп до пасивна инфраструктура ще постави допълнителни финансови бариери за навлизане на нови участници на пазара и до изтласкване на съществуващите чрез прилагане на антиконкурентни практики.

Йеттел изразява мнение, че пазарите на дребно не биха се характеризирали с ефективна конкуренция при липса на регулация на пазара на едро на пасивна инфраструктура, поради което и предвид факта, че съществуващата обща регулация (ЗЕСМФИ) не е достатъчна да предотврати изкривявания на конкуренцията на ниво на дребно, е налице необходимост от извършване на анализ на пазара на пасивна инфраструктура за целите на *ex ante* регулация.

3. **Виваком** посочва, че предлаганите от КРС регулаторни задължения с проекта на решение са непропорционални и не съответстват на чл. 157 от ЗЕС (чл. 68(4) от Директива (ЕС) 2018//1972), чл. 5 от ЗЕС и чл. 6 от АПК.

Като обща бележка дружеството посочва, че при налагане на специфични задължения, които в значителна степен дублират действащи разпоредби на друг закон се стига да ситуация на регулиране, което засяга неоправдано права и интереси на Виваком. Според предприятието в решението на КРС не е отчетено, че в дадени райони Виваком изгражда мрежата си подземно едновременно с новонавлизащи оператори, с което необосновано се засяга направените инвестиции в разгръщане на мрежи с много голям капацитет от страна на Виваком. Дружеството е на мнение, че с проекта на решение КРС цели да наложи безусловно задължение за предоставяне на достъп до физическата инфраструктура, в резултат на което прави невъзстановима всяка инвестиция в нова пасивна (физическа) инфраструктура от страна на Виваком.

По отношение на „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“ Виваком отбелязва, че като политически документ същият е насочен към институциите на ЕС, а не към КРС, която да следва поставените в него макро-цели при упражняване на правомощията ѝ на секторен регулатор.⁹⁴ Най-малкото, ако посоченият документ налагаше регулиране на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, това щеше да бъде следвано от всички регулатори в ЕС, а не както е към момента само по изключение в няколко държави и то само заедно с регулация на други свързани чисто телекомуникационни пазари. Поради това дружеството счита, че е некоректно да се посочва в мотивите, че КРС следва да отчита целите, залегнали в стратегията „Цифров компас до 2030 г.: Европейският

⁹⁴ Съобщение на Комисията до Европейския Парламент, Съвета, Европейския Икономически и Социален Комитет и Комитета на Регионите, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0118>

път за цифровото десетилетие“. КРС е задължена да отчети разпоредбите на ЗЕС, а не политически декларации между институциите на ЕС и още по-малко да се води от тях при избора на регулаторни задължения.

Според Виваком, за да е пропорционално налагането на задължението е необходимо да се съобрази с националните условия към момента, а те са фактически силна инфраструктурна конкуренция, която не се е променила от 2019 г. до 2024 г., а се е засилила предвид на това, че конкурентните на Виваком са разширили обхвата на своите мрежи. В Решение № 235/18.06.2019 г. на КРС е прието, че е налице силна междуплатформена конкуренция, развила се поради исторически по-късното навлизане на БТК на пазара на ширококолов достъп до интернет на дребно, като КРС очаква тази конкуренция да продължи да бъде устойчива и при липса на регулация на пазара на едро на локален достъп в определено местоположение, докато по отношение на другите пазари на дребно КРС или ги е дерегулирала отдавна или никога не е намирала основание да разгледа състоянието на конкуренцията на тези пазари. На последно място, в тази част от проекта на решение не са предвидени гаранции срещу прекомерно разгръщане на паралелни мрежи и в резултат цялостна неефективност на предоставяните услуги в сектора.

Виваком посочва, че напълно необосновано и при липса на доказателства КРС прави извод, че „в случай че не наложи задължение за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура на историческото предприятие, при условия на прозрачност, равнопоставеност и регулирани цени, това би имало съществено отражение върху конкуренцията на вертикално свързаните пазари на дребно, което би позволило на Виваком да получи допълнително предимство пред своите конкуренти и да следва поведение независимо от тях и от крайните потребители“, като прави крайния извод, че „Виваком ще бъде мотивирано да създава пречки пред конкурентното развитие на мрежи,“ Според предприятието не е ясно на база на какви факти може да се бори с такива твърдения още повече, че през последните 5 г. при липса на каквато и да е ex ante регулация не е наблюдавано никакъв такъв проблем и комисията не е констатирала каквито и да е притеснения в тази връзка.

Становище на КРС

КРС не приема твърденията на Виваком за липса на пропорционалност съответствие с регулаторната рамка на предложените специфични задължения.

Регулаторът, отчитайки изводите от анализа, е оценил възможността за възникване на съответните конкурентни проблеми, евентуалното поведение на предприятието със значително въздействие на съответния пазар и мерките, които биха предотвратили такова поведение. В тази връзка наличието на друг вид регулиране, което засяга анализирания пазар не е необходимо условие за преодоляване на потенциалните конкурентните проблеми. Както е посочено и в самия проект на анализ, развитието на инфраструктурната конкуренция е резултат основно от използването на каналната мрежа на Виваком. Предвид посоченото регулаторът счита, че предложените задължения са от решаващо значение за формирането на условия за устойчива инфраструктурна конкуренция и разполагане на ММГК. Достъпът до пасивната инфраструктура (канална мрежа) на Виваком е от критично значение за разполагането на електронните съобщителни мрежи, а предоставянето на услугите на дребно, като

достъп до интернет и телевизия, в това число и IP-TV, на крайните ползватели, не е възможно без използването на електронни съобщителни мрежи. Каналната мрежа е важна дори и при предоставяне на мобилни услуги, т.к. за осъществяване на свързаност от опорната мрежа към базовите станции е необходимо разполагането на оптични кабели. Засилването на позициите на Виваком с голяма степен на вероятност ще породи антиконкурентен отстраняващ ефект и закономерно ще доведе изгласване на по-малки оператори. Посоченото би имало силно негативен ефект и върху потребителите, вкл. по отношение на предлаганите оферти, качество, липса на избор на доставчик на услуги и т.н. Освен негативното влияние върху съществуващите конкуренти, биха се създали и пречки за навлизане на нови участници.

КРС отбелязва, че съгласно Регламента (ЕС) 2024/1309 на европейския парламент и на съвета от 29 април 2024 година за мерките за намаляване на разходите за разполагане на гигабитови електронни съобщителни мрежи, за изменение на Регламент (ЕС) 2015/2120 и за отмяна на Директива 2014/61/ЕС (Акт за гигабитовата инфраструктура) поради бързия напредък на цифровите технологии са необходими значителни инвестиции в електронните съобщителни мрежи. Голяма част от разходите за разгръщане на мрежата могат да бъдат отдадени на недостатъци в процеса на разгръщане, свързани с използването на съществуващата пасивна инфраструктура. В тази връзка, може се да направи изводът, че поне до 2030 г. не се очаква развитието на технологиите да доведе до отпадне изцяло или частично ползването на физическа инфраструктура за разполагане на електронна съобщителна мрежа от операторите. Тези факти са отчитат и при разработването на планове и политики за стимулиране развитието на цифровата икономика. В тази връзка КРС отбелязва, че в проекта на анализа са отчетени разпоредбите на ЗЕС, в които е транспонирана действащата на европейско ниво регулаторна рамка. Във връзка с позицията на предприятието за липсата на обосноваване, пропорционалност и доказателства за необходимостта от налагане на специфичните задължения КРС отбелязва, че е извършила анализ на пропорционалността на специфичните задължения с оглед налагане на такива мерки, които ще допринесат за развитие на ефективната конкуренция без да представляват прекомерна тежест за задълженото предприятие. Видно от изложеното в Раздел V, т. 4.2 от настоящия документ, извършеният от КРС анализ на пропорционалността се основава на установените на съответния пазар конкурентни проблеми. В този смисъл КРС посочва, че избраният подход за избор на специфични задължения на предприятието със значително въздействие върху съответния пазар е в съответствие с разпоредбите на ЗЕС.

По отношение на твърдението на Виваком, че при налагане на специфични задължения, които в значителна степен дублират действащи разпоредби на друг закон се стига да ситуация на регулиране, което засяга неоправдано права и интереси на предприятието, КРС акцентира върху обстоятелството, че регулаторният орган следва да следи отблизо и постоянно развитието на пазара, включително и честотата и резултатите от разрешаването на спорове, с оглед отчитане на ефективността на симетричната регулация, по специално за гарантиране на стабилни и ясни условия за алтернативните оператори, които са разгърнали своята мрежа, разчитайки на

регулирания достъп до канална мрежа. Такава бележка е отправена и от ЕК⁹⁵ във връзка със дерегулирания пазар 3а от Препоръка 2014/710/ЕС. Както Виваком изрично подчертава, липсата на одобрени цени на дружеството, които не могат да се атакуват и не могат да бъдат отказани за заплащане, води до реално антиконкурентно изкривяване на пазара, което не може да бъде преодоляно чрез ex post регулацията на ЗЕСМФИ.

Също така КРС отбелязва, че другите типове регулиране не изключват едновременното приложение на асиметричната регулация на съответния пазар, която се осъществява по реда на специалния закон в областта на електронните съобщения. Това е така, защото другият тип регулация не засяга правомощията на КРС да прилага Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения с оглед регулиране на сектора с цел насърчаване на ефективната конкуренция на съответните пазари. Вярно е, че настоящото решение и регулацията по ЗЕСМФИ са обединени от обща цел – да подпомогнат развитието на ММГК, но средствата за постигане на тази цел са различни и взаимно допълващи се. Това е отчетено и в текста на Директива 2014/61/ЕС, която е транспонирана в ЗЕСМФИ, и допуска, че предвидените в нея задължения ще се прилагат паралелно с налагането на задължения за достъп на основание Директива 2002/19/ЕО. С оглед на това КРС счита, че приемането на настоящото решение е в съответствие с действащата регулаторна рамка на национално ниво, която транспонирана европейската регулаторна рамка.

Д1. По отношение на специфичното задължение за достъп:

1. Според А1 е допустимо да се задължи оператора със ЗВП да монтира съоръжения с достатъчен капацитет при изграждането на физическата инфраструктура, така че и други оператори да могат да използват тези съоръжения. Също така счита, че отказ от предоставяне на достъп е възможен само при обективни критерии като техническа изпълнимост или поддържане на мрежовата цялост. Например, НРО на Ирландия не смята за обективни критерии нуждата от поправка на каналната мрежа или липсата на капацитет при наличието на излишни кабели, които могат да бъдат премахнати (например, използвани при остарели технологии и вече изключени). Поради което, А1 е на мнение, че може да са налице ситуации, при които Виваком да декларира, че не се поддържа дадени участъци от каналната мрежа, но реално това не ги прави неизползваеми и ако бъдат премахнати остарели мрежови технологии, то те веднага могат да изградят нова мрежа с голям капацитет и по този начин да имат конкурентно предимство.

2. Виваком счита, че КРС следва да изпълнява чл. 157 от ЗЕС, който изисква специфичните задължения да са пропорционални, обосновани, наложени след провеждане на процедурите в съответствие с чл. 36 и 42 и основани на характера на проблема. Според предприятието позоваването на Препоръката на Европейската комисия от 06.02.2024 г. относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност не освобождава комисията от преценка за налагане на задълженията съобразно националните условия по аргумент от последното предложение по чл. 30, ал. 2 от ЗЕС.

⁹⁵https://www.crc.bg/files/%D0%9F%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%BE%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5/EC_Comments_BG-2019-2155.pdf

Предприятието е на мнение, че задължението за достъп, което не разграничава вида на мрежата (за разлика от чл. 20, ал. 7 от ЗЕСМФИ) ще доведе до неефективно използване на ограничения ресурс в подземната канална мрежа на Виваком.

Виваком предлага КРС изцяло да заличи задължението за достъп предвид действието на чл. 15, ал. 1 от ЗЕСМФИ. В случай че комисията прецени за необходимо да запази задължението за достъп, то да е съобразено с чл. 15, чл. 20, ал. 7 и основанията за отказ по чл. 21 от ЗЕСМФИ. Виваком счита, че може да отказва достъп в случаите, когато има необходимост от резервиране на капацитет за собствени нужди или за аварийни нужди, както и да премахва кабели, които пречат за посрещането на такива нужди, поради съображения за безопасност или обществено здраве, заплахата за нарушаване на целостта и сигурността на всяка мрежа, включително на критичната инфраструктура и наличие на икономически изгодни алтернативни средства за достъп до физическа инфраструктура, предоставяна от мрежовия оператор и подходяща за разполагането на електронни съобщителни мрежи. Възможността за отказ от предоставяне на достъп, предвидена в чл. 21 от ЗЕСМФИ, е необходимо да бъде ограничение на задължението за достъп, за да не се стигне до изкривяване на конкуренцията между пазарните участници.

Виваком счита, че с налагането на задължение за предоставяне на достъп на основание ЗЕС се изкривява пазара на достъп до физическа инфраструктура. Според предприятието не следва да се подценяват и негативните последици за предприятията, които са инвестирали в своя собствена подземна инфраструктура с цел отдаването ѝ под наем на други оператори на електронни съобщителни мрежи. Виваком счита, че неравнопоставеното регулиране на пасивната инфраструктура на Виваком и останалите предприятия, предоставящи електронни съобщителни мрежи, води до ситуация при която операторите, различни от Виваком, нямат интерес да изграждат подземна инфраструктура с достатъчен капацитет.

Финално предприятието счита, че при налагане на подобна мярка следва да се предвиди задължение за Виваком да премахва от каналната си мрежа нерегламентирано положени кабели за сметка на конкретния оператор, когато тези кабели нарушават ограниченията за полагане и са положени с цел избягване на заплащането на цени и търсене на антиконкурентно предимство пред предприятията, положили регламентирано своите трасета.

3. Йеттел счита, че предложените специфични задължения съответстват на установените конкурентни проблеми, но според предприятието е необходимо изясняване и допълване на част от предложените задължения.

Според Йеттел, отказ да се предостави достъп е възможен само при обективни критерии като липса на техническа и/или физическа възможност за разполагане на електронни съобщителни мрежи, като не следва да се считат за обективни критерии нуждата от поправка на каналната мрежа и че липсва свободен капацитет при наличието на излишни кабели, които могат да бъдат премахнати (например, използвани при остарели технологии и които вече не са в употреба).

Становище на КРС:

Във връзка със становището на А1, КРС допълва с мотиви анализната част на т. V.4.3.1. по отношение на специфичното задължение за достъп.

Относно становището на Виваком за несъответствие с разпоредби на ЗЕС, в т. V.4.3.1 при изследване на необходимостта от налагане на задължение за достъп КРС е установила, че в края на разглеждания период (търговска тайна) предприятия използват достъп до каналната мрежа на историческото предприятие за разполагането на собствените си мрежи, като над 70% от тях нямат изградена собствена такава. В тази връзка КРС счита, че при липсата на задължение за предоставяне на достъп до каналната мрежа има предпоставки за възникване на конкурентен проблем. Също така, специфично задължение за достъп е било обсъдено в съответствие с чл. 36 и 42 на ЗЕС, ведно с целия проект на Решение на КРС. В тази връзка, КРС се е съобразила с изискванията на чл. 157 от ЗЕС и националните условия.

Относно цитирания от Виваком чл. 20, ал. 7 от ЗЕСМФИ, КРС счита, че задължението за достъп да не разграничава вида на мрежата съответства на принципа за технологична неутралност. Съгласно чл. 1, ал. 1, т. 1 на ЗЕСМФИ, законът урежда обществените отношения, свързани с разполагането, ползването, поддържането и развитието на електронните съобщителни мрежи, т.е. не се разграничава вида на мрежата, която се разполага. Цитираната от Виваком разпоредба се прилага само в случаите, когато са постъпили няколко заявления за достъп, които мрежовият оператор (например Виваком) не може да удовлетвори. С други думи, разпоредбата се прилага в редките случаи, в които по дадено трасе има искане за достъп от повече от един оператор и решението за ползването на достъпа е възложено на КРС.

Следва да се има предвид, че откакто ЗЕСМФИ е в сила няма постъпило искане по чл. 20 от страна на Виваком, което означава, че предприятието е можело да удовлетворява всички постъпили заявки. В допълнение, фактическата обстановка сочи, че до каналната мрежа на предприятието има предоставен достъп за целите на разполагането на електронни съобщителни мрежи, различни от мрежите с много голям капацитет. Пример за такива са изградените свързаности между центровете за данни, между кулите за разпространение на радио- и телевизионни програми и техните студия и много други, които въпреки че са мрежи с много по-високи скорости не попадат в дефиницията на мрежи с много голям капацитет, т.к. не са обособени в абонатната част. Друг пример за съществуваща електронна съобщителна мрежа, която не е с много голям капацитет е медната мрежа на историческото предприятие. Въпреки че би съответствало на Препоръката за насърчаване на гигабитовата свързаност, премахването на медна мрежа не е предложено, като специфично задължение от страна на КРС, т.к. е преценено че би било прекомерно задължение. От друга страна, липсата на подобно специфично задължение по никакъв начин не означава, че КРС би възпрепятствала Виваком, в случай че реши да я премахне, за да може да използва свободния капацитет както за собствени нужди, така и за предоставянето му за разполагане на ММГК.

КРС счита за необосновано становището на Виваком, че задължение за предоставяне на достъп на основание ЗЕС изкривява пазара на достъп до физическа инфраструктура, доколкото за всяка една инфраструктура има наложено задължение за достъп. Разликата със симетричното задължение за достъп по ЗЕСМФИ е в детайлите на специфичното задължение по ЗЕС, като в анализа за всеки детайл КРС е направила оценка относно необходимо допълнение по ЗЕС на действащите разпоредби по ЗЕСМФИ. Като пример може да се посочи премахването на електронните съобщителни мрежи, за които мрежовият оператор няма сключен договор, КРС счита, че правилата в

ЗЕСМФИ са достатъчно детайлизирани и нямат място в специфичните задължения по ЗЕС. В тази връзка, регулаторът обръща внимание, че от 2014 г., когато влиза в сила типовото предложение за достъп до канална мрежа, Виваком е имало достатъчно време да приведе в съответствие договорите със своите контрагенти. Това очевидно не е било изпълнено и през последните години при действие на ЗЕСМФИ. В тази връзка, всички обвинения към КРС или трети стани не могат да се вземат предвид като мотив. Прекомерният период на бездействие от страна на предприятието е довел до редица негативи, както за него, така и за сектора като цяло, за което регулаторният орган няма вина особено като се има предвид Виваком е собственик и би следвало да управлява и стопанисва собствеността си по най-добрия за интересите начин.

КРС отбелязва, че задължението за достъп, определено в ЗЕСМФИ, се отнася до всички физически инфраструктури, включително до такива, изградени за цели, различни от тази за разполагане на електронни съобщителни мрежи. В тази връзка, предвидените в чл. 21 на ЗЕСМФИ откази за достъп се отнасят до всички физически инфраструктури и техните сервитути. За физическата инфраструктура, изградена за целите на разполагане на електронна съобщителна мрежа, възможните причини за отказ за достъп са липса на техническа и физическа възможност, както и необходимост от резервираност за собствени нужди. В тази връзка, считаме че в т. 1.4 до т. 1.6 от проекта на решение, в задължението за достъп ясно е казано, че като критерии за отказ на достъп са допустими само липсата на физическа или техническа възможност за предоставяне му. В допълнение, в същите точки КРС е указала какви са задълженията на Виваком, в случай на липса на техническа или физическа възможност за разполагане на електронна съобщителна мрежа. В тази връзка, КРС не приема искането на Виваком да разшири възможностите за отказ на достъп и счита, че не е необходимо допълнението, предложено от Йеттел.

Твърдението на Виваком за „негативните последици за тази част от предприятията, които са инвестирали в своя собствена подземна инфраструктура с цел отдаването ѝ под наем на други оператори на електронни съобщителни мрежи“ е необосновано и противоречиво, доколкото в т. II на становището си, предприятието твърди, че такива предприятия на българския пазар не съществуват.

Д2. По отношение на специфичните задължения за прозрачност, равнопоставеност и Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура:

1. А1 определя задължението за прозрачност като важно, тъй като според предприятието са налице предпоставки в поведението на Виваком, които са довеждали до промени в условия за ползване на пасивна инфраструктура без никакво предварително уведомяване на контрагентите. В тази връзка, според предприятието, при проследяване изпълнението на това задължение, КРС следва да разполага с необходимото ниво на детайлност и регулярността на обновяване на информацията.

2. Виваком счита, че задължението да третира ползвателите на подземна канална мрежа равнопоставено, съгласно чл. 3, ал. 1 от ЗЕСМФИ е достатъчно. Предприятието отчита, че в анализа на пропорционалността КРС приема, че налагането на задължение за стриктна равнопоставеност за еквивалентност на входовете при предоставянето на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура е обременително и непропорционално. От друга страна, според Виваком, КРС не обосновава необходимостта от стриктно прилагане на задължението за равнопоставеност, което изисква предоставяне на еквивалентни електронни съобщителни услуги, както и предоставяне на услуги и

информация при същите условия и качество като тези, при които предприятието предоставя собствени услуги. Предвижданото задължение за публикуване на ключови показатели за ефективност (КПЕ), според Виваком е единствено допълнителна регулаторна тежест без да е обосновано от реално наблюдавано поведение на пазарите на едро или дребно.

Съгласно чл. 15, ал. 2 от ЗЕСМФИ предприятията предоставят достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура с писмен договор при предварително оповестени на интернет страницата си прозрачни, пропорционални и справедливи общи условия, включително цена. В тази връзка, предприятието счита изискванията към общите условия за предоставяне на достъп до физическа инфраструктура подробно посочени в чл. 15, ал. 3 от ЗЕСМФИ, че на практика дублират реквизитите на типовото предложение съгласно проекта на решение. Също така, че до този момент не е констатиран проблем във връзка с това задължение и за Виваком не е ясно защо следва да се налага като специфично задължение.

По отношение на конкретните задължения предвидени в т. 3.1.3-3.1.4, свързани с отстраняването на повреди на пасивната инфраструктура, Виваком ги счита, че не са основани на характера на проблема. Според предприятието повреда в даден участък на каналната мрежа на Виваком засяга еднакво всички ползватели, включително Виваком, което очевидно има интерес от отстраняването им възможно най-скоро за възможно най-кратък срок.

Според предприятието, КРС налага задължението за изготвяне и публикуване на типово предложение поради предварителното му одобрение от страна на КРС след обществени консултации. Виваком счита, че КРС не е отчела възможността в рамките на процедура по Глава осма от ЗЕСМФИ да дава указания за изменение на общите условия, публикувани на основание чл. 15 от ЗЕСМФИ, които правомощия са идентични на правомощията и по чл. 167 от ЗЕС. Провеждането на процедура по предварителни обществени консултации на проекта на решението на КРС не би следвало да променя оценката на комисията, доколкото становищата на заинтересованите страни могат да се разгледат и в рамките на процедура по разглеждане на спор по реда на Глава осма от ЗЕСМФИ.

Виваком счита, че изискването да предоставя достъп до информационни системи или бази данни за предварителни заявки, предоставяне, заявяване, обслужване и искания за ремонт чрез отдалечен достъп без КРС да предвиди в разходите за предоставяне на услугата закономерно води до нищожност на всяко задължение в тази посока. За това предприятието предлага, КРС при определяне на разходите да предвиди закупуване на софтуер и софтуерни лицензи, разходи за инвентаризация на състоянието и наличността на цялата канална мрежа на предприятието, включително разходи за труд, гориво и ползване на автомобили и разходи за поддръжка на актуалността на информацията в посочените бази данни. В допълнение предприятието счита, че за подобна инвентаризация на каналната мрежа ще е необходим срок от минимум две години.

На следващо място, Виваком счита че е неправилно одобряването на типовото предложение да бъде обвързано с разглеждането на цените за достъп и единствено след одобрение на типовото предложение по реда на чл. 167, ал. 7 от ЗЕС КРС да се произнесе по отношение на цените. Предприятието е съгласно, че цените са основен елемент на договора, но редът за тяхното разглеждане и одобрение е предвиден в чл. 219 и сл. от ЗЕС, без участие на заинтересованите страни и независимо от неценовите

условия. Виваком твърди, че досегашната практика на КРС за одобрение на цените едновременно с ценовите условия не кореспондира със ЗЕС.

3. По отношение на задълженията за равнопоставеност и прозрачност **Йеттел** счита, че след като е установено, че налагането на задължение за стриктна равнопоставеност за еквивалентност на входовете при предоставянето на достъп до пасивна инфраструктура е обременително и непропорционално с оглед установените конкурентни проблеми, съгласно предвиденото в Гигабит препоръката е необходим мониторинг и подходящи ключови показатели за ефективност (KPIs), споразумения за ниво на обслужване (SLAs) и съответните гаранции за ниво на обслужване (SLGs). Поради което предприятието счита, че следва да се допълни типовото предложение с KPIs, SLAs и SLGs. Според Йеттел, КРС следва да се съобрази във възможно най-голяма степен с насоките на ОЕПЕС за минималните критерии за типовото предложение, където също са предвидени KPIs, SLAs и SLGs.

Предприятието счита, че задължението за Виваком да актуализира информацията за постигнатите KPIs на всеки шест месеца ще постави в невъзможност КРС да изпълни задължението си съгласно Гигабит препоръката да публикува на интернет страницата си тази информация поне веднъж на тримесечие.

Становище на КРС

Задължението за прозрачност ограничава отчетените от КРС като потенциални конкурентни проблеми възможности за прилагане на тактики на забавяне или въвеждане на прекомерни изисквания. По тази причина и в синхрон със становищата на А1 и Йеттел, като възможно антиконкурентно поведение в т. 3.1.1 - 3.1.4 от проекта на решение са предвидени ключови показатели за ефективност. Всички предвидени КПЕ: заявяване и предоставяне на услугата; качество на обслужване, включително повреди и време за отстраняване на повреди, са относими към предоставянето на достъп до пасивна инфраструктура и отговарят на Анекс II на Препоръката на Комисията от 06.02.2024 г.

По данни, предоставени от Виваком, предприятието разполага с канална мрежа в (търговска тайна) населени места, която не поддържа, но при интерес би могло да ползва. Потенциалният конкурентен проблем е аналогичен на описания в Препоръка на Комисията от 06.02.2024 г., при който предприятието със ЗВП, знаейки къде конкурентните предприятия имат намерение да инвестират в ММГК, може да ги изпревари и да предоставя услуги на крайните ползватели преди своите конкуренти. В тази връзка, КРС счита за изключително важно задължението за равнопоставеност, в това число за предоставяне на информация и услуги при същите условия и качество като тези, предоставяни за собствени нужди.

Във връзка със становищата на А1 и Йеттел и в съответствие с Препоръката от 06.02.2024 г., КРС променя срока за предоставяне на информация за постигнатите стойности на ключовите показатели на три месеца.

Общото задължение за равнопоставеност и наложените задължения за достъп и прозрачност, включително и конкретни задължения, във връзка с информацията за възможностите за достъп и публикуване на типово предложение, гарантират по-стриктна форма на равнопоставеност. Невярно е твърдението на Виваком, че КРС не е отчела ЗЕСМФИ при налагане на задължението за публикуване на Типово предложение за канална мрежа.

На първо място, съгласно чл. 167, ал. 6 от ЗЕС, Комисията налага на предприятието, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи, на което е

наложено задължение по чл. 166, ал. 2, т. 4 или 6, във връзка с предоставяне достъп на едро до мрежова инфраструктура да публикува типово предложение, т.е. задължението е наложено ex lege. В допълнение, видно от т.V.4.3.4 от анализа, КРС посочва, че за разлика от прилаганите от Виваком ОУ, които не се съгласуват от КРС по реда на ЗЕСМФИ, Типовото предложение следва да бъде подложено на обществени консултации със заинтересованите страни по реда на чл. 37 от ЗЕС и да бъде предварително одобрено от КРС при спазване на принципите по чл. 5 във връзка с постигане на целите по чл. 4 от ЗЕС. Противно на това КРС, като орган по спорове по ЗЕСМФИ, може да изрази становище само по точно определена точка в Общите условия на Виваком, за която е била сезирана, поради което, твърдението на Виваком, че правомощията по Глава осма от ЗЕСМФИ са идентични на правомощията и по чл. 167 от ЗЕС е невярно. Нещо повече – КРС може да бъде сезирана многократно по отношение на едни и същи условия, но от различни оператори.

КРС отбелязва, че предвидените реквизити на Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура отговарят на Насоките на ОЕПЕС за минималните критерии за типовото предложение и ще спомогнат за преодоляването на потенциални конкурентни проблеми, свързани с отказ на достъп, като ще се гарантира предвидимост и стабилност за участниците на пазара. В тази връзка, КРС не приема искането на Йеттел за налагане на допълнителни споразумения за ниво на обслужване (SLAs) и съответните гаранции за ниво на обслужване (SLGs) на Виваком.

По отношение на изискването за предоставяне на достъп до информационни системи или бази данни за предварителни заявки, предоставяне, заявяване, обслужване и искания за ремонт чрез отдалечен достъп, КРС обръща внимание, че това задължение действа до 01.06.2021 г. В тази връзка то не е ново за Виваком. Наред с това както е посочено в позицията на КРС по т. 5 в раздел А. Общи бележки, тази информация ползват както искащите достъп, така и Виваком доколкото се осигурява актуална информация за актива канална мрежа. Видно от Решение на КРС № 1603/2012 г., с което е одобрено Типовото предложение за достъп до канална мрежа със задължителни указания, регулаторът винаги дава възможност на задълженото предприятие да докаже разходите за предоставяне на съответните услуги.

КРС напомня, че при втория кръг на анализа на пазара на едро на локален достъп в определено местоположение⁹⁶ Виваком не споменава, че е лишено от възможността да отдели ресурси за необходимия оглед и анализ на реалното състояние на цялата получена след приватизацията канална мрежа. В допълнение регулаторът посочва, че одобряването на типовото предложение е обвързано с цените, доколкото те са неразделна част от него, с което предприятието безусловно се съгласява. Последното не изключва провеждане на процедурата по чл. 219 и сл. от ЗЕС. В този смисъл, това са две взаимно допълващи се процедури в цялостния процес по одобряване на Типово предложение.

Д3. Разходоориентираност на цените на услугите за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура

⁹⁶ <https://www.crc.bg/bg/statii/972/pazar-na-edro-na-lokalen-dostyp-v-opredeleno-mestopolojenie-i-pazar-na-edro-na-centralen-dostyp-v-opredeleno-mestopolojenie-pazari-3a-i-3b-ot-preporuka-na-ek-2014-710-es-ot-9-oktomvri-2014-g>, стр. 82 и стр. 138

1. А1 напълно подкрепя КРС и счита, че налагането на разходоориентирани цени е необходимо, с цел преодоляване на конкурентни проблеми. Предприятието предлага да се прецизира, предложения от КРС модел в проекта на пазарен анализ, както следва:

- КРС да прави съпоставка с предоставените от другите оператори, разполагащи и изграждащи канална мрежа, данни за разходите, с цел да не се допусне необосновано завишаване на разходите от страна на Виваком при изчисляването на настоящата стойност на актива канална мрежа, тъй като за база се използва изграждането на хипотетична такава по съвременни цени за проектиране, строителни дейности и узаконяване, цени за материали и труд, при определени ограничения в съответствие с т. 1, на стр. 97 от проекта.

- В т. 2 на стр. 97 от проекта да отпадне израза „в бетонов кожух“, тъй като полезният живот на актива канална мрежа като цяло следва да е 40 г., за да е в съответствие с Препоръката на ЕК.

В заключение А1 посочва, че единствено и само чрез предложената от КРС ex-ante регулация на определеното за предприятие със значително въздействие върху пазара дружество ще е налице регулаторна сигурност и предвидимост, която е в основата на създаване на благоприятни условия за развитието на конкуренция.

Становище на КРС

КРС посочва, че изчисляването на настоящата стойност на актива канална мрежа е част от процедурата по разглеждане и одобряване на предложените от предприятието със значително въздействие върху съответния пазар цени за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура. В рамките на посочената процедура регулаторният орган прилага подход, който да гарантира, че одобрените цени са в съответствие с наложените специфични задължения.

КРС приема предложението на А1 в т. 2 на стр. 97 от проекта да отпадне израза „в бетонов кожух“, с оглед съответствие с Препоръката на ЕК от 06.02.2024 г. относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност.

2. В своето становище БАБТО подкрепя изводът на КРС, че образуваните производства пред нея по спорове за цените на достъпа до пасивната инфраструктура създават несигурност и непредвидимост за всички контрагенти надолу по веригата и е необходимо налагане на специфичното задължение за определяне на разходоориентирана цена за канална мрежа, но да отпадне възможността за нейното индексирание с инфлационен индекс, като според тях е необходимо изменение на свързани подзаконови актове.

В тази връзка БАБТО предлага:

2.1. Решението на КРС да се допълни в смисъл, че цените за достъп не могат да бъдат увеличавани чрез индексирането им със статистически / друг индекс и без доказателства, че „новите“ цени след индексацията продължават да отговарят на общото изискване за тяхната разходоориентираност.

2.2. Да се отмени чл. 8 от Методиката за начина за разпределяне на разходите при определяне на цени за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на

физическа инфраструктура и право на преминаване по ЗЕСМФИ (обн. ДВ бр. 92 от 6.11.2018 г.), утвърдена от Министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията („Методиката“). Действащият в момента чл. 8 от Методиката влиза в директно противоречие с Анализа и проекта Решението, според което цените за достъп трябва да са разходоориентирани, а също и с европейското законодателство.

В подкрепа на своето становище БАБТО представя текста на съображение (19) на Директива 2014/61 /ЕС на Европейски парламент и на Съвета от 15.05.2014 г. относно мерките за намаляване на разходите за разгръщане на високо скоростни електронни съобщителни мрежи (транспонирана в ЗЕСМФИ, вж. § 2 от него), където ясно се посочва, че критерият за справедлива цена следва да са разходите и направените от мрежовия оператор инвестиции, отнасящи се до физическата инфраструктура, до която е поискан достъпът.

Становище на КРС

В т. V.4.3.5. на поставения на обществено обсъждане проект се съдържа предвиденото от КРС задължение за определяне на цените за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура от страна на предприятието със значително въздействие върху пазара. Видно от текста на т. V.4.3.5., там е представен моделът, който следва да се прилага от задълженото предприятие при изготвяне на предложение за цени за достъп, което подлежи на одобрение от регулатора.

В тази връзка, КРС обръща внимание, че избраният подход не предполага автоматичното индексирание на цените за канална мрежа.

КРС счита предложението на БАБТО за отмяна на чл. 8 от Методиката за начина за разпределяне на разходите при определяне на цени за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура и право на преминаване по ЗЕСМФИ (обн. ДВ бр. 92 от 6.11.2018 г.), утвърдена от Министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията („Методиката“) потвърждава необходимостта от ех ante регулация, но е неотнормимо към предмета на общественото обсъждане в настоящата процедура.

3. Йеттел посочва, че в настоящия проект на анализ регулаторът запазва без изменение модела за определяне на цените за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура (подземна канална мрежа), наложен с Решение № 246/2011 г., с изключение на актуализираните стойности на параметрите. Според предприятието има разлика в подхода, използван в първия кръг и в известна степен потвърден с втория кръг на анализа на пазара на едро на локален достъп в определено местоположение и настоящия проект, в който задължението за разходоориентирани цени е „орязано“, като липсва текста относно определянето на разходоориентирани цени въз основа на система, която оценява разходите на ефективен оператор, а се реферира към морално остарелия модел за определяне на разходите, предложен от БТК (Виваком) преди 15 години.

Йеттел е на мнение, че задължението за разходоориентираност на цените трябва да бъде допълнено, като се предвиди разработването на система, която оценява разходите на ефективен оператор, съобразно методологията, посочена в

Гигабит препоръката. Предприятието смята, че изборият от КРС подход в настоящия проект противоречи на текста в Гигабит препоръката, който изисква от националните регулаторни органи да гарантират, че достъпът до съществуващата пасивна инфраструктура се предоставя при разходоориентирани цени в съответствие с препоръчаната от ЕК методология за определяне на разходите, посочена в точки 48-59 от препоръката, а именно BU LRIC+. Йеттел посочва, че с прилагането на изискванията по Гигабит препоръката КРС ще спазва „принципа за регулаторна прозрачност и предвидимост, необходимостта да се осигури стабилност без значителни колебания и реферира към текстовете на точки 61 и 62 от въпросния документ.

Алтернативно, в случай, че КРС счита, че предвид специфичните национални особености и идентифицирани потенциални конкурентни проблеми няма основания за прилагане на Гигабит препоръката в тази ѝ част, Йеттел предлага Комисията да модифицира модела за определяне на разходите, както следва:

- Осъвременяване на модела и прецизиране на съответния текст в посока постигане на яснота и ангажираност на регулатора, че при всяко предложение за изменение на цените за достъп до канална мрежа, разходните елементи и нива, предложени от Виваком да бъдат съпоставяни с разходните калкулации на конкурентните предприятия и оценявани от КРС;
- От общите разходи, използвани за оценка на настоящата стойност в модела да отпадне разходът за бетонен кожух и цялата мрежа да бъде остойностявана на база полагане без него, отчитайки и факта, че „за определяне на настоящата стойност в разходните калкулации се ползват актуални цени за дейности и материали, съгласно последни актуални договори за изграждане на канална мрежа на Виваком.“ Предприятието не вижда основание част от каналната мрежа (понастоящем до 20%) да се изчислява на база полагане в бетонен кожух, тъй като според него от поне 30 години канална мрежа не се изгражда с бетонни блокове;
- Т. 2 от ограниченията и параметрите на модела следва да бъде прецизирана и изрично да се посочи, че полезният живот на актива канална мрежа при изчисляване на разходите за амортизация по настояща стойност е 40 години. Предприятието посочва, че следва да се има предвид, че Гигабит препоръката не прави разграничение между канална мрежа в бетонен и извън бетонен кожух, като полезният живот е определен на не по-малък от 40 години. Тази позиция на ЕК е подчертана и в едно от последните ѝ решения по отношение на специфичните задължения, предложени от хърватския регулатор НАКОМ на пазара на едро на локален и на пазара на едро на централен достъп в определено местоположение (преписки HR/2024/2494-2495). Същата идея произтича от съображение (187) от ЕКЕС. Според Йеттел такъв е и принципът в Методиката за начина за разпределяне на разходите при определяне на цени за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура и право на преминаване по ЗЕСМФИ – разходите за амортизация се определят по линеен метод на база 40 години полезен живот на актива канална мрежа;
- Йеттел счита, че процентът на напълно амортизираната канална мрежа, приет от КРС, следва да бъде публично известен. В подкрепа на искането си

предприятието посочва, че приетия с Решение № 246 от 2011 г. на КРС модел, в т. 4 от описаните ограничения и параметри, е посочено изрично че процентът на напълно амортизираната канална мрежа следва да е не по-малък от 48%, в настоящия проект на анализ този процент е посочен като търговска тайна. Според предприятието важно условие за осигуряване на прозрачност на модела, определен от КРС, който ще бъде прилаган за следващите 5 години при определяне на цените на достъпа до каналната мрежа, е ясното и точно разписване на неговите основни ограничения и параметри;

- Според становището на Йеттел е изключително важно КРС да наложи ценови ограничения за периода до одобряване на разходоориентираните цени независимо дали КРС с използване на BU LRIC+ модел или същите се определят съгласно обновения модел за определяне на разходите, посочен в т. 5.1 от Проекта на решение и разходите за предоставяне на канална мрежа на Виваком за 2022 г. Предприятието счита, че тези данни са налични в КРС, като това е видно от мотивите на Решение № 265/2023 г. на КРС, публикувано на интернет страницата на регулатора. Според Йеттел предложеният подход е използван и преди в практиката на регулатора – с Решение № 246/2011 г., с което КРС е наложила специфично задължение за прилагане на разходоориентирани цени при прилагане на LRIC модел, като до одобряването им БТК е прилагала цени, определени в същото решение на КРС, въз основа на модел за определяне на разходите;
- Йеттел счита, че задължението за разходоориентираност в т. IV.5.3. от проекта на Решение (и съответстващият текст в проекта на анализ) е необходимо да бъде изменено, както следва:

„5.3. До определяне на цени за услуги, съгласно одобрено Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура, „Виваком България“ ЕАД прилага ценови условия, определени от КРС въз основа на актуализирания модел по т. 5.1. и относимите към него данни за разходите, свързани с предоставяне на канална мрежа за 2022 г., не по-високи от следните:

„ТАБЛИЦА“ с определените цени.

- Предприятието предлага във връзка с предложеното изменение на т. IV.5.3. от проекта на Решение, т. IV.5.4. от проекта на Решение следва да отпадне.

В обобщение Йеттел счита, че така предложеното изменение няма да доведе до допълнителни административни и финансови тежести за регулатора, предвид факта че и понастоящем се прилага същия модел за определяне на цените за достъп до канална мрежа, като единствените изменения, които трябва да бъдат направени са да се приложи новия размер за среднопретеглената цена на капитала (WACC) - 4,41% и евентуално, ако се използват различни подходи за полезния живот в бетонен и извън бетонен кожух, да бъдат уеднаквени на 40 г.

Според предприятието предложената промяна не е съществена и обременителна за Виваком, тъй като:

- ще се прилага за преходен период, временно до одобрение на Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура;

- ще представлява пазарен стимул за Виваком да внесе в максимално кратки срокове Проект на Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура, респ. ще се минимизира опасността от неизпълнение на IV.5.1. от Решението;

- Общите условия по ЗЕСМФИ ще се прилагат, докато КРС наложи тези ценови ограничения;

- предложението касае просто замяната на една мярка с друга в преходен период, т.е. не се налага изначално ново задължение, и е за ограничен период време, върху който Виваком има контрол.

Становище на КРС

Не подкрепяме становището, на Йеттел, че задължението за разходоориентирани цени е „орязано“, като липсва текста относно определянето на разходоориентирани цени въз основа на система, която оценява разходите на ефективен оператор, а се реферира към морално остарелия модел за определяне на разходите, предложен от БТК (Виваком) преди 15 години.

В тази връзка е важно да се отбележи, че в досегашния регулаторен опит и в националната и европейската нормативна база понятията система и модел за определяне на разходите се отнасят за избора на методологията и принципите за разпределяне на разходите, активите, пасивите и приходите, които се прилагат за целите на изчисляването и дефинирането на разходоориентирани цени. Разликата е, че системата за определяне на разходите обикновено е разработена от задълженото предприятие, като се изхожда от неговата структура и разполагаемите активи, в т.ч. вече разгърнатата мрежа. Съответно системата се одобрява от регулатора. От своя страна моделите за определяне на разходите се разработват въз основа на инженерен модел с оразмеряване на мрежа с необходим капацитет, който да може да предостави търсеното на пазара количество от дадена услуга по най-ефективния начин. И при моделите и при системите начина, по който се отнасят разходите, приходите, активите и пасивите следва принципът на причинно-следствената връзка или т.нар. Activity Based Costing – ABC метод, при който се спазва причинно-следствената връзка между услугите и ресурсите, необходими за тяхното предоставяне.

Както е видно от т. V.4.3.5. на проекта на пазарен анализ, КРС предвижда определяне на разходоориентирани цени въз основа на получените резултати за стойността на разходите чрез модел. В допълнение следва да се отбележи, че по отношение на разходната база и методологията за разпределение на разходите за достъп до пасивна инфраструктура, моделът по т. V.4.3.5 на проекта е в съответствие с посоченото в Препоръката на ЕК от 06.02.2024 г. относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност. В този смисъл, твърдението на Йеттел, че задължението за разходоориентирани цени е „орязано“ е невярно.

По отношение на алтернативното предложение на Йеттел за модифициране на модела, КРС посочва, че направените в проекта корекции на показателите в модела в най-висока степен отразяват настоящите пазарни условия и отчитат текстовете на чл. 48-59 от Препоръката на ЕК от 06.02.2024 г. относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност.

По отношение на предложението на Йеттел за съпоставяне на разходните данни и калкулации, предложени от Виваком с разходните калкулации на конкурентните предприятия е относимо становището на КРС по т. VI. ДЗ.1 от настоящия документ.

КРС не приема предложението на Йеттел - от общите разходи, използвани за оценка на настоящата стойност в модела да отпадне разходът за бетонен кожух. Следва да се има предвид, че в модела за определяне на цените се залагат, като входящи данни, разходи, за които са представени пред КРС разходооправдателни документи, като се отчита, че за определяне на настоящата стойност в разходните калкулации се ползват актуални цени за дейности и материали, съгласно последни актуални договори за изграждане на канална мрежа на задълженото предприятие. В случай че по последните представени договори няма перо за изграждане на бетонен кожух, то такива няма да бъдат включени и като входящи данни (т.е. позицията в модела ще е със стойност нула). Като се има предвид, че всяко трасе, по което се изгражда канална мрежа, има различен релеф и специфика, КРС е на мнение, че от модела не следва да се изключи възможността да бъдат отразени разходи за изграждане на бетонен кожух, когато такъв е изграден.

Във връзка с предложението на Йеттел, относно полезния живот на актива канална мрежа, в съответствие с предложението на А1 по т. VI. ДЗ.1 в т. 2 на стр. 97 от проекта се заличава израза „в бетонов кожух“, с оглед съответствие с Препоръката на ЕК от 06.02.2024 г. относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност.

По отношение на искането на Йеттел процентът на напълно амортизираната канална мрежа, приет от КРС, да бъде публично известен с оглед осигуряване на прозрачност на модела, следва да се има предвид, че стойността на този показател е представена от страна на Виваком в рамките на процедура по спор за даване на задължителни указания, като стойността е определена като търговска тайна. Като се отчита задължението на регулатора да опазва обявената от заинтересованите страни информация като търговска тайна, стойността на този показател не може да се публикува без съгласието на страната, предоставила информацията.

КРС счита, че не е налице необходимост да се наложат ценови ограничения за периода до одобряване на разходоориентираните цени. Следва да се има предвид, че сега действащата регулация на достъпа до физическа инфраструктура се различава от регулацията при приемането на Решение № 246/2011 г. С приемането през 2018 г. на ЗЕСМФИ⁹⁷, с който е транспонирана Директива 2014/61/ЕС, действа симетрична регулация по отношение на мрежовите оператори по смисъла на §1, т. 3 от ЗЕСМФИ за целите на улесняване и стимулиране на разполагането на високоскоростни електронни съобщителни мрежи чрез насърчаване на съвместното използване на съществуващата физическа инфраструктура. Както е известно на Йеттел, с Решение № 246/2011 г. КРС налага задължението за достъп до пасивна инфраструктура (канална мрежа) на предприятието със значително въздействие върху съответния пазар на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение (пазар 4 от Препоръка на Комисията 2007/879/ЕО) като спомагателна мярка за осигуряване на условия за развитие на инфраструктурната конкуренция. Към онзи момент няма нормативна уредба, която

⁹⁷ Обн. ДВ бр. 21 от 9 март 2018 г.

да урежда ползването на съществуващата пасивна физическа инфраструктура с оглед стимулиране разгръщането на мрежи с много голям капацитет, поради което действията на регулатора са от решаващо значение за осигуряване на условия за развитие на конкуренцията, както на база услуги чрез необвързан достъп до абонатна линия, така и на база инфраструктура чрез достъп до каналната мрежа на предприятието със значително пазарно въздействие, с оглед разполагане на електронните съобщителни мрежи на конкурентите му. Видно от изложеното, регулаторната нормативна база и инструментариум сега и при приемането на Решение № 246/2011 г. се различават съществено, поради което КРС смята за неправилно да се прави паралел между тях и да се очаква прилагането на един и същ подход.

Видно от проекта на пазарен анализ⁹⁸, публикуваните от Виваком на 02.06.2020 г. ОУ запазват одобрения от КРС модел, като механизъм за определяне на цените в съответствие с изискванията на чл. 3 и 4 от ЗЕСМФИ и Методиката по ЗЕСМФИ и размера на цените за достъп и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа). В рамките на процедурите по искания за даване на задължителни указания, Комисията ревизира както модела, така и предоставените от Виваком разходи във връзка със запазения размер на цените. Извършената от регулатора проверка установи, че с тези цени предприятието се придържа към ограниченията и формулите на модела, одобрен от КРС с Решение № 246/22.02.2011 г., както и че не противоречи на Методиката по ЗЕСМФИ, което е изложено и в Решение № 70/24.02.2022 г.

Съгласно чл. 1, ал. 3 от ЗЕСМФИ прилагането на този закон не може да ограничава задължения, наложени с актове, приети по прилагането на Закона за електронните съобщения, във връзка с достъп до и съвместно ползване на електронни съобщителни мрежи, съоръжения и свързаната с тях инфраструктура по смисъла на Закона за електронните съобщения.

В т. 5.3 от настоящото решение е посочено че до определяне на цени за услуги, съгласно одобрено Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура, „Виваком България“ ЕАД прилага ценовите условия, определени в действащите Общи условия за достъп до и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура на „Виваком България“ ЕАД по Закона за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура.

В тази връзка и с оглед яснота КРС уточнява, че действащите към съответния момент ценови условия по смисъла на настоящото решение Общите условия за достъп до и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура на „Виваком България“, по които регулаторът се е произнесъл в цялост с Решение №70 от 24.02.2022 г., потвърдено с Решение № 3870/10.06.2022 г. на първоинстанционния съд при обжалване на Решение № 70/2022 г., препотвърдено с Решение № 1637/14.02.2023 г. Върховния административен съд с изключение на частта по т. 15 и т. 16 от Решението на Комисията. Както е посочено и в т. 5.3 от решението до определяне на цени съгласно внесено типово предложение Виваком следва да прилага ценови условия, определени в действащите му Общи условия за достъп, посочени по-горе, и не може да се позовава на разпоредби на

⁹⁸ Т. V.4.3.5., стр. 96

ЗЕСМФИ за промяна на цени включително и условия за достъп от посочените по-горе общи условия.

4. В становището си СЕК подкрепя регулирането на цените за достъп до и ползване на канална мрежа да става чрез предложения от КРС модел, но отхвърля подхода активът „канална мрежа“ да бъде оценяван по „настояща стойност“. Визирайки Директивата за намаляване на разходите и политиката на ЕС за широко разгръщане на физическа инфраструктура и разполагане на електронни съобщителни мрежи, СЕК не приема за обосноваван подход, при който за определен актив се прилага метод на изчисляване по „настояща стойност“, гарантират се отделно разходи за ремонт на същия този актив и печалба от 10%. Според СЕК това противоречи на логиката за „намаляване на разходите“ в цитираната Директива, а напротив води до изкривяване на конкуренцията. Според СЕК всички останали оператори са задължени да нямат печалба при предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура, а с проекта на пазарен анализ КРС налага цени на един оператор с печалба и то гарантирано 10%. СЕК посочва, че в директивата за намаляване на разходите и отражението ѝ в Закона за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура (ЗЕСМФИ) и Методика за начина за разпределяне на разходите при определяне на цени за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура и право на преминаване по ЗЕСМФИ (Методиката) са заложили принципите при определяне на цените, които изрично изключват компонента „печалба“. Предвид изложените аргументи СЕК настоява компонента „печалба“ да бъде изключен от модела.

С аргументите, че голяма част от каналната мрежата на Виваком е наследена и е изградена в периода 1983-1990 г. с пари от държавата, както и че Виваком няма собствено дружество за изграждане на канална мрежа, а ползва външни услуги, имащи ефект на завишаване на разходите, в допълнение наличието на 40 годишен срок за амортизация на мрежата в предложени разходен Модел, СЕК твърди, че е налице възможност за неоснователно завишени разходи в модела и от там необосновано високи цени за достъп до каналната мрежа на Виваком.

СЕК посочва, че Модела на разходите, одобрен от КРС през 2011 г., е част от Модел на разходите и Система за разпределяне на разходите, приети от КРС преди много години, за да бъдат оценени други услуги в телекомуникациите. Според сдружението тогава оценката на активите по „настоящата стойност“ е имала логично обяснение, защото е имало много сериозни технологични промени. СЕК визира прехода от аналогови към цифрови телефонни централи и замяната на технологиите (аналогови с цифрови и IP). Тогава е имало необходимост активите да се остойностяват по метода на съвременен еквивалент на актива, каквато за актива канална мрежа е крайно необоснована, тъй като според сдружението разходите за последният включват само строителни дейности без технологични такива.

СЕК посочва, че всички разходи на оператора за ремонт на канална мрежа гарантирано до 5% от амортизацията, също се натрупват към разходите за предоставяне на услугата, и не приема да се натрупват разходи, с цел доказване на по-висока цена за услугите за достъп до тази инфраструктура.

Според сдружението в анализа на КРС липсва оценка на критерия колко PVC (колекторни) тръби средно има в каналната мрежа на Виваком. От анализа се вижда, че 99% от каналната мрежа се намира в големите градове и основно в гр. София. СЕК счита, че в каналната мрежа на Виваком има шахти с над 20 колекторни тръби, които предприятието може да ползва или отдава под наем сега. Поддържайки тезата за наличие на 3 колекторни тръби в каналите на Виваком сдружението предлага разходите за километър да се делят на 3 за получаване на разхода за една колекторна тръба. Подход различен от предложението според СЕК би бил непрозрачен и изкривяващ разходите.

Сдружението признава, че събирането на релевантна информация от оператора, обект на регулации е значително трудоемко, но се надява ЕИТ и данните подадени в нея, да дават по-конкретна реална картина за каналната мрежа. В заключение СЕК препоръчва при окончателното си решение, КРС да предвиди ползването на информация от ЕИТ и да вземе становище и от МТС и ЕИТ.

Становище на КРС

По отношение на изразеното от СЕК несъгласие в модела за определяне на цените да се отчита настоящата стойност на активите, да се гарантират отделно разходи за ремонт на същия този актив и печалба от 10%, КРС обръща внимание на следното:

- Определянето на стойността на разходите за активи по настояща стойност е в съответствие с Препоръката на ЕК от 06.02.2024 г. относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност. Според т. 54 повторно използваемите активи на съществуващата инженерна инфраструктура и съответните им регулаторна база на активите (РБА) могат да се остойностят въз основа на текущите разходи, коригирани с амортизацията за срока на експлоатация на активите. НРО следва да не вземат предвид стойността на повторно използваемите активи на съществуващата инженерна инфраструктура, които са напълно амортизирани, но все още се използват. В този смисъл, видно от описанието на модела за определяне на цените, при оценката на актива канална мрежа по настояща стойност се изключва напълно амортизираната част.

- Гарантирането отделно на разходи за ремонт на същия този актив и печалба от 10% е в съответствие с чл. 3 т. 4 от Акт за гигабитовата инфраструктура, където се посочва, че при определяне на цените, като част от справедливите и разумни условия за предоставяне на достъп, мрежовите оператори и органите от общественения сектор, които притежават или контролират физическата инфраструктура, вземат предвид следното:

“...б) необходимостта да се гарантира, че доставчикът на достъп разполага със справедлива възможност да възстанови разходите, които прави за предоставянето на достъп до своята физическа инфраструктура, като се вземат предвид конкретните национални условия, моделите на стопанска дейност и всички тарифни структури, въведени за осигуряване на справедлива възможност за възстановяване на разходите; за електронните съобщителни мрежи се вземат предвид и всички коригиращи мерки, наложени от национален регулаторен орган;

в) всички допълнителни разходи за поддръжка и адаптиране, произтичащи от осигуряването на достъп до съответната физическа инфраструктура;...”

В допълнение, включването на печалба не противоречи на ЗЕС и Методиката по ЗЕСМФИ, като се отчита, че това е целта на осъществяването на всяка стопанска дейност и в конкретния случай гарантира ограничаването на възможно негативно въздействие на поискания достъп върху финансово-икономическия план на доставчика на достъп. Не на последно място, това допринася за създаване на подходящи условия за стимулиране на инвестициите във физическата инфраструктура от предприятията, предоставящи достъп до такава, като се има предвид, че достъпът до канална мрежа е критичен за разгръщането и разширяването на мрежи с много голям капацитет.

КРС не може да се съгласи с твърдението на СЕК, че е възможно наличие на неоснователно завишени разходи в модела, а от там и необосновано високи цени за достъп до каналната мрежа на Виваком. Аргументите, представени от сдружението не са подкрепени с доказателства. Наред с това, както е посочено в становището на КРС по т. VI. ДЗ.3 по-горе, следва да се има предвид, че в модела за определяне на цените се залагат като входящи данни разходи, за които са представени разходооправдателни документи в рамките на процедурата по одобряване на цени.

В тази връзка, КРС напомня, че този въпрос е решен още в рамките на процедурата по обществено обсъждане на определените с Решение № 246/22.02.2011 г. пазар на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение и пазар на предоставяне на широколентов достъп на едро (пазари № 4 и № 5 от Препоръка на ЕК 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г.). През 2011 г. КРС е отправила запитване към съответните държавни институции. Отговорът на запитването, постъпил от Агенция за приватизация и следприватизационен контрол потвърждава представената от Виваком, тогава БТК, информация за това, че към момента на приватизация каналната мрежа на дружеството не фигурира като отделен актив, като е посочено и следното: „В информационния меморандум са описани видове и бройки различни телефонни мрежи без да е посочена или изведена канална мрежа като отделен актив.“ В отговор на запитването на КРС Агенцията по геодезия, картография и кадастър информира, че не разполага с данни за броя и разположението на техническата инфраструктура. Предвид посоченото КРС е приела, че не е налице възможност да определи цените за ползване на трасе от каналната мрежа за целия период на съществуването на актива. На практика, с Решение № 246/22.02.2011 г. е определен разходният модел, включително са разгледани и определени входящи данни за разходи и дължина на каналната мрежа, които са като отправна точка за определянето на разходоориентирани цени за достъп до каналната мрежа на Виваком, тогава БТК. В тази връзка КРС е на мнение, че повдигането отново на този въпрос след 13 г., след като вече е решен в миналото, е спекулативно. В допълнение, КРС счита, че липсата на жалби по отношение на определените с Решение № 246/22.02.2011 г. цени за достъп до каналната мрежа на БТК (Виваком) през периода на действие на специфичните задължения е достатъчно доказателство, че не е имало неоснователно завишени разходи в модела.

КРС не може да се съгласи и с аргумента на СЕК, че Виваком няма собствено дружество за изграждане на канална мрежа, а ползва външни услуги, имащи ефект на завишаване на разходите. Това твърдение не е подкрепено с никакви доказателства. Икономическата практика показва, че има много ситуации, в които изборът за ползване на външни услуги се прави с цел съкращаване на разходи и след задълбочени финансови

анализи на дейностите в предприятието, а не с цел завишаване на разходите. Наред с това, в случай на наличие на завишени разходи поради ползване на външни услуги за изграждане на канална мрежа, то би се отразило и на себестойността на предоставяните от предприятието услуги на дребно, а не само на себестойността на услугите за достъп до каналната мрежа.

По отношение на предложението на сдружението разходите за километър да се делят на 3 за получаване на разхода за една колекторна тръба, КРС обръща внимание, че при определяне на крайната цена се отчита ефективно заетата площ, която се определя по формулата в т.V.4.3.5. от проекта. В този смисъл, в цената се отразява частта от разхода, относим към заетата площ.

Както вече беше посочено, липсата на жалби по отношение на определените с Решение № 246/22.02.2011 г. цени за достъп до каналната мрежа на БТК (Виваком) в рамките на действието на специфичните задължения, е достатъчно доказателство, че моделът за определяне на цените е работещ и надежден. В тази връзка и с оглед приемственост и предвидимост, КРС е избрала подход, при който да се актуализират само входящите данни, въз основа на предоставени разходооправдателни документи и съблюдаване на съответствието с променените изисквания към методологията за определяне на разходите на действащата към момента европейска и национална регулаторна рамка.

5. Виваком твърди, че разпоредбите на ЗЕСМФИ и Методиката за определяне на цените към него предвиждат идентични задължения като специфичните задължения, които КРС планира да наложи с решението. Предприятието счита, че действащият ЗЕСМФИ и подзаконовият нормативен акт са далеч по-конкретни в посочването на приложимите принципи на разпределение на разходите, за разлика от решенията на КРС и според Виваком може да се приеме, че ЗЕСМФИ отива отвъд ЗЕС в степен на интензивност на регулирането на ценообразуването на услугите за достъп.

Виваком намира мотивите на КРС относно налагането на специфичното задължение за разходоориентираност за ограничени единствено до необходимостта да се произнесе по промените на цените, преди те да бъдат обявени и прилагани от предприятието, при това едновременно с одобряване на типово предложение. Според дружеството мотивите на КРС се свеждат до осигуряване на процесуална възможност комисията да се произнася преди прилагане на последващо изменение на цените. Виваком не намира основание за обвързване между одобряването на типовото предложение и разглеждането на цените за достъп. Друг аргумент на Виваком по отношение на възможността за предварително произнасяне по цените за достъп преди тяхното прилагане, е че според досегашната административна практика на комисията по приложението на Глава осма от ЗЕСМФИ, това е възможно в случай, че Виваком (както и всеки друг мрежов оператор) сезира административния орган с молба за становище на КРС за съответствието на цените с изискванията на закона.

Според Виваком съществува неприложимост на посочените ограничения по модела на КРС от 2011 г., които не са изчерпателни, но са ярки примери за незаконосъобразността и неадекватността на този модел към настоящия момент.

Становище на КРС

Видно от изложеното в проекта, симетричната регулация по ЗЕСМФИ е недостатъчна, доказателство за което е възникналата несигурност и непредвидимост, поради обжалване на всички решения на КРС по процедури за даване на задължителни указания във връзка с промени в ценовите условия в ОУ на Виваком, което е предприятието със значително въздействие на пазара. Този извод се подкрепя и от ВИВАКОМ, като изрично се твърди, че това води до антиконкурентно изкривяване. Изводът на КРС е в съответствие с текста на съображение 18 от преамбюла на Препоръката на ЕК от 06.02.2024 г. относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност, където се посочва, че задълженията, произтичащи от Директива 2014/61/ЕС, като цяло не биха били достатъчни за подходящо разрешаване на установените при пазарния анализ проблеми с конкуренцията.

Честотата и резултатите от решаването на споровете по ЗЕСМФИ, в т.ч. дългите съдебни процедури с неясен резултат създават несигурна и непредвидима среда, която е в ущърб на развитието на инфраструктурната конкуренция и инвестициите в мрежи с много голям капацитет, за които подземната канална мрежа на Виваком представлява ключов фактор. Проследяването на развитието на пазара при тези обстоятелства доказва необходимостта от анализ с оглед установяване на нуждата от регулаторна намеса. Видно от резултатите от анализа, в сектора са налице промени, които сочат, че Виваком е предприятие със значително въздействие и с цел запазване на постигнатата инфраструктурна конкуренция е необходимо въвеждане на асиметрична регулация чрез налагане на специфични задължения. Действително действащият ЗЕСМФИ и Методиката по ЗЕСМФИ посочват приложимите принципи на разпределение на разходите, но при наличие на предприятие със значително въздействие върху пазара, те не са достатъчни за преодоляване на установените конкурентни проблеми. В тази връзка и предвид факта, че достъпът до подземната канална мрежа на историческото предприятие е от критично значение за запазване на инфраструктурната конкуренция, КРС счита, че регулаторна намеса е от изключително важност за установяване на стабилност и предвидимост на пазара, които да стимулират инвестициите в ММГК. Наред с това, при избора на регулаторен подход и механизъм за намеса, КРС е отчела досегашната регулаторна практика и опит, които са доказали своята ефективност.

Във връзка с бележката на Виваком за липса на основание за обвързване между одобряването на типовото предложение и разглеждането на цените за достъп до пасивна инфраструктура, както е посочено в становището на КРС по т. VI. Д2. по-горе, процедурата по одобряване на типовото предложение е обвързана с цените, доколкото те са неразделна част от него, с което предприятието безусловно се съгласява. Последното не изключва провеждане на процедурата по чл. 219 и сл. от ЗЕС. В този смисъл, това са две взаимно допълващи се процедури в цялостния процес по одобряване на Типово предложение.

Изцяло невярно е твърдението на Виваком, че „Друг аргумент на Виваком по отношение на възможността за предварително произнасяне по цените за достъп преди тяхното прилагане, е че според досегашната административна практика на комисията по приложението на Глава осма от ЗЕСМФИ, това е възможно в случай, че Виваком (както

и всеки друг мрежов оператор) сезира административния орган с молба за становище на КРС за съответствието на цените с изискванията на закона.“

Посоченото противоречи както на материалната компетентност на КРС, а именно – липсата на каквото и да било правомощие за предварителен преглед на цените по ЗЕСМФИ, така и на практиката на КРС. Комисията никога не се е произнасяла по ценови условия, включени в ОУ по ЗЕСМФИ на мрежов оператор без да е сезирана със спор по реда на чл. 82 и следващите от ЗЕСМФИ. Съгласно чл. 82, ал. 1 от ЗЕСМФИ, комисията решава спорове по този закон по искане на мрежов оператор, като дава задължителни указания по искане на някоя от засегнатите страни. Това е единственият случай, че който КРС може да се произнесе по ценови условия в рамките на правомощията си по ЗЕСМФИ. От страна на Виваком е направен опит за сезиране на КРС с искане за предварителен преглед на цените на дружеството, но предвид законовите предпоставки не е проведена подобна процедура, защото КРС няма законови правомощия за това.

КРС не може да се съгласи със становището на Виваком за неприложимост на посочените ограничения по модела на КРС от 2011 г. Както е посочено и в проекта, основният принцип при определянето на разходоориентирани цени е причинно-следствена връзка между разходите и дейността, като разходите се разпределят по тези услуги, за осигуряването на които са направени. Този принцип е посочен и в чл. 2, т. 1 от Методиката по ЗЕСМФИ. Наред с това КРС обръща внимание, че в публикуваните на 02.06.2020 г. ОУ Виваком запазва размера на цените за достъп и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа). Като механизъм, в съответствие с изискванията на чл. 3 и 4 от ЗЕСМФИ и Методиката по ЗЕСМФИ, Виваком представя одобрения от КРС модел, **без да прави предложения за необходими промени в него поради незаконосъобразността и неадекватността му, както твърди в становището си в настоящата процедура.** Не на последно място следва да се отбележи, че във връзка с описаните в проекта искания за даване на задължителни указания на Виваком по ОУ, КРС извърши проверка за съответствие между публикувания механизъм за ценообразуване на цените в Приложение № 3 към ОУ на Виваком и Методиката по чл. 3, ал. 5 от ЗЕСМФИ и установи, че предприятието се придържа към ограниченията и формулите на модела, одобрен от КРС с Решение № 246/22.02.2011 г., както и че не противоречи на Методиката по ЗЕСМФИ. На практика, моделът за определяне на разходите, който КРС налага с настоящия пазарен анализ и се използва от Виваком, е предложен от самото предприятие като механизъм за определяне на цените и е публикуван и в действащите ОУ по ЗЕСМФИ като принципи, начин на разпределение на разходите, причинно-следствени връзки, ограничения и параметри в калкулациите и алгоритъм на извършване на изчисленията. В тази връзка, в случай че моделът е неадекватен, както твърди Виваком в настоящата процедура по обществено обсъждане, недоумение буди факта, че предприятието е пропуснало възможността да предложи промени или нов модел при публикуването на механизма за ценообразуване в ОУ на Виваком за достъп до каналната мрежа.

Предвид горното, КРС поддържа позицията си за налагане на разходоориентирани цени въз основа на модела, наложен с Решение № 246/2011 г., в който не се правят промени с изключение на актуализиране на стойностите на параметрите. Поради факта, че методологията и принципите на калкулиране на разходите чрез този модел са доказали ефективността си от 2011 г., в рамките на 10

годишен период, през който КРС не е сезирана за спорове нито от Виваком, нито от конкурентните предприятия, КРС счита, че към настоящия момент това е най-подходящия подход за регулаторна намеса. Предвид обстоятелството, че Виваком има опит с този модел и необходимостта от осигуряване на стимули за разгръщане на ММГК, за които физическата инфраструктура е от ключово значение, КРС е на мнение, че избраният подход е с най-нисък риск и е приложим с най-малко административна тежест и разходи за всички заинтересовани страни, като осигурява навременна и адекватна регулаторна намеса за гарантиране на предвидима и стабилна среда за запазване на инфраструктурната конкуренция.

Д4. Оценка на очаквания ефект от задълженията:

1. Според Виваком в анализа не е направена обоснована и задълбочена оценка на очаквания ефект от задълженията. Предприятието твърди, че не става ясно към кои бариери е насочена предлаганата регулация. Дружеството счита, че не са посочени признаци за проблем с предоставянето на собствени услуги от конкурентните предприятия и е на мнение, че въпреки предложената регулация няма да настъпят съществени промени. Виваком посочва, че осигуряването на възможност за планиране на развитието на мрежите, като се отчитат своевременно промените в условията за ползване, е теоретичен извод, който КРС не е подкрепила с доказателства.

Историческото предприятие посочва, че прилаганите от него общи условия и ценови модел не се различават в голяма степен от наложените на дружеството специфични задължения преди 2019 г. (и предлагани отново с настоящия проект на анализ). В тази връзка според Виваком не е налице конкретен регулаторен проблем, чието решение да бъде единствено ex ante регулацията, но и общите условия и ценообразуване, при които Виваком предоставя достъп до каналната си мрежа не се различават съществено от определените от КРС ограничения преди 2019 г.

Според дружеството единствената разлика между двата регулаторни режима е наличието на обществено обсъждане на типово предложение и цени по ЗЕС (за разлика от ЗЕСМФИ). В тази връзка Виваком твърди, че единствената причина за предложената регулация е предпочитанието на КРС да съобразява своите регулаторни интервенции спрямо дружеството под влиянието на останалите оператори в рамките на евентуалните обществени обсъждания на типово предложение и цени. Ето защо счита, че такова превратно упражняване на регулаторните правомощия не носи видима и действителна полза за всички участници на този пазар и свързаните пазари. Последното необосновано е насочено пряко към правната сфера на едно предприятие, което ясно е заявило, че няма интерес да инвестира на разглеждания пазар. Доколкото на обсъждания пазар се установява, че нито един мрежов оператор не осъществява дейност само на пазара на едро, то такова упражняване на регулаторни правомощия е и ярко послание към всеки желаещ да навлезе на пазара със значими инвестиции и търговски цели.

Становище на КРС

КРС не приема твърденията на Виваком по отношение на оценката на въздействието, тъй като не са подкрепени с доказателства, доколкото на дружеството е известно критичното значение на каналната му мрежа за разгръщането на електронните съобщителни мрежи на конкурентите му. Както е посочено в становището на КРС по т.

VI.A.4 от настоящия документ, достъпът до пасивна инфраструктура, обект на настоящия анализ, е генеричен продукт на едро, който се явява постоянна пречка за развитието на електронните съобщителни мрежи (bottleneck) по отношение на инфраструктурната конкуренция. Инфраструктурата, с която разполага историческото предприятие, не може да бъде лесно дублирана и не на последно място това би било икономически необосновано, предвид значителните инвестиции, които биха се изисквали за това. В този смисъл, действащата регулаторна рамка е насочена към стимулиране на инвестициите в ММГК, включително чрез осигуряване на възможности за ползване на достъп до съществуваща физическа инфраструктура с оглед постигане на заложените цели в стратегията „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“ и Директива (ЕС) 2018/1972 за гигабитов достъп до интернет за всички.

В проекта е отчетено критичното значение на достъпа до пасивна инфраструктура (канална мрежа) на Виваком за разполагането на електронните съобщителни мрежи, в това число и мрежи с много голям капацитет, без които предоставянето на услугите на дребно, като достъп до интернет и телевизия, в това число и IP-TV, на крайните ползватели, не е възможно. Следва да се отбележи, че каналната мрежа е важна дори и при предоставяне на мобилни услуги, т.к. за осъществяване на свързаност от опорната мрежа към базовите станции е необходимо разполагането на оптични кабели. Тези факти са отчитани и в предходни кръгове на пазарните анализи, изготвени в съответствие с регулаторната рамка.

Една от общите цели за развитието на вътрешния пазар, конкуренцията и защитата на интересите на крайните ползватели, съгласно Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета, е насочена към насърчаване на свързаността и достъпа до мрежи с много голям капацитет. Съображение 187 от Кодекса посочва, че е необходимо да се гарантира, че регулираният достъп до физическа инфраструктура може да се използва като самостоятелно средство за подобряване на конкурентоспособността и динамиката на внедряване на всеки пазар надолу по веригата. В този смисъл, достъпът до пасивната инфраструктура е от критично значение за намаляване на разходите за изграждане на електронни съобщителни мрежи, съответно насърчаване на конкуренцията и постигане на ползи за крайните ползватели. Създаването на регулаторна предвидимост е от съществена важност за насърчаването на ефикасни инвестиции и иновации в ММГК. Продължителното прилагане на последователен и стабилен регулаторен подход е от решаващо значение, за да се изгради у инвеститорите доверието, необходимо за разработването на устойчиви бизнес планове.

Предвид изложеното, КРС е проследила отблизо развитието на сектора и състоянието на конкуренцията и вследствие на това, е установила наличие на предпоставки за евентуално увреждане на конкуренцията. Основанията за възникване на тези опасения са разписани подробно в т. 2 от Раздел III на проекта на анализ, като в тази връзка е посочено, че липсата на яснота по отношение на условията за предоставяне на достъп, основно по отношение на приложимите цени за достъп до пасивната инфраструктура, създава несигурност и непредвидимост за всички контрагенти надолу по веригата. Това възпрепятства инвестиционната политика в средносрочен и дългосрочен план, тъй като повишаването на разходите за услугите на едро, които се ползват от търсещите достъп, се отразява и в цените, приложими спрямо крайните ползватели.

В допълнение, наблюдавайки процесите, протичащи на националния пазар на електронни съобщения, КРС е отчетела и реализираните в последните няколко години

редица сделки от страна на Виваком във връзка с осъществяването на концентрация посредством придобиване на пряк и непряк едноличен контрол върху дружества, които са предприятия, предоставящи обществени електронни съобщения, съгласно разпоредбите на ЗЕС, посочени подробно в становището на КРС по т. 4 в раздел А. Общи бележки. Някои от посочените по-горе предприятия притежават освен собствена електронна съобщителна мрежа и база от абонати и изградена физическа (пасивна) инфраструктура. В тази връзка, процесите по придобиване биха могли да рефлектират върху веригата от пазари на едро и свързаните с тях услуги на дребно за крайни ползватели.

Във връзка с гореизложеното, в раздел V от проекта на анализ, комисията е идентифицирала конкурентните проблеми, които биха могли да възникнат, като е оценила влиянието на всеки конкурентен проблем върху пазара. В резултат от този анализ, КРС счита, че липсата на ex ante регулация на този пазар създава възможности за увреждане на конкуренцията както на свързаните пазари на едро, така и на тези на дребно, което в крайна сметка би било в ущърб на крайните ползватели на електронни съобщителни услуги. В допълнение на това, съобразявайки се в максимална степен с препоръката на ЕК за съответните пазари, преди да наложи задължения, КРС е отчетела и наличието на други видове регулиране, които засягат анализирания пазар, а именно мерките, предприети съгласно Директива 2014/61/ЕС, която е транспонирана в ЗЕСМФИ, като е достигнала до извода че симетричната регулация като цяло не е достатъчна за подходящо разрешаване на установените при пазарния анализ проблеми с конкуренцията в съответствие с съображение 18 от преамбюла на Препоръката на ЕК от 06.02.2024 г. относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност. В тази връзка, оценката на очакваното въздействие се отнася до осигуряване на регулаторна сигурност и предвидимост за всички контрагенти надолу по веригата, доколкото достъпът до пасивна инфраструктура засяга значителна част от сектора на електронни съобщителни услуги.

Е. Определяне на среднопретеглената цена на капитала (WACC)

Според Йеттел, КРС е определила коректна стойност на среднопретеглената цена на капитала (WACC) за фиксирани мрежи, като я е съобразила с посоченото в съображение 60 от Гигабит препоръката и по този начин се осигуряват съответните макроикономически параметри за приложимата стойност на WACC, Известието за изчисляване на капиталовите разходи за съществуваща инфраструктура е в контекста на прегледа от страна на ЕК на националните уведомления в сектора на електронните съобщения в ЕС и актуалния Доклад за параметрите на WACC 2023 г. на ОЕПЕС. Според Йеттел изчислената от КРС съобразно горепосочените документи стойност на WACC съответства и на последните тенденции на европейско ниво, където, по данни на Cullen International, актуални към 22 декември 2023 г., преобладаващата част от регулаторите в държавите членки на ЕС са определили през 2023 г. стойности в диапазона от 3,6% (Латвия) до 5,7% (Чехия).

Според Виваком полученият резултат от оценката на WACC не отразява нивата на разумната възвръщаемост и създава предпоставки за ограничаване на инвестициите в електронни съобщителни мрежи.

Е1. Прилагане на премия за достъп до мрежи от следващо поколение

Виваком счита, че КРС не е изследвала необходимостта от прилагане на премия за достъп до мрежи от следващо поколение. Виваком посочва, че в т. б на известието на ЕК е направено уточнението, че то разглежда само изчисляването на *WACC* на заварената инфраструктура, като например традиционната медна инфраструктура, като допълва и аргументи в подкрепа на твърдението си, че решението за изграждане и поддържане на канална мрежа на Виваком е обусловено единствено от необходимостта за разгръщане на високоскоростни оптични мрежи с голям капацитет за задоволяване на потребителското търсене. В този смисъл, според Виваком, изграждането и поддържането на канална мрежа излиза извън обхвата на понятието “заварена инфраструктура” по смисъла на т. б от известието на ЕК и съответно е определено като резонно прилагането на премия за достъп до мрежи от следващо поколение при определянето на *WACC*.

В становището на Виваком е посочена и практика от страна на държавите членки. По данни от *Cullen International* в 8 държави е определена подобна премия, като в четири от тях (Италия, Полша, Чехия и Хърватска) решенията за определянето ѝ датират от края на 2022 и през 2023 г. Според Виваком определянето на такава премия за България на база данните за нейния размер в четирите държави членки (Италия, Полша, Чехия и Хърватска) е резонно доколкото този период позволява да бъдат отчетени промените в макроикономическата среда, настъпили след пандемията от *Covid 19*. Виваком предлага определянето на средна от стойностите на премиите, определени в посочените четири държави членки в размер на 2,08%.

Становище на КРС

Настоящият анализ обхваща предоставянето на достъп до пасивна инфраструктура за целите на изграждане на електронни съобщителни мрежи като цяло, без значение от използваната технология. Мярката за разходоориентирани цени е насочена единствено към достъпа до пасивна инфраструктура, а не към достъпа до мрежите с много голям капацитет, като към момента този достъп в България не е регулиран. Въпреки това, КРС приема бележката, че нова пасивна инфраструктура се изгражда предимно за разгръщане на мрежи от следващо поколение.

В тази връзка, КРС отчита и т. 67 от препоръката на Европейската комисия от 06 февруари 2024 г. относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност: „При определянето на цените за достъп до мрежи с много голям капацитет, НРО следва да предвидят, в допълнение към приложимата стойност на *WACC*, прилагането на рисковата премия, която да отразява всеки допълнителен и количествено измерим риск във връзка с нов инвестиционен проект за мрежа, включително новоизградени инженерни инфраструктури, понесен от оператора със значителна пазарна сила“.

Горепосочената премия за риск не се прилага за съществуващи активи. Премията следва да се прилага при определянето на цени за достъп до новоизградена за целите на разгръщането на мрежи с много голям капацитет пасивна инфраструктура. Пасивната инфраструктура, за която може да се прилага подобна премия, следва да е пусната в експлоатация след влизането в сила на мерките от настоящия анализ.

КРС определи допълнителната рисковата премия, използвайки метода на сравнимите стойности (бенчмарк), въз основа на наличните данни в други страни - членки на ЕС, използвайки стойности, събрани от базата данни на *Cullen International*⁹⁹.

⁹⁹ <https://www.cullen-international.com/client/site/documents/CTTEEU20230122>

Допълнителна премия за достъп до мрежи от следващо поколение се прилага в 8 страни членки, като средната стойност на приложените премии е в размер на **1,82 %**.

Стойности на допълнителната рискова премия за мрежи с много голям капацитет, прилагани в ЕС

Държава	Стойност на допълнителна рискова премия
Белгия	1,59 %
Хърватия	1,59 %
Чехия	2,98 %
Дания	2 %
Финландия	1,1 %
Италия	1,92 %
Полша	1,84 %
Словения	1,50 %
Средноаритметична стойност	1,82 %

КРС не приема предложения от Виваком подход за определяне на премията, който е базиран на информация от само четири държави-членки, тъй като според КРС подобен подход не покрива изискванията за представителност на извадката, особено при наличие на данни за повече от предложените от Виваком 4 държави-членки. Предмет на настоящия анализ не е достъпът до мрежи с много голям капацитет и следователно КРС не е изследвала възможните рискове, които подобна премия би покрила. Много от държавите, прилагащи допълнителната премия за достъп до мрежи от следващо поколение и неприсъстващи сред посочените от Виваком са извършили подобен анализ и следователно техните стойности на премията биха били достатъчно представителни за целите на определянето на средна стойност. В допълнение можем да посочим, че в две от четирите посочени от Виваком държави (Полша и Хърватия) подходът е именно такъв - определяне на премията чрез бенчмарк.

E2. Параметри на WACC

Според Виваком, при определяне на безрисковата норма на възвръщаемост КРС не е приложила подход за оценка, така че да отчете в цялост актуалните тенденции в макроикономическата среда. Виваком посочва, че в рамките на анализа за определяне на безрисковата норма на възвръщаемост КРС коректно установява, "...че в последните години е налице ясна тенденция за увеличаване на доходността на държавните облигации, отразяваща макроикономическото развитие, т.е. бързо нарастващите лихвени проценти.", но в съответствие с публикуваните от БНБ данни доходността нараства значително към края на 2023 г. спрямо 2019 г., като е налице устойчива тенденция през последната година за запазването ѝ на нива от около 4,00%. Виваком допълва, че в същото време КРС, придържайки се към указанията на ОЕРЕС, за прилагане на петгодишен период за наблюдение, определя безрискова норма на възвръщаемост от 1,23%.

Виваком счита, че са налице съществени отклонения на така определената стойност спрямо реалните тенденции, като допълва, че в този случай КРС е следвало да отчете, че прилагането на 5-годишния период на наблюдение води до подценяване на реалната ситуация, което от своя страна ще рефлектира върху определянето на WACC, който по никакъв начин не би могъл да бъде определен като разумен и насърчаващ инвестициите в инфраструктура за достъп до мрежи от следващо поколение. Според Виваком КРС е следвало да определи друг период на наблюдение, който би изолирал негативния ефект от ниската доходност през по-голяма част от наблюдавания петгодишен период. Според Виваком, отклонението от указанията на ОЕРЕС няма да е прецедент, съгласно практиката на други държави членки. Дружеството реферира към практика на немския регулатор BNetzA, който в края на 2023 г. е нотифицирал ЕК с решението си за определяне на WACC, като е приложил период от три месеца (непосредствено преди нотификация) за определяне на безрисковата норма на възвръщаемост. Посочва се, че ЕК е приела увеличението на лихвените проценти като основателна причина за отклонение от указанията на ОЕРЕС за формиране на наблюдавания период. Виваком предлага да бъде приложен подхода на немския регулатор за определяне на наблюдавания период, а именно последните три месеца, за които са налице данни за доходността на държавните облигации: ноември 2023 г. – януари 2024 г. Според Виваком противното ще означава да се игнорира тенденцията за увеличаване на реалните лихвени проценти, която макар и със закъснение в сравнение с еврозоната се наблюдава и в България.

Виваком счита за необходимо да бъде ревизирана оценката за среднопретеглената цена на капитала за фиксирани услуги в България за 2024 г., както следва.

Фиксирани услуги в България за 2024 г.	
<i>Risk Free Rate (Безрискова норма на възвръщаемост)</i>	4,00%
<i>Debt Premium (Премия по дълга)</i>	1,48%
<i>Cost of Debt post tax (Цена на дълга след данъци)</i>	5,48%
<i>Equity Risk Premium (Премия за капиталов риск)</i>	5,92%
<i>β (бета коефициент)</i>	0,64
<i>Cost of Equity post tax (Цена на собствения капитал след данъци)</i>	7,80%
<i>Gearing (G, Коефициент на задлъжнялост)</i>	45,36%
<i>Post tax WACC (Среднопретеглена цена на капитала след данъци)</i>	6,8%
<i>Marginal rate of tax (Пределна данъчна ставка)</i>	10%

<i>Pre tax WACC (Среднопретеглена цена на капитала преди данъци)</i>	7,50%
<i>премия за достъп до от следващо поколение</i>	2,08%
WACC	9,58%

Според Виваком следва да се има предвид, че дори и при тази оценка за WACC стойността му остава подценена като резултат от прилаганото сравнение с постигнатите стойности от други държави членки. Като пример, дружеството посочва определянето на Премията за капиталов риск, за която съгласно посоченото в доклада на ОЕРЕС (таблица 11), за България е отчетена стойност от 12,23% при средна стойност за ЕС от 5,92%. Ефектът само от това осредняване, би довел до определяне на по-нисък WACC с 2,4%. (7,50% вместо 9,9% или заедно с премията за достъп до мрежи от следващо поколение води до стойност за WACC от почти 12%). Според Виваком, аналогичен е ефекта и от прилагането на Премия по дълга от 1,48 %, която е определена на база 15-те оператори от панела на ОЕРЕС. Виваком допълва, че тези оператори са с по-висок кредитен рейтинг от този на групата на Виваком (United Group), която е с рейтинг B (S&P), като само един оператор (Telecom Italia) е със същото ниво на кредитен рейтинг. Следователно, според Виваком е налице подценяване и на тази стойност при определяне на WACC.

Становище на КРС

КРС не приема твърдението на Виваком, че не е отчела актуалните тенденции в макроикономическата среда. Както и Виваком признава, КРС, в рамките на анализа за определяне на безрисковата норма на възвръщаемост, коректно установява, "...че в последните години е налице ясна тенденция за увеличаване на доходността на държавните облигации, отразяваща макроикономическото развитие, т.е. бързо нарастващите лихвени проценти.". Както е посочено и в анализа, КРС не използва директно изчислената в Доклада за параметрите на WACC 2023 г. (за периода от април 2018 г. до март 2023 г.) стойност за безрискова норма на възвръщаемост в размер на 0,76%. Съобразявайки се и с методологията от Известието на ЕК относно периода на наблюдение и с актуалните тенденции в лихвените проценти, КРС измества наблюдавания период от 5 години до последните публикувани от БНБ данни относно средната месечна доходност по български държавни облигации с оставащ падеж от 10 години. По време на изготвяне на анализа този период е бил от януари 2019 г. до декември 2023 г. и е получена стойност от 1,23%, която е с около 61 % по-голяма от предложената в доклада на ОЕРЕС относно параметрите на WACC. Използването на период на наблюдение от 5 години е широко използван от националните регулаторни органи на страните от ЕС при определянето на безрисковата норма на възвръщаемост. Широка практика е и в сферите извън телекомуникациите да се използват исторически данни при определянето на безрискова норма на възвръщаемост, тъй като се приема, че тенденциите се повтарят исторически и миналото може да бъде най-добрият инструмент за предсказване на бъдещата възвръщаемост на капитала. Както е посочено и в Известието на ЕК, този подход би постигнал правилния баланс между предвидимост и ефективност. По този начин се избягват и флуктуациите в стойностите за кратки периоди от време.

КРС допълнително ще измести наблюдавания период, като към момента на изготвяне на това становище вече има данни на БНБ и за март 2024 г. В тази връзка КРС

актуализира стойността на безрисковата норма на възвращаемост на **1,39 %**., използвайки период на наблюдение от април 2019 г. до март 2024 г.

В становището си Виваком некоректно е представило подхода на немския регулатор BNetzA, който не прилага директно, както Виваком твърди, период от три месеца за определяне на безрисковата норма на възвръщаемост (RFR), а използва този период (април – юни 2023 г), за да коригира стойността от публикуваната в Доклада за параметрите на WACC 2023 г. стойност за Германия. Съответно е неприложим и предложението от Виваком процент за безрисковата норма на възвращаемост в размер на 4,00 %, тъй като би довел до надценяване на стойността с използването на твърде кратък период на наблюдение и без да се вземат предвид историческите данни. Следва да отбележим и че освен Германия, още 5 държави определят WACC в края на 2023 г., като 4 от тях (Унгария, Чехия, Португалия, Хърватия) дори не коригират стойността на безрисковата норма на възвращаемост и взимат директно изчислената в Доклада за параметрите на WACC 2023 г. стойност за съответната държава.

Във връзка с горното и относно твърденията на Виваком за подценяването и на други параметри от WACC, следва да посочим практиката в други страни от Европейския съюз, които са определяли WACC за фиксирани услуги след септември 2023 г., съответно водейки се от използвания и в настоящия анализ Доклад за параметрите на WACC 2023 г. (публикуван на 08 юни 2023 г.). Информацията е на Cullen International и публични документи от съответното НРО.

Стойности на параметри на WACC, определени от страни-членки на ЕС (в проценти)

Държава	Месец на определяне на WACC	Премия за капиталов риск (ERP)	Премия по дълга (debt premium)
Унгария	Септември 2023	5,92	1,48
Франция	Октомври 2023	5,92	1,48
Германия	Ноември 2023	5,92	1,17
Чехия	Ноември 2023	5,92	1,48
Португалия	Ноември 2023	5,92	1,48
Хърватия	Декември 2023	5,92	1,48

Видно от таблицата по-горе, всички страни членки са се съобразили с методологията на ЕК и прилагат общоевропейска премия за капиталов риск (ERP) в размер на 5,92 %. Подобна е ситуацията и при прилагането на премията по дълга, където с изключение на една страна, всички останали прилагат директно стойността, изчислена в доклада на база 15-те оператори от панела на ОЕПЕС.

На следващо място видно от ГФО на дружеството¹⁰⁰ Виваком използва стойности на WACC за вътрешно фирмени и счетоводни цели, включително в рамките на групата United Group BV в размери значително по-ниски от исканите 12% в рамките на настоящото обществено обсъждане.

¹⁰⁰ <https://portal.registryagency.bg/CR/Reports/ActiveConditionTabResult?uic=831642181&entryDate=2024-04-10T20%3A59%3A59.999Z>

Стойности на параметри на WACC по публични данни от ГФО на Виваком за 2022 финансова година (в проценти)

WACC	2022	2021	WACC пазарен анализ 2024 г.
Мобилен бизнес	7.0%	6.7%	N.a.
Фиксиран бизнес	6.7%	6.1%	4.54% legacy 6,36% NGN
Колокация и радио излъчване	5.7%	6.3%	N.a.
ТВ излъчване	6.0%	6.7%	N.a.

Предвид изложените данни КРС не намира обективни аргументи в подкрепа на исканите от Виваком повишения на стойностите на WACC, включително на съставните му параметри, като приема твърденията на предприятието за подценяване на техните стойности за необосновани.

В заключение посочваме, че КРС е изчислила параметрите на среднопретеглената стойност на капитала съобразно методологията на ЕК и европейската практика на страните - членки на ЕС, като са направени необходимите корекции с цел да се отразят актуалните макроикономически процеси на национално и европейско ниво.

Ж. Становище на КЗК по Проекта

Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) се произнесе относно проекта на решение на КРС за определяне, анализ и оценка на пазара на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура с Решение № 308/21.03.2024 г.

В своето решение КЗК обръща внимание на правомощията, които имат секторния и общия регулатор, съгласно европейското и българското законодателство и посочва, че изразената позиция по предложения на обществено обсъждане проект на решение е по отношение на съобразяване с принципите на правото на конкуренцията, а именно – определяне, анализ и оценка на съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и услуги относно наличието на ефективна конкуренция. КЗК посочва, че КРС е регулаторът, който в оперативна самостоятелност е компетентен да налага, продължава или изменя специфични задължения когато се установи, че на съответния пазар не е налице ефективна конкуренция, а има предприятие/я със значително въздействие. Крайната цел е да се създадат необходимите условия за развитие на конкуренцията на пазарите на електронни съобщения.

КЗК посочва, че определящо за развитието на конкуренцията на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура е, че историческото предприятие притежава значителна част от тази инфраструктура, която при това не е икономически обосновано да бъде дублирана, а в същото време е необходима за предоставянето на телекомуникационни услуги от страна на конкурентните предприятия. Поради това, въпреки възможностите на правото на конкуренцията да установи и санкционира евентуална злоупотреба с господстващо положение, включително като наложи подходящи поведенчески и/или структурни мерки за възстановяване на конкуренцията, в случая ex ante регулиране би трябвало да бъде по-ефективно поради предварителния си характер.

В заключение, КЗК е на мнение, че КРС е определила пазара, за който се оценява, дали подлежи на ex ante регулиране, в съответствие с критериите и принципите на правото на конкуренцията.

3. Становище на Европейската комисия

В рамките на проведената процедура по обсъждане на проекта на пазарен анализ, в установения срок съгласно ЗЕС и Европейския кодекс за електронни съобщения, постъпи писмо относно Решение на Европейската комисия по преписка BG/2024/2521. В документа е посочено, че КРС за първи път определя отделен пазар за достъп до физическа инфраструктура. Европейската комисия няма бележки по преписката.

Приложение 1 - Определяне на среднопретеглена цена на капитала WACC

1. Въведение

Среднопретеглената цена на капитала (WACC) се прилага в случаи, когато предприятията, предоставящи електронни съобщителни услуги са задължени да прилагат разходоориентирани цени. КРС предвижда използването на WACC и свързания с нея концептуален модел за оценка на капиталовите активи (МОКА/САРМ), за да определи разумна възвръщаемост на активите в разходните модели при определяне на цените за достъп до и ползване на каналната мрежа на пазара за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. Посочените методи се препоръчват от Европейската комисия и се използват от редица европейски и други регулаторни органи.

В следствие на установени от Европейската комисия (ЕК) значителни разлики в методиките на държавите-членки при изчисляването на WACC за услугите, предоставяни по електронните съобщителни мрежи, както и липса на последователност в прилагането на методиките, които според ЕК могат да подкопаят стимулите за инвестиции в единния цифров пазар и да застрашат развитието на вътрешния пазар, като възпрепятстват създаването на конвергентни условия за инвестиции в електронни съобщителни мрежи, през ноември 2019 г., ЕК издаде Известие за изчисляване на капиталовите разходи за съществуваща инфраструктура в контекста на прегледа от страна на Комисията на националните уведомления в сектора на електронните съобщения в Европейския съюз (ЕС)¹⁰¹ (Известието). В Известието ЕК описва подробно методологията за изчисляване на стойностите на параметрите за WACC, както и спецификациите относно общите допускания за изчисляване на параметрите на WACC. ЕК цели да гарантира развитието на последователна регулаторна практика при изчисленията на WACC в ЕС.

Поради обективната невъзможност да се ползват реални данни за ценни книжа на Виваком (към момента компанията не присъства на финансовите пазари), за определянето на параметрите на WACC КРС използва методологията, представена в Известието на ЕК, данни публикувани от ОЕРЕС в Доклад за параметрите на WACC 2023 г., и следователно настоящият документ няма да описва по-подробно допусканията, които вече са приети от ЕК и ОЕРЕС.

2. Определяне на среднопретеглената цена на капитала - WACC

За да изчисли стойностите на WACC, за целите на определянето на цените за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура – подземна канална мрежа, КРС използва публикувания през юни 2023 г. от ОЕРЕС четвърти доклад относно изчисляването на параметрите на WACC в съответствие с Известието на Европейската комисия за WACC от 6 ноември 2019 г.¹⁰² (Доклад за параметрите на WACC 2023 г.).

В своя доклад ОЕРЕС представя годишното изчисление на:

- параметри, отразяващи общи икономически условия – включващи безрисковата норма на възвръщаемост (RFR), която е оценена за всяка

¹⁰¹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2019.375.01.0001.01.BUL&toc=OJ%3AC%3A2019%3A375%3ATO

¹⁰² BoR (23) 90, от 8 юни 2023 г., <https://www.berec.europa.eu/en/document-categories/berec/reports/berec-report-on-wacc-parameter-calculations-according-to-the-european-commissions-wacc-notice-of-6th-november-2019-wacc-parameters-report-2023>

държава-членка на ЕС и една обща за целия ЕС рискова премия за собствения капитал (ERP);

- специфични параметри за група от сравними дружества („партньорска група“) – ОЕРЕС е изготвил списък от 15 дружества, които, съобразно критериите в Известието, могат да бъдат включени в групата от сравними дружества. Оценени са бета коефициентите на собствения капитал, степента на задлъжнялост, премията по дълга и цената на дълга за всяка компания в списъка. Параметрите на дружествата в групата могат да бъдат използвани при изчисляването на WACC от НРО с метода на сравнението (benchmark).

Дружества за сравнение, определени в доклада на ОЕРЕС към 31 март 2023 г.

Оператор	Държава	S&P рейтинг към април 2023г.
Deutsche Telekom AG	DE	BBB
DIGI Communications N.V.	RO	BB-
Elisa Oyj	FI	BBB+
Koninklijke KPN N.V.	NL	BBB
NOS	PT	BBB-
Orange S.A.	FR	BBB+
Proximus S.A.	BE	BBB+
Tele 2 AB	SE	BBB
Telecom Italia	IT	B+
Telefónica	ES	BBB-
Telekom Austria AG	AT	A-
Telenet Group Holding N.V.	BE	BB-
Telenor	NO	A-
Telia Company AB	SE	BBB+
Vodafone Group plc	UK	BBB

Формулата, чрез която се определя WACC след данъци (post-tax WACC), включва следните елементи:

$$WACC = Re * E / (D+E) + Rd * D / (D+E)$$

Където:

- Re = цена на собствения капитал (cost of equity)
- Rd = цена на привлечения капитал (cost of debt)
- D = пазарна стойност на привлечения капитал (market value of debt)
- E = пазарна стойност на собствения капитал (market value of equity)
- $D/(E+D)$ = съотношение между сумата на привлечения и сумата от привлечения плюс собствения капитал (G , gearing factor - финансов лост или коефициент на финансова задлъжнялост)
- t = пределна данъчна ставка (marginal rate of tax)

В следващите части на текста са представени обяснения и използваните стойности на всички параметри за изчисляване на WACC по горната формула.

2.1. Определяне на цена на привлечения капитал (Rd)

Цената на привлечения капитал (дълга) се дефинира като лихвата или финансовите разходи, платени от предприятието по неговия дълг. Този показател може да се представи като сбор от безрисковия лихвен процент и премията по дълга:

Rd = RFR + Debt Premium, където

RFR – безрискова норма на възвръщаемост

Debt Premium – дългова премия

2.1.1. Безрискова норма на възвръщаемост

Безрисковите норми на възвръщаемост са отправна точка за изчисляване на възвръщаемостта при моделите за определяне на разходите. Рискът във финансите се разглежда като отклонение на реалната възвръщаемост от очакваната такава. За да бъде една инвестиция безрискова, то реалната доходност следва да бъде винаги равна на очакваната доходност и трябва да изключва всички рискове, свързани с неизплащане или реинвестиране. В тази връзка, за безрискова инвестиция се приемат държавни ценни книжа с нулев купон, обикновено дългосрочни, за да се приведе срока им на доходност в съответствие с типичния срок за амортизация на телекомуникационни активи.

В съответствие с методологията от Известието на ЕК, за да изчисли безрисковата норма на възвръщаемост, КРС използва доходността на българските държавни облигации с десетгодишен матуритет. В Доклада за параметрите на WACC 2023 г., въз основа на средната месечна доходност, наблюдавана за 5 години (от април 2018 г. до март 2023 г.) за български държавни облигации с оставащ падеж от 10 години, е изчислена безрискова премия в размер на 0,76 %¹⁰³. За изчислението са използвани дългосрочните лихвени проценти за конвергентна цел, публикувани от Българската народна банка (БНБ) и Европейската централна банка.

С оглед на това, че в последните години се наблюдава ясна тенденция за увеличаване на доходността на държавните облигации, отразяваща макроикономическото развитие, т.е. бързо нарастващите лихвени проценти, КРС измести периода на наблюдение на средната месечна доходност на ДЦК до март 2024 г. Следователно безрисковата норма на възвръщаемост, използвана въз основа на средната месечна доходност, наблюдавана за последния 5-годишен период (от април 2019 г. до март 2024 г.) за български държавни облигации с оставащ падеж от 10 години, е преизчислена на 1,39%.¹⁰⁴

2.1.2. Премия по дълга (Debt Premium)

Дълговата премия е допълнителната възвръщаемост, която кредиторите или инвеститорите изискват за дружеството над безрисковата норма. Нивото на премията по дълга до голяма степен зависи от възприемания кредитен риск и кредитния рейтинг. Дълговата премия може да се оцени, като се използва доходността на корпоративните облигации над лихвения процент по дългосрочните държавни облигации.

За да изчисли премията по дълга, ОЕРЕС оценява, в съответствие с установената практика, доходността на дългосрочните корпоративни облигации над безрисковата норма за всяко дружество от „партньорската група“. Източникът на данни, използван за изчисляване на премията по дълга, е Bloomberg, който се използва широко във финансовия и корпоративния сектор. Съгласно Известието, специфичният риск на

¹⁰³ BoR (23) 90, страница 55

¹⁰⁴ <https://www.bnb.bg/Statistics/StMonetaryInterestRate/StInterestRate/StIRKeyIRAndYieldOnGS/index.htm>

компанията (премия по дълга) се изчислява като разликата между доходността на 10-годишните облигации на всяка от сравнимите компании и доходността на 10-годишните държавни облигации на страната, в която фирмата е със седалище. След това за всяка компания се изчислява средноаритметичното на стойността на тази разлика.

Поради обективната невъзможност да се ползват данни за облигации на Виваком (компанията не присъства на финансовите пазари), КРС използва данните от всички 15 предприятия, изброени от ОЕРЕС в „партньорската група“ предприятия от индустрията. Това гарантира обхващането на голям брой предприятия индустрията опериращи в няколко страни, като по този начин се намалява и смекчава риска от по-големи икономически и политически отклонения.

В резултат, дълговата премия, която КРС използва при изчислението, е средноаритметичната стойност на всички изчислени дългови премии в „партньорската група“ съгласно публикуваните в Доклада за параметрите на WACC 2023 г. на ОЕРЕС - 148 базисни точки, или **1,48%**¹⁰⁵.

Въз основа на сумата от изчислените стойности за безрисковата норма на възвращаемост и дълговата премия, КРС изчислява общата стойност на цената на дълга (Rd) в размер на **2,87%** ($Rd = RFR + Debt\ Premium$).

2.2. Определяне на цена на собствения капитал (Re)

За да изчисли цената на собствения капитал, КРС използва модела за оценка на капиталовите активи в съответствие с Известието на ЕК. CAPM е моделът, който най-често се използва от националните регулаторни органи за оценка на цената на собствения капитал, тъй като има ясна теоретична основа и просто изпълнение. Формулата за калкулиране на цената на собствения капитал в съответствие с МОКА включва следните елементи:

$$Re = RFR + \beta * ERP$$

Където:

- Re = цена на собствения капитал (cost of equity)
- RFR = безрискова норма на възвращаемост (доходност)/безрискова премия (risk free rate)
- β = коефициент „Бета на собствения капитал“ (geared/equity beta factor)
- ERP = премия за капиталов риск (equity risk premium)

2.2.1. Безрискова норма на възвращаемост

Начинът, по който КРС изчислява безрисковата норма на възвращаемост, е представен в т. 2.1.1. в частта, свързана с цената на дълга, като стойността е **1,39%**.

2.2.2. Бета коефициент (β)

Коефициентът „бета“ отразява риска на собствения капитал/акциите на дадено предприятие спрямо пазара и представлява фактор, който отразява въздействието на рисковата премия на собствения капитал при определянето на цената на собствения капитал. С други думи, „бета“ стойността показва степента, в която операторът е „рисков“ спрямо пазара като цяло. На теория единственият риск, покрит от бета коефициента, е системният риск, който е риск, който не може да бъде отстранен чрез диверсификация на портфолиото. Бета коефициентът отразява степента, до която

¹⁰⁵ BoR (23) 90, страница 26

бъдещата възвращаемост се очаква да се промени с очакваната възвращаемост на широко портфолио от активи, т.е. степента на движение между възвращаемостта на оператора и пазарната възвращаемост. Колкото по-висока е стойността на бета коефициента, толкова по-голям е системният риск, пред който са изправени акционерите на оператора.

Бета се оценява с помощта на регресионен анализ, т.е. оценяване на връзката между възвращаемостта на акциите на компанията и възвращаемостта на борсовия индекс STOXX Europe TMI¹⁰⁶ (STOXX). Поради посочената вече в т. 2.1. невъзможност да се ползват реални данни за ценни книжа на Виваком, КРС използва публикуваните от ОЕРЕС данни, в които са оценени бета коефициентите и съответното ниво на задлъжнялост на 15 дружества в „партньорската група“. Бета коефициентите се оценяват от данни за цените на акциите, получени на седмична база за всяка компания в групата сравними компании и съответния борсов индекс (STOXX). Суровите данни са получени от базата данни на Bloomberg.

Стойностите на бета коефициента и на коефициента на финансова задлъжнялост на дружество в групата се изчисляват като средна стойност за последния 5-годишен период (от 1 април 2018 г. до 1 април 2023 г.) на базата на седмични стойности.

При изчисляване на стойността на бета коефициента, КРС взе предвид средните стойности на всичките 15 дружества в групата сравнителни предприятия. Стойността на бета коефициента, която се използва в изчислението на стойността на WACC е **0,64**¹⁰⁷.

2.2.3. Премия за капиталов риск (ERP)

Рисковата премия за собствения капитал представлява допълнителна доходност над безрисковата норма, която инвеститорите търсят като компенсация за риска, на който са изложени, като инвестират на капиталовия пазар. Подобно на безрисковата норма на възвръщаемост, премията за капиталов риск е параметър, който отразява общата икономическа ситуация. ERP е очакваната възвръщаемост на собствения капитал (акции), която е по-висока от безрисковата норма на възвръщаемост (доходност на държавни облигации) и съдържа очакваната допълнителна премия за притежаване на акции. Премията за капиталов риск има за цел да покрие допълнителните рискове, на които са изложени инвеститорите, когато инвестират в капитал.

ЕК счита за подходящо да се изчисли единна ERP стойност за целия ЕС, като се използват исторически данни от пазарните премии в страните членки на ЕС. Според ЕК оценката на единна стойност на ERP в целия ЕС е в съответствие с емпиричните доказателства, че финансовите пазари на ЕС са все по-интегрирани и следователно имат конвергентни ERP.

За да изчисли единния ERP, ОЕРЕС използва данни от Morningstar, където се съдържат данни за т.н. DMS¹⁰⁸ - глобални възвръщаемости за периода от 1900 г. до 2022 г. за 14 държави-членки на ЕС. За останалите държави-членки на ЕС, които не са включени в набора от данни ОЕРЕС използва данни от Bloomberg, откъдето изчислява стойностите.

¹⁰⁶ STOXX Europe TMI покрива приблизително 95 % от свободното движение на европейската пазарна капитализация в 17 европейски държави: Австрия, Белгия, Дания, Финландия, Франция, Германия, Ирландия, Италия, Люксембург, Холандия, Норвегия, Полша, Португалия, Испания, Швеция, Швейцария и Обединеното кралство.

¹⁰⁷ BoR (23) 90, страница 37

¹⁰⁸ Данни на Dimson/Marsh/Staunton (DMS), публикувани в Годишника на възвръщаемостта на глобалните инвестиции на Credit Suisse за 2023 г. от Credit Suisse/London Business School

Съгласно изчисленията на ОЕРЕС в Доклада за параметрите на WACC 2023 г., КРС използва средната европейска премия за капиталов риск в размер на **5,92%**.

Въз основа на изчислените стойности за безрискова норма на възвращаемост, премия за капиталов риск и бета коефициент, използвайки споменатия по-горе модел CAPM, КРС изчислява цената на собствения капитал (Re) в размер на **5,18%**.

2.3. Финансов лост / коефициент на финансова задлъжнялост (G)

Коефициентът на задлъжнялост измерва съотношението между сумата на привлечения и сумата от привлечения плюс собствения капитал, като се определя по следната формула:

$$G = D / (D + E)$$

Като се има предвид, че дружеството се финансира от собствен капитал и дълг, съотношението на дълга се използва като коефициент на тежест (тегло) при изчисляването на WACC, за да се определи оптималната капиталова структура, т.е. оптималният дял на собствения капитал и дялът на дълга в общия капитал на дружеството.

За определянето му могат да се използват отчетните стойности (посочени в годишните финансови отчети), но въпреки че този подход на практика е по-защитим за определянето на размера на привлечения капитал, той обикновено води до значително подценяване на размера на собствения капитал. Някои регулатори изчисляват WACC използвайки реалните нива на финансовия лост, докато други прилагат експертни оценки за ефективните нива на финансовия лост. Прилагането на последния подход обикновено води до намаляване на цената на привлечения капитал, тъй като дългът е по-евтин поради по-благоприятното данъчно третиране в сравнение със собствения капитал. Понастоящем, Виваком е отписана от фондовата борса, което не позволява използването на данни на Виваком за актуализиране на стойността. Предвид посоченото, и в съответствие с подхода използван в Решение 550/2016 г. КРС ще използва подхода на сравнение (benchmark) по данни на ОЕРЕС, изразяващ се в съпоставяне на финансовия лост с други подобни съотношения, използвани от други регулаторни органи, с цел осигуряване съответствие с международните практики.

За оптималното съотношение на задлъжнялост са взети предвид коефициентите на задлъжнялост на електронните съобщителни оператори на европейския пазар. Съгласно методологията, определена в Известието, коефициентът на задлъжнялост се изчислява въз основа на данни за капиталовата структура на групата от сравними дружества за период от 5 години.

За целта ОЕРЕС е изчислил средните стойности на дългосрочния дълг и пазарната капитализация за периода от 1 април 2018 г. до 1 април 2023 г. въз основа на данни на Bloomberg. След което е изчислена средноаритметичната стойност за всяка компания.

КРС използва изчислената от ОЕРЕС средноаритметична стойност за коефициента на финансова задлъжнялост в размер на **45,36%**¹⁰⁹.

1.1. Данъчна ставка на печалбата (t)

Окончателното изчисление на WACC, освен че е базирано на посочените вече параметри, следва да отчита и ефекта на данъчното облагане. Това е така, защото

¹⁰⁹ BoR (23) 90, страница 37

финансирането с привлечен капитал предполага данъчни облекчения, свързани с лихвените плащания, които се приспадат преди определяне на облагаемата основа (пределната данъчна ставка за предприятията). При определянето на WACC регулаторът изчислява цена на капитала преди данъчно облагане (pre-tax), така че стойността ѝ се изчислява, като се приложи пределната данъчна ставка за съответната страна.

Цената на капитала включва също така данъчните облекчения, за да може общите приходи, които предприятието генерира да са достатъчни, за да остане печалба, еквивалентна на съответната стойност на цената на капитала след данъчно облагане. Стандартният метод, възприет в телекомуникационния сектор, е да се определи допустимата норма на възвращаемост преди данъчното облагане, като се приложи данъчна корекция равна на:

$$X = 1/(1-t) \text{ където } t \text{ представлява пределната корпоративна данъчна ставка}$$

Пределната данъчна ставка (t) в България понастоящем е 10%. Използването на пределната ставка вместо ефективната ставка гарантира еднаквото третиране на всички предприятия независимо от техните данъчни режими.

3. Изчисляване на среднопретеглената цена на капитала

Въз основа на всички описани по-горе параметри и използвайки по-горе споменатата формула за изчисляване на WACC, КРС определи крайната стойност на WACC преди данъци в размер на **4,59%**.

4. Допълнителна рискова премия за мрежи с много голям капацитет

Въпреки, че настоящият анализ обхваща предоставянето на достъп до пасивна инфраструктура за целите на изграждане на електронни съобщителни мрежи като цяло, без значение от използваната технология и мярката за разходоориентирани цени е насочена единствено към достъпа до пасивна инфраструктура, а не към достъпа до мрежите с много голям капацитет, КРС приема, че нова пасивна инфраструктура се изгражда предимно за разгръщане на мрежи от следващо поколение.

В тази връзка, КРС отчита и т. 67 от препоръката на Европейската комисия от 06 февруари 2024 г. относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност: „При определянето на цените за достъп до мрежи с много голям капацитет, НРО следва да предвидят, в допълнение към приложимата стойност на WACC, прилагането на рискова премия, която да отразява всеки допълнителен и количествено измерим риск във връзка с нов инвестиционен проект за мрежа, включително новоизградени инженерни инфраструктури, понесен от оператора със значителна пазарна сила“.

КРС определи допълнителна рискова премия, използвайки метода на сравнимите стойности (бенчмарк), въз основа на наличните данни в други страни - членки на ЕС, използвайки стойности, събрани от базата данни на Cullen International¹¹⁰. Допълнителна премия за достъп до мрежи от следващо поколение се прилага в 8 страни членки, като средната стойност на приложените премии е в размер на **1,82 %**.

Стойности на допълнителната рискова премия за мрежи с много голям капацитет, прилагани в ЕС

Държава	Стойност на допълнителна рискова премия

¹¹⁰ <https://www.cullen-international.com/client/site/documents/CTTEEU20230122>

Белгия	1,59 %
Хърватия	1,59 %
Чехия	2,98 %
Дания	2 %
Финландия	1,1 %
Италия	1,92 %
Полша	1,84 %
Словения	1,50 %
Средноаритметична стойност	1,82 %

Горепосочената премия за риск следва да се прилага при определянето на цени за достъп единствено до новоизградена за целите на разгръщането на мрежи с много голям капацитет пасивна инфраструктура. Пасивната инфраструктура, за която може да се прилага подобна премия, следва да е пусната в експлоатация след влизането в сила на мерките от настоящия анализ. Премията не се прилага за съществуващи активи.

Оценка на среднопретеглената цена на капитала фиксирани услуги в България за 2024 г.

Фиксирани услуги в България за 2024 г.	
Risk Free Rate (RFR, Безрискова норма на възвръщаемост)	1,39%
Debt Premium (Премия по дълга)	1,48%
Cost of Debt post tax (Цена на дълга след данъци)	2,87%
Equity Risk Premium (Премия за капиталов риск)	5,92%
β (Бета коефициент)	0,64
Cost of Equity post tax (Цена на собствения капитал след данъци)	5,18%
Gearing (G, Коефициент на задлъжнялост)	45,36%
Post tax WACC (Среднопретеглена цена на капитала след данъци)	4,13%
Marginal rate of tax (Пределна данъчна ставка)	10%
Pre tax WACC (Среднопретеглена цена на капитала преди данъци)	4,59%
Рискова премия за мрежи с много голям капацитет	1.82%
WACC за мрежи с много голям капацитет	6,41%

VII. СТАНОВИЩА НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И КОМИСИЯТА ЗА ЗАЩИТА НА КОНКУРЕНЦИЯТА, ПОСТЪПИЛИ ПО ВРЕМЕ НА ПРОВЕДЕНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ, ОТКРИТО С РЕШЕНИЕ № 41 ОТ 22.02.2024 Г. НА КРС

1. СТАНОВИЩА НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

1.1. Становище на „А1 БЪЛГАРИЯ“ ЕАД

1.2. Становище на „ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ“ ЕАД

1.3. Становище на „ЙЕТТЕЛ БЪЛГАРИЯ“ ЕАД

**1.4. Становище на БРАНШОВА АСОЦИАЦИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННИ ОПЕРАТОРИ**

1.5. Становище на СДРУЖЕНИЕ ЗА ЕЛЕКТРОННИ КОМУНИКАЦИИ

2. СТАНОВИЩЕ НА КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА НА КОНКУРЕНЦИЯТА

3. СТАНОВИЩЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ